

නැගෙනහිර පළාතේ බලය බෙදීම:

දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය
ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ ජනමත හැඟීම්,
2008-2010

ISBN : 978-955-1655-61-7

ප්‍රථම මුද්‍රණය : අගෝස්තු 2010

මුද්‍රණය : ග්ලෝබ් ප්‍රින්ටින් වර්ක්ස් දුර. ඇමතුම්: 011-2329739

Friedrich Naumann STIFTUNG **FÜR DIE FREIHEIT**

මෙම ප්‍රකාශය විළිදැක්වූ ලබන්නේ ෆෙඩ්රිච් නියුමාන් ස්ටිෆ්ට්වුන් (FNF) ආයතනය සමඟ හවුල්කාරිත්වයෙනි. පදනමෙහි වැඩකටයුතු කේන්ද්‍රගත වන්නේ නිදහස සහ වගකිවයුතු බව පිළිබඳ වූ හරයාත්මක ඇගයීම් මතය. තම ව්‍යාපෘති ඔස්සේ ෆෙඩ්රිච් නියුමාන් ස්ටිෆ්ට්වුන් (FNF) ආයතනය විසින් සියලු ජනතාවන්ට නිදහසේ, මානව ගරුත්වයෙන් යුතුව හා සාමයෙන් ජීවත් විය හැකි ලෝකයක් නිර්මාණය කිරීම සඳහා තම දායකත්වය ලබාදෙයි. මෙම ප්‍රකාශනයේ අන්තර්ගතය පිළිබඳ වගකීම විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය සතුවේ.

විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය යනු ස්වාධීන දේශපාලන පක්ෂවාදීත්වයෙන් තොර සංවිධානයක් වන අතර එය මූලික වශයෙන් රාජ්‍යකරණය සහ ගැටුම් නිරාකරණය හා සබැඳි ගැටලු කෙරෙහි සිය අවධානය යොමු කරයි. 1996 දී විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය පිහිට වනු ලැබූයේ මහජන ප්‍රතිපත්තීන් පිළිබඳව වූ කතිකාවත සඳහා සිවිල් සමාජයේ සජීවී දායකත්වය අත්‍යවශ්‍ය වන බවට හා එය ශක්තිමත් කළ යුතුව පවතින බවට වන දැඩි විශ්වාසය පෙරදැරි කොට ගෙන ය. මහජන ප්‍රතිපත්තීන් විවේචනාත්මක විමර්ශනයට භාජන කරන, විකල්පයන් හඳුනා ගන්නා හා ඒවා ව්‍යාප්ත කරන පර්යේෂණ හා බලපෑම් කිරීමේ වැඩසටහන් වෙනුවෙන් විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය කැපවී සිටී.

- ලිපිනය : 24/2, 28 වැනි පටුමග, පිටත මල් පාර, කොළඹ 07.
- දුරකථන : +94 (11) 2565304/5/6
- ෆැක්ස් : +94 (11) 4714460
- වෙබ් අඩවිය : www.cpalanka.org
- ඊමේල් : info@cpalanka.org

ශ්‍රී ලංකා සිතියම

අන්තර්ගතය

පෙරවදන	5
1 වැනි කොටස - ඒකීය රාජ්‍යය තුළ බලය බෙදාහැරීම	7
1 හැඳින්වීම	8
2 දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය : ඒකීය රාජ්‍යය තුළ බලය බෙදීම	11
2.1 ඉහළ - ලංකා ගිවිසුම	13
2.2 දහතුන්වන සංශෝධන නඩුව: ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව	15
2.3 උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් වෙත කිරීම	19
2.4 ආයතනික ව්‍යුහය : ක්‍රියාකාරකයෝ සහ ඔවුන්ගේ කාර්යයන්	21
3 ව්‍යවස්ථාදායක බලය	24
3.1 ආයතනික ක්‍රියාපටිපාටිය රාමුව : පාර්ලිමේන්තුව හා පළාත් සභාවන්	25
3.2 පළාත් සභාවක් තුළ ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ කාර්යපටිපාටිය	31
3.3 විෂයන් බෙදීම: පළාත් , සංවිෂ්‍ය සහ සමගාමී	33
3.4 හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය	39
3.5 නිගමන	43
4 විධායක බලය	45
4.1 ආණ්ඩුකාරවරයා	49
4.2 ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය	54
4.3 ජනාධිපතිවරයා	57
4.4 බිඳිගිය අක්‍රීය විධායකයක්, හැඟෙනහිර පළාතේ අමාත්‍ය මණ්ඩලය සහ ආණ්ඩුකාරවරයා	59
4.5 නිගමන	64
5 අධිකරණ බලය විමධ්‍යගත කිරීම : පළාත්වද මහාධිකරණය	66
6 රාජ්‍ය බදු සහ මූල්‍ය රාමුව	68
6.1 හැඟෙනහිර පළාතේ රාජ්‍ය මූල්‍ය පිලිබඳ ව්‍යුහය	70
7 දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ඒලෙස ම ක්‍රියාවට නැංවීම උදෙසා කුමක් කළ යුතුද?	72
7.1 ව්‍යුහාත්මක වෙනස්කම්	73
7.2 දේශපාලන හා පරිපාලන සංස්කෘතිය	76
7.3 සමාජතිය	77
පාරිභාෂික වචන පැහැදිලි කිරීම	78
බලය බෙදාහැරීමට අදාළ පාර්ලිමේන්තු පනත්	79

බලය බෙදාහැරීමට අදාළ ඉහළ අධිකරණ තීන්දු	80
වැඩිදුර කියවීමට	81
විෂයානුබද්ධ සාකච්ඡාවන්ට යොමු වූ හැගෙනහිර පළාත් සභාවේ නාම ලේඛනය	82
2 කොටස - හැගෙනහිර පළාත් සභාව	83
සම්පිණ්ඩනය	84
අරමුණු	84
විෂය පථය හා ක්‍රමවේදය	85
නියැදිය	85
ප්‍රධාන හඳුනාගැනීම්	87
පළාත් සභාව පිළිබඳ ආකල්ප	87
පළාත් සභාවේ ප්‍රධාන ගැටලු පිළිබඳ මතයන්	90
මහජන ගැටලුවලට ලද ප්‍රතිචාර පිළිබඳ අදහස්	92
සංවර්ධන කටයුතු	95
හැගෙනහිර පළාත තුළ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල කාර්යභාරය පිළිබඳ අදහස්	98
පළාත් සභාවේ වත්මන් ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ අදහස්	100
පළාත් සහකයන් හා නිලධාරීන් පිළිබඳව ජනතා අදහස්	104
මාධ්‍ය පිළිබඳ මත සහ ආකල්ප	106
ආයතන හා සම්බන්ධ වීමට පවතින ඉඩ ප්‍රස්ථා පිළිබඳ අදහස්	107
පළාත් සභාව සතු බලතල	109
පුවත්පත් වාර්තාකරණය පිළිබඳ විශ්ලේෂණය - සම්පිණ්ඩනයක්	112
ආණ්ඩුකාරවරයාගේ සහ අමාත්‍යාංශවල ලේකම්වරුන්ගේ අදහස්	115
ප්‍රතිචාරක ජීවදානන	121
සමීක්ෂණය සඳහා සහය වූ පිරිස	122
ගෙඩීර්වි නියුමාන් පදනම	123
චිකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය	124

පෙරවදන

එල්.ටී.ටී.ඊ යේ පරාජයෙන් පසු පශ්චාත් යුද ශ්‍රී ලංකාව මුහුණපාන අභියෝගය නම් පශ්චාත් ගැටුම් තත්ත්වයකට ගමන් කිරීමයි. පශ්චාත් ගැටුම් තත්ත්වය අර්ථදැක්වනු ලබන්නේ, ඉතාමත් අවම ලෙස ගතහොත් ගැටුම ජනනය කළ හේතූන් පෝෂණය කිරීමක් සිදු නොවන හා කිසිසේත් ම නැවත ඉපදවීමක් සිදු නොවන තත්ත්වයක් ලෙසය. ප්‍රජාතාන්ත්‍රික රාජ්‍යකරණයක් සහිතව ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සාමයක් ස්ථාපිත කිරීම සහ ශ්‍රී ලංකාවේ ජනතාව අතර වූ සමගි සන්ධානය වෙත ප්‍රමුඛතාවයක් ලබාදීම මගින් ඔවුන් අතර ජාතික ඒකසත් බව සුරැකීම කොට තහවුරු කිරීම මේ සඳහා අවශ්‍යවේ. ඒ අනුව ජාතිකත්ව ගැටුමට දෝශපාලන විසඳුමක් ලබාදීම ඒ සඳහා අවශ්‍ය කොන්දේසියක් වේ. දහතුන්වන සංශෝධනය පිළිබඳව වූ වත්මන් විවාදය වෙත ලැබී ඇති අවධානය කරනුකොට ගෙන එමගින් සිදු කරනු ලැබ ඇති පළාත් පදනම් වූ බලය බෙදාහැරීම ශ්‍රී ලංකාව විසින් මෙම අභියෝගය ජය ගැනීම කෙරෙහි වන විශේෂ වූ අදාළත්වයක් සහිත වේ.

මෙම තත්ත්වයන් සැලකිල්ලට ගෙන විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණ සහ සාමය සඳහා වන තම උත්සාහයන්හි දී පළාත් සභාවන් කෙරෙහි අවධානය යොමු කරන්නේ බලය බෙදාහැරීමේ අත්දැකීම් වාර්තා කිරීම සහ බලය බෙදාහැරීම ශක්තිමත් කළ හැකි ආකාරයන් හඳුනා ගැනීම සඳහාය. එය ශ්‍රී ලංකාවේ තිරසාර හා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සාමයක් සඳහා පදනම් විය හැකි නම් මෙම උත්සාහයන් ඒ සඳහා වන දායකත්වයක් වනු ඇත. 2008 වර්ෂයේදී විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය විසින් “පළාත් සභා ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීම” මඟින් වූ අධ්‍යයනයක් ප්‍රකාශයට පත්කළ අතර එමගින් පළාත් මට්ටමේ වූ ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරී පුද්ගලයන් වූ ප්‍රධාන අමෙතිවරුන්, විරුද්ධ පක්ෂ නායකයන් සහ ප්‍රධාන ලේකම්වරුන් යනාදීන්ගේ අදහස් හා යෝජනාවන් සටහන් කරන ලදී. අපගේ මෙම වත්මන් අධ්‍යයනයෙන් කෙරෙන්නේ හැගෙනහිර පළාතට අදාළ ව සිදුකර ඇති පළාත් මත පදනම්ව බලය බෙදාහැරීම පිළිබඳව වූ හේතූන හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය විශ්ලේෂණයක් ඔස්සේ පෙරකී අධ්‍යයනය ව්‍යාප්තකොට වර්ධනය කිරීමයි. එය විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රයේ නීති හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධ්‍යයන ඒකකයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ පර්යේෂක අසංග වලලකල විසින් සිදුකොට ඇත. මෙම අධ්‍යයනයේ දෙවන කොටසින් ඉදිරිපත් කෙරෙනුයේ හැගෙනහිර පළාතේ තේරී පත් වූ පළාත් සභිකයන් නිලධාරීන් හා ජනතාව බලය බෙදාහැරීම පිළිබඳව ඉදිරිපත් කළ මත හා පැතිමතයන්ය.

පශ්චාත් ගැටුම් තත්ත්වයකට ගමන් කිරීමේ දී මතු වන අභියෝගයෙහි සන්ධර්භය තුළ හැගෙනහිර පළාත් සභාව හේතු ගණනාවක් නිසා වැදගත්කමක් උසුලයි. දහතුන්වන සංශෝධනය සහ එමගින් ඉදිරිපත් කෙරුණු බලය බෙදාහැරීම මූලික වශයෙන් අරමුණු කොට ගත්තේ ශ්‍රී ලංකාව නම් වූ ඒකීය රාජ්‍යය තුළ ජාතිකත්ව ගැටුමට විසඳුමක් සපයන යාන්ත්‍රණයක් බවට පත්වීමයි.

1988 දී මෙම ක්‍රමය ඒකාබද්ධ කරන ලද උතුරු හැගෙනහිර පළාත ඇතුළු මුළු රට පුරාම ස්ථාපිත කරන ලදී. එහි පළාත්බද බලය බෙදීමෙහි ප්‍රතිඵලය වූයේ එම පළාත් සභාව විසින් ඒක පාර්ශ්වික නිදහස ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සහ එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ජනාධිපතිවරයා විසින් පළාත් සභාව විසුරුවා හැරීමය. වසර ගණනාවක් පුරා උතුරු හැගෙනහිර පළාතට තේරී පත් වූ පළාත් සභාවක් නොතිබූ අතර 2006 දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුවක් මගින්, ඒකාබද්ධ කර තිබූ පළාත නැවත වෙන් කරන ලදී. 2007 වසරෙහි සිදු වූ හැගෙනහිර දී එල්.ටී.ටී.ඊ.ය පරාජය කිරීමෙන් පසු 2008 වසරේ දී හැගෙනහිර පළාත් සභාව සඳහා මැතිවරණයන් පවත්වන ලදී. සාමයෙහි, සමගි සන්ධානයෙහි සහ

ඒකාබද්ධතාවයෙහි මාවතට සරිල ලෙස යොමු වූ ප්‍රශ්නවලට ඒල්.ටී.ටී. ශ්‍රී ලංකාවක පළාත්බද බලය බෙදාහැරීම සහ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍යකරණය පිළිබඳව වූ ආදර්ශයක් ලෙස ගත හැකි උදාහරණයක් විශේෂයෙන්ම බහුවාර්ගික වූ හැඟෙනහිර පළාතෙහි පළාත්බද බලය බෙදාහැරීම තුළින් උදාවනු ඇතැයි යන බලාපොරොත්තුව මින් ජනිතවිය.

මෙය තවමත් අපට දැක ගැනීමට ලැබී නොමැත. රටෙහි අන් පළාත්වල මෙන්ම හැඟෙනහිර ද බලය බෙදාහැරීමෙහි අත්දැකීම් ගෙනදී ඇත්තේ මිශ්‍ර ප්‍රතිඵලයක් සහ ක්‍රියාකාරීත්වය කෙරෙහි වන දේශපාලන කැපවීම කෙරෙහි මධ්‍යගතකරණය හා ඒ හා සබැඳි දේශපාලන සංස්කෘතිය මගින් ඇති කරනු ලැබ ඇති බලපෑමයි. ශ්‍රී ලංකාවේ බලය බෙදා හැරීමට ඒරෙහි වූ ජනම ම ය අභියෝගය වඩාත් සංකීර්ණ කරවන්නාවූ සුවිශේෂ ගැටලු හැඟෙනහිර පළාතේ පවතින අතර ඒහි ප්‍රතිඵලය වී ඇත්තේ බලාපොරොත්තු සුන්වීමකි. මෙම බලාපොරොත්තු සුන් වූ තත්ත්වයට පිළියම් යොදා ඒමගින් ඉහත විස්තර කරනු ලැබූ ප්‍රශ්නවලට ගැටුම් අභියෝගය වඩාත් සංකීර්ණ කරනු ලැබීම වැළැක්විය යුතුය. ඉදිරි වර්ෂය තුළ මැතිවරණ පැවැත්වීමට බොහෝ ඉඩකඩ පවතින උතුරු පළාතෙහි ද මෙම තත්ත්වය ම ඇතිවුව හොත් උතුරු හැඟෙනහිර පළාත්වල ඇතිවන අස්ථාවරත්වය මගින් සමගිසන්ධානය හා ඒකාබද්ධතාවය කෙරෙහි බෙහෙවින් අහිතකර බලපෑමක් ඇති විය හැකි ය.

පළාත් සභා පිළිබඳ වූ විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කෙතෙදුගේ අධ්‍යයනයන් ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණ හා සාමය පිළිබඳ වූ වත්මන් විවාදයන් වෙත වන නිර්මාණශීලී දායකත්වයන් ලෙස ඉදිරිපත් කෙරේ. අපගේ මෙම දායකත්වය පදනම් වන්නේ අපගේ පාලන ව්‍යුහයන් සහ ඒවායේ ප්‍රතිසංස්කරණයන් අවබෝධ සහ අපකෂපාතී ඇගයීමකට ලක්කිරීමට වත්මන් ප්‍රශ්නවලට යුද තත්ත්වය විසින් පෙර නොවූවිණි අවස්ථාවක් ලබාදී ඇතැයි යන දැකීම් විශ්වාසය මතය. ඒවැනි තක්සේරුවක් යුද ගැටුමෙන් පසු අපේක්ෂිත වාසිසහගත තත්වයන් සාක්ෂාත් කර ගැනීම සඳහා අවශ්‍යම වේ ය යන්න අපගේ දැකීම් විශ්වාසයයි.

ආචාර්ය පාකාසෝති සරචනමුත්තු
විධායක අධ්‍යක්ෂ

1 වැනි කොටස - ඒකීය රාජ්‍යය තුළ බලය බෙදාහැරීම

නැගෙනහිර පළාතේ අත්දැකීම් ඇසුරෙන් දැනතුවන ආණ්ඩුක්‍රම
ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්බන්ධ ව්‍යවස්ථාමය ඇගයීමක්

අසංග වැලිකල¹

1 හිතවත් මංජුල ගජනායක, නයිජල් භූගවේල, ලයනල් ගුරුගේ සහ තුසිත සිව්වර්ධන ප්‍රමුඛ ත්‍රිකුණාමලයේ තවත් බොහෝ දෙනෙකුට මාගේ සතුතිය හිමි වේ.

පරිච්ඡේදය 1

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ යුද්ධය අවසන් වීමත් සමග ජනයාගේ සිත් තුළ පවතින දේශපාලන අභිමතයන් හා දැක්මන්වලට අරමුණුකොට ව්‍යවස්ථාමය විසඳුමක් ඇති කිරීමේ හැකියාව ගැන අවධානය යොමුවී ඇත. මහින්ද රාජපක්ෂ ජනාධිපතිවරයා 2010 ජනවාරියේ පැවැති ජනාධිපතිවරණය සඳහා ඉදිරිපත් කළ මැතිවරණ ප්‍රකාශනය වූ 'මහින්ද වින්තන ඉදිරි දැක්ම' නමැති ලේඛනයේ ව්‍යවස්ථාමය හා නෛතික ගැටලු කීපයක් දැක්වේ. රාජ්‍යයේ ඒකීය ව්‍යුහය පවත්වා ගන්නා බවට එම ප්‍රකාශනයේ පැහැදිලි ප්‍රතිඥාවක් ඇත. එහෙයින් අනාගතයේ බලය බෙදාහැරීම සඳහා වූ වෙනස්කම් සිදුවිය හැක්කේ ඒකීය රාජ්‍ය පරාමිතිය ඇතුළත බව සහතිකය. කෙසේ වෙතත් ආණ්ඩුව අලුත් ව්‍යවස්ථාවක් හඳුන්වා දෙනවා ද, පවතින ව්‍යවස්ථාව හා නීති සංශෝධන මගින් ක්‍රියාත්මක වෙනවා ද යන්න පැහැදිලි නැත. 2006 දී ජනාධිපති විසින් පත් කරනු ලැබූ සර්ව පාක්ෂික නියෝජිත කමිටුව, ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණ සම්බන්ධ නිර්දේශ තවදුරටත් එසේම ඉදිරිපත් කරයි. 2010 පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණයෙන් එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය ලැබූ සුවිශේෂී බහුතර ජයග්‍රහණයෙන් පසු ආණ්ඩුව යම් ප්‍රතිසංස්කරණ ඇති කිරීමට අදහස් කරන බවට ප්‍රචන්දනවලින් අගවා ඇතත් එහි නිශ්චිත ස්වභාවය ගැන පැහැදිලිකමක් ද නැත.

හැගෙනහිර පළාත් සභාව තෝරාගෙන දැනට වසර දෙකක් ගතවී ඇත. 2007 ජූලි මාසයේ දී හැගෙනහිරින් කොටි සංවිධානය පලවා හැරිය බව ආණ්ඩුව ප්‍රකාශ කළ අතර ඒ අනුව 2008 දී පළාත් සභා මැතිවරණය පැවැත්විණි. ඊට පෙර 2006 ඔක්තෝබර් මාසයේ දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය දුන් තීන්දුවක් අනුව, 1987 සිට උතුරු හැගෙනහිර පළාත එකක් වශයෙන් පාලනය වීම අවලංගු බව ප්‍රකාශ කොට වෙනවෙන ම පළාත් දෙකක් බවට පත්විය. එම හේතුව නිසා පරිපාලනමය වශයෙන් පළාත් දෙකක් විය. ගැටුම්කාරී අවස්ථා නිසා 1990 උතුරු-හැගෙනහිර පළාත් සභාව විසුරුවා හැරියාට පසු කිසිම අවස්ථාවක තෝරා පත්කර ගැනුණු සභාවක් නොවූ අතර ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල යටතේ ක්‍රියාත්මක විය. 2008 මැතිවරණයේ දී නව හැගෙනහිර පළාත් සභාවේ ආසන 37න් 20ක් වූ බහුතරය එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය දිනාගත්තේ පළාත් පරිපාලනය ඇති කිරීමේ වරම ලබමිනි. ඒ අනුව සිව්නේසතුරෙයි වන්දකාන්තන් මහතා නව පළාත් සභාවේ මහ ඇමති පදවිය ලැබීය. 2008 ජූනි මාසයේ දී හැගෙනහිර පළාත් සභාව පළමුවරට රැස්විය. රියර් අද්මිරාල් (විශ්‍රාමික) මොහාන් විජේවික්‍රම මහතා දිගටම ආණ්ඩුකාර ධුරය දැරීය.

ජනාධිපති රාජපක්ෂ ආණ්ඩුව හැගෙනහිර පළාත් සභාව කරුණු දෙකක් උදෙසා විශේෂකොට දැක්වීය. එනම් යුද්ධයෙන් පසු යුද ජීවිත පළාත්වල ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සහ බලය බෙදාහැරීම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සහ ආණ්ඩුවේ ප්‍රධාන සංවර්ධන හා ප්‍රතිසංස්කරණ වැඩි පිලිවෙළේ ආදර්ශයක් ලෙස ය. නුදුරු අනාගතයේ දී පිහිටුවන්නට යන උතුරු පළාත් සභාවට එය පෙරනිමිත්තක් වන බවද ප්‍රකාශ කර තිබිණ. මේ හේතු නිසා හැගෙනහිර පළාතේ බලය බෙදාහැරීම පිලිබඳ භාවිතය විශේෂ අර්ථයක් ගනී. ආණ්ඩුවේ අරමුණු ප්‍රකට කරන අවස්ථාවක් මෙන් ම බලය පැවරීම හා බලය බෙදාහැර ගැනීමේ ව්‍යවස්ථාමය සැලැස්මක් ලෙස පළාත් සභා පුළුල් අර්ථ දැක්වීමේ අවස්ථාවක් වශයෙන් දැක්විය හැකි ය. මූලික වශයෙන් ම උතුර සහ හැගෙනහිර ස්වයං පාලනයක් සඳහා ඉල්ලීමට ප්‍රතිචාරයක් ලෙස 1987 දී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට දැනගත් වන සංශෝධනය (සහ නවත් නීති පනතක් මගින්) පළාත්වලට බලය බෙදාහැරීමේ ක්‍රමය හඳුන්වා දෙන ලදී. එහෙත් එම නීති 1990 සිට 2008 දක්වා වූ කාලය තුළ වැඩියෙන්ම ක්‍රියාත්මක නොවූයේ එම පළාත්වල ම ය.

පසුගිය අවුරුදු 22 පුරා, දහතුන්වන සංශෝධනය ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් බලය බෙදාහැරීම (Devolution) පිළිබඳව ලබා ඇත්තේ මිශ්‍ර ප්‍රතිඵලයකි. එහෙයින් දිගු ඉතිහාසයක් තුළ පසුගිය අවුරුදු දෙකේ දී හැගෙනහිර පළාතේ අත්දැකීම් ඇගයීම අදාළ හා අත්‍යවශ්‍ය වන්නේ ය. එවැනි ඇගයීමක් දහතුන්වන සංශෝධන ව්‍යුහය පිළිබඳ පමණක් නොව පැවතුණු පළාත් සභා අත්දැකීම් සමග සසඳා බැලීමට හිසි අවබෝධයක් ද ලබා දෙනු ඇත. තවද, පළාත් සභාවක් උතුරු පළාතෙන් පිහිටුවන්නේ නම් ඒ සඳහා ඇති අභියෝග සහ අවස්ථා හඳුනා ගැනීමට ද මෙය උපකාරී වේ.

2008 දී විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය (CPA) විසින් බලය බෙදාහැරීම (Devolution) බෙදීම පිළිබඳ පළාත් සභා නතිනතිවත්, සාමූහිකවත් ලැබූ අත්දැකීම් මතු කිරීමට ප්‍රධාන වැඩ පිළිවෙළක් සංවිධානය කළේය. එය අවසානයේ දී පළාත් සභා විසින් ම ප්‍රකාශිත එම සභාවන් හි ශක්තීන්, දුර්වලකම්, අභියෝග සහ ඒවාට විසඳුම් අඩංගු කොට පරිපූරණ ප්‍රකාශනයක් පළ කළ හැකිවිය. අද අප හැගෙනහිර පළාත් සභාව ගැන අවධානය යොමු කරනුයේ බලය බෙදාහැරීම සම්බන්ධ එම අධ්‍යයනය ම දීර්ඝ කිරීමක් ලෙස වුව ද, 2008 දී භාවිත වූ ක්‍රමවේදය වෙනස් ය. 2008 දී විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය ක්‍රියා කළේ පහසුකාරකයක් හා සම්පත් දායකයෙකු ලෙස ය. එහෙත් මෙම අධ්‍යයනයේ දී හැගෙනහිර පළාතේ බලය බෙදාහැරීම සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක වන්නේ ස්වාධීන විශ්ලේෂණයක් හා ඇගයීමක් ලෙස ය. කෙසේ වෙතත් මූලික පරමාර්ථය හා අවධානය එක හා සමානය, එනම් ව්‍යවස්ථාමය හා පරිපාලන වෙනස්කම් සහිතව දහතුන්වන සංශෝධනය වඩා හොඳින් ක්‍රියාත්මක කිරීම ය. එහෙත් එයින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා වෙනසක් හෝ අලුත් බලය බෙදාහැරීමේ ක්‍රමයක් හෝ අදහස් නොවී ය.

මෙම අධ්‍යයනය ගුණාත්මක හා ප්‍රමාණාත්මක වශයෙන් කොටස් දෙකකින් යුක්ත ය. පළමු කොටස දහතුන්වන සංශෝධනයේ ව්‍යුහාත්මක සැලැස්ම සම්බන්ධ තේනික හා ව්‍යවස්ථාමය අධ්‍යයනයක් සමඟ එහි ක්‍රියාකාරකම් ඇසුරෙන් සජීවී භාවිතයන් පිළිබඳ සාකච්ඡා කරයි. එහෙයින් එය ප්‍රායෝගික හිඟි හා ව්‍යවස්ථා සම්බන්ධ ලබිත පාඨයන් හා ඒ සම්බන්ධයෙන් කලක් තිස්සේ ඇති වූ අධිකරණ හා පරිපාලන අර්ථ දැක්වීම් පමණක් නොව, පරිපාලන හා තේනික වෙනස්කම් සඳහා නිර්දේශ මතුකිරීමක් ද වනු ඇත. හැගෙනහිර පළාතෙන් ලැබුණු අව්‍යාජ අත්දැකීම් විශ්ලේෂණයට හා නිර්දේශයන්ට පදනම විය. එම අත්දැකීම් සමූහය ලබාගත්තේ 2009 පළාත් සභා නිලධාරීන් රාශියකගෙන් ගත් සම්මුඛ සාකච්ඡාවලිගෙනි. එහිදී මතු වූ අදහස් තනි පුද්ගලයන්ගේ නොවේ.

පළමු කොටසේ අවශ්‍යතාවය පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීමක් කළ යුතු ය. 2009 හැගෙනහිර පළාතේ සිවිල් සමාජ ක්‍රියාකාරීන් සහ පළාත් නිලධාරීන් සමග අදහස් හුවමාරු කර ගැනීමේ දී ව්‍යවස්ථා අධ්‍යයනයක් සඳහා තර්කානුකූල පදනම් දෙකක් පැහැදිලි විය. පළමුවැන්න වූයේ පළාතේ බලය බෙදාහැරීම ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය සම්බන්ධ ස්වාධීන විග්‍රහයකි; දෙවැන්න නම් බලය බෙදාහැරීමට අදාළ ව්‍යවස්ථාමය හා තේනික නිර්මාණය පිළිබඳ පහසුවෙන් වටහා ගත හැකි, එහෙත් පරිපූරණ මග පෙන්වීමක් අවශ්‍යතාවයි. විශේෂයෙන් ම සිංහල සහ දෙමළ භාෂා භාවිතය සම්බන්ධයෙනි.

මෂක දී දහතුන්වන සංශෝධනය ගැන ප්‍රකාශන කීපයක් පළවී ඇත්ත, ඒවා බලය බෙදාහැරීම සම්බන්ධ දේශපාලන ක්‍රියාකාරීන්ට හෝ සාමාන්‍ය ජනතාවට කියවීම සඳහා නොව දැනුම ලැබීම පරමාර්ථ කොටගත් හිඟිඥයන්ගේ ලේඛන වේ. තවද ඒ ලේඛන පළ වී ඇත්තේ ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් පමණි. ජාතික හා පළාත් මට්ටම්වල ශ්‍රී ලංකා පරිපාලන සේවයේ පළපුරුදු නිලධාරීන් බලය බෙදාහැරීමට අදාළව තේනික, දේශපාලන හා ආයතනික දැනුම් සම්භාරයක් අත්පත් කරගෙන සිටිය ද, එම විශේෂඥතාවය සමාන ලෙස විහිදී ගොස් නැත.

එම පෙලඹවීම් දෙක තනි ප්‍රකාශනයක් පළ කිරීම සඳහා අර්ථනවිත පදනමක් නොවේ. වෙන ම ප්‍රකාශන දෙකක් කිරීමේ අපහසුතාව හිසා පරමාර්ථ දෙක ම එකට ගැනීම හොඳ ම උත්සාහය ලෙස සැලකීමු. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, බලය බෙදාහැරීම පිළිබඳ ව්‍යවස්ථාමය හා තේනික කරුණු ගැන නිරීක්ෂණ දහතුන්වන සංශෝධනයෙන් බලය බෙදාහැරීමේ පිළිවෙළ හැගෙනහිර පළාතෙන් පිටත අයට වුව ද අධ්‍යයනය කිරීමට බෙහෙවින් ප්‍රයෝජනවත් විය හැකි ය.

මෙම අධ්‍යයනයේ දෙවැනි කොටස කරුණු විභාග කොට බැලීමකි. එහි දී බලය බෙදාහැරීම ක්‍රියාත්මක කිරීමට සම්බන්ධ, ඡන්දයෙන් පත් වූ සහ පරිපාලන නිලධාරීන් ආයතනික නිලධාරීන් ලෙස බලය බෙදාහැරීම ගැන දරන අදහස්, ආකල්ප, ක්‍රියා පටිපාටි සහ භාවිතයන් සොයා බැලීමට මිශ්‍ර කෝදිසි ක්‍රම භාවිත වූ අතර බලය බෙදාහැරීම අවසාන විග්‍රහයේ දී නැගෙනහිර පළාතේ ජනතාවගේ යහපත උදෙසා ක්‍රියාත්මක විය යුතු ය. මෙම කෝදිසි ක්‍රමවේදය II කොටස ආරම්භයේ දී දක්වා ඇත.

'පළාත් සභා ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීම' (2008) ප්‍රකාශනයෙහි දක්වා ඇති පරිදි, පළාත් අතර දේශපාලන හා ආර්ථික අසමානතා කොතෙක් තිබුණත්, සියලු පළාත් සභා මුහුණපාන ව්‍යවස්ථාමය, නීතිමය, පරිපාලන හා දේශපාලන ගැටලුවල සුවිශේෂ සමානතා ද ඇත. එහෙයින් නැගෙනහිර පළාතේ අත්දැකීම් ඇසුරෙන් උගත හැකි දේ අනෙක් පළාත්වල ද භාවිතා කිරීමේ පුළුල් අවස්ථාවක් ඇත.

පරිච්ඡේදය 2

දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය : ඒකීය රාජ්‍යය තුළ බලය බෙදාහැරීම (Devolution)

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට දහතුන්වන සංශෝධනයෙන් ඇති කළ බලය බෙදාහැරීමේ සැලැස්ම සංකීර්ණව දැක්වීමත්, එය ඊට නියමිත දේශපාලන පසුබිමේ පිහිටුවීමත් මේ පරිච්ඡේදයෙන් අදහස් වේ. එහි දහතුන්වන සංශෝධනයෙන් පළාත් මට්ටමේ පිහිටුවන ලද ආයතනත්, ආයතන බලතල හා ක්‍රියාකාරීත්වයන් පමණක් නොව, පළාත් සභා පිහිටුවීමට පෙර සිට පැවති ආණ්ඩුවේ ආයතන හා සම්බන්ධ වී අන්‍යෝන්‍ය ලෙස ක්‍රියාත්මක වූ ආකාරයත් ගැන අන්තර්ගත වේ. දහතුන්වන සංශෝධනය වඩා පුර්ණ ලෙස වටහා ගැනීමට හම් ඊට ආධාරක වූ ව්‍යවස්ථාමය ප්‍රතිපත්ති හා සාරධර්ම ගැන ද සැලකිය යුතු ය. විශේෂයෙන් බලය බෙදාහැරීමේ ප්‍රතිපත්ති හා ඒකීය රාජ්‍යය අතර සම්බන්ධතාවයි. ශ්‍රී ලංකාවේ බලය බෙදාහැරීමේ පැතිකඩක් වශයෙන් ජනවාර්ගික දේශසීමාවලට අයිතිවාසිකම් කීමේ දේශපාලන පසුබිම, උතුරු හැගෙනහිර පළාත් දෙක එකතු කිරීම හා පසුව වෙන් කිරීමේ පදනම සහ දහතුන්වන සංශෝධනයෙන් අනතුරුව ඇති වූ හීන ප්‍රතිපාදන සමග ක්‍රමවේදය සැකැස්මු අන්දමත්, බලය බෙදාහැරීම ගැන පුළුල් අවබෝධයක් ලැබීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වේ.

1978 දෙවන සමූහාණ්ඩු ව්‍යවස්ථාව, එහි පූර්වගාමී 1972 සමූහාණ්ඩු ව්‍යවස්ථාව මෙන් ම, එහි 2 වන ව්‍යවස්ථා වගන්තියෙන් පැහැදිලි ව ප්‍රකාශ කරන්නේ 'ශ්‍රී ලංකා සමූහාණ්ඩුව ඒකීය රාජ්‍යයක්' බව ය. ඒ ගැන බොහෝ අර්ථ විචරණ ඇතත්, සාමාන්‍යයෙන් අදහස් කරන්නේ සිය සවාධිපත්‍යය සහ බලය එක් ආයතනයක් - පාලන මට්ටමක් වෙත මධ්‍යගත වන ක්‍රමයක් බවය. මෙම 'ඒකීය' යන්නට ප්‍රතිවිරුද්ධ වන්නේ සාමූහික ආයතනවල එකතුවක් හෙවත් සවාධිපත්‍යය සහ බලය විවිධ තල වෙත බෙදී ගිය ක්‍රමයකි. එම අදහස හීනඥයන් හා දේශපාලන විද්‍යාඥයන් විසින් සාම්ප්‍රදායික ව භාවිත කරන ලද සංකල්පයයි. අද සෑම ඒකීය රාජ්‍යයක් ම බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) ක්‍රම දැක්ව ඇත. එනම් එම රටවල් අතර විමධ්‍යගත කිරීමේ පදනම් වෙනස් ය. සමහර රාජ්‍ය ගෙඩරල් රාජ්‍යවලින් වෙන්කොට දැක්වෙන්නේ, ඒකීය රාජ්‍යයන්හි මධ්‍යම ආණ්ඩුව දෛනික කටයුතු වල දී මෙන් ම, බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) කාර්යයන්හි දී බෙදුන ලද බලය, ඒකපාක්ෂිකව තමන් වෙත තබා ගැනීමේ ක්‍රියාවකි. ගෙඩරල් රාජ්‍යයන්හි බලය බෙදාහැරීම සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථා වෙනසක් කිරීමට මධ්‍යම සහ පළාත් ආණ්ඩු දෙකේ ම කැමැත්ත තිබිය යුතු අතර ඒකීය රාජ්‍යයක් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ කැමැත්ත පමණක් ප්‍රමාණවත් ය. සමහර විට පළාත් ආණ්ඩුවේ අපේක්ෂාවන්ට පටහැනිව වුව ද එසේ කළ හැකි ය. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය, 1987 දී දහතුන්වන සංශෝධනයේ ව්‍යවස්ථානුකූලභාවය විමසීමේ දී මෙම ව්‍යවස්ථා ගැටලුවට මුහුණ පෑවේ ය.

දහතුන්වන සංශෝධනයට පෙර ශ්‍රී ලංකාව මුල් ආදර්ශයක් වූ ඒකීය රාජ්‍යයකි. එනම්, ව්‍යවස්ථාදායක බලය පාර්ලිමේන්තුවෙන් ද, විධායක බලය ජනාධිපති විසින් ද, උසාවි මගින් අධිකරණ බලය ද² භාවිත කරනු ලැබූ රටකි. යටත්

2 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 4 වන ව්‍යවස්ථාව

විජිත සමයේ සිට පුරුදු පුහුණු වූ ප්‍රාදේශීය පාලනයක් ශ්‍රී ලංකාවට ඇති අතර³ (1999 පළාත් පාලන ප්‍රතිසංස්කරණ වාර්තාව අනුව එය යටත් විජිත සමයටත් පෙර සිට ම එවැනි පාලනයක් පැවතී ඇත) පරිපාලන කටයුතු උදෙසාවත් පළාත් මට්ටමින් පාලන ක්‍රමයක් පැවතුණේ නැත. එම නිසා ව්‍යවස්ථාපායක සහ විධායක බලතල සහිතව වෙන ම පළාත් ආණ්ඩු ක්‍රමයක් ශ්‍රී ලංකාවේ මධ්‍යගත ඒකීය ව්‍යවස්ථා සම්ප්‍රදායට අලුත් තත්වයකි.

බලය සහ අධිකාරය මධ්‍යගත කිරීමේ මූලික පදනම දැක්වුණේ දහනවවන සහ විසිවන ශතවර්ෂයෙහි මුල් අවදිවල දී වන අතර ඒකීය ක්‍රමය භාවිත කරන්නට පටන් ගැනුණේ නිදහසට පසු ය. කෙසේ වෙතත් නිදහසට අනතුරුව බලය විමධ්‍යගත කිරීම පිළිබඳ මූලික ඉල්ලීම පැමිණියේ දිවයිනේ උතුරු හැගෙනහිර දෙමළ ජනතාවගේ අභිමතය ප්‍රාදේශීය ස්වතන්ත්‍ර පාලනයක් වශයෙන් ශ්‍රී ලංකාව තුළ වූ ගෙඩරල් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය රාමුවක් තුළින් විද්‍යාමාන වීම අපේක්ෂා කරන ලදී. නිදහසින් පසු සමය පුරා ම ශ්‍රී ලංකා දේශපාලනයේ මේ ගැටලුව ප්‍රධාන වූ අතර 70 දශකය වන විටත් සන්ධිස්ථ ස්වතන්ත්‍ර පාලන ඉල්ලීම අසාර්ථක වූයෙන් උතුරු හැගෙනහිරට වෙන ම රාජ්‍යයක් ඉල්ලීම කෙරෙහි දෙමළ ජාතිකවාදය ආධාර දුන්නේ ය. මේ අතර 80 දශකය වනවිට බලය බෙදුනදාගැනීම නොවිසඳුණු හෙයින් රාජ්‍යයත්, දෙමළ සන්නද්ධ කණ්ඩායම් අතරත් උග්‍ර ගැටුම් ආරම්භ විය.

එම ගැටුමට දේශපාලන විසඳුමක් වශයෙන් එක් ඉන්දිය උත්සාහයක දී එනම් 1985 ජූලි මාසයේ දී භූතානයේ තිම්පු සාකච්ඡාවල දී දෙමළ ජාතික කණ්ඩායම් සාමූහිකව මූලික කරුණු හතරක් දැක්වූයේ ව්‍යවස්ථානුකූල වෙනසක් සඳහා ය. එම කරුණු හතර වූයේ,

1. ශ්‍රී ලංකාවේ දෙමළ ජනයා වෙතම ජාතියක් වශයෙන් පිළිගැනීම.
2. උතුරු හැගෙනහිර, දෙමළ ජනයාගේ පාරම්පරික නිජභූමියක් ලෙස සැලකීම.
3. ඉහත (1) සහ (2) මත පදනම්ව දෙමළ ජනයාගේ ස්වයංකීර්ණ අයිතිය අත්සතු කළ නොහැකි අයිතිවාසිකමක් ලෙස පිළිගැනීම.
4. මෙම දිවයින සිය රට ලෙස සලකන දෙමළ ජනයාගේ පූර්ණ රටවැසිභාවය ඔවුන්ගේ මූලික ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී අයිතියක් ලෙස පිළිගැනීම

(තිම්පු ප්‍රතිපත්ති වශයෙන් හැඳින්වුණු) මෙම ඉල්ලීම් ආණ්ඩුව විසින් ප්‍රතික්ෂේප කරනු ලැබුවේ, ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වාධීපත්‍යය සහ භෞමික අඛණ්ඩතාව එයින් ප්‍රතික්ෂේප වී ඇති නිසා යැයි ප්‍රකාශ වූ අතර ආණ්ඩුව සහ දෙමළ කණ්ඩායම් ද සම්බන්ධ වූ ගැටුමට දේශපාලන විසඳුමක් සෙවීමේ උත්සාහයට ඉන්දියානු පහසුකම් සැලසීම ද දිගටම පැවතිණ. 1987 දී ඉන්දිය ප්‍රයත්නය කෙළවර වූයේ ආණ්ඩු දෙක අතර ඉන්දු - ලංකා ගිවිසුමක් ඇතිවීමෙනි, දෙමළ ජාතිකත්වයේ ධෛර්යය සම්පන්න ආත්ම ශක්තියෙනි. බලය බෙදුනැරීම (Devolution) සඳහා දේශපාලන බලපෑමක් ඇතිවෙද්දී දහතුන්වන සංශෝධනය මගින් බලය බෙදුනැරීමට ඉන්දු ලංකා ගිවිසුමට අනුගතවීමට සිදුවිය. එහෙත් ජනාධිපති ජයවර්ධනගේ ආණ්ඩුව කල්පනා කළේ, උතුර හා හැගෙනහිර පළාත්වලට පමණක් බලය බෙදුනැරීමට (Devolution) වඩා සියලු පළාත් වලට බලය බෙදුනැරීම (Devolution) වඩා පහසු බව ය. උතුරු හැගෙනහිර පළාත්වලින් බැහැරව එවැනි අවශ්‍යතාවක් නොපෙන්වූව ද සියලු පළාත්වලට පළාත් සභා ඇතිවූයේ එසේ ය.

3 සත්‍ය වශයෙන් ම පෙන්වා දී ඇති ආකාරයට යටත්විජිත සමයටත් පෙර පැවති ග්‍රාමීය මට්ටමෙන් වූ රාජ්‍ය පාලන සම්ප්‍රදායක් : නිදසුනක් ලෙස 1999 පළාත් පාලන ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභා වාර්තාව, 1999 අංක 1 දරන සැසි පත්‍රය (කොළඹ : ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුව) මෙය එකී කොමිසමේ සභාපතිවරයා පසුව "අඛණ්ඩතා වාර්තාව" ලෙසට ද හැඳින්වීය.

කෙසේ වෙතත් වැදගත් කරුණක් ඇත. එනම්, පළාත් සභා ක්‍රමය මුළු දිවයිනේ ම රාජ්‍ය ව්‍යුහයේ පිළිගත් කොටසක් වී ඇති බව ය. බලය බෙදාහැරීමට (Devolution) විරුද්ධ වූ පක්ෂ පවා පළාත් සභා මැතිවරණවලට සහභාගි වෙයි. යුද්ධයෙන් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ උග්‍ර සංවාදයක් පවතී. එනම්, බලය බෙදාහැරීමේ පුළුල් ප්‍රතිපත්තියක් ගැන මෙන් ම, දහතුන්වන සංශෝධනය ම පුළුල්කොට බලය බෙදාහැරීමක් ගැන ය. එහෙත් ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයකට සුදුසුම වන මේ අවස්ථාවේ දී පළාත් ස්වතන්ත්‍ර පාලනය වර්ධනය කරනවා ද, සමහරුන් පවසන පරිදි පළාත් සභා අහෝසි කරනවා ද, යන කරුණ කෙරෙහි යොමුවීමට ඇති ඉඩකඩ ඉතා සුළුය.

2.1 ඉන්දු - ලංකා ගිවිසුම

ශ්‍රී ලංකාවේ සාමය හා යථා තත්ත්වය ඇති කිරීම උදෙසා ඉන්දීය අගමැති රජීව් ගන්ධි මහතා සහ ශ්‍රී ලංකා ජනාධිපති ජේ.ආර්. ජයවර්ධන මහතා අතර 1987 ජූලි 29 දා කොළඹ දී ඉන්දු - ලංකා ගිවිසුම අත්සන් කරන ලදී. ශ්‍රී ලංකාවේ ගැටුම නිරාකරණය කර ගැනීම සම්බන්ධ ගැටලු කීපයක් විසඳා ගැනීමට මෙම අන්තර්ජාතික ද්විපාකෂික ගිවිසුම ඇති කර ගැනුණු අතර එය ඉන්දු-ලංකා ගිවිසුම වශයෙන් පොදුවේ හැඳින්වේ. ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණ උදෙසා එහි ඒකාබද්ධ ප්‍රකාශයක් ඇත. එය විසඳුම් උදෙසා පුළුල් ප්‍රතිපත්ති වශයෙනි. එමගින් ශ්‍රී ලංකාවට පැවරුණේ පළාත් සභා ක්‍රමයක් මගින් බලය බෙදා දීමය. මෙම ඒකාග්‍රතාව දහතුන්වන සංශෝධනය වශයෙන් සහ 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනත වශයෙන් නීතිගත විය.

බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) හව විසඳුම දේශපාලන පදනම් හා මූලධර්මයන් වශයෙන් ඉන්දු-ලංකා ගිවිසුම මගින් සලසා ඇති හෙයින්, එයින් අදහස් කළ දේ යළි විමසා බැලීම වැදගත් වේ. එහි මූලික ප්‍රතිපත්තීන් 1.1 සිට 1.5 දක්වා වූ වගන්තීන් තුළින් පහත සඳහන් පරිදි දැක්වේ.

1. ශ්‍රී ලංකාවේ එක්සත් බව, ස්වාධීනතාවය සහ භෞමික අඛණ්ඩතාව ආරක්ෂා කිරීම.
2. සිංහල, දෙමළ, මුස්ලිම් සහ බර්ගර් ආදී ජාතීන්ගෙන් සමන්විත වූ ශ්‍රී ලංකාව බහු-වාර්ගික, බහු-භාෂාමය, බහුවිධ සමාජයක් බව පිළිගැනීම.
3. ඉතා පරිසමන් ආරක්ෂා කළයුතු සංස්කෘතික හා භාෂා අනන්‍යතාවන් හැම ජනවර්ගයකට ම ඇති බව පිළිගැනීම
4. උතුරු නැගෙනහිර පළාත් ශ්‍රී ලංකාවේ දෙමළ කතා කරන ජනතාවගේ ඓතිහාසික වාසභූමි වූ බවත්, එහි ඔවුන් මෙතෙක් අහෙක් ජාතීන් සමග සමගියෙන් වාසය කළ බවත් පිළිගැනීම.
5. ශ්‍රී ලංකාවේ බහු-වාර්ගික, බහු භාෂාමය, බහු ආගමික හා බහුවිධත්ව ලක්ෂණ ආරක්ෂා කෙරෙමින් හා සියලු රටවැසියන්ට සමානාත්මතාවයෙන්, ආරක්ෂිතව, සමගි සම්පන්නව සිය දියුණුව හා අභිවෘද්ධිය සපුරා ගැනීමට ශ්‍රී ලංකාවේ එක්සත්භාවය, ස්වාධීනතාවය සහ භෞමික අඛණ්ඩතාවය ශක්තිමත් කිරීම.

මේ මූලධර්මයන් සියල්ල එකට ගත්විට ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සම්බන්ධයෙන් එක්තරා දැක්මක් පිළිබඳ අර්ථයක් ප්‍රකාශ වේ. එමගින් රාජ්‍යයේ හිසි අපේක්ෂාව හඳුනාගෙන ඇති අතර සැබැවින්ම බහුතර සිංහල ජනයා මෙන් ම මුස්ලිම් ජනතාවත් ශ්‍රී ලංකාව වූ කලී එක්සත් රටක් පැවතිය යුතු බව පිළිගැනේ. කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රී ලංකා සමාජයේ මූලික වශයෙන් ම බහුවිධ ස්වභාවය එනම්, විවිධ ජනවර්ග, සංස්කෘතීන්, භාෂා සහ ආගම් පවතින බවත් එය සමානත්ව පදනමින් ආරක්ෂා විය යුතු බවත් ඒ තුළින් හඳුනාගෙන ඇත. (එහෙත් සමහර දෙමළ ජාතිකවාදීහු එය එසේ නොදටවහ.) උතුරු සහ නැගෙනහිර යම් ස්වපාලනයකට ඉඩ සලසමින් යෝජිත බලය බෙදාහැරීම, දෙමළ ජාතිකත්වයට යම් සහනයක් එම මූලධර්මයන්හි 1.4 වගන්තියෙන් දැක්වෙන අතර ඉන් කියැවුණේ 'උතුරු සහ නැගෙනහිර පළාත්

දෙමළ කතා කරන ජනතාවගේ ඓතිහාසික වාසතුම් ලෙස පැවතිණ මෙය දෙමළ පාරම්පරික නිජතුම් සංකල්පයට යම් ඉඩකඩක් සැපයීමක් වුව ද සිංහල මුස්ලිම් ජනතාවට ද පිලිගත හැකි කරුණක් විය.

1986 දී දෙමළ කණ්ඩායම් සහ ආණ්ඩු අතර පැවතුණු විවිධ යෝජනා නිල වශයෙන් පිළිගැනීමකට ලක්වූයේ ඉන්දු-ලංකා ගිවිසුමෙනි. කඩිනමින් නිම කිරීමේ කැපවීමක් සහිතව එය උතුරේ හා නැගෙනහිර බලය ලැබෙන ආයතනවල හැඩය හා ආකාරය දක්වන්නක් විය. වෙනම සඳහා නැගෙනහිර ජනතාවගේ කැමැත්ත ජනමත විචාරණයකින් ලබා ගැනීමට යටත්ව එහි උතුරු-නැගෙනහිර එක් පරිපාලන එකකයක් කිරීමේ ප්‍රතිපාදනයක් තිබිණ. එම පළාත් දෙකේ එකාබද්ධතාවයෙන් උතුරු-නැගෙනහිර පළාත් සභාව එක් භෞමික පදනමක් මත පිහිටනු ඇත. එවිට එක් ආණ්ඩුකාරවරයකුගෙන්, එක් මහ ඇමතිවරයකුගෙන්, එක් ඇමති මණ්ඩලයකින් එය සමන්විත වනු ඇත. මෙය දෙමළ කතා කරන ජනයාගේ යාබද ඓතිහාසික වාසතුම් සම්බන්ධ සැබෑ ආයතනික ස්වරූපය වන්නේ ය.

මෙම මූලික ව්‍යුහය සඳහා ඉන්දියාව දෙමළ දේශපාලන පක්ෂ හා කණ්ඩායම්වල සහාය ලබාගත් නමුත් විමුක්ති කොටි (LTTE) සංවිධානය වැඩිකල් නොගොස එම බැඳීම අත්හළේය. ගිවිසුම ක්‍රියාත්මක කිරීම උදෙසා ශ්‍රී ලංකාවට එවන ලද ඉන්දියා සාම සාධක හමුදාවට එරෙහිව එල්ටීටීඊය සන්නද්ධ ලෙස ගැටිණ. මෙහි දී ප්‍රධාන දෙමළ දේශපාලන පක්ෂය වූ ද්‍රවිඩ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණ (TULF) විසින් එකල පැවැත්වීමට නියමිතව තිබූ නව උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සභාවට අදාළ මැතිවරණවලට සහභාගී වන ලෙසට ජනතාවගෙන් ඉල්ලා සිටින නමුත් එකී පක්ෂය අදාළ ක්‍රියාවලියට දායක නොවූ අතර එකී යෝජිත ක්‍රමවේදය තුළ පවතින බොහෝ දුර්වලතාවයන් පෙන්වා දීම ද කරන ලදී. විශේෂයෙන් ම දෙමළ ජාතිකවාදයෙහි මූලික මූලධර්මයක් වූ උතුරු නැගෙනහිර එකාබද්ධ කිරීමේ අස්ථිර ස්වභාවය පිළිබඳව ඔවුන් සිය අවධානය යොමු කරන ලදී. මේ පසුබිම යටතේ එම පක්ෂය ඊළාම් ජනතා විප්ලවීය විමුක්ති පෙරමුණ (EPRLF) සහ එහි සහාය සංවිධානයක් (ENDLF) සමග එක්ව මැතිවරණයට තරග කිරීමට ද බලය බෙදුණු ආයතන ක්‍රියාත්මක කරවීමට ද ඉදිරිපත් විය. 1988 නොවැම්බර් 19 දා උතුරු-නැගෙනහිර පළාත් සභා මැතිවරණය පැවැත්විණ. නව පළාත් සභාව 1988 දෙසැම්බර් 17 දා ක්‍රියාත්මකයේ දී රැස්වී එහි පළමු ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය EPRLF පාලනය යටතේ ප්‍රධාන ඇමති වරධිරාජා පෙරේරා විසින් ඉදිරිපත් කරන ලදී.

EPRLF සංවිධානය, බෙදුණු බලය ක්‍රියාත්මක කිරීමට යාම අසාර්ථක අත්දැකීමක් වූයේ විවිධ හේතු නිසා ය. ඒ අතර අර්ථනවිත ව දහතුන්වන සංශෝධනය ක්‍රියාත්මක කිරීමට මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ දේශපාලන අධිෂ්ඨානයක් හැකිකම, ආරක්ෂක කටයුතු දුර්වලවීම, දෙමළ දේශපාලන සංවිධාන බෙදී යාම ප්‍රධාන විය. EPRLF පරිපාලනය කෙරෙහි විරෝධතා එල්ල වීම ද ඒ අතර විය. 1990 මාර්තු පළමුවැනිදා ප්‍රධාන අමාත්‍ය වරධිරාජා පෙරේරාල උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සභාවට යෝජනාවක් ඉදිරිපත් කළේ ඊළාම් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමූහාණ්ඩුවක් පිහිටුවීම උදෙසා පළාත් සභාව ව්‍යවස්ථා කෙටුම්පත් සභාවක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වන බවට ය. ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුව මෙම උත්සාහය සැලකූවේ එකපාකෂික ස්වාධීනතා ප්‍රකාශයක් ලෙස ය. 1990 ජූලි මාසයේ දී පාර්ලිමේන්තුව පළාත් සභා පනතට සංශෝධනයක් සම්මත කළේ ය. එහි අන්තර්ගත වූයේ සභාවේ මන්ත්‍රීවරුන්ගෙන් අඩකට වැඩි සංඛ්‍යාවක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූලව ක්‍රියා නොකරන බව ආණ්ඩුකාරවරයා ජනාධිපතිට දැනුම් දුන් අවස්ථාවක එම පළාත් සභාව විසුරුවා හැරිය හැකි බව ය.⁴ මේ සමග පළමුවෙන් තෝරාපත්කර ගැනුණු උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සභාව භීතනානුකූලව විසුරුවා හළ තත්ත්වයට පත්විය.

සිංහල ජනතාව අතර බලවත් විරෝධතාවක් ගිවිසුම කෙරෙහි මතුවූයේ එහි අන්තර්ගතය ගැන පමණක් නොව එය ශ්‍රී ලංකාවේ අභ්‍යන්තර ප්‍රශ්න කෙරෙහි ඉන්දියා ඇඟිලි ගැසීමක් ඇතැයි යනුවෙනි. සමහර වාමාංශික පක්ෂ සහ මානව අයිතිවාසිකම් සංවිධාන හැර, දකුණේ සියලු දේශපාලන පක්ෂ එනම් පාර්ලිමේන්තුවේ ප්‍රධාන විපක්ෂය වූ ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය සහ ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ, ගිවිසුමටත් බලය බෙදාහැරීමටත් (Devolution) විරුද්ධ වූහ. පාලක පක්ෂය වූ එක්සත් ජාතික පක්ෂය තුළත් ගිවිසුම නිසා විවිධ බෙදීම් ඇතිවිය. ආර.ප්‍රේමදාස ඇගමැතිවරයා සහ ඇමති ලලිත් ඇතුළත්වූද මහතා මුලපටත් ම විරුද්ධත්වයක් දැක්වූහ. දහතුන්වන සංශෝධනය ගැන 1987 ඔක්තෝබරයේ දී ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය හෙතික ව අභියෝග කළේ ය.

4 1990 අංක 27 දරන පළාත් සභා (සංශෝධන) පනත 5 අ වගන්තිය සහ එකී පනත කෙටුම්පත (SCM) පනත ගැන 1990 ජූනි 14 ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ මතය ද බලන්න. (මෙය වාර්තා වන්නේ එල්. මරසිංහ සහ ජේ. වික්‍රමරත්න (2010) ගේ 13 වන සංශෝධනය පිළිබඳ අධිකරණමය ප්‍රකාශනයක් නි ය. (Colombo : Stamford Lake පිටුව 173) මින් පසු මාරසිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010)

2.2 දහතුන්වන සංශෝධන නඩුව: ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව

බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) යෝජිත වැඩ පිලිවෙළ සහ රාජ්‍ය භාෂාව වැනි කරුණු සඳහා වූ වෙනස්කම් පහත් දෙකකින් පිලිබිඹු වේ. එනම්: ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ දහතුන්වන සංශෝධනය පිලිබඳ පහත සහ පළාත් සභා පහත ය. බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) සැලැස්ම සහ ඒ අනුව ඇතිවූ සංශෝධන දහතුන්වන සංශෝධන පනතේ සඳහන් වේ. වඩා විස්තර සහිතව බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) වැඩ පිලිවෙළ පළාත් සභා පනතේ දැක්වේ.

එම පනත දෙකේ ව්‍යවස්ථානුකූලභාවය තීරණය කරන ලෙස ඉල්ලා සිටිනු ලැබුවේ ජනාධිපතිවරයා හා තවත් 48 දෙනකු විසිනි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 121 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපති හෝ ඕනෑම රටවැසියකු විසින්, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට හිමි ව්‍යවස්ථා අධිකරණ බලය අනුව තීන්දුවක් දෙන ලෙස ආයාචනය කළ හැකිය. ඒ අනුව එම පනත ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පටහැනි ද කියා විමසා බැලේ. සාමාන්‍ය හීතිය නම් පාර්ලිමේන්තුවේ බහුතර ඡන්දයකින් සංශෝධනය කිරීම හෝ අවලංගු කිරීම කළ හැකිය. එහෙත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයක් සඳහා විශේෂ වැඩි ඡන්ද ප්‍රමාණයක් අවශ්‍ය වේ. මෙසේ විශේෂ ක්‍රියාපටිපාටි අවශ්‍ය වන්නේ රටේ උත්තරීතර හීතිය වෙනස් කිරීමේ දී සාමාන්‍ය ඡන්දයකින් හෝ විශේෂ ඡන්දයකින් ඉහළ එකඟතාවක් ලබා ගැනීම සඳහා ය.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව එහි වලංගු සංශෝධනයක් සඳහා ක්‍රියා පටිපාටි දෙකක් දක්වයි. පළමුවැන්න, පාර්ලිමේන්තුවේ තුනෙන් දෙකක් බහුතරයෙනි. දෙවැන්න, පාර්ලිමේන්තුවේ තුනෙන් දෙකක් බහුතරය සමඟ ජනමත විචාරණයක් මගිනි. වෙනත් වචනවලින් කියතොත්, හැම සංශෝධනයකට ම තුනෙන් දෙකක් බහුතරයක් අවශ්‍ය ය. සමහර සංශෝධනයන්ට ජනමත විචාරණයක් ද අවශ්‍ය වේ.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 120 ව්‍යවස්ථාව අනුව යම් පනත් කෙටුම්පතකින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සංශෝධනය කිරීම ප්‍රකාශිතව ම අදහස් කරන්නේ නම් එය පාර්ලිමේන්තුවේ තුනෙන් දෙකක් බහුතරයට අමතරව ජනමත විචාරණයකින් සම්මත කළ යුතුදැයි ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය තීන්දු කළ යුතු ය. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් එම පනත් කෙටුම්පතින්, 83 ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් පරිදි, ව්‍යවස්ථාවේ ආරක්ෂිත විධිවිධානයක් කෙරෙහි බලපෑමක් සිදුවන්නේදැයි තීරණය කරනු ලැබිය යුතු ය. එසේ ආරක්ෂිත විධිවිධාන කෙරෙහි බලපෑමක් සිදුවන බව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ මතය වන්නේ නම් ජනමත විචාරණයක් අවශ්‍ය වේ.

83 ව්‍යවස්ථාව මගින් ආරක්ෂිත ප්‍රතිපාදන අතර 2 සහ 3 ව්‍යවස්ථා ද වෙයි. දහතුන්වන ව්‍යවස්ථාව පිලිබඳ නඩුවේ දී සමහර පෙත්සම්කරුවන් තර්ක කළේ, දහතුන්වන සංශෝධනය සහ පළාත් සභා පනත එම ව්‍යවස්ථා දෙකට පටහැනිවන බව ය. 2 ව්‍යවස්ථාව කියන්නේ, 'ශ්‍රී ලංකා සමූහාණ්ඩුව ඒකීය රාජ්‍යයක්, බව ය. 3 ව්‍යවස්ථාව ප්‍රකාශ කරන්නේ, 'ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ පරමාධිපත්‍යය ජනතාව සතුය, එය අත්සතු කළ නොහැකිය, පරමාධිපත්‍යයට ආණ්ඩු බලතල, මූලික අයිතිවාසිකම් සහ ඡන්ද බලය අයත්වේ' යනුවෙනි. ඒ අනුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ඉදිරියේ නගන ලද ප්‍රධාන ප්‍රශ්න දෙකක් ම, ශ්‍රී ලංකාව ඒකීය රාජ්‍යයක් වශයෙන් මෙම පනත් කෙටුම් පත් දෙකෙන් දක්වා ඇති බලය බෙදාහැරීමේ ආකාරය පටහැනි ද, ව්‍යවස්ථාදායක බලය පළාත් සභාවට දීම ජනතාවගේ පරමාධිපත්‍යය ව්‍යවස්ථාවට පටහැනිව අත්සතු කරන්නේ ද යනුවෙනි. පනත් දෙක අනුව බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) ඒකීය රාජ්‍යයටත්, ජනතාවගේ පරමාධිපත්‍යයටත් පටහැනියැයි ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය තීන්දු කළා නම්, එම හීනි පනත් වලංගු ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමට තුනෙන් දෙකේ පාර්ලිමේන්තු බහුතර ඡන්දයට අමතරව ජනමත විචාරණයක් ද අවශ්‍ය වේ.

මෙම කාරණයෙහි ඇති දේශපාලන හා ව්‍යවස්ථාමය වැදගත්කම සලකා අගවිනිසුරුවරයා නව දෙනකුගෙන් යුත් පුරණ විනිශ්චය මණ්ඩලයක් වෙත එය යොමු කළේ ය. මෙයින් අගවිනිසුරු ෂර්වානන්ද විනිසුරුතුමාත්, කොලින් තෝමේ

සහ අතුකෝරළ යන විනිසුරුතුමන්ලා දෙදෙනාත් තීන්දු කරන ලද්දේ දහතුන්වන සංශෝධන කෙටුම්පතට ජනමත විචාරණයක් අවශ්‍ය නොවන බව ද, එය පාර්ලිමේන්තුව තුළ සම්මත වූ විට පළාත් සභා පනත් කෙටුම්පත ද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පටහැනි නොවන බවයි. රණසිංහ විනිසුරුතුමා ඊට එකඟ වූ නමුත්, දහතුන්වන සංශෝධන පනත් කෙටුම් පතේ වගන්ති දෙකකට ජනමත විචාරණයක් අවශ්‍ය බව පැවසී ය. විනිසුරුවරුන් තිදෙනෙක් එනම් වහසුන්දර, ද අල්විස්, සහ සෙනෙවිරත්න යන විනිසුරුතුමන්ලා පනත් දෙකට ජනමත විචාරණයක් අවශ්‍ය බව ප්‍රකාශ කළහ. රණසිංහ විනිසුරු ජනමත විචාරණයක් අවශ්‍යයැයි සඳහන් කළ වගන්ති දෙක ආණ්ඩුව ඉවත් කළේ ය. ඒ අනුව පනත්වලට ජනමත විචාරණයක් අවශ්‍ය නොවේ ය යන මතයට බහුතර සහයෝගය ලැබිණ. අනතුරුව පනත් දෙක ම ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. 1987 නොවැම්බර් 14 දා එය වලංගු ලෙස ක්‍රියාත්මක වූ බව සහතික විය.⁵

එසේ ජනමත විචාරණය මග හරින ලද්දේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ඉතා සුළු බහුතරයකිනි. එම නීති දෙකට සහ ඉන්දීය බලපෑම ගැන සිංහල ජනතාව අතර ජනමත විචාරණයක් පැවතුණා නම් එය පරදින්නට ඉඩ තිබුණු බව බොහෝ දෙනාගේ අදහස ය. මහජනතාවගේ අදහස් විමසීමට ඉඩ නොතබා එසේ රාජ්‍ය ව්‍යුහය වෙනස් කිරීමේ ක්‍රියාව ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධී බවට තර්කයක් ගොඩ නැගිණ. තවත් තර්කයක් විය. එනම් පාර්ලිමේන්තුවෙන්, ජනාධිපති ජයවර්ධන තුනෙන් දෙකේ ඡන්දයක් ලබාගත් ආකාරය ම වලංගු නොවන අතර එහි තීරණානුකූලතාවය තීන කරන බව ය. 1977 දී මහ මැතිවරණයෙන් එක්සත් ජාතික පක්ෂය හයෙන් පහක බහුතරයක දැවැන්ත ජයග්‍රහණයක් ලැබී ය. (ඒ එවකට පැවති කොට්ඨාස ක්‍රමය යටතේය) එතෙක් එම පාර්ලිමේන්තුවේ කාලය තවත් වසර හයකට දීර්ඝ කර ගැනුණේ මැතිවරණයකින් නොව ප්‍රජාතන්ත්‍ර විරෝධීයැයි මුළු ලෝකය ම සැලකූ ජනමත විචාරණයකිනි.

දහතුන්වන සංශෝධනයෙන් පිහිටුවීමට අදහස් කළ බලය (Devolution) බෙදීමේ ක්‍රමය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පටහැනි නොවන බව විනිසුරුවරුන්ගේ අවසාන නිගමනය විය. බහුතරයක් විනිසුරුවරුන්ට 2 සහ 3 ව්‍යවස්ථාවන් අර්ථ නිරූපනය කිරීමට සිදු වූයේ යෝජිත ව්‍යුහය සන්ධිය හෝ අර්ධ සන්ධිය ස්වභාවයක් ගනිති යි යන තර්කය නිසා ය. බහුතරයේ තීන්දුවෙහි පහත දැක්වෙන අර්ථ නිරූපන අන්තර්ගත වේ.

“2 වැනි ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් “එකීය” යන යෙදුම, “ගෙඩරල්” යන යෙදුමට නාත්පසින් ම වෙනස් අරුතක් ලෙසින් භාවිත කර ඇත. ‘ගෙඩරල්’ යන්නෙහි අර්ථය නම්, මධ්‍යම ආණ්ඩුව සහ බල එකකයන් අතර පරමාධිපති බලතල බෙදාගත්විට ඇතිවන ස්වතන්ත්‍ර පාලන එකක සමූහයකි. එකීය රාජ්‍යයක ජාතික ආණ්ඩුව අනෙක් සියලු ආණ්ඩුවලට වඩා හෙතිකව උත්තරීතර වේ. එකීය රාජ්‍යයක හරය වන්නේ පරමාධිපත්‍යය නොබෙදී පැවතීමයි. වෙනත් වචන වලින් කියතොත්, මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ බලතල සීමා කිරීමක් නැත. එකීය රාජ්‍යයක අභිචාරය ලක්ෂණ දෙකක් වේ. එනම් (1) මධ්‍යම පාර්ලිමේන්තුවේ උත්තරීතරභාවය, (2) අතිරේක පරමාධිපති ආයතන නොතිබීම යනුවෙනි. අතිරේක නීති සම්පාදන ආයතන නොතිබිය යුතුයැයි එයින් අදහස් නොවේ. එතෙක් එම ආයතන පැවතිය හැකි අතර මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ අභිමතය අනුව අනෙක් කළ හැකි විය යුතුය.”⁶

අනෙක් අතට ගෙඩරල් රාජ්‍යයක ආණ්ඩු විෂය, එකිනෙකට දෙවැනි නොවූ සන්ධිය හා රාජ්‍ය ආණ්ඩු අතර බෙදී යන නමුත් තමන්ට නියමිත ක්ෂේත්‍රය තුළ ස්වාධීන හා අන්තර් සම්බන්ධය පවතී. ගෙඩරල් ප්‍රතිපත්තියේ හරය වන්නේ එකිනෙකට සම්බන්ධ ස්වාධීන බල අධිකාර පැවැත්මය. ගෙඩරල් ආණ්ඩු කරුණු අතින් ස්වාධිකාරී වේ. රාජ්‍ය ආණ්ඩු වෙන් කරුණු අතින් ස්වාධිකාරී වේ. එකිනෙකා සිය බල ක්ෂේත්‍රය තුළ අනිකාගේ බලපෑමක් නැතිව බලය ක්‍රියාත්මක කරන අතර එකිනෙකාට දෙවැනි වන්නේ ද නොවේ. ගෙඩරල් සහ එකීය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා වෙන්කොට හඳුනා ගැනෙනුයේ එම ලක්ෂණයෙනි.⁷

5 දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සහ 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනත
6 දහතුන්වන සංශෝධනය සහ පළාත් සභා කෙටුම්පත් නඩුව -2 SLR (1987) පිටුව 312 සහ 319
7 ඉහත

පහත දෙක තුළ අන්තර්ගත කොට ඇති බලය බෙදාහැරීමේ ව්‍යුහය එනම් ලොවරලු සහ එකීය යන කරුණ ගැන සංකල්පීය අර්ථ විග්‍රහය සම්බන්ධයෙන් බහුතර විනිසුරුවරුන් විසින් මෙසේ හිමනය කොට ඇත.

“විමර්ශනයට යොමු වූ දහතුන්වන සංශෝධනයෙන් පැන නගින ප්‍රශ්නය වන්නේ, ආණ්ඩුවේ ආයතන ස්වාධීකාරී ද ස්වාධීන ද, තම බල ක්ෂේත්‍රය තුළ දෙවැනි වන්නේ ද යනුයි. මෙම පරීක්ෂණයෙන් පෙනෙන්නේ එම ආයතන දෙක ම සිය ව්‍යවස්ථාදායක බලය සහ විධායක බලය භාවිත කිරීමේ දී පළාත් සභා විසින් අනිකා බැහැර කරන, තමන්ට ම සීමිත වූ බලතල භාවිත කරන්නේ ද යන කරුණ ය.”⁸

ව්‍යවස්ථාදායක බලය සම්බන්ධයෙන් බහුතරයක් විනිසුරුවරුන් තීන්දු කළේ පළාත් සභාවන්ට බලය පැවරුණු යම් ක්ෂේත්‍රයක හැකියාව පවතින මුත් (එනම්, පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ සහ සමගාමී ලැයිස්තුවේ සමහර විෂයයන් ගැන) එම බලයෙන් පාර්ලිමේන්තුව වළකඬුණ සුවිශේෂ බලයක් හෝ සම්බන්ධීකරණයක් හෝ නැත. පළාත් සභාවලට පැවරී ඇති ව්‍යවස්ථාදායක බලය මෙන් ම එම බලයට අදාළ විෂයයන් මුළුමණින් ම පාර්ලිමේන්තු ස්වාධීපත්‍යයට යටත් ය. එහෙයින් පළාත් සභාවලට පවරා ඇති ව්‍යවස්ථාදායක බලය අවශ්‍ය වූ අවස්ථාවක පාර්ලිමේන්තුවට ආපසු පවරාගත හැකි ය. තව ද එසේ කිරීමේ දී පාර්ලිමේන්තුව විසින් විශේෂ ක්‍රියාමාර්ග ගතයුතු වුව ද (එනම් පළාත් සභා විමසීම වැනි⁹) එය හුදු ක්‍රියාපටිපාටිය බාධක පමණි.

විධායක බලය සම්බන්ධයෙන් බහුතරය තීන්දු කළේ සියලු විධායක ක්‍රියා සඳහා ජනාධිපති උත්තරීතර බවය. ආණ්ඩුකාරවරයා භාවිත කරන විධායක බලය ජනාධිපති නියෝජනය කිරීම සඳහා වූ විෂයයන් සම්බන්ධයෙනි. ආණ්ඩුකාරවරයාගේ සහ ඇමති මණ්ඩලයේ කාර්යයන් ගැන තීන්දු කළේ, “..... විධායක ක්ෂේත්‍රයේ දී ජනාධිපතිවරයා පරමාධිපත්‍යධාරී සහ උත්තරීතර වන අතර පළාත් සභා ඔහුට යටත් ආයතනයකි.”¹⁰

බහුතර තීන්දුවේ මෙසේ ද සඳහන් ය. එනම්, මෙම පහත කෙටුම්පත්වලින් අධිකරණ බලය පළාත් සභාවලට පවරා නැත. එහෙයින් “..... උසාවි ක්‍රමය හෝ ජනතාවගේ අධිකරණ බලය සම්බන්ධයෙන් කිසිදු වෙනසක් ද සිදු නොවී ය.”¹¹ බහුතර විනිසුරුවරු මෙසේ ද නිරීක්ෂණය කළහ. පළාත් මහාධිකරණ වලට ඇත්තේ සීමිත අධිකරණ බලයකි. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ සහ අභියාචනාධිකරණයේ අභියාචනා බලතල අඩු නැතිව එසේ ම පවතී. අධිකරණ සංවිධාන බලය ද මධ්‍යය වෙත ම පවතී. එක් එක් පළාතේ මහාධිකරණ වෙත අතිරේක අධිකරණ බලයක් පැවරීමෙන් සිදුකර ඇත්තේ පළාත් වැසියන්ට අධිකරණය වඩාත් සමීප කිරීමත් නඩු පමාව හා වියදම අඩුවීමත් ය.”¹²

පෙන්සම්කරුවන්ගෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට ඉදිරිපත් වූ අනෙක් තර්කය නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙහි 3 සහ 4 වගන්ති එකට ගත් විට බලය බෙදාහැරීම (Devolution) නොගැලපෙන බවය. (3 ව්‍යවස්ථාව කියන්නේ පරමාධිපත්‍යය ජනතාව සතු බවත් එය අත්සතු කළ නොහැකි බවත් ය.) (4 ව්‍යවස්ථාව කියන්නේ පරමාධිපත්‍යය භාවිත කළයුතු ආකාරය ගැනයි) 4 වැනි ව්‍යවස්ථාවෙන් පැවරෙන්නේ, ව්‍යවස්ථාදායක බලය පාර්ලිමේන්තුව විසින්ද, විධායක බලය ජනාධිපති විසින්ද, අධිකරණ බලය උසාවි මගින් ද ක්‍රියාත්මක කළයුතු බවය. ජනතාවගේ පරමාධිපති බලය භාවිත කළයුතු මූලික රාජ්‍ය ආයතනික ව්‍යුහය එය විය යුතු යැයි තර්ක කරන ලදී.

8 දහතුන්වන සංශෝධනය සහ පළාත් සභා කෙටුම්පත් නඩුව -2 SLR (1987) පිටුව 320
9 154 උ (2) සහ (3) වගන්ති
10 ඉහත නඩුවේ 323 පිටුව
11 ඉහත නඩුවේ 323 පිටුව
12 ඉහත

මෙහි දී තර්ක කරනු ලැබ සිටියේ, යෝජිත පළාත් සභාවන්ට ව්‍යවස්ථාදායක සහ විධායක බලය බෙදාහැරීම, 3 වැනි ව්‍යවස්ථාවට පටහැනි ලෙස පරමාධිපත්‍යය අත්සතු කිරීමක් බැවින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එහි මූලික සැලැස්මට පටහැනි බව ය. මක්නිසා ද, 4 වැනි ව්‍යවස්ථාවෙන් (පළාත් සභා වැනි) පරමාධිපති බලය භාවිත කළහැකි පාර්ලිමේන්තුව, ජනාධිපති සහ අධිකරණය හැර වෙනත් ආයතන වර්ගයක් අදහස් කර නැත.¹³ වෙනම ආයතන වර්ගයක් ලෙස පළාත් සභා නොසැලකෙන බව දැනගන්න වන සංශෝධනයෙන් ද අදහස් කර නැත) 4 වැනි ව්‍යවස්ථාව, 83 වන ව්‍යවස්ථාවෙන් ආරක්ෂිත තවත් ප්‍රතිපාදනයක් නොවන අතර, පෙත්සම්කරුවන් අධිකරණයෙන් ඉල්ලා සිටියේ, 4 වන ව්‍යවස්ථාව, 3 වැනි ව්‍යවස්ථාවෙන් වෙන් කළ නොහැකි එකක් බවට සලකන ලෙසය. (3 ව්‍යවස්ථාව 83 ව්‍යවස්ථාවෙන් ආරක්ෂිත වේ.)

බහුතර විනිසුරුවරු මේ තර්කය ප්‍රතික්ෂේප කළහ. ඒ ගැන නිගමනය කිරීමට 83 ව්‍යවස්ථාවේ කෙටුම්පත් ඉතිහාසය විමසා එයින් අදහස් කළ දේ සොයා බැලීමේ දී කෙටුම්පත්කරුවන් 4 ව්‍යවස්ථාව ආරක්ෂිත වගන්තියක් කිරීමට අදහස් කර හැකි බවත්, එහෙයින් උසාවියට එය ආරක්ෂිත බව ප්‍රකාශ කිරීමට හෝ 3 ව්‍යවස්ථාවේ කොටසක් ලෙස අර්ථ දැක්වීමට නොහැකි බවත් පැවසිණ. මක් නිසාද, කෙටුම්පත්කරුවන් එසේ අදහස් කර හැකි බැවිනි. බහුතර විනිසුරුවරුන් වැඩි දුරටත් තර්ක කළේ, 3 වැනි ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් පරමාධිපත්‍යයට බලපෑමක් නොකරන තෙක්, 4 වැනි ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන ව්‍යවස්ථාදායක හෝ විධායක බලය භාවිත කරන වෙනත් ආයතන පිහිටුවිය හැකි බව ය. එම බහුතර විනිසුරු මතය අනුව, යෝජිත පළාත් සභා කෙටුම්පත් මගින් සඳහන් කර ඇත්තේ පාර්ලිමේන්තුව හා ජනාධිපති පවරා ඇති බලතල පමණක් භාවිත කරන බවත් එය ජනතාවගේ පරමාධිපත්‍යය කෙරෙහි බලනොපාන බවත් ය.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ vi වැනි පරිච්ඡේදයේ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති හා මූලධර්ම අයුරෙන් බහුතර විනිසුරුවරු බලය බෙදාහැරීම (Devolution) මෙසේ විග්‍රහ කළහ.

“යහපත් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය අභිවර්ධනයෙන් ම වර්ධනය විය යුතු අතර, අවස්ථානුකූලව වෙනස්විය යුතුය. මහජනයාට වඩා සමීප මට්ටමකින් ක්‍රියාත්මක කළයුතු ස්ථාවර බලතල සහ කාර්යභාරයන් කීපයක් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ කටයුතු අතරට දැන් ඇතුළත්කොට තිබේ. තම ප්‍රදේශ පාලනයේ දී එම ජනතාවට සිය අභිලාෂයන් අනුව ඊට සහභාගිවීම සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 27 (4) ව්‍යවස්ථාව අදාළ වන බව අදහස් කර ඇත. එක්සත් ශ්‍රී ලංකාවක් තුළ පළාත්වල කටයුතු කර ගැනීමේ වගකීම පළාත්වලට ම පැවරීම මෙම පනත් කෙටුම්පත්වලින් අපේක්ෂා කොට ඇත. එමගින් එම පළාත්වල ජනතාවගේ අවශ්‍යතා සහ අභිලාෂයන් ඉටුකර ගැනීමේ අලුත් අවස්ථාවක් උදාවේ. අදාළ පළාත්වල ජනතාවගේ අවශ්‍යතා වටහා ගැනීම පදනම් කොට පළාත් පරිපාලනය කිරීමට බලය බෙදාහැරීම (Devolution) පලදායී ක්‍රියා මාර්ගයකි. එක් එක් පළාතට තෝරා ගැනුණු පරිපාලන ආයතන ක්‍රමයක් නිර්මාණය කිරීම, බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) අර්ථය වේ. එයින් බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) මූලධර්මය ද සකස් වේ.

බලය බෙදාහැරීම (Devolution) පිළිබඳ සංකල්පයෙන්, මධ්‍යම ආණ්ඩුව සිය උත්තරීතරභාවය අත් නොහැර බලතල බෙදා හැරීම ද අදහස් කෙරේ. බලය පැවරීම ව්‍යවස්ථාදායක හෝ පරිපාලන හෝ ඒ දෙක ම විය හැකි ය. එය බලය විමධ්‍යගත කිරීමෙන් වෙන්කොට හඳුනාගත යුතු ය. එනම්, විවිධ ප්‍රදේශයන්හි නිලධාරීන්ට මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ තීරණ ගැනීමේ බලතල භාවිත කළ හැකි ය”.¹⁴ විශේෂයෙන් විරුද්ධ මතයක් දැරූ වනසුන්දර විනිසුරුවරයා¹⁵ ඇතුළු ව සුළුතරයක් විනිසුරුවරු, බහුතර විනිසුරු මතයට උග්‍ර විවේචනයක් දැක්වූහ. ඔවුන්ගේ මතය අනුව පනත් කෙටුම්පත්

13 4වන වගන්තිය මගින් දැඩි ආයතනයන්ට අමතරව පළාත් සභාවන් ද බලය බෙදා වෙන් වූ ආයතනයක් ලෙස එකතු කිරීමට 13 වන සංශෝධනය මගින් අරමුණු නොකරන ලදී.
14 දැනගන්නා වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධන හඬු තීන්දුව (1987) 2SLR පිටුව 312, 326-327
15 ඉහත තීන්දුවේ පිටු 333 - 383

දෙකෙන් යෝජිත බලය බෙදීමේ (Devolution) සැලැස්ම ලෙඩරල් හෝ අර්ධ ලෙඩරල් පාලනයක් නිර්මාණය කරනු ඇත. එය 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ එකී රාජ්‍යය යන කරුණට පටහැනිය.¹⁶ එහෙයින් ඔවුන් තීරණය කළේ පහත් කෙටුම් පත් දෙක වලට කිරීම සඳහා ජනමත විචාරණයකින් සම්මත කළයුතු බව ය. කෙසේ වෙතත්, රණසිංහ විනිසුරු මතයට ගැලපෙන ලෙස සංශෝධන පනතක් මගින් දහතුන්වන සංශෝධන කෙටුම්පත වෙනස් කිරීමෙන් බහුතර මතය හදාගැනීම ආණ්ඩුව විසින් සිදුකරන ලදී. එවිට ජනමත විචාරණයක් අවශ්‍ය නොවී ය.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් අපේක්ෂා කළ පරිදි, මධ්‍යගත එකී රාජ්‍යයක් බලය බෙදාහැරීමේ දී, (Devolution) අවසාන බලය සහ උත්තරීතර භාවය පාර්ලිමේන්තුව සහ ජනාධිපති වෙත පවතින බව අවධාරණය කිරීමට බහුතර විනිසුරුවරුන්ට සිදුවිය මෙයින් අදහස් කළේ, පළාත් සභා මුල් අවස්ථාවේ සිට ම සැලකුණේ මධ්‍ය ආයතනවලට යටත් බව ය. බලය බෙදාහැරීම (Devolution) ක්‍රියාත්මක වන ආකාරයත්, පරිපාලන භාවිතයන් සහ පසුව පැනවූ හීන රීති ද, මධ්‍ය ආණ්ඩුවේ උත්තරීතරභාවය හා මුලිකත්වය මත පදනම් වී ඇති බව පැහැදිලි වේ, ව්‍යවස්ථා අර්ථ නිරූපනය කිරීමේ මට්ටමේ දී බහුතර විනිසුරුවරුන්ට යොදා ගැනීමට ලැබුණු විකල්පයන් එම දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධන හඬවේ දී සීමාසහිත වීම නිසා, මධ්‍යම ආණ්ඩුවත් පළාත් සභාවන්හි ස්වතන්ත්‍රභාවය යටපත් කළයුතු යැයි අදහස් නොවේ. එහෙත් අවාසනාවට මෙන් 1988 සිට ම සියලු පළාත් සභාවන්හි අත්දැකීම වූයේ එයයි.

2.3 උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් වෙන් කිරීම

ඉහත සඳහන් පරිදි උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් දෙක, භෞමික, දේශපාලනික පරිපාලන වශයෙන් එක් එකකයක් ලෙස එකාබද්ධ කිරීම ඉහළ ලංකා ගිවිසුමේ එකඟතාවකි.¹⁷ එම එකඟතාව දහතුන්වන සංශෝධනයෙන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ඇතුළු කළ 154 අ(3) ව්‍යවස්ථාවෙහි පිලිබිඹු වේ. එයින් කියැවුණේ, යාබද පළාත් දෙකක් හෝ තුනක් එක් පරිපාලන එකකයක් ලෙස සලකා එක් පළාත් සභාවක්, එක් ආණ්ඩුකාරවරයෙකු, එක් මහ ඇමතිවරයෙකු, එක් ඇමති මණ්ඩලයක් යටතේ පැවතිය යුතුදැයි පාර්ලිමේන්තුව විසින් හීන පැනවිය හැකි බවයි. තව ද එසේ තීන්දු කිරීමේ දී එම පළාත්වල පරිපාලනය, එක් පරිපාලන එකකයක් වශයෙන් හෝ පළාත්වලට වෙනවෙන ම පරිපාලන එකක තිබිය යුතු ද කියා තිබුණය කළ හැකි ය.

පළාත් එකාබද්ධ කිරීමේ විශේෂ ක්‍රියා පටිපාටිය 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනතේ 37 වගන්තියේ දැක්වේ. එම 37 වගන්තියේ හරය වන්නේ, යාබද පළාත් දෙකක් හෝ තුනක් එක් පරිපාලන එකකයක් ලෙස ජනාධිපති විසින් ප්‍රකාශයක් මගින් පිහිටුවීමේ බලය ලැබීම ය.¹⁸ කෙසේ වෙතත් උතුරු හැඟෙනහිර සඳහා විශේෂ ප්‍රතිපාදනයක් පනවා ඇත. එනම්: වෙනත් රාජ්‍යයක් පිහිටුවීමේ පරමාර්ථයෙන් ගිනි අවි, වෙඩි බෙහෙත්, අවි ආයුධ, පුපුරන ද්‍රව්‍ය සහ වෙනත් යුද උපකරණ ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුවට හෝ ඒ වෙනුවෙන් පත්කරන ලද බලධරයකුට පවරා හුදුන්කොත් හෝ උතුරු හැඟෙනහිර පළාත්වල එම කණ්ඩායම් විසින් එදිරිවාදිකම් සහ ප්‍රචණ්ඩ ක්‍රියා නොකැරැත්වුවහොත් හෝ එබඳු ප්‍රකාශයක් ජනාධිපති විසින් නොකළ යුත්තේ ය.¹⁹

16 13 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් පසුගිය දශක 2ක අතීත අත්දැකීම් සමග පෙන්වුම් කෙරෙන්නේ, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවය රාමුව තුළින් බහුතරය අපේක්ෂා කළ ප්‍රතිඵලය ප්‍රායෝගිකව අත්දැකීම ය. බලය බෙදාහැරීම (Devolution) තුළ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ බලපෑමකාරී මැදිහත්වීම් පළාත් ව්‍යවස්ථා තුළ නිරන්තරව ම දැකින්නට ලැබේ. මින් පසු අසාධක ගුණවර්ධන වාර්තාව ලෙසට හඳුන්වනු ලබන පළාත් සභා : බලය බෙදාහැරීමේ ප්‍රායෝගික අත්දැකීම් 1996, ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් සභාවන්හි ක්‍රියාකාරීත්වය පිලිබඳව කරන ලද කමිටු අධ්‍යයන වාර්තාව බලන්න. විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කෙතෙක්ද (2008) පළාත් සභා ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීම : වැඩිමුළු සම්බන්ධ තේමා වාර්තාව (කොළඹ : විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කෙතෙක්ද) මින් පසු මෙය පළාත් සභා ශක්තිමත් කිරීම, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කෙතෙක්ද (2008) ලෙසට හැඳින්වේ.

17 2.1 පරිච්ඡේදය බලන්න
18 වගන්තිය 37(1)(අ)
19 වගන්තිය 37(1)(ආ)

මෙම ව්‍යවස්ථාමය සහ තේරුම් ප්‍රතිපාදන මගින්, ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුව, ඉන්දියාව, දෙමළ දේශපාලන පක්ෂ සහ සන්නද්ධ කණ්ඩායම් අතර ඇතිවූ දේශපාලන එකඟතාව වූයේ: දෙමළ ජාතිකයන් අයිතිවාසිකම් දැක්වන ඓතිහාසික වාසතුම් ප්‍රදේශය (හෙවත් පාරම්පරික නිජබිම) සඳහා ඉඩකඩ සැලසීමය. එහෙත් එතරම් පැහැදිලිව නොවේ. එහෙත් දැනතැන්වන සංශෝධනය අනුව බලය බෙදාහැරීමේ පරමාර්ථය උදෙසා උතුරු හැගෙනහිර පළාත් පරිපාලන ඒකකයක් ලෙස ඒකාබද්ධ කිරීමෙහි. තවද මුළු කලාපය ම එක් පළාත් සභාවක් හා එක් විධායකයක් මගින් පාලනය කිරීමට සැලසීමෙහි. උතුරු හැගෙනහිර ඒකාබද්ධ කළ විට සාධනාත්මකව දෙමළ ජනයා වැඩිවීම නිසා හැගෙනහිර පළාතේ (ජනවර්ග විවිධත්වය සහිත) මුස්ලිම් සහ සිංහල ජන කොටස්වල සැක සංකා ඇති වන බව පිළිගෙන ඇත. ඒ සඳහා ජනමත විචාරණයකින් ඒකාබද්ධ කරනවා ද, වෙන් කරනවා ද යනු තීන්දු කිරීමට අවස්ථාව දී ඇත. කෙසේ වෙතත් විවේචකයන් විශ්වාස කරන පරිදි එය නිල වශයෙන් පිළිගැනීමක් සිදු නොවූ අතර, අදහස් කර තිබුණේ ((32(2) ආ වගන්තිය ක්‍රියාත්මක නොකොට) හැගෙනහිර ජනමත විචාරණය නිරන්තරව ම කල් දැමීමය. එසේ බලාපොරොත්තු වූයේ උතුරු හැගෙනහිර ඒකාබද්ධය, 37 වගන්තියේ අතුරු වගන්ති වලින් කියැවෙන තත්ත්වයට වඩා සදාකාලික ගැටලුවක් කරගැනීම ය.²⁰ 1988 අගෝස්තු මාසයේ සිට 2005 නොවැම්බර් 08 දක්වා, වරින් වර පැමිණි ජනාධිපතිවරුන් විසින් ජනමත විචාරණය වාර්ෂිකව කල්තැබීම.²¹

උතුරු හැගෙනහිර පළාත් ඒකාබද්ධ කෙරෙමින් 1988 අගෝස්තු 8 දා ජනාධිපති ජේ. ආර්. ජයවර්ධන මහතා ප්‍රකාශයක් නිකුත් කළ අතර උතුරු හැගෙනහිර පළාත් සභා මැතිවරණය 1988 නොවැම්බර් 19 දා පැවැත්වීම. අප දන්නා පරිදි එසේ තෝරා ගැනුණු පළාත් සභාව හා එහි වර්ධරාජ පෙරමාල් දුරු මහ ඇමති ධුරය 1990 මාර්තු 15 සිට අහෝසි විය.²² අනතුරුව, 2008 ජුනි 4 දා තෝරා ගැනුණු හැගෙනහිර පළාත් සභාව පළමු වරට රැස්වන තුරු උතුරු හැගෙනහිර පාලනය කළේ ආණ්ඩුකාරවරයකු විසිනි.²³

හිතිගත කර ඇති ජනමත විචාරණය කල් දැමීමේ හේතුවෙන් හැගෙනහිර පළාතට හීතසානුකූලව තෝරා ගැනෙන පළාත් සභාව අතිම කිරීමෙන් සිය මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වන බවට හැගෙනහිර පළාතේ පදිංචිකරුවන් තිදෙනකු විසින් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ දී හිතමය අභියෝගයක් ආරම්භ කරන ලදී. එම උල්ලංඝනය සිදුවන්නේ උතුරු හැගෙනහිර වෙන් කිරීමෙනි. පෙත්සම්කරුවන් 1988 පළාත් දෙක එකක් කිරීමේ නිල ප්‍රකාශයට අභියෝග කොට තිබීම. එය මෙතෙක් භාවිත නොවී තිබුණු කරුණක් ලෙස සැලකීම. උතුරු හැගෙනහිර පළාත් සම්බන්ධයෙන් නිල ප්‍රකාශයක් කිරීමට පෙර යම් කරුණු පවතින බවට ජනාධිපති සෑහීමට පත්විය යුතු බව 37(1)(අ) වගන්තියේ සඳහන් වේ. එනම්: එම ප්‍රදේශයේ බෙදුම්වාදී කණ්ඩායම් විසින් අවි ආයුධ බාරදීමත්, එදිරිවාදිකම් අත්හිටුවීමත් සෑහෙන තරමට කර ඇති බවට ය.²⁴

20 ආර්. එදිරිසිංහ, එම්. ගෝමස්, ඩී. ටී. තම්බරත්න සහ ඒ වැලිකල ගේ ශ්‍රී ලංකාවේ බලය බෙදා හදාගැනීම : ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය සහ දේශපාලනික ලියවිල්ල. 1926 - 2008 (කොළඹ : විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය) පිටුව 741.
මෙය මින් ඉදිරියට එදිරිසිංහ (2008) ලෙසට දැක්වේ.

21 වර්ෂ 2006 පළාත් වෙන් කිරීම සම්බන්ධ ඒ ඒ ආඥාවන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය තුළ සාකච්ඡාවට කැඳවීම, ඒවායේ දිනයන්, කල්තැබූ දිනයන් (එදිරිසිංහ හි දී නැවත දැක්වන ලදී - 2008 පිටු 748)

22 ඉහත 2.1, පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡාව බලන්න.

23 වර්ෂ 2006 ඔක්තෝබර් 16 වැනි දින පළාත් වෙන් කිරීමේ අධිකරණ තීන්දුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් ලබාදුන් අතර 2007 ජනවාරි පළමු දින සිට උතුරු හැගෙනහිර පළාත් දෙකක් වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වීම ඇරඹුණි. උතුරු පළාතේ පාලනය තවදුරටත් ආණ්ඩුකාරවරයා යටතේ පවතී. හැගෙනහිර පළාත් සභාවේ දෙවන රැස්වීමේ දී ආණ්ඩුකාරවරයා පැවැත් වූ කතාව බලන්න. හැගෙනහිර පළාත් සභාවේ විවාද පිළිබඳ නිල වාර්තාව, 2008 ජුනි 11 දින වෙළුම 1, අංක 2

24 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155 (2) වගන්තිය සහ මහජන ආරක්ෂක ආඥා පනතේ 5 කොටස යටතේ, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදනයන් හැර වෙනත් ඕනෑම හිතියක් යටපත් කෙරෙන ආඥාවන් නිකුත් කිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයාට සැලසේ.

1988 අගෝස්තු මාසයේ ඒකාබද්ධ කිරීමේ නිල ප්‍රකාශයට ආසන්නව ජනාධිපති ජයවර්ධන පළාත් සභා පනතේ 37(1) (අ) වගන්තිය සංශෝධනය කෙරෙමින් මහජන ආරක්ෂක පනතේ 5 වගන්තිය යටතේ හදිසි නීති රෙගුලාසියක් ඇතිකළ බව පෙන්වීමට අධිකරණයට එළිදරවු කළහ. එනම්: “ගිනි අවි සම්පූර්ණයෙන් භාරදීමේ කටයුතු සඳහා මෙහෙයුමක් ආරම්භ කර ඇතිවිට” යන වචන ඊට ඇතුළත් විය. (ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදන හැර, ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 155 (2) සහ මහජන ආරක්ෂක පනතේ 5 වගන්තියෙන් ඕනෑම නීතියක් ඉක්මවා හදිසි රෙගුලාසි පැනවීමට ජනාධිපතිට බලය පැවරී ඇත.) මහජන ආරක්ෂක පනතේ 5 වගන්තියේ බලය ඉක්මවා යමින් ජනාධිපතිවරයාට පනතෙන් පැවරී හැකි බලයක් සමාජතර පරමාර්ථයක් සඳහා යොදා ගැනීම නිසා එම නීතිය බල රහිත විය යුතුය යන පෙන්වීමකරුවන්ගේ තර්කයට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය එකඟවිය. පළාත් සභා පනතේ වගන්තියක් සංශෝධනය කිරීමට එම හදිසි නීති රෙගුලාසියෙන් අදහස් කරන නිසා එය අවලංගු වීමත් සමග, පළාත් සභා පනතට සංශෝධනයක් ඇති වූයේ නැත. පළාත් වෙන් කිරීම සම්බන්ධ 37(1)(අ) වගන්තිය මගින් ජනාධිපති සෑහීමට පත්වී නැත. එය පනතේ වගන්තියේ අවශ්‍යතාවකි. පසුව කරන ලද පළාත් දෙක ඒකාබද්ධ කිරීමේ නිල ප්‍රකාශය ඒ හේතුවෙන් අවලංගු වේ. උතුරු හැඟෙනහිර වෙන් කිරීම පිළිබඳ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ප්‍රකාශයේ හෙතික පදනම එසේ ය.²⁵

2007 ජූලි මාසයේ සන්නද්ධ එදිරිවාදිකම් අවසන්වීමත් සමග හැඟෙනහිර පළාත් සභාව සඳහා 2008 මැයි 10 දා මැතිවරණය පැවැත්විණ. එහිදී (තමිල් මකකල් විච්චුලෙයි ප්‍රමතල් (TMVP) ඇතුළත්ව) එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය (UPFA) – ආසන 37 හි 20ක බහුතරය දිනා ගත්තේ ය. ආණ්ඩුකාර මොහාන් විජේවික්‍රම මහතා 2008 ජූනි 4 දා හැඟෙනහිර පළාත් සභාව ත්‍රිකුණාමලයේ දී රැස් කරන ලදුව එම ආරම්භක සැසියේ දී සභාපති සහ නියෝජ්‍ය සභාපති තෝරා ගනු ලැබිණ.²⁶ නව පළාත් පරිපාලනය සම්බන්ධ යෝජිත පස් අවුරුදු ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශය මත ඇමති සිවනේසතුරෙයි වන්දනාන්තත් මහතා 2008 ජූනි 11 දා ඉදිරිපත් කළේ ය.²⁷

2.4 ආයතනික ව්‍යුහය : ක්‍රියාකාරකයේ සහ මවුන්ගේ කාර්යයන්

මධ්‍යම සහ පළාත් අතර බලය (Devolution) බෙදීම ගැන විමසා බැලීමට පෙර, දහතුන්වන සංශෝධනයෙන් දක්වා ඇති බලය බෙදුනැරීමේ (Devolution) ක්‍රමයට අදාළ විවිධ ආයතන හා එහි ක්‍රියාකාරකම් ගැන මූලික අදහසක් ඇතිකර ගැනීම ප්‍රයෝජනවත් වේ. 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට XVII අ යනුවෙන් අලුත් පරිච්ඡේදයක් ලෙස ඇතුළත් වූ දහතුන්වන සංශෝධනයෙන් මෙම ආයතන හා එහි කාර්යයන් සඳහා ව්‍යවස්ථානුකූල ප්‍රතිපාදන සලසා ඇත. බලය බෙදුනැරීම (Devolution) පාලනය කරන මූලික ආයතනයක් ඇති අතර ඊට සම්බන්ධ ඉතා වැදගත් නීති ප්‍රතිපාදන දෙකක් වේ. මෙම සාකච්ඡාව සඳහා අදාළ එම නීති දෙක නම්: 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනත (1990 අංක 27 සහ 28 මගින් සංශෝධනය) සහ 1989 අංක 12 දරන පළාත් සභා (අනුෂංගික ප්‍රතිපාදන) පනත²⁸

මෙම බලය බෙදුනැරීමේ (Devolution) ක්‍රමය ඇතුළත යම් කාර්යභාරයක් ඉටුකරන දේශපාලන ආයතන වන්නේ, ජනාධිපති, පාර්ලිමේන්තුව, ආණ්ඩුකාරවරු, මහ ඇමතිවරු, ඇමති මණ්ඩල සහ පළාත් සභා ය. මෙම දේශපාලන ආයතනයන්ට සහායක ව පවතින්නේ රාජ්‍ය සේවාව, පොලිසිය සහ පරිපාලන ආයතන වේ. එමගින් රාජ්‍ය, පොලිස් සහ මූල්‍ය කටයුතු

25 උතුරු හැඟෙනහිර වෙන් කිරීමේ හඬු වශයෙන් හැඳින්වෙන විජේසේකර එදිරිව නීතිපති 2007 1 SLR 38 හඬු ව බලන්න
26 හැඟෙනහිර පළාත් සභා නිල වාර්තාව 2008 ජූනි 4 වෙළුම 1 අංක 1
27 ඉහත වාර්තාව අංක 2
28 දහතුන්වන සංශෝධනයේ 154 බ ව්‍යවස්ථාවෙන් අවශ්‍ය සියලු කරුණු සඳහා නීති පැනවීමට පාර්ලිමේන්තුවට බලය පැවරී තිබේ. 1989 අංක 12 දරන පළාත් සභා (අනුෂංගික විධිවිධාන) පනත සහ 1990 අංක 27 දරන පළාත් සභා සංශෝධන පනත සම්බන්ධව 1989 අංක 11 SC SX පළාත් සභා (අනුෂංගික විධිවිධාන) කෙටුම්පත, සහ 1990 ජූනි 14, SCM පළාත් සභා (සංශෝධන) කෙටුම්පත සම්බන්ධ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ මතය බලන්න. (වාර්තා වන්නේ මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටු 138 සහ 173 පිළිවෙළින් ය.

කළමනාකරණය වේ. තමන් හා සමානතර ජාතික ආයතන සමඟ එකව වැඩ කටයුතු කරන ලෙස, දහතුන්වන සංශෝධනය මගින් මධ්‍ය ආණ්ඩුවෙන් පළාත් සභාවලට අදාළ මුදල් වෙන් කරනු ලැබීම සඳහා මූල්‍ය කොමිසමක්, සහ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසමක්, පළාත් පොලිස් කොමිසමක් පිහිටුවා ඇත. මෙම ආයතන සැලැස්ම යටතේ, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය, ආරවුල් සම්බන්ධ අවසාන තීරණය ලෙසත්, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුගමන ලෙස අර්ථ නිරූපනය කිරීමේ ප්‍රධාන කාර්යය ඉටු කරයි.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 8 වැනි උපලේඛනයේ ලැයිස්තු ගත කර ඇති ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් නවයට එක් පළාත් සභාව බැගින් පිහිටුවීමට දහතුන්වන සංශෝධනයේ ස්ථාපිතකොට ඇත.²⁹ සෑම පළාතක ම පළාත් සභාවේ ව්‍යවස්ථාදායකය වන්නේ පළාත් සභාව ය. පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ සහ සමගාමී ලැයිස්තුවේ දක්වා ඇති විෂයයන් සම්බන්ධයෙන් හිඟ පැනවීමේ බලය ඊට අයත් වේ.³⁰ පාර්ලිමේන්තුවට පමණක් හිඟ පැනවීමේ බලය පැවරී තිබෙන සංවෘත ලැයිස්තුවේ කිසිම විෂයයක් සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවට හිඟ පැනවීමේ බලයක් නැත.³¹ ඊට කලින් විසුරුවා නොහැරියහොත් පළාත් සභාවක හිල කාලය අවුරුදු පහකි.³² පාර්ලිමේන්තුවේ මෙන් නොව පළාත් සභාවල හිඟ පැනවීමේ බලය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් සීමා කර ඇත. පළාත් සභා ප්‍රඥප්ති ඕනෑම අවස්ථාවක අධිකරණ විමර්ශනයට යටත් ය. මෙම ව්‍යවස්ථාමය හා තෙතික ව්‍යුහය අනුව 'හිඟ' යනු පාර්ලිමේන්තු පනත් ය.³³ පළාත් සභාවලින් හදුනා ගන්නා හැඳින්වෙන්නේ 'ප්‍රඥප්ති' ලෙස ය.

පළාත් මට්ටමේ දී විධායක බලය භාවිතා කරන්නේ ආණ්ඩුකාරවරයා, ඇමති මණ්ඩලය සහ සමහර අවස්ථාවන්හි දී ජනාධිපතිවරයා ය.³⁴ ආණ්ඩුකාරවරයා පත්කරනු ලබන්නේ ජනාධිපතිවරයා විසින් බැවින්, ඔහු පළාත තුළ ජනාධිපති නියෝජිතයා වශයෙන් බලය භාවිත කරයි.³⁵ ආණ්ඩුකාරවරයා පළාත තුළ විධායක බලය භාවිත කරන්නේ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ සහ සමගාමී ලැයිස්තුවේ විෂයයන් සම්බන්ධයෙන් වන අතර සාමාන්‍යයෙන් ඇමති මණ්ඩලයේ උපදෙස් පරිදි ය. එහෙත් එසේ නොවන අවස්ථාව වන්නේ, ජනාධිපතිවරයාගේ උපදෙස් මත සිය අභිමතය භාවිත කිරීමේදී ය.³⁶ පළාත් සභාවේ බහුතර ජනයා නියෝජනය කරමින් තෝරා පත්වුණු දේශපාලන විධායකය වූ ඇමති මණ්ඩලය සිය බලය භාවිත කරන්නේ ආණ්ඩුකාරවරයා මගිනි. ඒ සඳහා ඔවුහු සාමූහික ව පළාත් සභාවට වගකිය යුතුය.³⁷ කෙසේ වෙතත් එදිනෙදා කටයුතු පරිපාලනය උදෙසා ආණ්ඩුකාරවරයාට විශේෂ බලතල පැවරී ඇත. (උදා: මූල්‍ය කටයුතු, රාජ්‍ය සේවා සහ ප්‍රඥප්ති අනුමත කිරීම) ඒ මගින් තෝරා ගැනුණු ඇමතිවරුන්ගේ බලතල හා වගකීම් සීමාවේ. ඇමති මණ්ඩලයේ උපදෙස් ඇතිව හෝ හැතිව ආණ්ඩුකාරවරයා කරන විධායක ක්‍රියා, ජනාධිපතිවරයාගේ භාමයෙන් කළ ක්‍රියා ලෙස අර්ථ දැක්විය යුතුය.³⁸

දහතුන්වන සංශෝධනයෙන් පළාත් වලට අධිකරණ බලය බෙදාහැරීමක් කර නැත. එහෙත් එක් එක් පළාතට මහාධිකරණය බැගින් පිහිටුවීමෙන් අධිකරණ සංවිධානය විමධ්‍යගත කර ඇත.³⁹ එම පළාත තුළ මහාධිකරණය මුල් අපරාධ අධිකරණ බලය, මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණවල හීන්දු ප්‍රතිශෝධන බලය සහ ඊට ආඥා නිකුත් කිරීමේ බලය භාවිත කරයි. පළාත් මට්ටමේ අධිකරණ සේවා කටයුතු මධ්‍යම අධිකරණ සේවා කොමිසම වෙත පැවරේ.

29 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 අ(1)
30 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ. 154 උ(1) සහ (5) (ආ)
31 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 උ(7)
32 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 ඉ.
33 170 ව්‍යවස්ථාව
34 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 ආ(2), 154 ඇ සහ 154 ඊ)
35 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 ආ(2) හා පළාත් සභා පනතේ 15 (2) වගන්තිය
36 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 සහ 154 ඊ
37 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 ඊ (6)
38 පළාත් සභා පනතේ 15(2) වගන්තිය
39 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 ග

ඉහත සඳහන් පරිදි දහතුන්වන සංශෝධනයෙන් ස්ථාපිත කර ඇති බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) ව්‍යුහය ඒකීය රාජ්‍ය සැලැස්මක් තුළ පවතී. මෙයින් අදහස් වන්නේ එම සැලැස්ම තුළ මධ්‍ය ආණ්ඩුවට සමස්ත උත්තරීතරතාවය ඇති බව ය. බලය බෙදුණු ආයතන මධ්‍යම ආණ්ඩුවට යටත්ව පවතී.⁴⁰ එසේ කිරීම අවශ්‍ය වූ විට, පළාත් සභාවේ කැමැත්ත ඇතිව හෝ හැරවි ආණ්ඩුවට එම බෙදුණු බලය අත්හිටුවීමට හෝ අනෙකුත් කිරීමට හැකිය. දහතුන්වන සංශෝධනයේ සහ පළාත් සභා පනතේ විශේෂ ප්‍රතිපාදන මගින් බෙදා දුන් බලය විවිධ අවස්ථාවන්හි දී අත්හිටුවීම හෝ ආපසු ගැනීම කළහැකිය. ඒ මෙසේය, හදිසි අවස්ථාව⁴¹ පළාත ඇතුළත ආණ්ඩුකාරවරයාට හෝ පළාත් සභාවට උපදෙස් අනුව ක්‍රියා කළ නොහැකිවීම හෝ පරිපාලන යාන්ත්‍රණය භාවිතා කළ නොහැකිවීම⁴² මූල්‍ය අස්ථාවරත්වය⁴³ පළාත් සභාවේ බහුතරයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අවනත වීම ප්‍රකාශනය ම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම⁴⁴ හැරුණු විට පළාත් සභාව සියලු කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා විරහිතවීම⁴⁵ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ මෙම විශේෂ බලතල වලින් වැඩි ප්‍රමාණයක් ජනාධිපතිවරයා, පාර්ලිමේන්තුව සහ ආණ්ඩුකාරවරයා වෙත පැවරී තිබේ. සමහර කරුණු ගැන යම් ක්‍රියා මාර්ග පාර්ලිමේන්තුව හා ආණ්ඩුකාරවරයා වෙත පැවරේ.

ව්‍යවස්ථාදායක බලය සම්බන්ධයෙන් පළාත් ක්ෂේත්‍රය ආරක්ෂා කිරීමට යොදා ඇති ව්‍යවස්ථාමය කාර්ය පටිපාටික විධිවිධාන දුර්වලය. (එම ආරක්ෂිත විධිවිධාන පවා උල්ලංඝනය කර ඇති බව අත්දැකීම වේ.) එසේ ම විධායක බල ව්‍යුහය වඩාත් දුර්වල ය. සුවිශේෂී අවස්ථාවන්හි දී මැදිහත්වීමේ මධ්‍ය ආණ්ඩුවේ බලයට (උදා: වෙන් කිරීමේ උත්සාහයන් වැළැක්වීම) විරුද්ධවීය නොහැකිය, එය හීනතනුකූල වන නිසා ය. එය ලෙඩරලු රාජ්‍ය සම්බන්ධයෙන් ද එසේ පවතී. ගැටලුව වන්නේ, ප්‍රතිපාදන සැලසුම් කර ඇති අසාමාන්‍ය ආකාරය නිසා මධ්‍ය ආණ්ඩුවට ඒක පාක්ෂිකව මැදිහත්වීමේ පුළුල් ඉඩකඩක් තිබීම ය. (විශේෂයෙන් ඉතා බලවත් විධායක ජනාධිපති ධුරයක් යටතේ එසේ පවතී.) පළාත් සභා වල අවශ්‍යතා නියෝජනය කිරීම උදෙසා සාම්ප්‍රදායික උසස් මන්ත්‍රී මණ්ඩලය වැනි ක්‍රමයක් නොතිබීම නිසා මේ තත්ත්වය වඩාත් සංකීර්ණ වේ.

40 පළාත් පාලන ආයතන සහ පළාත් සභා මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ බලය විමර්ශනය වූ ආයතන බව ජාතික ප්‍රවාහන කොමිෂන් සභා කෙටුම්පත හවුමේ දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය තීන්දු කළේ ය. (1991), උතුරු තැනෙහි පළාත් සභාවේ ගමනාගමන මණ්ඩල ප්‍රඥප්තිය විමර්ශනය Sc(Spl), අංක 7. 1989 බලන්න) වර්තා වන්නේ මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010 පිටුව 148 හි ය)

41 154 ඒ

42 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154ඒ, 154ඔ, 154ඹ

43 154ක

44 පළාත් සභා පනතේ 5 අ වගන්තිය

45 පළාත් සභා පනතේ 5 අ (ආ)

පරිච්ඡේදය 3

ව්‍යවස්ථාදායක බලය

13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට පෙර ශ්‍රී ලංකාවේ හීනි සම්පාදනය කරනු ලබන එකම ආයතනය වූයේ පාර්ලිමේන්තුවය. පළාත් පාලන ආයතන සතුව අතුරු ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය කිරීමේ බලතල ඇති නමුත්, එකී බලතල ප්‍රමාණයෙන් සහ හරයාත්මක අංශයෙන් ගත් කළ හුදෙක් ඊනි සම්පාදනය කිරීමේ බලතල වන අතර ම ඒවා එකී ආයතන ක්‍රියාකාරීත්වය පාලනය කරනු ලබන හීනි මගින් සීමාන්තික කර ඇත. පළාත් සභාවන් වෙත ලබාදෙන ලද ව්‍යවස්ථා සම්පාදන බලතල පළාත් පාලන ආයතනවලට ලබාදුන් බලතලවලට වඩා පුළුල් පරාසයක විහිදෙන මුත්, 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන නඩුවේ දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ලබාදුන් තීන්දුව අනුව ඉතා පැහැදිලිව සඳහන් කරනු ලබන්නේ, පළාත් ව්‍යවස්ථාවන් වූ කලී 'පවරාදුන් ව්‍යවස්ථාවන්' ලෙසය.⁴⁶ සාමාන්‍යයෙන් පවරා දුන් ව්‍යවස්ථාවන් හෝ "අතුරු ව්‍යවස්ථාවන්" නිර්මාණය කිරීමට ඇති බලය මගින් විස්තර කරනු ලබන්නේ, විධායකයට (හෝ පළාත් පාලන ආයතන වැනි අනු ආයතන වෙත) හීනි ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ඊනි සම්පාදනය කිරීමට ව්‍යවස්ථාදායකය මගින් පවරාදුන් බලතල ය.⁴⁷ පාර්ලිමේන්තුව මගින් අදාළ හීනිත් යටතේ එසේ ලබාදුන් අධිකාරී බලය ඉක්ම යන ලෙස ක්‍රියා කිරීමට මෙකී රෙගුලාසිට හැකියාවක් නොමැත. කෙසේ නමුත්, පළාත් පාලන ආයතන මෙන් නොව, පළාත් සභාවන් වූ කලී අදාළ බලතල ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළින් විශේෂිත කොට දක්වන ලද මුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ පිහිටුවනු ලද්ද වූත් ආයතනයන් වේ. එම නිසා පළාත් සභාවන් වූ කලී පාර්ලිමේන්තුවට ද්විතීක වූත් පළාත් පාලන අධිකාරීන්ට වඩා ඉහළ තත්ත්වයක පවතින්නා වූත් ආයතන ලෙසට සැලකිය හැකිය.

පළාත් පාලන ආයතන මගින් සකසනු ලබන අතුරු ව්‍යවස්ථා සහ පළාත් සභා මගින් සකසනු ලබන ප්‍රඥප්තීන් අධිකරණ විමර්ශනයට යටත් වන මුත් වරක් සම්මත කළ පසු පාර්ලිමේන්තු මගින් සකසනු ලබන හීනි එලෙස අධිකරණ විමර්ශනයට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ දී භාජනය නොවේ.⁴⁸ එනම්, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූල ද යන්න විමසා බැලීම සඳහා මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවන් කිසියම් සීමිත පුරව හීනි සම්පාදිත අධිකරණමය විමර්ශනයකට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය හරහා භාජනය වන නමුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පටහැනිව හෝ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පෙන්වා දෙනු ලබන ක්‍රියා පටිපාටිය උල්ලංඝනය කරමින් හෝ කිසියම් පනතක් සම්මත වූ කල්හි එය යළිත් අභියෝගයට ලක්කළ නොහැකිය.

13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි නවවන (9) උපලේඛනය අනුව ප්‍රධාන ව්‍යවස්ථා සම්පාදිත විෂය පරාසයන් තුනක් ඇත. පළාත් සභා ලැයිස්තුව (පළමු ලැයිස්තුව), සංවෘත ලැයිස්තුව (දෙවන ලැයිස්තුව) සහ සමගාමී ලැයිස්තුව (තෙවන ලැයිස්තුව) පළාත් සභාවන්ට ව්‍යවස්ථාවන් සම්පාදනය කළහැකි විෂයන් දක්වන ලැයිස්තුව පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ අන්තර්ගතවේ. එසේම සමගාමී ලැයිස්තුව (හීනි සම්පාදනය කිරීමේ බලය හුවමාරු කරගෙන ඇති මුත් වඩාත් වැඩි අධිකාරීත්වයක් මධ්‍යම ආණ්ඩුව සතුවේ) සහ සංවෘත ලැයිස්තුවේ සඳහන් වන්නේ, පළාත් සභාවන්ට හීනි

46. 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන නඩු තීන්දුව සහ පළාත් සභා පනත් කෙටුම්පත (1987) 2 SLR 312 හි 325
47. නිදසුනක් ලෙස මොරට රථ පනත යටතේ ප්‍රවාහන අමාත්‍යවරයා විසින් නිකුත් කරනු ලබන රෙගුලාසි.
48. 124 වගන්තිය 120, 121 සහ 122 යන වගන්ති තුළින් හීනියක් සම්පාදනය කිරීමට පෙර අවස්ථාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථානුකූලතාවය විමසීමට ඇති අධිකරණමය විමර්ශන බලයෙහි විෂය පථය. 17 සහ 126 යන වගන්ති යටතේ, ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය සතු මූලික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධ අධිකරණමය බලයට සියලුම පළාත් විධායක සහ පරිපාලනමය ක්‍රියාවන් යටතේවේ. පරමේස්වරී ජයදේවන් එදිරිව හීනිපති (1992) 2 SLR 356

සම්පාදනය කිරීමේ බලතල නොමැති එහෙත් පාර්ලිමේන්තුවට පමණක් හිතී සම්පාදනය කළ හැකි විෂයයන් වේ. මෙකී තවවන උපලේඛනයේ සඳහන් කෙරෙනු ලබන ලැයිස්තු තුනෙහි ඇති විෂයයන් රජයෙහි හිතී සම්පාදනය කිරීමේ බලතල සියලුම දැක්වෙනු ලබන පරිපූරණ පැහැදිලි කිරීමක් ලෙසට නොසැලකිය යුතුය. මන්දයත්, වෙනත් ඕනෑම කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් හිතී පැනවීමේ බලය පාර්ලිමේන්තුව සතුව පවතී.⁴⁹

මෙකී ලැයිස්තු තුන එකව ගත් කළ පළාත් සභාවන්හි ව්‍යවස්ථා සම්පාදන බලතලවල වපසරිය සහ සීමාවන් දැක්වන නමුදු ඒවා මගින් පාර්ලිමේන්තුවේ ක්‍රියාදාමයන්වලට කිසිදු අවහිරතාවයක් ඇති කරනු නොලැබේ.⁵⁰

3.1 ආයතනික ක්‍රියාපටිපාටිමය රාමුව : පාර්ලිමේන්තුව හා පළාත් සභාවන්

පළාත් සභාවන්හි ව්‍යවස්ථාදායක බලතල භූගෝලීය සහ ක්‍රියාකාරී අංශයන්ගෙන් අර්ථ දැක්වා ඇත. පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති ඕනෑම කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් ප්‍රඥප්තීන් සැකසීමේ හැකියාව පළාත් සභා වලට තිබේ.⁵¹ තවද ඒ ඒ කාරණාවේ ස්වභාවය අනුව, සුදුසු පරිදි පාර්ලිමේන්තුව විමසීමෙන් අනතුරුව සමගාමී ලැයිස්තුවේ ඇති කාරණා සම්බන්ධයෙන් වුව ද පළාත් සභාවකට ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය කළ හැකිය.⁵² සංවිභව ලැයිස්තුවට අදාළ කාරණා සම්බන්ධයෙන් ප්‍රඥප්ති සකස්කිරීමේ බලය පලාත් සභා සතුව හැරේ.⁵³

පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් ඊට පෙර පාර්ලිමේන්තුව මගින් සැකසූ හිතියක් පවතින්නා වූ අවස්ථාවක දී එවැනි කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවක් ප්‍රඥප්තිය සැකසූ කලහි, එය පෙර හිතිය හා ගැටෙන්නේ නම් පළාත් සභාවේ ප්‍රඥප්තිය වලංගුව පවතින තාක් දුරට පෙර හිතිය අක්‍රීය වේ.⁵⁴ එවැනි ව්‍යවස්ථාවකට වලංගු භාවයක් ලැබීමට නම් අදාළ පළාත් සභා ප්‍රඥප්තියේ දීර්ඝ නාමය තුළ පෙර කී හිතිය අදාළ ව්‍යවස්ථාව හා සමානුපාතික නොවන තාක් දුරට යන යෙදුම පැහැදිලිව සඳහන් වී තිබිය යුතුය. ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය දැක්වා ඇති ආකාරය අනුව එවැනි පරස්පරතාවක් පිළිබඳව අදාළ පළාත් සභා ප්‍රඥප්තියේ දීර්ඝ නාමය තුළින් විස්තර කිරීමේ පරමාර්ථය වන්නේ එම තත්ත්වය පාර්ලිමේන්තුවේ දැන ගැනීම පිණිස ලක්කිරීමයි.⁵⁵

49 154 උ (10)

50 එනම්, එහි මූලික ව්‍යවස්ථා සැකසීමේ බලයට කිසිදු බලපෑමක් සිදු නොවන නමුදු 154 උ (2) සහ (3) අනු වගන්තීන් මගින් අනුගමනය කළ යුතු ක්‍රියාපටිපාටිමය අවශ්‍යතාවන් දැක්වෙනු ලැබේ. 50 154 (උ) 1 වගන්තිය

51 154 උ (1)

52 154 (උ) (5) වගන්තිය. පාර්ලිමේන්තුව විමසීමේ පළාත් සභාවන් සතු වගකීම අත්පත්වීම එකක් බවට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය තීන්දු කර ඇත. උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රවාහන මණ්ඩල ව්‍යවස්ථාව හඬුවේදී (1990), SC (Spl) 1980 අංක 7, මේ බව සඳහන් වූ ආකාරය 2010 මාර්ගික සහ වික්‍රමරත්න ග්‍රන්ථයෙහි පිටු 148, 164-167 දැක්වේ. 154 උ (5) (අ) වගන්තිය ප්‍රකාරව, ඒ ඒ කාරණාවට අදාළව එකී පළාත් සභාවන් විමසීමෙන් පසු සමගාමී ලැයිස්තුවේ ඇති විෂය කරුණු සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තුවට හිතී සම්පාදනය කළ හැකිය. ඉහත කී උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රවාහන මණ්ඩල ව්‍යවස්ථාව (1990) හඬුවේදී සමගාමී ලැයිස්තුවේ කාරණා සම්බන්ධයෙන් අදාළ පළාත් සභාවන් විමසීම තිඤ්ච වශයෙන්ම පාර්ලිමේන්තුවේ වගකීමක් ද යන්න සඳහන් වී නොමැත. ඒ මන්ද අදාළ හඬුවේ දී ප්‍රශ්නය වූයේ පළාත් සභාවක් විසින් සමගාමී ලැයිස්තුවේ කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථාවක් පැනවීමේ පාර්ලිමේන්තුවේ විමසීමට එය ලක් කළ යුතුද හැද්ද යන්නයි. නමුත් 154 උ (5) (අ) සහ (ආ) අනුවගන්තීන්හි අන්තර්ගතය විමසීමේ දී ගමන් වන්නේ පාර්ලිමේන්තුවට සහ පළාත් සභාවන්ට සමගාමී ලැයිස්තුව සම්බන්ධ කාරණාවක දී ඒ ඒ ආයතන විමසීමේ වගකීම අත්පත්වීම කාරණයක් බවයි.

53 154 උ (7)

54 154 උ (8)

55 උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රවාහන මණ්ඩල ව්‍යවස්ථාව සම්බන්ධයෙන් හඬුවේදී (1990), SC (Spl) අංක 7 1989, මාර්ගික සහ වික්‍රමරත්න ග්‍රන්ථයේදී (2010); පිටුව 148, 165 -166 හි දැක්වෙන ආකාරයට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ තීරණය

සමගාමී ලැයිස්තුවේ කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් ඊට පෙර පාර්ලිමේන්තුව මගින් සැකසූ වෙනත් නීතියක් පවතින්නා වූ අවස්ථාවක දී පළාත් සභාවකට පසුව ප්‍රඥප්තියක් සැකසිය හැකි අතර එය මුල් නීතිය හා ගැටෙන තම් අදාළ පළාත් සභාවේ ප්‍රඥප්තිය වලංගුව පවතින තාක් දුරට එකී පෙර නීතිය අක්‍රිය වේ.⁵⁶ කෙසේ නමුත් සමගාමී ලැයිස්තුවේ කාරණයන්ට අදාළ තත්වයක දී ඕනෑම පළාත් ව්‍යවස්ථාවක් යටපත් වන ආකාරයෙහි බලයක් සහිත යෝජනාවක් සම්මත කර ගැනීමේ බලය පාර්ලිමේන්තුව සතුව පවතී. ඒ අතර, සමගාමී ලැයිස්තුවේ කාරණා සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ බලය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී එය පාර්ලිමේන්තු පුරව විමසීමට ලක්කිරීමේ අවශ්‍යතාවයට අත්‍යවශ්‍යයෙන්ම යටත්වේ.⁵⁷

මෙහිදී 154 උ (8) සහ (9) වගන්තියේ වැදගත්කම පෙන්වා දිය යුතුය. මේ අතර 154 උ (1) සහ (5) (අ) යන වගන්තීන් මගින් පළාත් සභාවක ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ බලයෙහි ප්‍රමාණාත්මකතාවය පෙන්වා දේ. එසේම 154 (8) සහ (9) වගන්තීන් මගින් දැක්වෙන්නේ පළාත් සභාවක ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ ස්වාධීනත්වයෙහි හරහාත්මක ස්වභාවයයි. පාර්ලිමේන්තුව මගින් පළාත් සභාවක ප්‍රඥප්තියක් වේතනාන්විතව යටපත් කරනු ලබන්නේ නැති නම්⁵⁸, මෙකී ප්‍රතිපාදනයන් ද්විත්වය මගින් 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ පළාත් සභාවට ලැබී ඇති ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය කිරීමේ ස්වාධීනත්වය තහවුරු කෙරෙන මෙකී බලතල භාවිතා කිරීම තුළින් යම් පළාත් සභාවක් සතු බල ප්‍රදේශය තුළින් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවන් බැහැර කළ හැකිය. කෙසේ නමුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවය රාමුව තුළ පාර්ලිමේන්තුව මැදිහත් වීමට ඇති ඉඩ ප්‍රස්ථාව සහ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවන්ගේ ඇති උත්තරීතරභාවය යන කාරණා දෙක තුළින් ම මෙකී පළාත් සභා ව්‍යවස්ථා සැකසීමේ ස්වාධීනත්වය දැඩිව සීමාන්තික වන බව පැහැදිලිය.

පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති යම් විෂය කාරණාවක් සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තුව හරහා ව්‍යවස්ථා සකසා ගැනීමට අවශ්‍ය වූ කලහි යම් පළාත් සභාවක ඒ බව දැක්වන යෝජනාවක් සම්මත කරගත හැකිය.⁵⁹ මෙවැනි ඉල්ලීමක් යටතේ පාර්ලිමේන්තුව මගින් සකසනු ලබන ව්‍යවස්ථාවක් බලපැවැත්වෙනු ලැබෙන්නේ එකී ඉල්ලීම කළ පළාතට පමණි. ඒ හා සමානව ම, පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ හෝ සමගාමී ලැයිස්තුවේ ඇති යම් කාරණා සමූහයක් හෝ සියල්ලම සම්බන්ධයෙන් වුව ද කිසිදු ව්‍යවස්ථාවක් නොපැනවීම තීරණය කරමින් යෝජනාවක් සම්මත කර ගැනීමේ හැකියාව පළාත් සභාවකට ඇත.⁶⁰ යම් අවස්ථාවක එවැනි නීති පැනවීමේ බලතල අත්හල බවට වූ පළාත් යෝජනාවක් පාර්ලිමේන්තුව මගින් පිළිගත් කලහි, එවැනි යම් යෝජනාවක දැක්වා ඇති කරුණු සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ බලය පාර්ලිමේන්තුව සතු බවට උපකල්පනය කෙරේ.⁶¹

මෙවැනි තත්වයක් සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ 154 උ වගන්තිය යටතේ දැක්වෙන විශේෂ කාර්ය පාටිපාටිය අනුගමනය කිරීමට පාර්ලිමේන්තුව අවශ්‍ය නොවන අතර, සාමාන්‍ය බහුතර ජනදයෙන් තීති සම්පාදනය කරනු ලැබිය හැක.

56 154 උ (9)

57 154 උ (5) (අ) උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රවාහන මණ්ඩල ව්‍යවස්ථාව සම්බන්ධයෙන් නඩුවේදී (1990) SC (Spl) අංක 7, 1989 මාර්ගික සහ විකුමරන්ත ඉන්ටර්නේෂනල් (2010) පිටුව 148 දැක්වන ආකාරයට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ තීරණය

58 සමගාමී ලැයිස්තුවේ කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් වූ කල, 154 උ (9) වගන්තිය යටතේ යෝජනාවක් සම්මත කර ගැනීම තුළින් හෝ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් වූ කළ, එවැනි කාරණා සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තුවට ඇති නීති සැකසීමේ බලය උපයෝගී කරගෙන නිදසුනක් ලෙස ලැයිස්තුවේ "ජාතික ප්‍රතිපත්ති" යන වගන්තිය යටතේ එන ව්‍යවස්ථාවක්

59 154 උ (4) වගන්තිය

60 154 ට (1) වගන්තිය

61 154 ට (2) වගන්තිය

පාර්ලිමේන්තුවේ උත්තරීතර සහ අනන්‍ය ආකාරයෙන් තීරණය කිරීමේ බලය තුළින් පළාත් සභාවකට විමර්ශන කර ඇති ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය කිරීමේ බලතල කවර ආකාරයකින් සීමා වන්නේ ද යන්න දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව පිළිබඳ හඬවේදී ඉතා පුළුල් ලෙස විවාදයට ලක් විය. මෙලෙස වාදනීවාද කිරීමේ එක් පදනම් කාරණයක් වූයේ, 154 උ (2) සහ (3) වගන්තිය යටතේ ඇති ප්‍රතිපාදන පාර්ලිමේන්තුවේ උත්තරීතර භාවයට කෙසේ බලපානු ලබන්නේද යන්නයි. මෙකී ප්‍රතිපාදන ද්විත්වය තුළින් පාර්ලිමේන්තුව සතු ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සංශෝධනය කිරීමේ⁶² සහ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති විෂය කාරණා සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තුවට ඇති ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ බලතල ඉදිරියටත් ක්‍රියාත්මක වීමේ තත්වයන්ට විශේෂිත කාර්යපටිපාටික අවශ්‍යතා සමූහයක් දක්වනු ලැබේ.⁶³ කෙසේ නමුත් මෙකී කාර්යපටිපාටිමය අවශ්‍යතාවන් මගින් අවසානයේ පාර්ලිමේන්තුවේ උත්තරීතරභාවයට කිසිදු බලපෑමක් නොවන බව පැහැදිලි කරණකි. දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා හඬ තීන්දුවේ අදහස් දැක්වූ බහුතර විනිසුරුවන්ට අනුව..... “154 උ (2) සහ (3) වගන්තිය මගින් පාර්ලිමේන්තුවේ ස්වාධීන බලය සීමාවකට ලක් නොකෙරේ. ඒවායින් පැනවෙන්නේ කාර්යපටිපාටිමය සීමාවන් පමණි”⁶⁴

154 උ (2) වගන්තිය ප්‍රකාරව, ජනාධිපතිවරයා විසින් යෝජිත කිසියම් සංශෝධනයක් ඒ ඒ පළාත් සභාවල අදහස් ලබා ගැනීම සඳහා ඉදිරිපත් නොකරන තාක් දුරට 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය හෝ 9 වන උප ලේඛනයේ සඳහන් බලතල ලැයිස්තු 03 සංශෝධනය කිරීමට හෝ පරිච්ඡින්න කිරීමට පාර්ලිමේන්තුවට හැකියාවක් නොමැත. යම් හෙයකින් අදාළ යෝජිත සංශෝධනයට හෝ පරිච්ඡින්න කිරීමට සියළුම පළාත් සභාවන් එකඟ වී ඇත්නම් එහි දී සාමාන්‍ය බහුතර ඡන්දයකින් ඒය අනුමත කර ගැනීමට පාර්ලිමේන්තුවට හැකියාව ඇත.⁶⁵ මෙහිදී කිසියම් එක් හෝ ඊට වැඩි පළාත් සභාවන් ප්‍රමාණයක් අදාළ සංශෝධනයට එකඟ නොවේ නම් එවැනි පාර්ලිමේන්තුවේ 2/3 ට වැඩි බහුතරයකින් සම්මත කළ යුතු වේ.⁶⁶

154 උ (3) වගන්තිය ප්‍රකාර, පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති ඕනෑම කාරණයක් සම්බන්ධ පනත් කෙටුම්පතක් (එනම් මූලික ව්‍යවස්ථා කෙටුම්පත) ජනාධිපතිවරයා විසින් සෑම පළාත් සභාවකට ම ඒවායේ අදහස් ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා ඉදිරිපත් කළ යුතුවේ.⁶⁷ යම් හෙයකින් සියළු ම පළාත් සභාවන් එකී පනත් කෙටුම්පත සම්මත කිරීමට කැමැත්ත පළ කරන්නේ නම් ඒය සාමාන්‍ය බහුතරයකින් සම්මත කර ගැනීමට පාර්ලිමේන්තුවට හැකි අතර එහි දී එකී පනත සියළුම පළාත්වලට බලපානු ලැබේ.⁶⁸ යම් හෙයකින් පළාත් සභාවන් එකක් හෝ කිහිපයක් අදාළ පනත් කෙටුම්පත සම්මත කරවා ගැනීමට එකඟ නොවේ නම් එහි දී සියළු ම පළාත්වලට එකී පනත් කෙටුම්පත වලංගුභාවය ලබා දීමට නම් පාර්ලිමේන්තුව විසින් ඒය

62 154 උ (2)

63 154 උ (3)

64 දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සහ පළාත් සභා පනත් කෙටුම්පත හඬව (1987) 2 SCR 312 හි 320

65 154 උ (2) (අ) වගන්තිය මෙහිදී සඳහන් කළ යුතු කාරණය වන්නේ පාර්ලිමේන්තුවට සාමාන්‍ය බහුතර ඡන්දයකින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව වෙනස් කළ හැකි එකම අවස්ථාව මෙය බවයි. එනම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි ක්‍රියාපටිපාටිය හුදෙක් තුනෙන් දෙකක් බහුතරයකින් හෝ ජනමත විචාරණයකින් සිදු කිරීම වෙනුවට එකී කාර්යපටිපාටියේ දැඩි ස්වභාවය ස්ථාපිත කිරීම සඳහා සියලුම පළාත් සභාවන්ගේ එකඟත්වය, ඒවැනි සංශෝධනයකට ලබා ගැනීම මෙයින් අරමුණු කල බවට පූර්ව නිගමනය කල හැකිය. ඉහත දෙවන පරිච්ඡේදයෙහි 2.2 අනු මාතෘකාව යටතේ සාකච්ඡා කරන ලද කරුණු බලන්න.

66 154 උ (2) (අ) වගන්තිය

67 උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රවාහන මණ්ඩල පනත හඬවේ දී (1990) 5C (Spl) 1989 අංක 7 මාර්ගික සහ විකුමරත්ත (2010) : හි වාර්තාවන ආකාරයට මෙකී පළාත් සභාවන් විමසීමේ අවශ්‍යතාවය අත්‍යවශ්‍ය අංගයක් බවට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් දක්වන ලදී. පිටුව 148 හි 164 -165 (දොති එදිරිව දිසානායක (2004) 1 SLR 17 හි 30 හි දී මෙකී කාර්යපටිපාටිය උල්ලංඝනය කරමින් සම්මත කරන ලද දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථානුකූලභාවය පිළිබඳ ව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් වකුකාරට සැක පලකරන ලදී. මෙකී මතයන් දෙක ම ඉදිරිපත් වූයේ මාක් ප්‍රනාන්දු විනිසුරුතුමාගෙන.

68 154 උ (3) (අ) වගන්තිය

2/3 ක බහුතර ඡන්දයකින් සම්මත කළ යුතුවේ.⁶⁹ අදාළ හීතිය සම්මත වූයේ සාමාන්‍ය බහුතරයකින් පමණක් නම් එකී හීතියේ බලපෑම පවතින්නේ ඊට එකඟත්වය පල කළ පළාත්වලට පමණි.⁷⁰

විමධයගත කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ මෙකී වැදගත් කාර්ය පටිපාටිය විධිවිධානයන් පනවා ඇත්තේ බලතල විමධයගත කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය සංශෝධනයක් පැනවීමේදී සහ සාමාන්‍ය ව්‍යවස්ථාවක් පැනවීමේදී යන කාරණා ද්විත්වයේදී ම පාර්ලිමේන්තුව සිය ව්‍යවස්ථාදායක බලය නිසි විමර්ශනාත්මක සහ උපදේශනාත්මක භර්යන්ගෙන් යුක්තව භාවිතා කිරීම තහවුරු කිරීමටය. කෙසේ නමුත් එක්තරා අවස්ථාවකදී අවාසනාවන්ත ලෙස 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ සමහර විධිවිධානයන් සහ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ සමහර ප්‍රතිපාදනයන් මෙකී කාර්ය පටිපාටියට අනුගමනය නොකර ප්‍රකාශිතව සංශෝධනය කිරීමට පාර්ලිමේන්තුව කටයුතු කර ඇත. මෙය සිදුවූයේ වර්ෂ 2001 දී පාර්ලිමේන්තුව මගින් 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ස්ථාපිත කිරීමේදීය. මධ්‍යම ආණ්ඩුවට බලපෑමක් ඇති කරන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය මූලික වෙනස්කම් කිහිපයක් අතරම මුදල් කොමිෂන් සභාවේ සාමාජිකයන් පත් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සංශෝධනය කිරීම මගින් විමධයගත කිරීමේ රාමුවට කළ වෙනස්කම් ද ඒ හා සමානවම ජාතික පොලීසි කොමිසමේ සැදුම්ලත් භාවයට කළ වෙනස්කම් ද සහ පළාත් පොලීසි බලතල භාවිතා කිරීම සම්බන්ධයෙන් ජාතික පොලීසි කොමිසම වෙනුවට ජනාධිපතිවරයා පත් කිරීම මගින් කළ වෙනස්කම් ද දක්වාලිය හැක.⁷¹

එහිදී 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විධිවිධානයන්ට සිදු වූ සංශෝධන නිසාවෙන් සහ 9 වන උප ලේඛනයට වූ සංශෝධන හේතුවෙන් 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරවා ගැනීමේ දී අනුගමනය කරන්නට යෙදුණු කාර්යපටිපාටිය දැක්වූයේ 154 උ (2) වගන්ති අනුසාරයෙන් වන අතර එයින් කියැවුණේ පළාත් සභාවන් විමසුමට ලක් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයි. මෙම ක්‍රියාපටිපාටිය අනුගමනය නොකළ අතර ඒ වෙනුවට සිදුවූයේ ජාතික වැදගත්කමකින් යුත් හදිසි පනත් කෙටුම්පතකට අදාළ ක්‍රියාපටිපාටිය අනුගමනය කිරීමයි.⁷² මෙහිදී එලෙස අදාළ කරගත් ක්‍රියාපටිපාටිය කිසිදු පළාත් සභාවක් විසින් අභියෝගයකට ලක් නොකළා මෙන්ම 122 වන වගන්තිය යටතේ අදාළ 17 වන සංශෝධන කෙටුම්පත 154 උ (2) යන වගන්තිය ප්‍රකාර කාර්යපටිපාටිය අනුගමනය කරමින් සම්මත කරවා ගත යුතු බවට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් ද නියෝග නොකරන ලදී.⁷³ එමනිසා මෙහි 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කර ගනු ලැබුවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදනයන් හා සමගාමී නොවන කාර්යපටිපාටියක් අනුගමනය කිරීමෙන් පමණක් නොව බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) සංකල්පයේ හරයට ද පටහැනි ආකාරයෙන් යැයි කිසියම් තර්කයක් ගොනු කළ හැක. පසුව උද්ගත වූ සිද්ධියකදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් (වක්‍රාකාරයෙන්) පෙන්වා දුන් ආකාරයට 154 උ (2) වගන්තිය ප්‍රකාර කාර්යපටිපාටිය අනුගමනය කිරීමට අපොහොසත්වීම 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ව්‍යවස්ථානුකූලභාවය කෙරෙහි කිසියම් ප්‍රශ්නාර්ථයක් මතු කරයි.⁷⁴

69 154 උ (3) (අ) වගන්තිය
70 154 උ (3) ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදන
71 154 හ වගන්තිය 17 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 19 වන කොටස මගින් සංශෝධනය කර ඇති අතර 3,6,7 සහ 9:2 යන හව්වන උපලේඛණයේ පළමු ලැයිස්තුවේ පළමු ඇමුණුම 17 වන සංශෝධනයෙහි 19 වන කොටසින් සංශෝධනය වී ඇත.
72 122 වගන්තිය
73 වාර්තා නොවූ 17 වන සංශෝධනයෙන් පනත් කෙටුම්පත් සම්බන්ධ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ මතය
74 ශ්‍රී ලංකා විධිවිධාන සංග්‍රහය (2004) SLR 17 හි 30: 1992 අංක 49 දරණ මහ කොළඹ ආර්ථික කොමිසම (සංශෝධන) පනත ලෙස හීතියක කළ 1992 අංක 01 දරණ SCSD හි ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ මතය බලන්න (වාර්තාගත නොවූ) මෙහිදී සඳහන් කළ යුතු කාරණයක් වන්නේ, 123 සහ 124 යන වගන්ති සමඟ කියැවෙන 120, 121 සහ 122 යන වගන්ති මගින් පෙන්වා දෙන ආකාරයට, පාර්ලිමේන්තු පනත් කෙටුම්පත් අවස්ථාවේ පමණක් අධිකරණ විමර්ශනයට පාත්‍ර වීමේ ඉඩකඩ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් සලසා දී ඇත. එසේම, 80 (3) අනුව ගත් කළ හීතියකුකුලව සම්මත කරගත් කිසිදු ව්‍යවස්ථාවක් ව්‍යවස්ථානුකූලභාවය විමසීම සඳහා අධිකරණ විමර්ශනයට ලක්කිරීම තහනම් කෙරේ. මෙයින් ගමන් වන්නේ, කිසියම් පනත් කෙටුම්පතක් ජනාධිපතිවරයා හෝ අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ යොමු කිරීමකින් පසු හෝ එවැනි කෙටුම්පතක් හීතියක් බවට පත් වීමට පෙර සාර්ථක ලෙස අභියෝගයට ලක්කර ඇති විටක ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් එවැනිකක් ව්‍යවස්ථාවට පටහැනි බවට තහවුරු කර නොගැනීම නම් යම් කෙටුම්පතක් හීතියක් බවට පත් වූ කල එය සම්පූර්ණ වශයෙන්ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පටහැනි වුවත් අධිකරණයක් ඉදිරියේදී කිසිදු ලෙසකින් ප්‍රශ්න කළ නොහැකි බවයි.

කෙසේ නමුත් මෑතක දී 121 වගන්තිය යටතේ පළාත් පාලන ආයතන සම්බන්ධයෙන් වූ හිතිය සංශෝධනය කිරීමට ගත් උත්සාහයක් සාර්ථක ලෙස ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ඉදිරියේ අභියෝගයට ලක් කරන ලදී. මෙකී පනත් කෙටුම්පත මගින් දැනට පවතින පළාත් පාලන ආයතන ව්‍යුහය තුළ තවත් ස්ථරයක් ලෙසට “කලාප කමිටු ස්ථාපිත කිරීමට උත්සාහ කළ අතර එහිදී පළාත් පාලන අධිකාරී මට්ටමින් මිශ්‍ර මැතිවරණ ක්‍රමයක් හඳුන්වාදීමට කටයුතු කරන ලදී. මෙහිදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් තීරණය කරන ලද්දේ එකී යෝජිත පනත් කෙටුම්පත මගින් ඉදිරිපත් කළ වෙනස්කම් තුළින් පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ 4.1 සහ 4.3 හි කාරණාවන් සම්බන්ධයෙන් පවතින පළාත් සභාවක ව්‍යවස්ථා සම්පාදන හැකියාවට බලපෑමක් වන බවයි. එකී පනත් කෙටුම්පත ජනාධිපතිවරයා විසින් සියලු ම පළාත් සභා වෙත ඒවායේ මතය විමසීම සඳහා ඉදිරිපත් කර තිබූ අතර 154 උ (3) වගන්තියෙහි ප්‍රකාර ක්‍රියාපටිපාටිය තුළින් එකී කෙටුම්පත් සම්මත නොවූ හෙයින් ඒය හිතියක් බවට පත් නොවීය.⁷⁵ මෙකී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව අනුව යමින් අදාළ පනත් කෙටුම්පත සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම තවතාලීමට ආණ්ඩුවට සිදුවිය.

154 ද වගන්තිය ප්‍රකාරව පළාත් සභාවන්ට සාමාජිකයින් පත් කිරීම හා සම්බන්ධ කාරණා,⁷⁶ පළාත් සභා වල ව්‍යාපාරික කටයුතු පිළිබඳ ගනුදෙනු සඳහා අවශ්‍ය ක්‍රියාපටිපාටිය⁷⁷ පළාත් සභා නියෝජිතයන්ගේ වැටුප් සහ දීමනා,⁷⁸ සඳහා පාර්ලිමේන්තුවට ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ බලය ඇති අතර මෙම පරිච්ඡේදයෙහි (එනම් දහතුන්වන සංශෝධනයෙහි) ප්‍රතිපාදනවල මුලිකාංග ක්‍රියාවට නැංවීමෙහිලා අවශ්‍ය වෙනත් ඕනෑම කාරණාවක් සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ සාමාන්‍ය බලය ද මෙකී පරිච්ඡේදයේ සම්බන්ධ අනෙකුත් සෙසු කරුණුවලට අදාළව පාර්ලිමේන්තුව සතු බලය ද මෙමගින් පෙන්වා දෙනු ලැබේ.⁷⁹

මෙහි දී සැලකිය යුතු කාරණය වන්නේ පළාත් සභාවක වැටුප් වැනි ඉතා සුළු කාරණා සහ පළාත් සභාවක අභ්‍යන්තර කාර්යපටිපාටි සම්බන්ධයෙන් පවා පාර්ලිමේන්තුවේ මැදිහත්වීම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් දක්වනු ලබන බවයි. මෙහි දී වඩාත් විශේෂිත කාරණය නම් 154 ද 6 අ ආ වගන්තිය යටතේ දක්වා ඇති පාර්ලිමේන්තුවේ සාමාන්‍ය බලතල ය. මේ තත්වය තහවුරු කරනු ලබන වැදගත් ව්‍යවස්ථාවන් දෙකක් ලෙසට ; 1989 අංක 12 දරණ පළාත් සභා (අනුශංගික විධිවිධාන) පනත⁸⁰ සහ 1990 අංක 27 දරණ පළාත් සභා (සංශෝධන) පනත පෙන්වා දිය හැකිය.

මෙකී අනුශංගික විධිවිධාන පනත තාවකාලික ප්‍රතිකර්මයක් ලෙස ව්‍යවස්ථාගත කළ ද දේශපාලනික වශයෙන් ස්ථාවර තත්ත්වයක් සහිත පළාත් සභාවක් තුළ පවා අමතර ව්‍යවස්ථාදායක කාරණාවක් සඳහා මෙකී පනතේ ප්‍රතිපාදන පත්‍රය දැක දෙක තුළ ම ක්‍රියාත්මක වූ බව පෙන්වා දිය හැක.⁸¹ මෙකී පනතේ මූලික අරමුණ වූයේ අදාළ ඒ ඒ පළාත් සභාවන් ඔවුන්ගේ ම ව්‍යවස්ථාවන් අදාළ හිතීන් යටතේ ස්ථාපිත කරගන්නා තුරු මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ අමාත්‍යවරුන්ට සහ නිලධාරීන්ට පළාත් සභා ලැයිස්තුව යටතේ පැවරී තිබූ අභිමතානුසාරී බලතල පළාත් අමාත්‍යවරුන්ට සහ නිලධාරීන්ට

75 2010 මාර්ගික සහ විකුමරන්ත - පිටුව 516 හි සඳහන් පරිදි 2008 අංක 6 සහ 7 දරණ SCSD හි වාර්තා වූ පළාත් පාලන අධිකාරී (විශේෂ විධිවිධාන) පනත් කෙටුම්පත සම්බන්ධ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයෙහි මතය මේ හා සමාන තත්ත්වයක් සඳහා 2010 මාර්ගික සහ විකුමරන්ත පිටුව 421 හි වාර්තා ගත වන පළාත් පාලන අධිකාරී (විශේෂ විධිවිධාන පනත් කෙටුම්පත 2003 අංක 12 දරන SCSD බලන්න .

76 154 ද (අ) වගන්තිය. 1988 අංක 2 දරණ පළාත් සභා මැතිවරණ පනත, 1988 අංක 35 දරණ මැතිවරණ විශේෂ විධිවිධාන පනත 1988 අංක 55 දරණ පළාත් සභා මැතිවරණ (සංශෝධන) පනත 1990 අංක 29 දරන පළාත් සභා මැතිවරණ (සංශෝධන) 1993 අංක 7 දරණ පළාත් සභා මැතිවරණ (සංශෝධන) පනත.

77 154 ද (ආ) වගන්තිය 1987 අංක 42 දරන පළාත් සභා පනතේ දෙවන කොටස

78 154 ද (ඇ) වගන්තිය . 1988 අංක 37 දරන පළාත් සභා (වැටුප් සහ දීමනා ගෙවීමේ) පනත , 1993 අංක 17 දරණ පළාත් සභා විශ්‍රම පනත

79 154 ද (ඈ) වගන්තිය

80 මෙය අනුශංගික විධිවිධාන පනත ලෙස ද හැඳින්වේ.

81 පහතින් සඳහන් 4.1 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කළ කරුණු ද බලන්න. එමෙන්ම පළාත් සභා ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීම විප්‍රකේ (2008) ද බලන්න.

භාවිතා කළ හැකි පරිදි පුළුල් කර ඒ අනුව පළාත් මට්ටමේ විධායක බලතල ක්‍රියාත්මක කරවා ලීමට අවශ්‍ය පසුබිම සකසා දීමයි. මෙම හිතියේ පනත් කෙටුම්පත් අවස්ථාවේ දී ව්‍යවස්ථානුකූල භාවය තීරණය කිරීමේ දී 154 ද (අෂ) වගන්තිය යටතේ හිතියන්වරයා විසින් ඉදිරිපත් කළ පරිදි එකී වගන්තිය අදාළ පනත් කෙටුම්පතින් යෝජනා කළ පරිදිම විමධ්‍යගත කළ විධායක බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීම ප්‍රවර්ධන කිරීම බවට වූ තර්කය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් පිළිගන්නා ලදී.⁸²

උතුරු හැඟෙනහිර ස්වාධීනත්වය ප්‍රකාශ කිරීමේ එකමඟික උත්සාහයක සිටි පසුබිමක් තුළ 1990 පළාත් සභා පනතට ඉදිරිපත් වූ සංශෝධනයෙන් ඉතා පැහැදිලිව ගමය වන දේශපාලනික වැදගත්කමක් ඇති අතර එහිදී 13 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ වඩාත් පුළුල් වූ දේශපාලනික බලාපොරොත්තු සහ ප්‍රතිවිරෝධතාවන් තුළින් මතු වන ජන වර්ග මත පදනම් වූ දේශපාලනික බහු විධිතාවයක් එකී බලතල විමධ්‍යගත කිරීමෙන් පෙනුම් කළ බව පැහැදිලිය. ප්‍රතිවිරෝධතාවයන් වඩාත් උත්සන්න වූ දේශපාලනික පසුබිමක් තුළ උතුරු-හැඟෙනහිර බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) ක්‍රියාකාරකම් මධ්‍යම ආණ්ඩුව විසින් නතරකර දැමීමට පෙළඹුණු දේශපාලනික ප්‍රතිචාරයෙන් ඒ බව මනාව පසක් වේ.⁸³

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නෛතික දෘෂ්ටි කෝණයකින් බලතල කළ 154 ද (අෂ) වගන්තියේ වැදගත්කම සහ මධ්‍යම ආණ්ඩුවට මැදිහත් වීමට ඇති පුළුල් ඉඩකඩෙහි ඇති වැදගත්කම මෙකී පනත් කෙටුම්පතේ ව්‍යවස්ථානුකූල භාවය තීරණය කිරීමේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ ස්ථාවරයෙන් පැහැදිලි වේ. මෙකී පනත් කෙටුම්පත මගින් පළාත් සභාවකට තොරපත්කර ගන්නා ලද නියෝජිතයන්ගේ හුදුදුකාවය සහ පළාත් සභා නියෝජිතයන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූලව ක්‍රියා කිරීමට ප්‍රකාශිත අකමැත්ත පළ කර ඇති අවස්ථාවක ආණ්ඩුකාරවරයාගේ ඉල්ලීමක් මත පළාත් සභාව විසුරුවා හැරීම සම්බන්ධයෙන් වන තත්ත්වයන් දක්වන ලදී.⁸⁴ මෙකී නඩුවේ දී පෙත්සම්කරුවන් විසින් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල පිළිබඳව තර්ක කරමින් දක්වා සිටියේ අදාළ පනත් කෙටුම්පත සත්‍ය වශයෙන්ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට සංශෝධනයක් බවත් පළාත් සභාවක් විසුරුවා හැරීම සඳහා ආණ්ඩුකාරවරයාට පවතින ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදන යටතේ උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ උද්ගත වූ අත්දැකීම් විශේෂිත අවස්ථාවක දී පළාත් සභාවක් විසුරුවා හැරීමට තිබූ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල ප්‍රමාණවත් බවත්ය.⁸⁵

මෙම තර්කයට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය එකඟ නොවූ අතර පළාත් සභා පනතේ අදාළ පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරුන් දිවුරුම් දීමට අදාළ වගකීමෙන් බැඳෙන ප්‍රතිපාදන කෙරෙහි අවධානය යොමුකළ අතර ඒ අනුසාරයෙන් සාමාන්‍ය පටිපාටිය යටතේ සංශෝධනයට එය නිරාවරණය වන්නේය යන කාරණය මතුකර දැක්වීය.⁸⁶

පාර්ලිමේන්තුවට සම්පූර්ණ වශයෙන් ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය කළ හැකි සංවෘත ලැයිස්තුවේ ඇති කාරණා වලට අමතරව (154 උ 7 වගන්තිය යටතේ එවැනි කාරණා සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභා බලතල ප්‍රකාශිතව ම ඉවත් කර ඇති කල්හි) පාර්ලිමේන්තුව සුදුසු යැයි සලකන ආකාරයට අදාළ පළාත් සභාවන් විමසීමෙන් පසු සමගාමී ලැයිස්තුවේ ඇති ඕනෑම

82 මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න ග්‍රන්ථයෙහි (2010) පිටුව 138 හි, 140 සහ 141 පිටුවල වාර්තාවන ආකාරයට 1989 අංක 11 SCSD, හි දැක්වෙන පළාත් සභා (අනුශංචික) පනත් කෙටුම්පත සම්බන්ධයෙන් වූ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයෙහි මතය.

83 2.1 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කළ කරුණු බලන්න

84 1990 අංක 27 දරණ පළාත් සභා (සංශෝධන) පනතේ 2 සහ 3 වගන්තීන් 5 කොටසට අලුතෙන් (3) දරණ උප කොටස ඇතුළත් කිරීම සහ 1987 අංක 42 දරණ පළාත් සභා මුල් පනතට 5 ලෙස නව කොටස ඇතුළත් කිරීම

85 පනතින් සහන් 4.1 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කළ කරුණු ද බලන්න

86 මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න ග්‍රන්ථයෙහි (2010) පිටුව 173, 175 හි වාර්තාවන ආකාරයට 1990 ජුනි 14 දින SCM හි දැක්වෙන පළාත් සභා (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත සම්බන්ධයෙන් වූ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයෙහි මතය.

කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථා පනවීමේ බලය පාර්ලිමේන්තුව සතුව පවතී.⁸⁷ ශ්‍රී ලංකාව විසින් ඒකගතවය පළකළ කිසියම් අන්තර්ජාතික හෙතික වගකීමක් ඉටුකිරීමේ දී අදාළ ව්‍යවස්ථා පනවීම සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ 154 උ (3) වගන්තියේ සඳහන් කිසිදු කාර්යපටිපාටික බාධාවක් පාර්ලිමේන්තුවට අදාළ නොවේ.⁸⁸ තවද, 154 උ (10) වගන්තිය ප්‍රකාරව දක්වන පරිදි මුළු ශ්‍රී ලංකාවට ම හෝ ඉන් කොටසකට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ප්‍රකාරව හිඟි සම්පාදනය කිරීමට (75 සහ 76 වගන්ති ප්‍රකාරව) පාර්ලිමේන්තුව සතු බලතලවලට හානියක් වන පරිදි 154 උ වගන්තියේ කිසිදු ප්‍රතිපාදනයක් කියවීම හෝ අර්ථ නිරූපණය කිරීම නොකළ යුතුවේ. එහිදී පාර්ලිමේන්තුව මගින් හිසි පරිදි ව්‍යවස්ථාගත කරනු ලබන හිඟි මගින් ඒ හා නොගැලපෙන සියලු පළාත් සහ ප්‍රදේශීය යටපත් කෙරෙන අතර එවැනි ප්‍රතිවිරුද්ධ සියලු පළාත් සහ ප්‍රදේශීය අභිධව) පාර්ලිමේන්තුවේ හිඟිය ක්‍රියාත්මක වේ.⁸⁹

මධ්‍යම ආණ්ඩුව විසින් අදාළ බලය බෙදාහැරීම (Devolution) දහතුන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ප්‍රකාශිත වූ විශේෂිත අවස්ථාවකදී අන්තිටුවා ඇති විට (පළාත් සභාවකට වඩාත් සීමාන්විත වූ මැදිහත් වීමේ ඉඩකඩක් ලබාදී ඇති විටෙක) පාර්ලිමේන්තුවට විශේෂිත කාර්යයන් සඳහා බලතල පවරා දී ඇත.⁹⁰ ඒවාහම, විශේෂයෙන්ම විධායකයෙහි ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තුවට ඇති අධීක්ෂණ ක්‍රියාකාරකම් ය.

154 ඒ වගන්තිය යටතේ ජනාධිපතිවරයා සතු හදිසි අවස්ථා පිළිබඳ ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල 155 වගන්තිය යටතේ පාර්ලිමේන්තුවේ අධිකරණයට යටත් වේ. 154 I වගන්තිය යටතේ කිසියම් පළාතක පරිපාලනය බිඳවැරී ඇති බවට ජනාධිපතිවරයාට තහවුරු වුවහොත් එවැනි පළාතක් සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථාදායක බලය පාර්ලිමේන්තුව යටතේ හෝ පාර්ලිමේන්තුව මගින් ක්‍රියාත්මක කරවිය යුතු බවට ජනාධිපතිවරයාට ප්‍රකාශයට පත් කළ හැකිය. තවද 154 I වගන්තිය ප්‍රකාරව යම් පළාත් සභාවක හිඟි සම්පාදනය කිරීමේ බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමටත් පළාත් මුදල් ගිණුමෙන් විදේශී අනුමත කිරීමටත් ඇති බලය ජනාධිපතිවරයා වෙත පැවරීමේ හැකියාව පාර්ලිමේන්තුව සතුවේ. මේ අතර 154 ග වගන්තිය යටතේ යම් පළාතක මූල්‍ය තත්වය ස්ථාවරව පවත්වාගෙන යාමට අවශ්‍ය අවස්ථාවකදී ආණ්ඩුකාරවරයා හරහා මූල්‍ය තත්වය පාලනය කිරීමේ බලතල ජනාධිපතිවරයා සතුව පවතී. මෙවැනි ප්‍රතිපාදන ක්‍රියාත්මක කරවීම සඳහා ජනාධිපතිවරයා විසින් පනවනු ලබන නියෝගයන්ට පාර්ලිමේන්තුවේ අනුමතිය අවශ්‍ය වේ.

3.2 පළාත් සභාවක් තුළ ව්‍යවස්ථා පනවීමේ කාර්යපටිපාටිය

මධ්‍යම ආණ්ඩු මට්ටමේ දී පාර්ලිමේන්තුවේ හිඟි පනවීමේ කාර්යවලියට ජනාධිපතිවරයාගේ මැදිහත්වීමක් නොමැති මුත්, පළාත් මට්ටමේ හිඟි සම්පාදනය කිරීමේ දී ඒවා සඳහා ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අනුමතිය අවශ්‍ය නිසාවෙන් ඔහු ඉතා වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කරනු ලබයි.⁹¹ පළාත් සහ ප්‍රදේශීයයක් සැකසීමේ සාමාන්‍ය කාර්යපටිපාටිය වන්නේ සරල බහුතරයයි.⁹² ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අනුමතිය පිළිබඳ සඳහන් රීති 154 උ වගන්තියේ සඳහන් වේ.

87 154 උ (5) (අ) වගන්තිය 46 අ ස්ථාවර නියෝගය යටතේ පළාත් සභාවන් විමසීමේ කාර්යපටිපාටිය පාර්ලිමේන්තුව මගින් දක්වා තිබේ. (සාමාන්‍යයෙන් සිදුවන්නේ අදාළ පනත් කෙටුම්පතේ පිටපත් පළාත් සභාවන්ට යොමු කරනු ලබන අතර පළාත් සභාවන් සිය මතය මාසයක කාලයක් ඇතුළත පාර්ලිමේන්තුවට ලබා දිය යුතු වීමයි. මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න ග්‍රන්ථයෙහි (2010) පිටුව 148, 164-166 යටතේ ඉහතින් සාකච්ඡා කළ උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රවාහන මණ්ඩල ව්‍යවස්ථාව සම්බන්ධයෙන් වූ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයෙහි මතය බලන්න.

88 154 උ (11) වගන්තිය

89 154 උ (6) වගන්තිය

90 154 ඒ 154 ඒ, 154 ඔ, 154 ඹ සහ 154 ක වගන්ති

91 154 උ (1) වගන්තිය

92 පළාත් සභා පනතේ 10 වන කොටස

පළාත් සභාවක් විසින් සම්මත කරගන්නා ලද යම් ප්‍රඥප්තියක් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අනුමැතිය සඳහා ඉදිරිපත් කළ කල්හි ඒ සඳහා අනුමැතිය දීමට හෝ නවතා ලීමට ආණ්ඩුකාරවරයාට හැකියාව තිබේ.⁹³ ආණ්ඩුකාරවරයා සිය අනුමැතිය ලබා දෙන්නේ නම් අදාළ ප්‍රඥප්තිය ක්‍රියාත්මක වේ. කෙසේ නමුත්, යම් අවස්ථාවකදී ආණ්ඩුකාරවරයා සිය අනුමැතිය යම් ප්‍රඥප්තියකට ලබා නොදෙන්නේ නම් එවැනි ප්‍රඥප්තියක් හෝ එහි යම් ප්‍රතිපාදනයක් කොටසක් පළාත් සභාවේ නැවත විමසීමට ලක්කරන මෙන් ඉල්ලා හැකි ඉක්මනින් යලි භාරදිය යුතුවේ. එසේ කිරීමේදී අදාළ ප්‍රඥප්තියට යම් යම් සංශෝධිත යෝජනාවන් කිරීමේ හැකියාව ආණ්ඩුකාරවරයාට ඇත.⁹⁴ යම් ලෙසකින් ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් ප්‍රඥප්තියක් පළාත් සභාව වෙත නැවත හරවා යැවූ කල්හි අදාළ ඉල්ලීම පරිදි එකී ප්‍රඥප්තිය යළි සලකා බැලීමේ වගකීම අදාළ පළාත් සභාවට ඇත. ඉන් පසු ආණ්ඩුකාරවරයාගේ යෝජනාවන් පරිදි සංශෝධනය කළ ප්‍රඥප්තිය පළාත් සභාව මගින් සම්මත කර අනුමත කරවා ගත හැකිය. එසේ නොවුනහොත්, ආණ්ඩුකාරවරයාගේ යෝජිත සංශෝධන කිසිවක් ඇතුළත් නොකර යළිත් එකී ප්‍රඥප්තිය පළාත් සභාව මගින් සම්මත කරවාගෙන ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අනුමැතිය සඳහා ඉදිරිපත් කරනු ලැබිය හැකිය.⁹⁵

එවැනි ආකාරයෙන් නැවත සම්මත කරගන්නා ලද ප්‍රඥප්තියක් ආණ්ඩුකාරවරයා වෙත ඉදිරිපත් කළ අවස්ථාවක ආණ්ඩුකාරවරයාට එය අනුමත කළ හැකි අතර එසේ නොමැති නම් අදාළ ප්‍රඥප්තිය ජනාධිපතිවරයාගේ දැනගැනීම පිණිස ඉදිරිපත් කර ඇති ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථානුකූලතාවය විමසීම සඳහා ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත යොමු කරවාගත හැකිය. එහිදී ජනාධිපතිවරයා විසින් එවැනි ප්‍රඥප්තියක් මාසයක කාලයක් ඇතුළත ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතුය. මෙහිදී අදාළ ප්‍රඥප්තිය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එකඟ බවට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් තීරණය කරනු ලැබුව හොත් ඒ සඳහා අනුමැතිය ලබාදීමට ආණ්ඩුකාරවරයාට සිදුවේ. එසේ නැතිනම් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අනුමැතිය ලබාදීමෙන් වැළකී සිටිය හැකි අතර අදාළ ප්‍රඥප්තිය ක්‍රියාත්මක නොවේ.⁹⁶

පළාත් සභාවක ඡන්දය දීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ඝනපූරණය පිළිබඳව විධිවිධාන පළාත් සභා පනතේ 10 වන කොටසේ සඳහන් වේ. එකී පනතේ 11 වන කොටසට අනුව අදාළ පළාතේ ක්‍රියාකාරකම් සඳහා අවශ්‍ය කාර්යපටිපාටිමය රීති සකසා ගැනීමේ බලතල පළාත් සභාවට ඇත. පනතේ iii වන කොටසට අනුව, මූල්‍ය ප්‍රඥප්තීන් සම්බන්ධයෙන් වූ රීති පිළිබඳ පූර්ණ විස්තරයක් ඉදිරිපත් කෙරේ.

ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට හෝ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ වෙනත් නීතියකට පටහැනි වන්නා වූ ඕනෑම පළාත් සභා ප්‍රඥප්තියක් ඕනෑම අවස්ථාවක අධිකරණයේ විමර්ශනයට පාත්‍ර වේ. මෙම තත්වය මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවක් හා සැසඳීමේ දී වෙනස් වන්නේ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවක් අභියෝගයට ලක්කළ හැක්කේ එවැනිනක් නීතිගත කිරීමට පෙර අවස්ථාවක දී පමණක් බැවිනි.⁹⁷

93 ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අනුමැතිය වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලබන ප්‍රඥප්තියවල ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථානුකූලතාවය තීරණය කිරීම සඳහා ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් එවැනි ව්‍යවස්ථා නීතිපතිවරයා වෙත යොමු කිරීමට සම්මුතියක් ඇති කරගෙන ඇත. මෙය හුදෙක් 1991 ජූලි 8 වැනි දින ඇති කරගත් ජනාධිපතිවරයාගේ උපදෙශනමක් මුලධරම මත පදනම් විය. මෙම තත්වය වඩාත් සුදුසු හෝ විරුද්ධ විය හොහැකි එකක් වුව ද ප්‍රායෝගික වශයෙන් සිදුවී ඇත්තේ ප්‍රමාදව නීති උපදෙස් දීමේ දී උද්ගත වන ප්‍රතිවිරුද්ධතාවයන් (මධ්‍යම ආණ්ඩුවට පක්ෂග්‍රාහී ලෙස හෙතෙක උපදෙස් දීම නීතිපතිවරයා පෙළඹීම) සහ සමහර අවස්ථාවල දී එකම කාරණය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිවිරුද්ධ උපදෙස් ලබාදීම ආදී තත්ත්වයන් උද්ගත වීමයි. අශෝක ගුණවර්ධන කමිටු වාර්තාව පිටුව 7 බලන්න.

94 154 උඹ (2) වගන්තිය

95 154 උඹ (3) වගන්තිය

96 154 උඹ (4) වගන්තිය

97 120, 121, 122, 123 සහ 124 යන වගන්තීන් සමඟ කියැවෙන 80 (3) වගන්තිය

3.3 විෂයන් බෙදීම: පළාත් , සංවිධාන සහ සමගාමී

ඉහතින් සඳහන් කළ පරිදි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට හඳුන්වාදුන් දහතුන්වන සංශෝධනයෙහි 9 වන උපලේඛනය මගින් මධ්‍යම ආණ්ඩුවට සහ පළාත්වලට බෙදා ඇති විෂයන් පිළිබඳව කරුණු දැක්වනු ලැබේ. විෂය ලැයිස්තු තුනක් 9 වන උපලේඛනයේ සඳහන් වේ. පළාත් සභා ලැයිස්තුව (පළමු ලැයිස්තුව) සංවිධාන ලැයිස්තුව (දෙවන ලැයිස්තුව) සහ සමගාමී ලැයිස්තුව (තෙවන ලැයිස්තුව) ආදී ලෙසිනි. පළාත් සභාවන්ට ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය කළ හැකි විෂයන් පළාත් සභා සහ සමගාමී ලැයිස්තු තුළ අන්තර්ගත වේ. සංවිධාන ලැයිස්තුවෙන් දැක්වෙන්නේ පළාත් සභාවන්ට ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය කළ නොහැකි එහෙත් පාර්ලිමේන්තුවට පමණක් හිතී සම්පාදනය කළ හැකි විෂය කාරණාවන්ය. සමගාමී ලැයිස්තුවේ ඇති විෂය කාරණාවන් සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තුවට මෙන්ම පළාත් සභාවලට ද ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය කළ හැකිය.

මේ අතර රජයේ හිතී සම්පාදනය කිරීමේ බලතල සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ ඉහත කී 9 වන උපලේඛනයේ සඳහන් විෂය කරුණු ලැයිස්තු තුන පරිපූර්ණ උපලේඛනයක් ලෙස නොසැලකිය යුතුය. මන්ද යත් සෙසු ඕනෑම කාරණාවක් සම්බන්ධයෙන් හිතී සම්පාදනය කිරීමේ බලතල පාර්ලිමේන්තුව සතුව පැවතීමයි.⁹⁸ 154 G (3) වගන්තියේ කාර්යපටිපාටිය සීමාවන්ට යටත් ව වුව ද පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ කාරණාවන් සම්බන්ධයෙන් පවා ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය කිරීමේ අයිතිය ප්‍රකාශිතවම පාර්ලිමේන්තුව සතුව පවතී. තවද, සංවිධාන ලැයිස්තුවේ පළමු විෂය යටතේ, එනම්, සියලු විෂයන් සහ ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් වූ ජාතික ප්‍රතිපත්ති පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති කාරණාවන් ද අදාළ වන අන්දමේ ජාතික වැදගත්කමකින් යුතු ප්‍රතිපත්තීන් උදෙසා හිතී සම්පාදනය කිරීමේ බලය පාර්ලිමේන්තුව සතුවේ. එවැනි යම් හිතියකින් පළාත් සභා වගකීමෙන් බැරදේ, මෙය සම්පූර්ණ වශයෙන්ම හම් පළාත් සභාවන්හි ක්‍රියාත්මක ක්‍ෂේත්‍රය වෙත මධ්‍යම ආණ්ඩුවට ප්‍රවේශ වීමේ ඉඩකඩ සලසන ඉතා පහසු මාර්ගයක් වේ. මෙකී ප්‍රතිපාදනය භාවිතයට ගනිමින් කෘෂිකාර්මික සේවා සහ බාහිර ප්‍රවාහන වැනි විමධ්‍යගත කරන ලද විෂය කාරණාවන් සම්බන්ධයෙන් හිතී සම්පාදනය කිරීමට මධ්‍යම ආණ්ඩුව ක්‍රියාකර ඇත. මෙවැනි ක්‍රියාකලාපයන් බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) මූලධර්මයන්ට ප්‍රතිවිරුද්ධ බව ඉතා පැහැදිලිව දැක්වා සිටිය යුතුය.⁹⁹

මෙකී විෂය කාරණා සඳහන් ලැයිස්තු තුන එක්ව ගත් කළ පළාත් සභාවක ව්‍යවස්ථා සම්පාදක (සහ විධායක) බලය පිළිබඳව අර්ථ දැක්වීමක් කරනු ලබන අතර, ඒවා මගින් පාර්ලිමේන්තුවේ කටයුතු සීමා කිරීමක් සිදු නොවේ. බලය බෙදාහැරීම (Devolution) සම්බන්ධයෙන් වූ පාර්ලිමේන්තුවේ ක්‍රියාකාරකම් හෝ 154 උ (2) සහ (3) සහ 154 උ (5) වගන්තීන්හි ප්‍රතිපාදන තුළින් පළාත් සභා සහ සමගාමී ලැයිස්තු තුළ අඩංගු විෂයන් සම්බන්ධයෙන් හිතී සැකසීමේ දී පනවා ඇති කාර්යපටිපාටිය අවශ්‍යතාවන් තිබුන ද ඒ සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කිරීමේ දී හෝ ව්‍යවස්ථාවන් සම්පාදනය කිරීමේ පාර්ලිමේන්තුවේ උත්තරීතර බලයට මෙමගින් කිසිදු බලපෑමක් සිදු නොවේ. එසේම, පළාත් මට්ටමින් ආණ්ඩුකාරවරයාට ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාට සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලයට ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ලෙස බලය බෙදාහැරීම

98 75, 76 සහ 154 උ (10) වගන්තින්

99 කමලාවතී එදිරිව වයඹ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමසම (2001) 1 SLR 1 පිටුව 5 මෙහි දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය තීරණය කරනු ලැබුවේ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය මගින් “ ජාතික ප්‍රතිපත්ති” යටතේ ගුරුවරුන්ගේ ස්ථාන මාරු කිරීම් හා සම්බන්ධ වූ පරිපාලනමය වක්‍රලේඛනයකට පටහැනිව ගන්නා ලද පළාත් සභා තීරණයක් බල රහිත බවයි. රන්ජනී ප්‍රියලතා එදිරිව මධ්‍යම පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමසම (2009) CA රිටි ඉල්ලීම් අංකය 775/07. 2009 නොවැම්බර් 3 වන දින මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 522 හි සඳහන් ආකාරයට අභියාචනාධිකරණය මගින් දක්වා සිටියේ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ සඳහන් විෂය කාරණාවක් සම්බන්ධයෙන් වන පළාත් ප්‍රඥප්තියක් එකී කාරණය සම්බන්ධයෙන් ම වන මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ පරිපාලන වක්‍රලේඛනයක් අභිබවා වලංගු වන බවයි. (මෙහිදී අදාළ කරණය වූයේ ආයුර්වේද වෛද්‍ය සේවා සම්බන්ධ රෙගුලාසියකි.) සංසන්දනාත්මකව බලන්න. තවද, 2008 විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රයේ මෙකී සංවිධාන බලතල සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවන්ගේ දෘෂ්ඨිකෝණයන් සඳහා ‘පළාත් සභා ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීම’ යන්න බලන්න.

(Devolution) කර ඇති විධායක බලය වූ කලී හුදෙක් පළාත් සභා හෝ සමගාමී ලැයිස්තුවල පළාත් සභාවලට ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය කළ හැකි බලයක් ඇති විෂය කාරණාවන් සම්බන්ධයෙන් පමණක් අදාළ වන විධායක බලයකි.¹⁰⁰

ජනාධිපතිවරයා වෙත ලබාදී ඇති ඔහුගේ උපදෙස් මත ක්‍රියා කරන ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල වලට අමතරව, ජනාධිපතිවරයා විසින් ක්‍රියාවේ යෙදවිය හැකි රජයේ විධායක බලතල කිසිවක් මෙකී බලය බෙදාහැරීම (Devolution) තුළින් සීමාවකට ලක් නොවේ.

මෙහිදී විශේෂයෙන් අවධාරණය කළ යුතු කාරණය වන්නේ පළාත් මට්ටමින් පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති විෂය කාරණා සම්බන්ධයෙන් ලබාදී ඇති ව්‍යවස්ථා සම්පාදන හෝ විධායක බලතල වූ කලී පරිපූරණ හෝ පරම බලය බෙදාහැරීමක් ලෙසට දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය තුළින් හොඳක්වන බවයි. ඉහතින් සාකච්ඡා කළ පරිදි බෙදාහැරින ලද බලය භාවිතා කිරීම වූ කලී ආයතනික සහ ක්‍රියාපටිපාටිය සීමාවන්ට යටත් වේ. මෙකී බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ රාමුව තුළ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ සහ පළාත් මට්ටමේ ආයතනයන් එකිනෙක හා අනුබද්ධව කටයුතු කිරීමේදී පළාත් සභාවන් හුදෙක් ද්විතියික තත්වයක පවතී.

ඒ හා සාමාන්‍යව විමධ්‍යගත කර ඇති (පළාත් සභා ලැයිස්තුව) හෝ බෙදා ගෙන ඇති (සමගාමී ලැයිස්තුව) හරයාත්මක විෂය කාරණාවන් ද අර්ථකථනය කර ඇත්තේ පළාත් ක්‍රියාකිරීමේ හැකියාව සීමා කරවන අන්දමිනි. මුල් කාලීන හඬ තීන්දුවක දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් පෙන්වාදෙනු ලැබුවේ "මෙකී ලැයිස්තු තුනෙහි මාතෘකාවන් එකිනෙකට වෙනස් බවයි. ... එනම් පළමු සහ තෙවන ලැයිස්තු සඳහා මාතෘකාවක් තිබුණ ද විස්තර කිරීමක් නොමැති බවත් එබැවින් සම්පූර්ණ විෂය ම විමධ්‍යගත කර ඇති බවට සලකිය හැකි බවත්ය. අනෙක් තත්වයන් හි දී මාතෘකාව වූ කලී අදාළ විෂය හඳුනාගැනීමට මිස එය අර්ථකථනය කිරීමට නොවන බවයි. ඒ අනුව, පළමු සහ තෙවන ලැයිස්තු තුළ අඩංගු සමහර කාරණාවන් සඳහා එකම "මාතෘකාව" ඇති අතර වෙනස් විස්තර කිරීමක් ද ඇත. සත්‍ය වශයෙන්ම විමධ්‍යගත කළ විෂයන්ගේ අන්තර්ගතය වූ කලී එකී විස්තර කිරීම් තුළින් නිශ්චිත වශයෙන් දක්වාලිය යුතුවේ.¹⁰¹

මෙකී ලැයිස්තු තුන අතර විෂයන් වෙන්කර ඇති අපැහැදිලි සහ ගැටුම් ඇති කරන්නා වූ ආකාරයෙහි ස්වභාවය තුළින් ද මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ සහ පළාත් සභාවන්හි ක්‍රියා කිරීමේ හැකියාවන් නිර්ණය කරනු ලබන සාධාරණ වූ සීමාවන් පිළිබඳ තත්වය වඩාත් සංකීර්ණ වේ. සත්‍ය වශයෙන් ම ආණ්ඩුවක බහුවිධ ස්ථානයන් අතර බලතල පිළිබඳ හැකියාවන් නිර්ණය කිරීමේ දී සෑම සියලු සැක සහිත තත්වයක්ම නිශ්චිත වශයෙන් ම පැහැදිලි කිරීම කළ නොහැකිකකි. විමධ්‍යගත ක්‍රමවේදයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ඒ ඒ ස්ථරයන්ගේ බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාවන් පිළිබඳ ගැටුම්කාරී තත්වයන් උද්ගත වීම සාමාන්‍ය කාරණයක් වන අතර එකී තත්වයන් විසඳාලීම උදෙසා පළමු කොටම පරිපාලන ක්‍රමවේදයන් ද අවසානාත්මක වශයෙන් අධිකරණමය ක්‍රමවේදයන්ද තිබිය යුතුවේ. කෙසේ නමුත්, 9 වන උපලේඛනය¹⁰² මගින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන ලැයිස්තු තුනෙහි ආකෘතියේ පැහැදිලිතාවයට හා නිශ්චිතතාවයට බෙහෝ ඉඩකඩ ඇති බව ප්‍රකාශ කළ

100 පනතේ සඳහන් 4 වන පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡාව බලන්න.

101 මහකොළඹ ආර්ථික කොමිසම් (සංශෝධිත) හීන් පණත කෙටුම්පත (1992), SCSD 1992 අංක 1

102 මෙය බෙහෝ විට බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව දක්වන බෙදීමේ ක්‍රමවේදය තුළ පවතින සංකල්පාත්මක පැහැදිලිතාවය පිළිබඳ තත්වයක් විය හැකි අතර සත්‍ය වශයෙන්ම දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි පළාත් සභා ලැයිස්තුව පිළිබඳ විමසන විට එය හුදෙක් කෙටුම්පත් කිරීමේ දුර්වලතාවයක් බව මෙකී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ප්‍රචල වූ ක්‍රියාවලිය දෙස බැලීමේදී පෙනේ. 'දේශපාලන පක්ෂ සමුළුවේ පළමු කමිටුවේ නිර්දේශයන් මත පදනම් වූ ඉහත කාරණය' යන වාක්‍යයන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අදාළ ව පෙන්වුම් කෙරේ ජනාධිපති ජවේර්ධන විසින් කැඳවන්නට යෙදුන දේශපාලනික පක්ෂ සමුළුව පිළිබඳ , එදිරිසිංහ (2008) පරිච්ඡේදය 15 බලන්න.

හැකිය. මෙහි අවසාන ප්‍රතිඵලය වී ඇත්තේ බොහෝ අවස්ථාවන්හිදී මෙකී බලතල පිළිබඳ වූ හැකියාවන් සම්බන්ධයෙන් වූ ප්‍රශ්නකාරී අවස්ථාවන්හි දී අධිකරණ මගින් මධ්‍යම ආණ්ඩුවට හිතකර අන්දමේ තීරණ ලබා දී ඇති බවයි.¹⁰³

විධායක සහ ව්‍යවස්ථාදායක බලය පළාත් සභාවන්ට ලබා දෙනු ලබන විෂය කාරණාවන් හෝ “අයිතම” 37 ක් පළාත් සභා ලැයිස්තුව මගින් (පළමු ලැයිස්තුව) ඉදිරිපත් කෙරේ. (මේවායින් බොහෝමයක් දැක්වෙන ලද විෂය කාරණාවන්ගේ වසරිය හා සීමාවන් දැක්වෙන උප විෂය කාරණාවන් වේ) පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ම කොටසක් ලෙස සැලකෙන ඇමුණුම් 3 මගින් වඩාත් වැදගත්කමකින් යුත් විෂය කාරණාවන් 3 නවදුරටත් විස්තර කර දැක්වයි. මේවා හම්, හීතිය හා සාමය (පළමු ඇමුණුම) ඉඩම් සහ ඉඩම් නිරවුල් කිරීම (දෙවන ඇමුණුම), සහ අධ්‍යාපනය (තෙවැනි ඇමුණුම)¹⁰⁴ උතුරු හා නැගෙනහිර පළාත් සම්බන්ධයෙන් ඉඩම් සහ පොලිස් බලතල සම්බන්ධයෙන් ස්වයං නිරණ ගැනීමේ ඉල්ලීම් දැමූ ජාතිකයින් විසින් ඉදිරිපත් කර ඇත. කෙසේ නමුදු, වසර 20 කට ආසන්න කාලයක් තුළ රටේ අනෙකුත් පළාත් තුළද මෙහි දෙවන හඬුව වූ කලී විමධ්‍යගත කිරීම පිළිබඳව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට ඉදිරිපත් වූ පළමු හඬුකරය වූ අතර, එය උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සභාව මගින් සිය ව්‍යවස්ථා සම්පාදන බලය භාවිතා කිරීමට යාමේදී උද්ගත විය. ඒ හිසාවෙන් ම මෙකී හඬුකරය තුළ දේශපාලනික, ඓතිහාසික සහ සංකේතාත්මක වැදගත්කමක් විය. බාහිර ප්‍රවාහන කටයුතු පිළිබඳ තත්ත්වය පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ (8 අයිතමය) මෙන්ම සංවිභව ලැයිස්තුවේ ද සඳහන් වන අතර ඒ තුළින් පළාත් සභා සහ මධ්‍ය අණ්ඩුවේ බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇති හැකියාව පිළිබඳ ගැටළුව උද්ගත වේ. මෙම හඬුවේ දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් දැක්වීමට යෙදුණේ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති කාරණා අර්ථනිරූපනය කළ යුත්තේ සංවිභව ලැයිස්තුවේ හරයන්ට යටත්ව බවයි. ඒ අනුව මෙකී මතවාදය තුළින් බලතල විමධ්‍යගත කිරීමේ පදනමට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විවිධ ස්ථරවල අතිතකර බලපෑම පෙනුණි. 154 උ වගන්තියෙහි සඳහන් කාර්ය පටිපාටික තත්ත්වයන් උල්ලංඝනය වීම තුළින් කෙසේ නමුත් මෙකී ව්‍යවස්ථාව ව්‍යවස්ථානුකූල වන බවට තීරණය වීමේ ඉඩකඩ තිබුණු අතර ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ආකල්පය තුළ පුළුල් දැමූ දේශපාලනික ප්‍රශ්න සහ උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සභාව කෙරේ. අමතක වීමක් නොවන බවත් එහි දේශපාලනික වැදගත්කමක් ඇති බවත් පෙනේ. පළාත් සභා ක්‍රියාත්මක වීමෙන් ලද අත්දැකීම් ද සමග පොලිස්, ඉඩම් මුදල් සෞඛ්‍ය, අධ්‍යාපනය සහ කෘෂිකාර්මික සේවා වැනි අංශයන්ට අදාළ ව ස්වාධීන තීරණ ගැනීමේ හැකියාව ලබාදෙන අන්දමින් මෙකී බලය බෙදාහැරීම (Devolution) සම්පූර්ණ වශයෙන් ක්‍රියාත්මක කරවා ගැනීමේ අපේක්ෂාවක් සියලු පළාත් සභාවන් තුළින් දැකිය හැකිය.¹⁰⁵

103 නිදසුනක් ලෙස කමලාවතී එදිරිව වයඹ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව (2001) 1 SLR 1 පිළිබඳ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය 1989 අංක 7 දරණ උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රවාහන මණ්ඩල ව්‍යවස්ථාව පිළිබඳ හඬුව (1990) , SDC (Spl), මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) බලන්න. මෙකී දෙවන හඬුව වූ කලී විමධ්‍යගත කිරීම පිළිබඳව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට ඉදිරිපත් වූ පළමු හඬුකරය වූ අතර, එය උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සභාව මගින් සිය ව්‍යවස්ථා සම්පාදන බලය භාවිතා කිරීමට යාමේදී උද්ගත විය. ඒ හිසාවෙන් ම මෙකී හඬුකරය තුළ දේශපාලනික, ඓතිහාසික සහ සංකේතාත්මක වැදගත්කමක් විය. බාහිර ප්‍රවාහන කටයුතු පිළිබඳ තත්ත්වය පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ (8 අයිතමය) මෙන්ම සංවිභව ලැයිස්තුවේ ද සඳහන් වන අතර ඒ තුළින් පළාත් සභා සහ මධ්‍ය අණ්ඩුවේ බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇති හැකියාව පිළිබඳ ගැටළුව උද්ගත වේ. මෙම හඬුවේදී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් දැක්වීමට යෙදුණේ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති කාරණා අර්ථනිරූපනය කළ යුත්තේ සංවිභව ලැයිස්තුවේ හරයන්ට යටත්ව බවයි. ඒ අනුව මෙකී මතවාදය තුළින් බලතල විමධ්‍යගත කිරීමේ පදනමට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ විවිධ ස්ථරවල අතිතකර බලපෑම පෙනුණි. 154 උ වගන්තියෙහි සඳහන් කාර්ය පටිපාටික තත්ත්වයන් උල්ලංඝනය වීම තුළින් කෙසේ නමුත් මෙකී ව්‍යවස්ථාව ව්‍යවස්ථානුකූල වන බවට තීරණය වීමේ ඉඩකඩ තිබුණු අතර ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ ආකල්පය තුළ පුළුල් දැමූ දේශපාලනික ප්‍රශ්න සහ උතුරු නැගෙනහිර පළාත් සභාව කෙරේ. අමතක වීමක් නොවන බවත් එහි දේශපාලනික වැදගත්කමක් ඇති බවත් පෙනේ.

104 මෙකී ඇමුණුම් තුන තුළින් විශේෂිත ආයතනික ව්‍යුහයන් කීපයක් ස්ථාපිත කිරීමට අදහස් කරන ලදී. ජාතික පොලිස් කොමිසම, පළාත් පොලිස් කොමිසම, ජාතික ඉඩම් කොමිසම, සහ පළාත් අධ්‍යාපන මණ්ඩල මෙකී ආයතනයි.

105 පළාත් සභා ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීම (2008) විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය, නැගෙනහිර පළාතේ ඉඩම්, දේශපාලනය, ප්‍රතිපත්ති සහ ගැටුම් (2010) ඩී. ගෝනසේකා සහ එම්. රහීම්. (2010) බලන්න.

හිතිය හා සාමය, ඉඩම් සහ අධ්‍යාපනය යන විෂයන්ට අමතර ව, බලය බෙදාහැරීම (Devolution) කර ඇති අනෙකුත් වැදගත් විෂය කාරණාවන් ලෙස, පළාත් පාලන ආයතන (4 අයිතමය)¹⁰⁶, නිවාස සහ ඉදිකිරීම් (5 අයිතමය), මාර්ග, පාලම් හා පාරු (6 අයිතමය, ජාතික මට්ටමේ ප්‍රධාන මාර්ග හැර) සමාජ සේවා සහ පුනරුත්ථාපන (7 අයිතමය) පළාත් තුළ බාහිර ප්‍රවාහනය (8 අයිතමය)¹⁰⁷, කෘෂිකර්මය සහ කෘෂිකාර්මික සේවා (9 අයිතමය)¹⁰⁸, සෞඛ්‍ය හා දේශීය වෛද්‍ය (11, 12 අයිතමයන්) සමුපකාර (17 අයිතමය) වාරිමාර්ග (19 අයිතමය). කර්මාන්ත සංවර්ධනය (21 අයිතමය, ජාතික ප්‍රතිපත්තියට යටත්ව) වාණිජ සම්පත් විධිමත් කිරීම (26 අයිතමය, මධ්‍යම ව්‍යවස්ථාවෙන් ඉඩකඩ ලබා දී ඇති ප්‍රමාණයට) සහ බලශක්ති උත්පාදනය (34 අයිතමය) පළාත් ණය ලබාගැනීම් පළාතේ වගකීමක (31 අයිතමය) වන අතර, මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවෙන් ඉඩකඩ ලබාදී ඇති ප්‍රමාණයට පමණක් ණය ලබා ගැනීම (35 අයිතමය) 33 සහ 36 යන අයිතමයන් මගින් (36 : 1 සිට 36.20 දක්වා) පළාත් සභාවකට පැනවිය හැකි බදු සහ ගෙවීම් පිළිබඳ විස්තර දැක්වේ.

සමගාමී ලැයිස්තුව මගින් (තෙවන ලැයිස්තුව) විෂය කාරණාවන් 36 ක් පිළිබඳව විස්තර සපයනු ලබන අතර එහි දී ද සමහර අයිතමයන් වැඩිදුරටත් විස්තර කිරීම අනු අයිතමයන් මගින් සිදු කර ඇත. ඒවා නම්, සැලසුම් (1 අයිතමය), අධ්‍යාපනය, අධ්‍යාපන සේවා සහ උසස් අධ්‍යාපනය, (2, 3 සහ 4 යන අයිතමයන් පලමු ලැයිස්තුවේ 3 සහ 4 අයිතමයන්ගෙන් පෙන්වා දෙන සීමාවන්ට හැර) නිවාස සහ ඉදිකිරීම් (5 අයිතමය) දේපොළ අත්පත් කරගැනීම (6 අයිතමය) සමාජ සේවා සහ පුනරුත්ථාපනය (7 අයිතමය) කෘෂිකර්මය සහ කෘෂිකාර්මික සේවා (8 අයිතමය) සෞඛ්‍ය (9 අයිතමය) සමුපකාර (15 අයිතමය) වාරිමාර්ග (17 අයිතමය) අභ්‍යන්තර පල සීමාවන් ධීවර කටයුතු (19 අයිතමය) සංචාරක (22 අයිතමය) ආහාර සහ ඖෂධ තත්ත්වයන් (30, 31 අයිතමයන්) සහ බෝවෙන රෝග නිවාරණය (35 අයිතමය)

දහතුන් වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි එන සමගාමී සංකල්පය වූ කලී “පළාත් අභිබවා ජාතික වැදගත්කමකින් යුත් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථා” යන්නයි. එනම්, පාර්ලිමේන්තුව අවශ්‍ය යැයි සැලකූ කලහි, සමගාමී ලැයිස්තුවේ ඇති කාරණා, සම්බන්ධයෙන් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවන් පළාත් අභිබවා ක්‍රියාත්මක වේ. සමගාමී ලැයිස්තුවේ ඇති විෂය කාරණා සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ බලය මධ්‍යම ආණ්ඩුවට මෙන්ම පළාත් සභාවන් වෙතද පවතී.¹⁰⁹ සමගාමී ලැයිස්තුව යටතේ සම්මත කර ගන්නා ලද පළාත් සභා ප්‍රඥප්තියක ඊට පෙර ඒ සම්බන්ධයෙන් පැවති මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවක් යටපත් කළ හැකි නමුත් පාර්ලිමේන්තුව මගින් සම්මත කර ගන්නා ලද යෝජනාවන් තුළින් එවැනි පළාත්

106 බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාවන්ගේ ප්‍රමාණාත්මකභාවය සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකාරණය දැක්වූ ස්ථාවරයන් බලන කළ, මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 421 හි වාර්තා වන 2003 අංක 12 දරණ (SLSLD) පළාත් පාලන අධිකාරීන් (විශේෂ විධිවිධාන) පනත් කෙටුම්පත, සහ මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 516 හි වාර්තා වන 2008 අංක 6 සහ 7 (SCSD) දරණ පළාත් පාලන අධිකාරීන් (විශේෂ විධිවිධාන) පනත් කෙටුම්පත වැදගත් වේ. 4.1 අයිතමය මගින් පළාත් අධිකාරීන්වල ව්‍යවස්ථාව වෙනස් කිරීම ඒවායේ ස්වභාවය වෙනස් කිරීම, ව්‍යුහාත්මක වෙනස්කම්, ආදී තත්ත්වයන් සඳහා බලතල මධ්‍යම ආණ්ඩුවට ඇති අතර ඒවා හැර අනෙකුත් කාරණා සම්බන්ධයෙන් පළාත් අධිකාරීන් කෙරෙහි පළාත් සභාවන්ගේ ව්‍යවස්ථා සම්පාදන හැකියාව දැක්වේ. 4.3 අයිතමය ප්‍රකාරව පවතින හිතියට අනුව පළාත් පාලන අධිකාරීන් සඳහා ඇති බලතල පිළිබඳව විස්තර දැක්වනු ලබන අතර එහි තවදුරටත් සඳහන් වන්නේ පළාත් ප්‍රඥප්තීන් මගින් පළාත් අධිකාරීන් වෙත අමතරව බලතල ලබාදිය හැකි වූත් ඒවා සතු බලතල උදා හැරීමට නොහැකි බවයි. ඉහත 3.1 පරිච්ඡේදයෙහි මේ සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා කළ කරුණු බලන්න.

107 මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 195 හි වාර්තාවන 1991 අංක 8 දරණ SCSD ජාතික ප්‍රවාහන කොමිසම (1991) පිළිබඳ පනත් කෙටුම්පත පිළිබඳව වූ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකාරණා මතය සහ 1989 අංක 7 දරණ උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රවාහන මණ්ඩල ව්‍යවස්ථාව (1990) SC (Spl) පිළිබඳ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකාරණයේ මතය බලන්න. මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 148 .

108 1990 අංක 9 දරණ SCSD කෘෂිකාර්මික සේවා (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත (1990) පිළිබඳව වූ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකාරණා මතය බලන්න. වාර්තා වන්නේ මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010), පිටුව 148 හි තවද 1991 අංක 2 දරණ (SCSD) කෘෂිකර්ම සේවා (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත (1991) පිළිබඳව වූ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකාරණා මතය ද බලන්න. වාර්තා වන්නේ මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 177

109 154 උ (5) (අ) සහ (ආ) වගන්තිය

ප්‍රඥප්තියක ක්‍රියාත්මක භාවය තර කළ හැකිය.¹¹⁰ සමගාමී ලැයිස්තුවේ අදාළ කාරණාවන් සම්බන්ධයෙන් වන මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ඕනෑම අනාගත ව්‍යවස්ථාවක බලය පළාත් සභා ප්‍රඥප්තියක ක්‍රියාත්මක භාවය යටපත් කරනු ලැබිය හැකිය.¹¹¹ මෙකී තත්වය තුළ පාර්ලිමේන්තුවට පළාත් අභිබවා ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ බලය ලබා දීම තුළින් “සමගාමී” යන්නෙහි න්‍යායාත්මක හරය අර්ථ විරහිත වූත් අකාරක්ෂිත වූත් තත්ත්වයකට පත්කර ඇති බව පැහැදිලිය. සමගාමී ලැයිස්තුවේ කාරණු සම්බන්ධයෙන් පාර්ලිමේන්තුව මගින් ව්‍යවස්ථා පැනවීමේදී 154 උ (5) (අ) වගන්තිය යටතේ පෙන්වා දී ඇති පළාත් සභාවක විමසීමට අවශ්‍යය යන ආරක්ෂණය එතරම් ශක්තිමත් නොවූවත් එය ද සම්පූර්ණ වශයෙන්ම උල්ලංඝනය වී ඇති බව පැහැදිලි කරුණකි.¹¹² මෙකී හේතුව නිසාවෙන් ම පළාත් මට්ටමේ බොහෝමයක් විසින් දක්වා සිටිනු ලබන්නේ සමගාමී ලැයිස්තුව අවලංගු කර දැමිය යුතු බවයි.¹¹³

කෙසේ නමුත්, දහතුන්වන සංශෝධනය මගින් විද්‍යා දැක්වනු ලබන සමගාමී බලතල පිළිබඳ විග්‍රහයට අදාළ විවේචනයක් වලංගු වන බව සිත්ති තබා ගන්නා අතරම, සමගාමී තත්ත්වය පිළිබඳ සංකල්පය අවශ්‍යයෙන්ම විමර්ශන කිරීම හැමැති ක්‍රියාදාමයට පරස්පර විරෝධී නොවන බව ද අවබෝධ කරගත යුතු වේ. සමගාමී ලැයිස්තුව සම්බන්ධ කාරණාවක දී වඩාත් උත්තරීතර වන්නේ කුමක්ද යන ප්‍රශ්නය විසඳීම සඳහා ආණ්ඩුවක වෙනත් ස්ථරයක ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය වරප්‍රසාද ලත් ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ ක්‍රමවේදයක් අවශ්‍ය නොවේ. (පළාත් සභා ප්‍රඥප්තිය අභිබවා මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවන් උත්තරීතර ලෙස ක්‍රියා කිරීමේ තත්ත්වයන් ඇති දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ දැක්වෙන ආකාරයෙන්) සත්‍ය වශයෙන් ම වූ සමගාමීත්වයක් හෝ බෙදා වෙන්කරගත් බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාවන් විද්‍යා දැක්වනු ලබන රාමුවක තුළින් ආණ්ඩුවක කවර ස්ථරයක තීරණයක් ක්‍රියාත්මක විය යුතු ද යන්න එ එ සිද්ධිය මත පදනම් වී ඉතා පුළුල් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය සංකල්පයන් වන සහන සැලසීම, කාර්යක්ෂමතාවය, ඵලදායීතාවය ආදීන් උපයෝගී කරගෙන නිශ්චය කිරීමට හැකියාවක් තිබිය යුතුය. සමගාමී බලතල ගෙඩරල් න්‍යායාත්මක පසුතලයක සිට නිර්මාණය කර නොමැති නමුත්, පළාත් සඳහා ස්වාධීනත්වයක් ලබාදීමේ වඩාත් සුදුසු ආරක්ෂණයන් ඇති කිරීමේ ඉඩකඩ පවතී. එවැනි ආරක්ෂණයන් හරයාත්මක සහ කාර්යපටිපාටික යන්නා වූ අංශයන්ගෙන් (එනම් සමගාමී වගකීම් ඉතා පැහැදිලිව නිරවචනය කිරීමෙන් සහ සමගාමී ක්ෂේත්‍රයකදී උත්තරීතර වන්නා වූ තීරණය වඩාත් සමබර ක්‍රමවේදයකට අනුව ගැනීම) සංයුක්ත විය හැකි එහි හරය ආයතනික මට්ටමින් ද විද්‍යා දැක්විය හැකිය. (නිදසුනක් ලෙස, අන්තර් අමාත්‍ය කවුන්සිල හෝ ද්විතියික මණ්ඩලයක් හරහා මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථා සහ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය කිරීමේ ක්‍රියාවලියට දායක වීමට විධිමත් ආකාරයේ කාර්යයන් සහ වගකීම් පළාත් මට්ටමට ලබාදීමෙන්) දහතුන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධන රාමුව තුළ පළාත් ස්වාධීනත්වය හා බලය බෙදාහැරීම (Devolution) සම්බන්ධයෙන් වඩාත් පුළුල් ආකල්පමය හැමියාවක් සහ සිය බලතල භාවිතා කිරීමේදී එකඟත්වයක් මත පදනම් වූ ප්‍රවේශයක් ගැනීමේ අවශ්‍යතාවක් මධ්‍යම ආණ්ඩුව පාර්ශ්වයෙන් තිබිය යුතු ය.

සංසන්දනාත්මකව බැලීමේදී අනෙකුත් ලැයිස්තු දෙකට වඩා (පළමු සහ තෙවන) සාමාන්‍ය සහ පුළුල් අන්දමින් මධ්‍යම ආණ්ඩුවට පමණක් ක්‍රියාත්මක කළ හැකි සංවිධාන ලැයිස්තුවේ (දෙවන ලැයිස්තුව) විෂය කාරණාවන් දක්වා ඇති බව සඳහන් කළ යුතුවේ . මේ හේතුව නිසාවෙන් ම හෝ මෙම ලැයිස්තුවේ කාරණාවන් අංකගත කිරීමක් ද කර නොමැත.

110 154 උ (9) වගන්තිය

111 154 උ (6) වගන්තිය, සමග කියැවෙන 154 උ (5) (අ) වගන්තිය

112 මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010). පිටුව 148 හි වාර්තාවන 1989 අංක 7 දරණ උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රවාහන මණ්ඩල ව්‍යවස්ථාව හඬුවේදී (1990) SC (Spl) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව වූයේ සමගාමී ලැයිස්තුවේ ඇති විෂය කාරණා සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ දී පළාත් සභාවක් විසින් අත්‍යවශ්‍යයෙන්ම පාර්ලිමේන්තුව විමසා සිටිය යුතු බවයි. (154 උ (5) (අ) සහ 154 උ (9) වගන්තීන්) එහෙත් එකී කාරණා සම්බන්ධයෙන්ම 154 උ (5) (අ) වගන්තිය ප්‍රකාරව පළාත් සභාවක විමසීමට පාර්ලිමේන්තුවට ඇති වගකීම පිළිබඳව කිසිදු ප්‍රකාශිත සඳහනක් නොකරන ලදී.

113 විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රයෙහි 'පළාත් සභා ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීම (2008) බලන්න.

ස්වාධීන රාජ්‍යයක ආණ්ඩුවක් සතු සියලු සාම්ප්‍රදායික බලතල වගකීම් සහ හැකියාවන් මෙකී සංවිභව ලැයිස්තුව මගින් ඉදිරිපත් කෙරේ. ඒවාහම ජාතික ආරක්‍ෂාව, විදේශ කටයුතු, ජාතික ආදායම් සම්බන්ධ මූල්‍ය බලතල, මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය, බාහිර සම්පත්, රේගුව, අන්තර් පළාත් සහ විදේශ වෙළඳ හා වාණිජ, ජාතික ප්‍රවාහනය, තැපැල් සහ ගුවන්, පුරවැසිභාවය, සහ වැදගත් ස්වභාවික සම්පත් යනාදියයි. කෙසේ නමුත් විමධ්‍යගත කිරීම තීරණය කිරීම සඳහා මධ්‍යම ආණ්ඩුව විසින් නිරන්තරයෙන් භාවිත කළ මුත් බලය බෙදාහැරීමේ ක්‍රියාවලියට පටහැනි වූත් ප්‍රතිපාදනයන් දෙකක් මෙකී සංවිභව ලැයිස්තුවේ දක්නට ලැබේ.¹¹⁴ ඉන් පළමු ප්‍රතිපාදනය නම් සියලුම ක්‍රියාකාරකම් සහ විෂයයන් සම්බන්ධයෙන් වන ජාතික ප්‍රතිපත්තිය පිළිබඳ තත්ත්වයයි. අනෙක් තත්වය නම්, 154 (උ) (10) වගන්තිය ප්‍රකාරව දැක්වන පරිදි පළමු සහ තෙවන ලැයිස්තු වල සඳහන් නොවන අනෙකුත් සෑම සියලු විෂයක් ම සහ කාර්යයක් ම සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ අමතර බලයක් මධ්‍යම පාර්ලිමේන්තුව වෙත ලබා දී තිබීමයි. ඒකීය රාජ්‍යක් තුළ වුවද අනෙකුත් සෙසු කාරණා සම්බන්ධ මධ්‍යම ආණ්ඩුව සතු බලය බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) සංකල්පයට හානියක් නොවන පරිද්දෙන් ලබාදිය හැකි නමුත් සංවිභව ලැයිස්තු මෙකී බලතල භාවිත කිරීමට ඉඩකඩ සැලසීමෙන් මේ වන විටත් දහතුන්වන සංශෝධනයේ ඇති කර ඇති මැදිහත්වීමේ ඉඩකඩ තවතවත් අසීමිත ව පුළුල් පරාසයකට විහිදුවයි.

ජාතික ප්‍රතිපත්තිය පිළිබඳව ඇති ප්‍රතිපාදනය පාර්ලිමේන්තුවේ නීති කෙරෙහි පමණක් අදාළ වන බව පෙනෙන ආකාරයම එය ක්‍රියාත්මක කෙරුණයේ දී විධායක මෙන්ම ව්‍යවස්ථාදායක බලයක් ද ලබා දෙන බවට අර්ථ ගන්වා තිබේ. ප්‍රතිපත්ති වූ කලී පාර්ලිමේන්තුවේ පනතක් ලෙස ද ඇතිකර ගත හැකි අතර බොහෝ විට සිදුවන්නේ විධායක නියෝගයක් අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණයක්, පරිපාලන වක්‍ර ලේඛනයක්, ව්‍යවස්ථාපිත උපාංගයක් ආදී ක්‍රමවේදයන් හරහා ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය වීමයි.¹¹⁵ මෙයින් ගමන් වන්නේ විධායක නියෝගයක් මගින් පළාත් සභාවකට සිය ව්‍යවස්ථා සම්පාදක බලය භාවිත කිරීමට ඇති හැකියාව සංවිභව ලැයිස්තුවේ මෙකී ප්‍රතිපාදනය හරහා පාර්ලිමේන්තුව මගින් උකහාගෙන ඇති බවයි.

තවද සංවිභව ලැයිස්තුවේ මෙකී ජාතික ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ ප්‍රතිපාදනය කිසිවිටෙකත් සංවිභව ලැයිස්තුවේ කාරණා සම්බන්ධයෙන් පමණක් අදාළ විය හැකි බවට සිතිය නොහැකි අතර එය හුදෙක් මෙකී ලැයිස්තු තුළ කෙරෙහිම බලපානු ලැබේ. ඒ අනුව මෙම ප්‍රතිපාදනය තුළින් පළාත් සභාවන්ගේ ක්‍රියාත්මක කෙරුණ පුරාවට ම ප්‍රවේශ වීමේ ඉඩක් මධ්‍යම ආණ්ඩුවට සැලසී ඇත. එවැනි පටු අර්ථ නිරූපනයක් වූයේ නම් එය හුදෙක් බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) සම්බන්ධයෙන් වන ඉතා වැදගත් ආරක්‍ෂණ විධිවිධානයක් වන්නට ඉඩ තිබුණි. මේ ආකාරයෙන් බලතල ජාතික ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳව වූ ප්‍රතිපාදනය තුළින් පළාත් සභාවකට ඇති බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඇති හැකියාවන් මධ්‍යම ආණ්ඩුව සාපේක්‍ෂ වශයෙන් කිසිදු අමතර උත්සාහයකින් තොරව ම නතර කර දමා ඇති අතර ඒකී තත්ත්වය මධ්‍යම ආණ්ඩුව විසින් විටින් විට බලය විමධ්‍යගත කිරීම අක්‍රීය කර දැමීමට භාවිත කර ද ඇත. බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) දෘෂ්ටිකෝණයෙන් බලතල ජාතික ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳව වන ප්‍රතිපාදනය දහතුන් වන සංශෝධනයෙහි ඇති වඩාත් කැපී පෙනෙන දුර්වලතාවයක් ලෙස පෙන්වා දිය හැකි ය.

මෙකී ජාතික ප්‍රතිපත්තිය පිළිබඳව වන ප්‍රතිපාදනය වූ කලී විධායක හෝ පරිපාලනමය ක්‍රියාවකින් නොව පාර්ලිමේන්තුවේ පනතක් අනුකාරයෙන් පමණක් ජාතික ප්‍රතිපත්තීන් සම්පාදනය කිරීමට බලය මධ්‍යම ආණ්ඩුවට ලබාදීමක් ලෙස විටෙක අර්ථ නිරූපනය කිරීමට ඉඩකඩක් තිබුණ අතර ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් මෙකී ජාතික ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳ ප්‍රතිපාදනයට වඩාත් පුළුල් අර්ථ නිරූපණයක් ලබා දී තිබේ. කමලාවතී ඒදිරිව වයඹ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම (2001) හඬවේදී

114 154 ද(අ) වගන්තිය වූ කලී තවත් ප්‍රශ්නකාරී ප්‍රතිපාදනයකි. මෙය ඉහත 3.1 පරිච්ඡේදයෙහි 1990 අංක 27 දරණ පළාත් සභා (සංශෝධන) පනත සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා කරන ලදී.

115 අශෝක ගුණවර්ධන කමිටු වාර්තාවේ 2 සහ 3 පරිච්ඡේදයන් ද බලන්න.

අධ්‍යාපනය යන විෂය කාරණය සම්බන්ධයෙන් බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාව පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් උද්ගත වූ අතර එහිදී මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ අදාළ අමාත්‍යාංශය මගින් ජාතික ප්‍රතිපත්තිය යටතේ පරිපාලනමය වකුලෙඩියක් නිකුත් කර තිබුණි. මෙහි දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය පෙන්වා දෙනු ලැබුවේ, අධ්‍යාපනය සම්බන්ධ බලතල පළාත් වලට බලය බෙදාහැරීම (Devolution) කර ඇති අතර ම එකී බලතල භාවිතා කළ යුත්තේ ජාතික ප්‍රතිපත්තීන්ට අනුකූලව වන අනදුමක් බවයි. ඒ අනුව යම් ලෙසකින් නිසි පරිදි සැකසූ ජාතික ප්‍රතිපත්තියක් වේ නම් ඒ හා ගැටෙන කිසිදු ආකාරයක පළාත් ප්‍රතිපත්තියක් එකී කාරණය සම්බන්ධයෙන් ම පැවතිය නොහැකි බවයි.¹¹⁶

3.4 හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය

වර්ෂ 2008 පැවති මැතිවරණය සහ හැඟෙනහිර පළාත් සභාව පිහිටුවීම වූ කලී සැලකිය යුතු අපේක්ෂාවන් සමූහයක් ඇති කරන ලද අවස්ථාවකි. 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්පූර්ණ වශයෙන් ම ක්‍රියාත්මක කරන බවට මධ්‍යම ආණ්ඩුව ප්‍රකාශ වූ අතර තුස්තවාදයට එරෙහිව ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ජය ගැනීමේ අවස්ථාවක් ලෙසත් ආණ්ඩුවේ පශ්චාත් යුධ ප්‍රතිසංස්කරණ සම්බන්ධ එක් නිදසුනක් ලෙසත් යුද්ධය පැවති පළාත් දෙකෙන් එකකට විමධ්‍යගත ආයතනික ව්‍යුහයක් ඇතිකරන ලදී. තවද, හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ බහුතරයක් එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය යටතේ වූ අතර ඒ අනුව පළාත් පරිපාලනය තෝරා පත්කර ගන්නා ලදී. බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) අවශ්‍යතාවයට ලක්ව සිටි කලාපයක් තුළ විමධ්‍යගත පාලනයක් ව්‍යාප්ත වී ඉදිරියට යා හැකිය යන සුභවාදී මතය ඉස්මතු විය.

එවැනි සුභවාදී අපේක්ෂාවන්ට සමගාමීව බලතල කල හැඟෙනහිර පළාත් සභාව තුළ විමධ්‍යගත කළා වූ බලතල ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය බලාපොරොත්තු වූ තත්ත්වයට වඩා පහළ තත්ත්වයක පවති. පක්ෂ හේදයකින් තොරව මෙම පළාත් සභාව සඳහා තෝරා පත් වූ සාමාජිකයින් සතුව නිසැක වශයෙන්ම අදාළ විමධ්‍යගත බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කැමැත්ත සහ අධිෂ්ඨානය පවති. හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ව්‍යවස්ථාව අනුව ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය කිරීමේ කවර නම් වූ මෙහි සාර්ථකභාවයක් මෙකී අන්තර් පක්ෂ උනන්දුව හේතුවෙන් ලබා ඇත්දැයි සලකා බැලිය හැකිය.

වර්ෂ 2008 ඔක්තෝබර් 07 වැනි දින හැඟෙනහිර පළාත් සභාව විසින් තමන්ගේ ක්‍රියාපටිපාටියේ ඊනි සකසා ගත් අතර එය වර්ෂ 2008 දෙසැම්බර් 3 වන දින ජනාධිපතිවරයා විසින් අනුමත කරන ලදී.¹¹⁷ වර්ෂ 2008 ජුනි මාසයේ

116 කමලාවතීට එදිරිව වයඹ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම (2001) 1 SLR ස පිටුව 5 මෙම හඬුවේ "ජාතික ප්‍රතිපත්තිය ලෙස සැලකුණු මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය මගින් නිකුත් කළ හුදු වකුලෙඩිය තුලින් ගමන්වන්නේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය හා ගැටෙන පළාත් ප්‍රඥප්තීන් යටපත් කෙරෙන ආකාරයට මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ විධායක ප්‍රතිපත්ති සැකසිය හැකි බවයි. කෙසේ නමුත් මෙහිදී සඳහන් කල යුතු වන්නේ, මෙකී හඬුවේ ප්‍රශ්නය වූයේ පළාත් ප්‍රඥප්තිය හා මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ වකුලෙඩියගෙන් වූ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය අතර ගැටුමක් නොවන බවත් එය හුදෙක් පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසන් සභාවේ බලය භාවිතා කරමින් ක්‍රියාකළ පළාත් අධිකාරියේ තීරණයක් බවත්ය. ප්‍රියලතා එදිරිව මධ්‍යම පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම (2009) CA ඊට් ඉලලීම 2009 නොවැම්බර් 3 වැනි දින 775/07 අංකය වාර්තාවන්නේ මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 522) මෙහිදී අභියචනාධිකරණය තීන්දු කරනු ලැබුවේ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති විෂය කාරණාවන් සම්බන්ධ පළාත් ප්‍රඥප්තියක් වූ කලී විෂය කාරණාවන්ට සම්බන්ධව ඇති මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ වකුලෙඩියක් අභිබවා ක්‍රියාත්මක වන බවයි. (මෙම හඬුවේදී අයුරුවේදී වෛද්‍යසේවා පිලිබඳ රාගුලාසි දැක්වුණි.) කෘෂිකාර්මික සේවා සම්බන්ධයෙන් ගත් කල මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 148 හි වාර්තාවන 1990 අංක 09SCSD දරණ කෘෂිකාර්මික සේවා (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත (1990 සහ මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 177 හි වාර්තා වන 1991 අංක 2 SCSD දරණ කෘෂිකාර්මික සේවා (සංශෝධන) පනත් කෙටුම්පත (1991) පිලිබඳව වූ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ මතයන් බලන්න. ඉහත කී තීන්දු මදදුම බණ්ඩා එදිරිව කෘෂිකාර්මික සේවා සහකාර කොමසාරිස් (2003) 2 SLR 80 සම්බන්දයෙන් වූ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ තීන්දුව හා සසඳන්න. පුද්ගලයින් ප්‍රවාහනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් ගත් කල මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 195 හි වාර්තාවන 1991 අංක 8 SCSD දරණ ජාතික ප්‍රවාහන කොමිසන් සභා පනත් කෙටුම්පත හඬුවේ දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ මතය: සහ 1989 අංක 07 දරණ උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රවාහන මංසිල ව්‍යවස්ථාවක පිලිබඳ හඬුවේදී (1990 & SC (SPL) වාර්තාවන්නේ මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) හි පිටුව 148 හිය.

117 1987 අංක 72 දරණ පළාත් සභා පනතේ 11 වන කොටසින් අවශ්‍ය කරන්නාවූ පරිදි 2008 දෙසැම්බර් 3 වන දින අංක CSA/10/8/11 දරණ ජනාධිපති ලේකම්වරයාගේ ලිපිය සහ 2008 දෙසැම්බර් 4 වන දින දිනෙහි G/EPC/B/23 අංකය දරණ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ ලිපිය.

තැනෙහි පළාත සභාවේ සැසිවාර කැඳවීමෙන් පසුව යම් යම් පරිපාලනමය අභියෝගයන් කිහිපයකට මුහුණදීමට සිදු වූ අතර පළාත ලේකම්වරයෙකු පූර්ණ වශයෙන් ක්‍රියාත්මක කෙරුණු යොමු කිරීම සභාවේ සාමාජිකයින්ට සියලු කටයුතු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය පහසුකම් සපයා ගැනීම ආදිය මූලික අභියෝග විය. මෙම පසුබිම තුළ සිය පළාත සභාවේ කාර්යය පරිපාලිමය ඊතීන් සම්පාදනය කර ගැනීම සඳහා මාස හතරක වැනි කාලයක් ගතවීම ඉතා හොඳින් අවබෝධ කරගත හැකිය. කෙසේ නමුත් ජනාධිපතිවරයාගේ අනුමැතිය අවශ්‍යවීමේ හේතුවෙන් අවශ්‍යතාවයට මාස දෙකක කාලයක් ගතවීම අවබෝධකර ගැනීමට තරමක් අපහසු කරුණකි.

තැනෙහි පළාත සභාව විසින් සම්මත කර ගන්නට යොදුණු පළමු ප්‍රඥප්තිය වූයේ වර්ෂ 2008 අංක 01 දරන මූල්‍ය ප්‍රඥප්තියයි. 2008 නොවැම්බර් 18 වැනි දින ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා විසින් අයවැය කතාව කිරීමේ දී කෙටුම්පත් කරන ලද මෙකී ප්‍රඥප්තිය සභාවට ඉදිරිපත් කරන ලද අතර එදින ම සම්මත විය.¹¹⁸ තැනෙහි පළාත සභාවේ මූල්‍ය බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හේතුවෙන් හා ආයතනික රාමුව මෙකී මූල්‍ය ප්‍රඥප්තිය මගින් තහවුරු කෙරේ.¹¹⁹ 154 උ (8) වගන්තිය ප්‍රකාරව ඒ වන විට පවතින මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවන් අදාළ පළාත සභා ප්‍රඥප්තිය සමඟ ගැටෙන තේ එලෙස සමගාමී හොඳින් ඒවා ලැයිස්තු ගත කෙරේ.

ඒ තුළින් පළාත ආදායම් කොමසාරිස්වරයා තක්සේරුකරුවන් හා අනෙක් නිලධාරීන් සහ අස්සතමේන්තු ආදායම් එකතු කිරීම සහ අභියාචනා ආදිය ස්ථාපිත කිරීමෙන් පළාතේ මූල්‍ය පරිපාලනය සඳහා අවශ්‍ය පරිපාලන ව්‍යුහය සංයුක්ත කෙරේ. මෙකී මූල්‍ය ප්‍රඥප්තිය මගින් තැනෙහි පළාත සභාවට පැනවීමට සහ එකතු කිරීමට බලය ඇති බදු වරගයන් පිළිබඳව එනම් ආදායම් බදු, මුද්දර ගාස්තු, සුරාබදු, ලොතරැයි, ත්‍යාග තරග, අධිකරණ දඩ මුදල් සහ ගෙවීම් ආදීන් සඳහා වූ හේතුව පදනම සකසා දෙනු ලැබේ. තවද මේ මගින් ඒ අවස්ථාව වන විට එවැනි ආකාරයේ ආදායම් එකතු කරමින් සිටි අධිකාරීන් ඉන් ඉවත් කිරීමටත් පළාත පරිපාලනයට ලැබිය යුතුව තිබූ මුදල් නැවත ලබා ගැනීමටත් අවශ්‍ය ප්‍රතිපාදන සැපයෙන ලදී. මෙකී මූල්‍ය ප්‍රඥප්තිය සම්පාදනය කිරීමත් සමඟම 13 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ වන සීමා සහිත බලතල රාමුවක් තුළදී පළාත ස්වාධීනත්වය තහවුරු කිරීමේ වැදගත් පියවරක් තබමින් මූල්‍ය උත්පාදනය සම්බන්ධයෙන් සිය විමධ්‍යගත විධායක බලතල භාවිත කිරීමට තැනෙහි පළාත සභාව ක්‍රියාත්මක විය. කෙසේ නමුත් මෙහිදී සඳහන් කළ යුතු විශේෂිත ම කාරණාව නම් අදාළ ප්‍රඥප්ති සම්මත කිරීමේ ක්‍රියාවලියේ දී සිය අනුමැතිය ලබාදීම සඳහා ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් ගන්නා ලද සාධාරණ සීමාවෙන් ඔබ්බට ගිය දීර්ඝ කාල පරාසයයි. මධ්‍යම ආණ්ඩුව සමඟ සාකච්ඡා කිරීමෙන් පසු වර්ෂ 2009 මාර්තු මස 5 වන දින ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අනුමැතිය¹²⁰ මෙකී ව්‍යවස්ථාවට ලැබුණු අතර, ඒ වන විට මාස 4ක කාලයක් මූල්‍ය ප්‍රඥප්තිය අනුමැතිය නොලැබීම හේතුවෙන් ආණ්ඩුකාරවරයා සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය අතර පළාත සභාව තුළ උණුසුම් මතභේදාත්මක තත්ත්වයක් උද්ගත විය. මෙහි දී සඳහන් කළ යුතු තවත් වැදගත් කාරණයක් නම් මෙකී කාල පරාසය තුළ පළාත සභාවට ඉතා සුළු කාර්යභාරයක් තිබූ ප්‍රඥප්තීන් සඳහා අනුමැතිය ක්ෂණයකින් (දින 3 කින් වැනි කෙටි කාලයක දී) ලැබුණු අතර එවැනි ප්‍රඥප්තීන් මූල්‍ය ව්‍යවස්ථා මෙන්ම අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ හෝ සභාවේ ස්වාධීනත්වය හිඬවීමට හේතු විය.¹²¹

118 වර්ෂ 2008 නොවැම්බර් 18 දින තැනෙහි පළාත සභාවේ විවාද පිළිබඳ නිල වාර්තාව අංක 09 වෙළුම 1 පිටුව 37 සහ දෙවන ඇමුණුම
119 1981 අංක 69 දරණ ආදායම් බදු පනත (සංශෝධිත) 1982 අංක 43 දරන මුද්දර ගාස්තු පනත (සංශෝධිත) සුරාබදු ආදායම් පනත (සංශෝධිත) 1957 අංක 37 දරණ ත්‍යාග තරග පනත (සංශෝධිත) මහනගර සභා ආදායම් පනත (සංශෝධිත) තහර සභා ආදායම් පනත (සංශෝධිත) සහ 1989 අංක 15 දරණ ප්‍රාදේශීය සභා පනත.
120 තැනෙහි පළාත සභාවේ සභාපතිවරයාට 2009 මාර්තු 5 වන දින G/EPC/B/FR19 අංකය යටතේ ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් යෙහ ලිපිය.
121 වර්ෂ 2008 නොවැම්බර් 21 වන දින සම්මත කරගත් 2008 අංක 3 දරණ විසර්ජන ප්‍රඥප්තිය 2008 නොවැම්බර් 25 දින අනුමත කිරීම 2009 සඳහා ආණ්ඩුකාරවරයාගේ වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශනය අනුමතවීම (2008 සැප්තැම්බර් 10 දිනැති G/EPC/B/FR17 අංකය දරණ ප්‍රධාන ලේකම්තුමා යැවූ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ ලිපිය) ලේකම්වරයා විසින් පළාත සභාවට ඇතුළු කළ තැනෙහි පළාත සභාවේ විවාද පිළිබඳ නිල වාර්තාව (2008 දෙසැම්බර් 16 වන දින වෙළුම 1 අංක 13 සහ ඇමුණුම 2 : 2008 දෙසැම්බර් 16 සම්මත කර 2008 දෙසැම්බර් 19 වන දින අනුමැතිය ලද 2008 අංක 4 දරණ විසර්ජන (අතුරු ප්‍රතිපාදන) ව්‍යවස්ථාව ලේකම්වරයා විසින් පළාත සභාවට ඇතුළු කළ, තැනෙහි පළාත සභාවේ විවාද පිළිබඳව වූ 2008 දෙසැම්බර් 16 දින නිල වාර්තාව වෙළුම -1 අංක 13 සහ ඇමුණුම 2

අනුමැතිය ලබාදීමේ ක්‍රමවේදයත් සමඟ පළාත් සභාවක ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය කිරීමේ ක්‍රියාවලියෙහි අභ්‍යන්තර කොටසක් බවට ආණ්ඩුකාරවරයා පත්විය. මෙකී ක්‍රියාවලියට අදාළ සම්පන්නත්වය රීති පිළිබඳව 154 (උූ) වගන්තියේ දැක්වේ.¹²²

ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් නිරායාසයෙන් ම හෝ ස්වයංක්‍රීයව සිය අනුමැතිය ලබාදිය යුතු බවට වූ උපකල්පන මෙකී ප්‍රතිපදාන තුළින් ඉස්මතු නොවන අතර 154 (උූ) වගන්තියෙන් යෝජනා කර සිටිනු ලබන රාමුවෙහි සම්පූර්ණ අර්ථය වන්නේ පළාත් සභාවක් තුළ ව්‍යවස්ථා පැනවීමේ ක්‍රියාවලිය කාර්යක්ෂම කිරීම සහ ඒවා අධීක්ෂණය කිරීමට ආණ්ඩුකාරවරයාට ඇති කාර්යභාරයෙහි සමතුලිතතාවයක් ඇති කිරීමයි. පුරා මාස 4 කට ආසන්න කාලයක් තුළ ඉහත කී මූල්‍ය ප්‍රදේශය අනුමත කර නොගතහොත් විධිමත් ලෙස අනුමැතිය අත්හිටුවීමක් ද හොකර සිටීමෙන් ද ඒ සම්බන්ධයෙන් සුදුසු ආකාරයෙන් අදහස් හුවමාරු කිරීමක් හෝ අදාළ ප්‍රමාදය පිළිබඳ අමාත්‍ය මණ්ඩලය දැනුම්දීමක් ද හොකර සිටීමෙන් ද ගමන් වන්නේ, හැඟෙනහිර පළාත් සභාව තුළ ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් අතිතකර පූර්වාදර්ශයක් ස්ථාපිත කළ බවයි.

එකී ක්‍රියාකලාපය වූ කලී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රතිපාදනවල වචනාර්ථයටත් හරයටත් පටහැනි පූර්වාදර්ශයක් ලෙසට සැලකිය හැකිය. මෙකී මුල් කාලීන තත්ත්වය තුළ නිවැරදි අනෙකුත් ප්‍රතිචර්ද්ධ සාධක ද එකට ගෙන බලන කල මෙම සිද්ධිදාමය හේතුවෙන් හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ විමර්ශන බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී මෙකී ද්විත්ව විධායකයන් අතර ඇති වූ විශ්වාසය පළුදු වීම ඉතා අවාසනාවන්ත සංසකෘතියක් ඇති කිරීමට හේතු විය.

මූල්‍ය කාරණාවන්ට අමතරව, හරයාත්මක ස්වභාවයේ ප්‍රදේශයේ දෙකක් සම්මත කර ගැනීමට හැඟෙනහිර පළාත් සභාව සමත් විය. 2009 අංක 2 දරණ ප්‍රවාහන අධිකාරී ප්‍රදේශය¹²³ සහ 2010 අංක 1 දරණ පෙර පාසැල් අධ්‍යාපන ප්‍රදේශය එකී ප්‍රදේශයන් යුගලයයි.¹²⁴ මෙකී ප්‍රදේශයන් සම්මත කර ගැනීම තුළින් පළාත් ස්වාධීනත්වය පිළිබඳ වූ තත්ත්වය තුළ ආණ්ඩුකාරවරයා සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය අතර වඩාත් සහයෝගී පසුබිමක් අපේක්ෂා කළ හැකි අතර වර්තමාන තත්ත්වය තුළ පවතින වූ ප්‍රශ්නකාරී තත්ත්වයන් (නිදසුනක් ලෙස ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ අරමුදල පිහිටුවීම සම්බන්ධයෙන් උද්ගතව ඇති විද්‍යාත්මක පසුබිම) වඩාත් විමසුම් සහිත අවධානයක් යොමු කරයි.

122 ඉහත 3.2 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කළ කරුණු බලන්න.

123 වර්ෂ 2009 ජූලි 2 වන දින අනුමැතිය ලදී (ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ සභාපතිවරයාට 2009 ජූලි 2 දින අංක G/EPC/AO/01 යටතේ යවන ලද ලිපිය). මෙකී ව්‍යවස්ථාවේ දීර්ඝ කාලය තුළින් එය 1991 අංක 37 දරණ ජාතික ප්‍රවාහන කොමිසම පනතට පටහැනි බව දැක්වේ. 154(G) (8) වගන්තිය ප්‍රකාරව අවශ්‍ය වන කරුණක් නම් පළාත් සභාවක් සිය ව්‍යවස්ථා සම්පාදන බලය භාවිත කිරීමේ දී පළාත් සභා ප්‍රදේශයක ප්‍රතිපාදන ඒ වන විට පවතින මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවක් හා ගැටෙන්නේ නම් ඒ බව පළාත් ව්‍යවස්ථාවේ දීර්ඝ කාලය තුළින් විස්තර කර තිබීමයි. පළාත් සභාවක් පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් ප්‍රදේශයක් පැනවීමේ දී එයට සමපාත වන මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවන් පිළිබඳ සඳහනක් කිරීමේ අවශ්‍යතාවයක් නොමැත. පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ 8 වන අයිතමය අනුව බාහිර ප්‍රවාහන කටයුතු පිළිබඳ විෂය පළාත් සභාවකට සිය බලය භාවිත කළ හැකි අංශයක් ලෙසට දැක්වේ. ඒ අනුව හැඟෙනහිර පළාත් ප්‍රවාහන ව්‍යවස්ථාව සහ ජාතික ප්‍රවාහන කොමිසම පනත අතර අදාළත්වය වූ කලී සැලකිය නොයුත්තක් බව මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 148 හි වර්තමාන 1989 අංක 7 දරණ උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ප්‍රවාහන මණ්ඩල ව්‍යවස්ථා හඳුන්වී දී (1990) SC (SPI) ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය දුන් තීන්දුව අනුව පැහැදිලි වේ. මේ බව මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 195, හි වර්තමාන 1991 අංක 8 SCSD දරණ ජාතික ප්‍රවාහන කොමිසම පනත කෙටුම්පත සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයෙහි මතය (මෙකී කෙටුම්පත 1991 අංක 37 දරණ ජාතික ප්‍රවාහන කොමිසම පනත ලෙස ව්‍යවස්ථාගත විය). මෙහිදී පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ 8 වන අයිතමය තුළින් ප්‍රවාහනය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රකාශිතව ම ලබා දී තිබූ පළාත් බලතල පිළිබඳව කිසිදු සඳහනක් නොකරන ලදී.

124 2010 මැයි 04 දින අනුමැතිය ලබාදෙන ලදී (ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ සභාපතිවරයාට යැවූ 2010 මැයි 04 දිනැති G/EPC/AO/01 අංක දරණ ලිපිය)

තවද වර්ෂ 2009 දී ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා විසින් පොලිස් සහ හිතිය හා සාමය සම්බන්ධයෙන් වූ ප්‍රඥප්තියක් කෙටුම්පත් කිරීමට තරම් පියවරක් ගත් නමුදු ඒ තුළින් එකී විෂයයන් සඳහා වූ පළාත් ස්වාධීනත්වය තහවුරු කිරීමට ගත් උත්සාහය කිසිදු අයුරකින් ක්‍රියාත්මක කෙරුණද නොවන ලදී. එය එසේ සිදුවූයේ නම් පළාත් ස්වාධීනත්වය තහවුරු කිරීම සඳහා වූ සිය අයිතිය රැකගැනීමේ සුවිශේෂී අවස්ථාවක් ලෙස එය දැක්විය හැකිව තිබුණි. ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා නිරන්තර ව ප්‍රකාශ කර සිටියේ විමධ්‍යගත පොලිස් බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා තමන්ගේ පරිපාලනය වඩාත් කැමැත්තෙන් සිටින බවයි. දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි ප්‍රකාරව කිසිදු පළාතක් තුළ පොලිස් බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමට මධ්‍යම ආණ්ඩුව ක්‍රියා නොකළ පසුවීමක් තුළ හැගෙනහිර පළාත් සභාව තුළ එවැනි ප්‍රඥප්තියක් කෙටුම්පත් කිරීම වූ කලී එකී බලතල තහවුරු කර ගැනීමේ පදනමක් සකසා දී ඇති බව ප්‍රකාශ කළ යුතුය.

එවැනි අයිතිවාසිකමක් තහවුරු කරගැනීමක් වූ කලී අන් කවරක් හෝ නොව දහතුන්වන සංශෝධනය මගින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව හරහා පොලිස් බලතල සම්බන්ධයෙන් දැනටමත් සපයා දී ඇති ප්‍රතිපාදනයන් ක්‍රියාත්මක වීමකි.¹²⁵ කෙසේ නමුත් දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පූර්ණ වශයෙන් ක්‍රියාවේ යෙදවීමට ඊට පෙර රජය එකඟ වී සිටි නමුදු, පැහැදිලිව ම දක්වා සිටියේ විමධ්‍යගත පොලිස් බලතල සම්බන්ධයෙන් සම්පූර්ණයෙන් විරුද්ධ බවයි. මෙකී පසුවීම තුළ අදාළ ප්‍රඥප්තිය සම්බන්ධයෙන් දිගින් දිගටම කටයුතු කිරීම තුළින් පළාත් පරිපාලනය සහ මධ්‍යම ආණ්ඩුව අතර ගැටුම්කාරී තත්ත්වක් උද්ගත කිරීමට මඟ සෑදීම පැහැදිලි විය.

ඉතා පුළුල් වශයෙන් ගත්කළ හැගෙනහිර පළාත් සභාවේ මෙකී ප්‍රඥප්ති සම්පාදන ක්‍රියාකලපයන් තුළින් වාර්තාගත වන්නේ පශ්චාත් යුධ ප්‍රතිසංස්කරණ භාවනා පදිංචිකිරීම සහ සංවර්ධන ක්‍රියාවලිය තුළ හැගෙනහිර පළාතේ ඉතාම අලප වශයෙන් වැදගත්කමක් සහිත ආයතනයක් ලෙස පළාත් සභාව ක්‍රියාකරන බවයි. වර්ෂ 2008 සිට විශේෂයෙන්ම හැගෙනහිර පළාතේ භෞතික යටිතල පහසුකම් භාවනා ගොඩනැගීමේ දී එනම් මාර්ග, පාලම්, විදුලිය, ආදී කරුණු සම්බන්ධයෙන් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ප්‍රබල මැදිහත්වීමක් දක්නට ලැබුණු බව සඳහන් කළ යුතු වේ. කෙසේ නමුත් මෙකී බෙහෝමයක් ක්‍රියාකාරකම් අදහස් කිරීම, සැලසුම් කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම යනාදී කරුණු මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ආයතන හරහා සිදු වූ අතර හැගෙනහිර නවෝදය වැනි වැඩසටහන් හරහා මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ජාතිය ගොඩනැගීමේ අමාත්‍යාංශය විශේෂයෙන් ම හැගෙනහිර පළාත තුළ ක්‍රියාත්මක වෙමින් මෙහෙයවන අතර අනෙකුත් කාරණාවන් සඳහා පළාත් පරිපාලනයට නතු වීමක් නොමැති මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ නියෝජිතයන් ලෙස ක්‍රියා කරනු ලබන දීප්තික සභා ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන් හරහා ක්‍රියාත්මක වීම දක්නට ලැබේ. මෙවැනි ප්‍රබල වූත් විශේෂිත වූත් වැඩසටහන් සම්බන්ධයෙන් හැගෙනහිර පළාතේ මහජන ඡන්දයෙන් තේරී පත් වූ නියෝජිතයන් සහ පළාත් සභාවේ අමාත්‍යවරුන්ට එකී වැඩසටහන් මූලිකත්වය ගෙන ක්‍රියාත්මක කරවීම වෙනුවට පැවරී ඇත්තේ ඒ සඳහා සහයෝගය දැක්වීමේ කාර්යයක් පමණි. වෙනත් වචන වලින් ප්‍රකාශ කරන්නේ නම් හැගෙනහිර පළාතේ රාජ්‍ය ක්‍රියාකාරකම් වූ කලී මධ්‍යම ආණ්ඩුව වෙත කෙන්ද්‍රගත වී ඇති අතර ඉහළ අධිකාරීන්ගේ නියෝග පහළ ස්ථරයන් විසින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ස්වභාවයක් පෙන්වුම් කරයි. මේ තත්ත්වය හුදෙක් බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) න්‍යාය තුළ ක්‍රියාත්මක වීම වෙනුවට බලය මධ්‍යම ආණ්ඩුවට කෙන්ද්‍රගත වූ ඒකීය රාජ්‍යයක් සීමාවන් තුළ ක්‍රියාත්මක වන තත්ත්වයක් ගම්‍ය කරයි. ඒ අනුව ජනාධිපති රාජපක්‍ෂ පරිපාලනයෙහි එක් ලක්ෂණයක් වන මධ්‍යම ආණ්ඩුව කෙන්ද්‍රගත වූ පරිපාලනමය හා දේශපාලනික ක්‍රියාකාරකම් සහිත පසුවීමක් දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි ඉඩකඩ සලසා ඇති සීමිත වූ පළාත් ස්වාධීනත්වය ද ප්‍රතික්ෂේප කරන තත්ත්වයකට පත්ව තිබේ.

125 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 9 වන උපලේඛනයේ පළමු ලැයිස්තුවේ පළමු ඇමුණුමේ 1 වන අයිතමය.

මෙහිදී විශේෂයෙන්ම සඳහන් කළ යුතු කාරණාව නම්, හැඟෙනහිර පළාතේ දෘෂ්ටිකෝණයෙන් බලන කලින් පශ්චාත් යුධ ප්‍රතිසංස්කරණ අරමුණු කරගත් මෙකී දැඩිකර වැඩසටහන් ඉතා ඕනෑකමින් පිලිගනු ලැබුව ද ඒවා පළාත් ස්වාධීනත්වය සහ බලය බෙදාහැරීම (Devolution) සඳහා වන දැඩි කැමැත්තට විකල්පයක් නොවන බවයි. නිවැරදි ලෙස නම්, මෙකී වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නියමුවා විය යුත්තේ පළාත් සභාව ය. පවතින ප්‍රායෝගික තත්වය මෙය නොවන නිසාවෙන් අනාගතයේ දී බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) ක්‍රියාකලාපය සම්බන්ධයෙන් සැලකිය යුතු මට්ටමේ අපේක්ෂා භංගත්වයක් උද්ගත වීම සිදුව ඇත.

3.5 නිගමන

ශ්‍රී ලංකාව තුළ අතීතයේ දී පළාත් මට්ටමින් ආණ්ඩුවේ යම් ස්ථාවරයකට බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) කිසිදු අත්දැකීමක් නොවූ හෙයින් දහතුන් වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය තුළින් හඳුන්වාදුන් පළාත් සභා සතුව ඇති ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය කිරීමේ බලය ඒ අවස්ථාව වන විට කිසියම් නවතාවයකින් යුක්ත විය. කෙසේ නමුත් මෙකී බලය බෙදාහැරීම (Devolution) ක්‍රියාත්මක කෙරුණද නැවතීමේදී විවිධාකාර අභියෝගයන්ට මුහුණ දීමට සිදුවිය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය මුලධර්මයක් ලෙස මෙකී බලය බෙදාහැරීම (Devolution) වූ කලී 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ මුල ධර්මයන් හා සමගාමීව ක්‍රියාත්මක විය යුතු වන අතර ඒ අනුව ඉතා ප්‍රබල ලෙස මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ හැකියාවන්ට වූ බලතල සහිත ඒකීය රාජ්‍යයක් තුළ මෙකී විමධ්‍යගත කිරීම යථාර්ථයක් බවට පත්කර ගත යුතු විය. ඒ අනුව බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) ව්‍යුහාත්මක රාමුව වූ කලී නිශ්චිත වශයෙන්ම මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ආයතන පුළුල් උත්තරීතරතාවයට යටත්ව පවතින්නකි. හරයාත්මක කරුණු සම්බන්ධයෙන් බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාවන් (විෂයන්) දැක්වෙන ලැයිස්තු 3 සම්බන්ධයෙන් ද විමධ්‍යගත කරන ලද ව්‍යවස්ථාදායක සහ විධායක බලයන්ගේ ප්‍රමාණාත්මකතාවය සම්බන්ධයෙන්ද මෙම තත්වය පැහැදිලි වේ. සාධාරණ වූ හදිසි අවස්ථාවන්හි දී පමණක් නොව පළාත් සභාවක දෛනික ක්‍රියාකාරකම් තුළදී පවා (පළාත් සභා කාර්යපටිපාටික රීති සඳහා ජනාධිපතිවරයාගේ අනුමැතිය අවශ්‍ය වන ආකාරයේ තර්ක විරහිත සුළු කාරණා සම්බන්ධයෙන් පවා) පළාත් සභාවක ක්‍රියාකාරකම් සඳහා මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ආයතන වලට මැදිහත් වීමට බලතල ඇත.

විශේෂයෙන්ම ව්‍යවස්ථා සම්පාදනය කිරීමේ බලතල සම්බන්ධයෙන් ගත්කල ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථානුරූපී ව හඳුනාගත් ව්‍යවස්ථා පෙළගැස්මක් තුළ පළාත් සභා ප්‍රඥප්ති සඳහා ද්විතීයික ස්ථානයක් ලැබීම, සමගාමී බලතල සම්බන්ධයෙන් ඇති දුර්වලතාවන් , සංවෘත ලැයිස්තුවේ ඇති ජාතික ප්‍රතිපත්ති පිලිබඳ බලය, විශේෂයෙන්ම මූල්‍ය ප්‍රඥප්ති හා අනෙකුත් ප්‍රඥප්ති සම්මත කරගැනීමේ දී ආණ්ඩුකාරවරයාගේ කැමැත්ත ලබා ගැනීමේ ක්‍රියාවලිය, ලැයිස්තු තුනෙහි භාෂාවන්ගේ ඇති අපැහැදිලිභාවය, දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ සමහර කොටස් (නිදසුනක් ලෙස පොලිස් හා ඉඩම් බලතල) ක්‍රියාත්මක කිරීමට පැවති රජයේ අපොහොසත් වීම ආදී සියලු කාරණාවන් හුදෙක් අනාරක්ෂිත බලය බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) ක්‍රමවේදයකට ඉඩකඩ සලසා දේ.

ඊට අමතරව අධිකරණමය ආකලපයන් හි සහ රාජ්‍ය සේවයෙහි මෙන්ම පුළුල් වූ දේශපාලනික සංස්කෘතිය (නිදසුනක් ලෙස දේශපාලනික පක්ෂ තුළ ඇති මධ්‍යගත අභ්‍යන්තර සංවිධානගත වීම) තුළ ද දැක්වීමට ඇති මධ්‍යගතවීමේ ප්‍රවණතාවය මගින් විමධ්‍යගත කිරීමේ හරය අතීතයට ගෙනයයි.

පරිපාලනමය සහ දේශපාලනික පරිචයන්ගේ බලපෑම තුළින් සාක්ෂි දරන්නේ (1987 ට පසු ඇති වූ බලය බෙදාහැරීම (Devolution) සම්බන්ධයෙන් වූ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය පසුබිමෙහි කිසිදු වෙනස් ඇති වී නොමැති බවයි. මුල් කාලීන

වකවානු තුළ බලය විමධ්‍යගත කිරීම දිරිමත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඉහළ අධිකරණ තුළින් ඉස්මතු වූ දැඩි අකමැත්ත තුළින් කිසිදු හීන විද්‍යාත්මක තර්කයක් ගොඩනොනැගෙන අතර මෂතක දී එකී තත්ත්වයෙහි වෙනසක් ඇති වෙමින් බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) න්‍යායට යම් ප්‍රායෝගික අර්ථයක් දීමේ උත්සාහයක් ඇති බව දැකිය හැකිය. කෙසේ නමුදු එකීය රාජ්‍යයක් තුළ බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ උත්සාහයකට අදාළ තර්කානුකූල න්‍යායාත්මක පදනමක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ අන්තර්ගතය හෝ අධිකරණමය ක්‍රියාදාමයන් තුළ හෝ දක්නට නොලැබෙන නිසාවෙන් මෙකී බලය බෙදාහැරීම (Devolution) සම්බන්ධයෙන් වූ නිතකර අධිකරණමය ආකල්පයන් ඉදිරියට පවතීද යන්න පිළිබඳව කිසිදු සහතික වීමක් කළ නොහැක.

හැගෙනහිර පළාත සම්බන්ධයෙන් ගත් කල මහජන ඡන්දයෙන් තේරීපත් වූ පළාත් සභා නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත සභාවක් ක්‍රියාත්මක වීම සතුටට කරුණකි. අනියෝගාත්මක පශ්චාත් යුද පසුබිමක් තුළ පළාත් සභාවක් පිහිටුවීමේ දී උද්ගත වන්නා වූ පරිපාලනමය සහ ශක්‍යතාවයන් පිළිබඳ වූ ගැටළු සම්බන්ධයෙන් සභාව සඳහා තේරී පත් වූ සාමාජිකයන් සහ නිලධාරීන් විවිධ අනියෝගයන්ට ස්ථාවර ලෙස මුහුණ දී ඇත. කෙසේ නමුත් දහතුන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පූර්ණ වශයෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට මධ්‍යම ආණ්ඩුව විසින් කරන ලද ප්‍රකාශය හා සමගාමීව විමධ්‍යගත කරන ලද ව්‍යවස්ථා සම්පාදන බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ තත්ත්වය පූර්ණ වශයෙන් දක්නට නොලැබේ. බලය විමධ්‍යගත කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ නව හෝ වඩාත් වැඩිදායී ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය විසඳුමක් නොමැති පසුබිමක දහතුන්වන සංශෝධනය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී උද්ගත වන්නා වූ ගැටලුකාරී තත්ත්වයන් ඉතා ඉක්මනින් විසඳාලිය යුතු වේ. දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පූර්ණ වශයෙන් ක්‍රියාත්මක කරවීමේ වගකීම මධ්‍යම ආණ්ඩුවට ඇති අතර එහි දී සංවර්ධන ක්‍රියාදාමය තුළ පළාත් සභාව වූ කලී හැගෙනහිර පළාතේ පුනර්නිර්මාණ කටයුතු තුළදී මධ්‍යම ආණ්ඩුව සමඟ සම ව හිඳ ඊට දායකවීමට හැකි මට්ටමක සිටින ආයතනයක් බවට පත්කළ යුතුය. තවද මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ පාලනය යටතේ සිටින්නා වූ නිලධාරීන් (අඛණ්ඩවරුන් ,මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ අමාත්‍යාංශ නිලධාරීන්, ආණ්ඩුකාරවරයා, දිස්ත්‍රික් සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන් ද ඇතුළත්ව) බලය බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) සංකල්පයේ හරයට අනුකූල අන්දමින් සිය ක්‍රියාකාරකම් ඉටු කරන බවට ද මධ්‍යම ආණ්ඩුව විසින් සහතික විය යුතු වේ.

පරිච්ඡේදය 4

විධායක බලය

ව්‍යවස්ථාදායක බලය බෙදාහැරීම (Devolution of legislative power) සමඟම පළාත් සභා ව්‍යවස්ථාපිත තුළ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ආයතනයන් විසින් සිය විධායක ක්‍රියාකාරකම් ඉටුකිරීමේ දී වඩාත් ප්‍රබල භූමිකාවක් දැක්වී ය. ජනාධිපතිවරයාට එකී බලය සම්බන්ධයෙන් සෘජු කාර්යභාරයක් තිබුණ ද මෙම කාර්යය වඩාත් සිදු වූයේ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ නිලය හරහා ය. පළාත් සභාවේ මහ අමතිවරයා හා අමාත්‍ය මණ්ඩලය වූ කලී මහජන ඡන්දයෙන් තේරී පත් වූ කොටස වේ. මහජන කැමැත්තෙන් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ලෙස තේරී පත් වූ වගකීමෙන් බැඳී අමාත්‍ය මණ්ඩලය අදාළ පළාත් වරප්‍රසාද ලත් විධායකය විය යුතු බව පෙනුණ ද දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය තුළින් හරයාත්මක කරුණු සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාට ඇති බලතල හේතුවෙන් මෙකී බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) ක්‍රමවේදය තුළ එකී කාරණය එලෙසින් ම සැලකිය නොහැකි ය.

154 (ඇ) වගන්තිය තුළින් පළාත් විධායක බලයෙහි ප්‍රමාණාත්මකතාවය පෙන්වූ කෙරෙහි අතර එකී ප්‍රතිපාදනය අනුව 'පළාත් සභාවකට ප්‍රඥප්තීන් පැනවීමට බලය ඇති කාරණා සම්බන්ධයෙන් විධායක බලය අදාළ වේ'. මෙයින් ඉතා පැහැදිලිව ගම්‍ය වන්නේ ව්‍යවස්ථාදායක බලය විමධ්‍යගත කර ඇති විෂයයන් සම්බන්ධයෙන් ඉතා පැහැදිලි ලෙස විධායක බලතල වෙන්කර ඇති බවයි. කෙසේ නමුත් මෙය වූ කලී එකී බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා එය විස්තර කර ඇති ආකාරය සහ එය ක්‍රියාත්මක කිරීමට බලය ලබා දී ඇති ආයතනික ව්‍යුහය තුළ පැහැදිලි වන කාරණයක් නම් ව්‍යවස්ථාදායක බලතල විමධ්‍යගත කිරීම සමඟ විධායක බලය බෙදාහැරීමේ නොගැළපෙන බවත් එය හුදෙක් අඩු තත්ත්වයක විමධ්‍යගත කිරීමක් බවත් ය.

154 (ඇ) වගන්තිය තවදුරටත් දක්වන පරිදි, 154 ඊ වගන්තිය ප්‍රකාරව ආණ්ඩුකාරවරයාට සිය විධායක බලය සෘජුවම හෝ අමාත්‍ය මණ්ඩල හරහා හෝ තමන් යටතේ සිටින නිලධාරීන් හරහා පළාත තුළ විධායකය ක්‍රියාත්මක කළ හැකිය.

154 අ (2) වගන්තිය ප්‍රකාරව ජනාධිපතිවරයා විසින් ආණ්ඩුකාරවරයාට පත් කරනු ලබන අතර 4(අ) වගන්තිය ප්‍රකාරව ජනාධිපතිවරයාගේ කැමැත්ත ඇති තාක් දුරට ආණ්ඩුකාරවරයාට සිය තනතුරෙහි ක්‍රියාත්මක විය හැකිය.

4 වගන්තිය තුළින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 3 වගන්තිය තුළින් සුරක්ෂිත කර ඇති ශ්‍රී ලංකාවේ ජනතාවගේ පරමාධිපත්‍ය ක්‍රියාත්මක කළ යුතු ආකාරය දක්වන අතර ඒ අනුව ජනතාවගේ විධායක බලය ජනරජයේ ජනාධිපතිවරයා විසින් ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. 154 අ (2) වගන්තිය තුළින් ගම්‍ය වන්නේ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ නිලයෙහි බලතල වූ කලී හුදෙක් ජනාධිපතිවරයාගේ බලතලවල කිසියම් දිගුවක් බවයි.¹²⁶ ඒ අනුව 154 අ (2) සහ 154 ඇ වගන්තීන්ගේ බලපෑම

126 දහතුන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සහ පළාත් සභා පනත් පන හඬුවම් (1987) 2 SLR පිටුව 312,32 හි දැක්වෙන ආකාරයට යුෂයිකරණයේ තීන්දුව වූයේ ආණ්ඩුකාරවරයා සිය විධායක බලතල භාවිත කරනු ලබන්නේ ජනාධිපතිවරයා විසින් 'පවරා දුන්නකු' ලෙස බවයි. කෙසේ නමුත්, මෙහිදී සඳහන් කළ යුත්තේ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ ක්‍රියාවෙන් අධිකරණයේ විමර්ශනයට යටත්වීම නිසා (35 වගන්තිය යටතේ ජනාධිපතිවරයාට මෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාට තීරියෙන් මුක්තවීමේ හැකියාවක් හැක.) සහ පළාත් සභා පනත යටතේ ඇති ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල සම්බන්ධයෙන් ගත් කල, ඒවා රාජ්‍ය විධායක බලයෙන් ස්වාධීනවූත් සුවිශේෂිත වූත් ව්‍යවස්ථාපිත බලයන් සහ වගකීම් වේ.(පොකීනිලමේ එදිරිව මැතිවිස (1996) 2 SLR 82 බලන්න) ඒ ආකාරයෙන් බල කල ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතලයන් වූ කලී ජනාධිපතිවරයාගේ බලය යම් ලෙසකට දිගු කිරීමක් සේම ව්‍යවස්ථාපිත වශයෙන් ප්‍රදානය කරන ලද විශේෂිත විධායක කාර්යයන් ද ලෙස සැලකිය යුතු වේ.

වන්නේ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ විධායක බලතල යම් ආකාරයකට පළාත් සභා වෙත පුළුල් කර ඇති අතර 154 ඊ වගන්තිය ප්‍රකාරව එකී බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී අමාත්‍ය මණ්ඩලයට යම් කාර්යයක් ඇති බවත්, විශේෂ වශයෙන් වූ 'පළාත් විධායක බලයක්' නොමැති බවය. 154 ඊ (1) සහ 2 වගන්තීන් මගින් මෙකී තත්ත්වය පැහැදිලි කර ඇති අතර එ අනුව අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ උපදෙස් මත ආණ්ඩුකාරවරයා ක්‍රියාකළ යුතු අවස්ථා සහ ඔහුට තම අභිමතය මත ද හිඳ ක්‍රියාකළ හැකි අවස්ථා පිළිබඳව වෙනස් කොට හඳුනා ගැනීමත් දක්වා තිබේ. ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අභිමත බලය භාවිත කිරීම වූ කලී ජනාධිපතිවරයාගේ අභිමතය පරිදි සිදුවිය යුතු බව ප්‍රකාශිතවම දක්වා ඇත.¹²⁷

1989 අංක 12 දරණ පළාත් සභා (අනුශංගික) පනත¹²⁸ තුළින් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ අමාත්‍යවරයන්ට හා නිලධාරීන්ට පවතින හිතිය යටතේ ලැබී තිබූ අභිමතානුකාරී¹²⁹ විධායක බලතල සහ ඊති සම්පාදනය කිරීමේ බලතල¹³⁰ ආණ්ඩුකාරවරයන්, පළාත් අමාත්‍යවරයන් සහ පළාත් රාජ්‍ය නිලධාරීන් වෙත පුළුල් කර ඇත.

අනුශංගික විධිවිධාන පනත අදාළ වන්නේ 1987 නොවැම්බර 14 දිනට පෙර ව්‍යවස්ථාගත කරන ලද්දාවූත් පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ විෂයයන්ට අදාළ වූත් හිතී සම්බන්ධයෙන් පමණි. (වෙනත් වචනවලින් ප්‍රකාශ කරන්නේ නම්, දහතුන් වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සහ පළාත් සභා පනත සම්මත කළ දිනයයි.) පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති විෂය කාරණා සම්බන්ධයෙන් යම් පළාත් සභාවක් තමන්ගේ පළාත් සභා ප්‍රඥප්තියක් සම්පාදනය කර නොමැති අවස්ථාවක දී එවැනි කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් ඊට පෙර සම්පාදනය කරන ලද මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවක් ඇත්නම් අතිවිශේෂ විධිවිධාන පනතේ 154 උ (1) සහ (8) යන වගන්තීන් ප්‍රකාරව පළාත් විධායක බලතල භාවිතා කරනු ලැබිය හැකි බවට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් තහවුරු කර ඇත.¹³¹

මෙය වූ කලී අදාළ හිතීන් පළාත් විධායකය සම්බන්ධයෙන් බලපාන බවට වූ පුළුල් කිරීමකි.¹³² එනම් අදාළ වර්ගීකරණයට අයත් හිතීන් යටතේ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ අමාත්‍යවරයන්ට සහ රාජ්‍ය නිලධාරීන්ට ඇති විධායක අධිකාරීත්වය මෙයින් අත්හිටුවීමක් සිදු නොවේ. මෙහි ප්‍රතිඵලය නම්, මධ්‍යම හා පළාත් ආණ්ඩුවල විධායකයන්ට මෙකී හිතීන් යටතේ විධායක බලය භාවිත කළහැකි වීමයි. මේ නිසා 154 උ (8) වගන්තිය යටතේ ඇති පළාත් ව්‍යවස්ථාදායක බලයෙහි ප්‍රමාණාත්මකභාවය හා සැසඳීමේ දී විධායක බලය සම්බන්ධයෙන් අනුශංගික විධිවිධාන පනතේ ඇත්තේ වඩාත් සීමිත

127 154 ඊ(2) වගන්තිය : කෙසේ නමුත් මෙය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් ඉතා සීමාන්තික වශයෙන් අර්ථ දක්වා ඇත. ප්‍රේමචන්ද්‍ර එදිරිව ජයවික්‍රම (1994) 2 SLR 90 (S.C සහ ප්‍රේමචන්ද්‍ර හා දොඩන්ගොඩ එදිරිව ජයවික්‍රම හා බාබර් මාකර (1993) 2 SLR 294 (CA)

128 1989 අංක 11 SCSD දරණ පළාත් සභා (අතිවිශේෂ ප්‍රතිපාදන) පනත් කෙටුම්පත 1989 සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයෙහි මතය ද බලන්න. මෙය මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 138 හි වාර්තා වන අතර එහිදී අතිවිශේෂ ප්‍රතිපාදන පනත ලෙස ද හැඳින්වේ. පෙර පැවති හිතීන් යටතේ පළාත් විධායක බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීම පහසුකරවීමේ අරමුණින් අන්තර්කාලීන ක්‍රියා මාර්ගයක් ලෙස මෙකී හිතිය පැන වූ බව පෙනෙන අතර, එය පළාත් සභාවන්ට විමර්ශන කරන ලද බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාවන්ට අදාළ ව අදාළ පළාත් සභාවන්ට ම සිය ප්‍රඥප්තීන් පනවා ගැනීමට හැකි වන තාක් දුරට (දීර්ඝ භාමය) බලපාන ලදී මෙකී අන්තර්කාලීන ස්වභාවය එහි ඇති පළමු කොටසේ (අභ්‍යන්තර) ප්‍රතිපාදනය තුළින් එනම් එහි ක්‍රියාකාරීත්වය අමාත්‍ය මට්ටමේ නියෝගයකින් අත්හිටුවිය හැකිය යන්න තුළින් තවදුරටත් විශේෂ කර දක්වයි. කෙසේ නමුත් මෙකී හිතිය තවදුරටත් බලාත්මකව පවතී.

129 2 (1) වගන්තිය

130 2 (2) වගන්තිය

131 අලුවිට් එදිරිව කටුගම්පල විවිධ සේවා සමුපාකාර සමිතිය (1996) SLR 278 සහ විජේවර්ධන එදිරිව අධ්‍යක්ෂ පළාත් පාලන (2004) 1 SLR 179 බලන්න.

132 වඩාත් න්‍යායාත්මක පදනමක් මත හිඳ බැලීමේ දී අනුශංගික විධිවිධාන පනතේ දීර්ඝ භාමය මත පදනම් වී බැලීමේ දී තවදුරටත් පටු අදහස් ඉස්මතු වන්නේ එකී දීර්ඝ භාමය තුළින් කියැවෙන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ පළමු ලැයිස්තුවේ කාරණා සම්බන්ධයෙන් වන ලිඛිත හිතිය අර්ථ නිරූපනය කිරීම සඳහා අන්තර් ප්‍රතිපාදන සැකසීමට අදාළ පනතක් යන්න තුළිනි. එම නිසා එයින් පෙනෙන්නේ පාර්ලිමේන්තුවේ විෂය ක්ෂේත්‍රයට අන්තර්ගතවන කලින් පැවති හිතී අර්ථ නිරූපනය කිරීම සඳහා මෙකී පනත තුළින් අධිකරණය වෙත හුදු උපදෙස් දීමක් කර ඇති බවත්, පළාත් විධායක අධිකාරීන් ගේ ක්‍රියාවන් හඳුනා ගැනීමට යොමුකර ඇති බවත් ය.

තත්ත්වයකි. මෙහිදී නැවත මතක කළ යුතු කාරණාවක් වන්නේ පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති ඕනෑම විෂය කාරණාවක් සම්බන්ධයෙන් වන පළාත් සභා ප්‍රඥප්තියක් තුළින් ඊට පෙර තිබූ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවක ඇති අදාළ පළාත් සභා ප්‍රඥප්ති හා අනුගමන නොවන ප්‍රතිපාදනයන්හි ක්‍රියාකාරීත්වය අත්හිටුවීමේ හැකියාවක් පවතී.¹³³

කෙසේ නමුත්, අනුශංචිත විධිවිධාන පනතේ කවරක් සඳහන් වුවද දහතුන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි ප්‍රකාශිත බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ ක්‍රමවේදය සම්බන්ධයෙන් ඇති වඩාත් ප්‍රබල විවේචනයක් නම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් අදහස් කරන ලද සීමිත බලය බෙදාහැරීම (Devolution) පවා විශේෂයෙන් ම පළාත් සභා පනත වැනි මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථා තුළින් තවදුරටත් අවහිර කර ඇති බවයි.¹³⁴ පළාත් සභා පනත යටතේ ආණ්ඩුකාරවරයාට ලබා දී ඇති අතිරේක බලතල තුළින් මෙකී විවේචනාත්මක තර්කයෙහි වලංගු බව තවදුරටත් විස්තර කරනු ලැබේ.

පළාත් මූල්‍ය තත්ත්වය පිළිබඳ විස්තර කරනු ලබන පනත III කොටස මගින් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ කාර්යභාරය අර්ථ දැක්වා ඇත්තේ ඔහු පළාතේ මුදල් අමාත්‍යවරයාගේ තත්ත්වයට පත් කරමිනි.¹³⁵ ආණ්ඩුකාරවරයා වූ කලී ජනාධිපතිවරයා විසින් පත්කරන ලද මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ නියෝජිතයෙකුය යන කාරණය සලකා බැලීමේ දී ඉස්මතුවන කාරණයක් වන්නේ මහජන ඡන්දයකින් තේරීපත් නොවන ආණ්ඩුකාරවරයා මෙකී බලය බෙදාහැරීම (Devolution) සංකල්පයට ප්‍රතිවිරුද්ධ මතයක සිටින්නා වූ අයෙක් වේ නම්, එහි දී පළාතේ මූල්‍ය බලතල එවැනි ආණ්ඩුකාරවරයෙකුට පැවරීම තුළින් අහෝසි පළාත් ව්‍යවස්ථාදායක සහ විධායක බලතල භාවිතා කිරීමේ දී ඉතා සංකීර්ණ තත්ත්වයක් උදා කිරීම යි. සත්‍ය වශයෙන්ම ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් නිර්දේශ කරන ලද රාජ්‍ය ආදායම් සහ වියදම් පිළිබඳ යෝජනාවන්¹³⁶ අනුමත කිරීමේ හෝ පිළිගැනීමේ අධිකාරී බලය පළාත් සභාවකට තිබුණ ද රාජ්‍ය මූල්‍ය සම්බන්ධයෙන් පළාතේ ඡන්දයෙන් තේරීපත් වූ විධායකයක මත වගකීම පැවරුණේ නම් එය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මූලධර්ම සමඟ වඩාත් සමීප ලෙස එකඟවන්නට තිබුණි.

ඒ ආකාරයෙන්ම පනතේ (iv) කොටස යටතේ පළාතේ රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධයෙන් වන බලතල ආණ්ඩුකාරවරයා වෙත පවරා තිබේ.¹³⁷ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසමක් සඳහා ප්‍රතිපාදන තිබුණ ද එයට හුදෙක් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ ප්‍රාථමික බලතල ලබා දී ඇති අතර ඒ හේතුවෙන් එකී ආයතනයන්හි ස්වාධීනත්වයට හානියක් වනවා මෙන්ම පළාත් රාජ්‍ය සේවයෙහි ස්වාධීනත්වයට ද අහතියක් වේ.

මේ ආකාරයෙන් බලතල කල ආණ්ඩුකාරවරයාට අවශ්‍ය නම් පළාත් සභාවට ඡන්දයෙන් තේරීපත් වූ නියෝජිතයින්ගෙන් තේරීපත් වූ සභාවේ අමාත්‍යවරයාගේ කැමැත්තට ප්‍රතිවිරුද්ධව වුවද ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් පාලනයට ලක් කිරීමට හැකියාව තිබේ.

133 ඉහත 3:1 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කළ කරුණු බලන්න.

134 මධ්‍යම ආණ්ඩුව විසින් බලය බෙදාහැරීම (Devolution) යන්න දුර්වල කරන ලද දහතුන් වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට පරිබාහිර වූ උත්සාහයක් ද ඇති අතර, 1992 අංක 58 දරණ බලය මාරු කිරීමේ (ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශ) පනත තුළින් 1992 දී පිහිටුවන ලද ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශ ක්‍රමය ඉක්මවා එකකි. පළාත් බලාධිකාරය තුළ ක්‍රියාත්මක වන ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් එක් අතකින් ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල දීර්ඝ කර දැක්වීමක් වන අතර ඒ තුළින් පළාත් මට්ටමින් කළහැකි කාර්යයන් ම නැවත කිරීමක් වන අතර ම එකී කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවන්ට වගකීමෙන් ද නොබැලේ.

135 පළාත් සභා පනතේ 24, 25, 26, 28 සහ 30 වගන්තින්

136 පළාත් සභා පනතේ 26 වගන්තිය

137 පළාතේ ජ්‍යෙෂ්ඨතම රාජ්‍ය නිලධාරියා වන ප්‍රධාන ලේකම්වරයා පත් කරනු ලබන්නේ ජනාධිපතිවරයා විසින් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ එකඟත්වය සහිතව පළාත් සභා පනතේ 31 වගන්තිය

වගවීම සහ කාර්යක්ෂමතාවය පිළිබඳ සලකන විට මෙකී විධායක බලතල සහ වගකීම් බෙදා ඇති ආකාරයෙහි කිසිදු ව්‍යුහාත්මක පදනමක් නොමැති බව පෙනේ. ඒ මන්ද මෙකී ව්‍යුහය තුළින් ආණ්ඩුකාරවරයා සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය අතර මතභේදකාරී තත්වයන් උද්ගත කරනු ලබන අතර ඒය ආකාරයක්ෂමතාවයට හේතු වනවා සේම පළාත් පරිපාලනය වඩාත් සුමට ලෙස කරගෙන යාමට ද අවහිරයි. තවද මේ තුළින් වගකීම හා වගවීම අතර ඇති සම්බන්ධතාවය ද බිඳ හෙළන නිසාවෙන් වගවීම පිළිබඳ තත්වය ද ගැටලුකාරී ය. පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලය කමුණික වශයෙන් පළාත් සභාවට වගකිව යුතු සේම පිළිතුරු බැඳිය යුතු මුත් පළාතේ රාජ්‍ය මූල්‍ය සම්බන්ධයෙන් ඔවුන්ට මූලික වගකීමක් පැවරී නොමැත. ආණ්ඩුකාරවයා ඉවත් කිරීමේ කාර්යපටිපාටිය සම්බන්ධයෙන් පමණක් හැර ඔහුගේ සියලු ක්‍රියාකාරකම් පළාත් සභාවේ ප්‍රශ්න කිරීමේදී යටත් නොවන අතර ආණ්ඩුකාරවරයා ජනාධිපතිවරයාට පමණක් වගකීමට බැඳේ.¹³⁸ කෙසේ නමුත් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයෙහි මූලික අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් පවතින අධිකරණ බලය ද ඇතුළුව¹³⁹ සියලුම පළාත් සභා විධායක සහ පරිපාලනමය ක්‍රියාකාරකම් අධිකරණමය විමර්ශනයට යටත් වේ.

පළාත් සභාවල ඵලදායිතාවය නිරන්තර වශයෙන් ම පහත හෙළන තවත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථානුකූලත්වයට බාහිර කාරණයක් ලෙස රාජ්‍ය පරිපාලනය ව්‍යුහය දැක්විය හැකිය. ස්ථිර කිහිපයකින් යුත් ආණ්ඩු පාලනයක් ඇතිවන්නට යන පසුබිමක බලය බෙදාහැරීම (Devolution) යන සංකල්පය හඳුන්වාදීමේ දී රාජ්‍ය සේවය තුළ මූලික ව්‍යුහාත්මක වෙනස්කම් බොහෝමයක් සිදු කිරීමට අවශ්‍ය විය. එහෙත් ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධ ලෙස සිදුවූයේ බලය බෙදාහැරීමට (Devolution) පෙර තිබූ ව්‍යුහයන්, කාර්යපටිපාටීන් පරිවෘත්තිය සියල්ල ඒ ආකාරයෙන්ම පවත්වාගෙන යාම සහ ඊට අමතරව අනු දීප්තික (ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන්) තුළින් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ බලය කෙරෙහි වූ නව ආයතනයක් හඳුන්වාදීමයි. පළාත් සභා පිහිටුවීමෙන් පසු සිදු වූ මෙවන් ක්‍රියා නිසා බලය බෙදාහැරීමේ හරය තවදුරටත් නීතවිය.¹⁴⁰ ඒම නිසා පළාත් රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ භූමිකාවට අමතරව, මෙහි අවසන් ප්‍රතිඵලය වූයේ දීප්තික ලේකම්වරු (එනම් එකල ආණ්ඩුවේ ඒජන්තවරු) ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන් සහ ග්‍රාම නිලධාරීවරුන් හරහා දීප්තික ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශ සහ ග්‍රාම නිලධාරී වසම් මට්ටමින් සමගාමී ලෙස හෝ යම් තරඟකාරී ස්වභාවයකින් යුතු පරිපාලනමය ව්‍යුහයක් තුළින් සෘජුව ම මධ්‍යම ආණ්ඩුව ක්‍රියාත්මකවීමයි. මෙහි පහළ ස්ථරයන් සම්බන්ධයෙන් සන්සන්දනාත්මක පරිපාලනමය ව්‍යුහයක් පළාත් සභාවන් තුළ දක්නට නොලැබේ.¹⁴¹

දහතුන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ අඩංගු හරහාත්මක කාර්යපටිපාටිමය සහ ආයතනික සීමාවන් තුළින් ව්‍යවස්ථාදායක බලය විමධ්‍යගත කිරීම කොතෙක් දුරට අවහිර වී ඇත්දැයි අප විසින් විමසා බලා ඇත. මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ නිලධාරීන්ගේ ලෙස පෙනී සිටින ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් පළාතේ විධායක බලයෙන් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් පාලනය කරන ලබනු නිසාවෙන් විමධ්‍යගත කර ඇති විධායක බලය භාවිත කිරීමට ඇති රාමුව දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ තවදුරටත් අවහිර වී ඇති බව සනාථ වේ.

138 154 අ (4) වගන්තිය සමග කියැවෙන පළාත් සභා පනතේ 18 වැනි ප්‍රතිපාදනය

139 පරමේශවරී ජයදේවන් එදිරිව නීතිපති (1992) 2 SLR 356

140 1992 අංක 58 දරණ බලය මාරු කිරීමේ (ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල) පනත අශෝක ගුණවර්ධන කමිටු වාර්තාව බලන්න 4 පරිච්ඡේදය

141 පළාත් සභා ලැයිස්තුව අනුව නම්, පළාත් පාලන අධිකාරීන් පළාත් සභාවන් යටතට ගැණුනත් ඒවා පළාත් සභාවේ කිසිදු පරිපාලනමය පාලනයක් යටතේ ක්‍රියාත්මක නොවේ. තත්වය තවදුරටත් සංකීර්ණ කරනු ලබන කරුණක් වන්නේ විමධ්‍යගත කරන ලද අයවැය ක්‍රමය යටතේ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ පාර්ලිමේන්තු නියෝජිතයන් විසින් තම තමන්ගේ දීප්තික සඳහා වන සංවර්ධන වැඩසටහන් සම්බන්ධයෙන් තීරණ ගනු ලබන අතර ඒවා දීප්තික ලේකම්වරුන් හරහා ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබේ. මේ තුළින් පළාත් සභාවන් තවදුරටත් ආන්තික තත්වයට පත් කෙරේ.

4.1 ආණ්ඩුකාරවරයා

සෑම පළාතකටම ආණ්ඩුකාරවරයෙක් සිටිය යුතු බව 154 ආ (1) වගන්ති අනුව දැක්වේ. ජනාධිපතිවරයා විසින් ආණ්ඩුකාරවරයා පත්කරනු ලබන්නේ වසර 5ක කාලසීමාවකට වන අතර එකී ධුරකාලය හැරවන අලුත් කළ හැකිය.¹⁴² වෙනත් කිසිදු නිලයක් දැරීමට ආණ්ඩුකාරවරයාට හැකියාවක් නොමැත.¹⁴³ 154 ආ (2) වගන්තිය ප්‍රකාරව ජනාධිපතිවරයාගේ කැමැත්ත පවතින තාක් දුරට ආණ්ඩුකාරවරයාට සිය තනතුරෙහි රාජකාරී කළහැකි වන අතර ඉන් ගමන් වන්නේ ඕනෑම අවස්ථාවක ආණ්ඩුකාරවරයාට තනතුරෙන් ඉවත් කිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයා සතු බවයි. ආණ්ඩුකාරවරයා සිය තනතුරෙන් ඉල්ලා අස්වීමට අමතරව¹⁴⁴ චේතනාන්විතව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව උල්ලංඝනය කිරීම¹⁴⁵ ඔහුගේ නිලයේ බලය භාවිතා කිරීමේ දී යම් දූෂණයක් හෝ අක්‍රමිකතා සිදු කිරීම¹⁴⁶ හෝ අල්ලස් හෝ සදාචාර විරෝධී කටයුත්තක නිරත වීම¹⁴⁷ ආදී කරුණු පදනම් කරගෙන ආණ්ඩුකාරවරයා ඉවත් කරන ලෙසට උපදෙස් දෙමින් ජනාධිපතිවරයා වෙත ඉල්ලීමක් කිරීමට පළාත් සභාවකට හැකියාව තිබේ. එවැනි ඉල්ලීමක් සහිත යෝජනාවක් පළාත් සභාවක තුනෙන් දෙකක බහුතරයකින් සම්මත විය යුතු වේ.¹⁴⁸ තවද එවැනි යෝජනාවක් පළාත් සභාවේ නියෝජිතයින්ගෙන් අඩක්¹⁴⁹ හෝ අස්සත් කර නොතිබුණේ නම්, පළාත් සභාවේ සභාපතිවරයාට ඒ සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාකළ නොහැකි සේම එවැනිකක් පළාත් සභාව තුළ සාකච්ඡාවට ද ගත නොහැකි ය. ඒ අනුව මෙය හුදෙක් පළාතේ ප්‍රධාන විධායක නිලධාරියා ඉවත් කිරීමේ බලයක් ඡන්දයෙන් පත් වූ පළාත් ව්‍යවස්ථාදායකයට හැකුවා මෙන්ම මේ සෑම ප්‍රතිපාදනයක් ම මගින් අවසන් වීග්‍රහයේ දී පෙන්වුම් කරනු ලබන්නේ ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් පූර්ණ වශයෙන් ජනාධිපතිවරයාට පක්ෂග්‍රාහී විය යුතු බවය.

දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සහ පළාත් සභා පනත අනුව සාමාන්‍ය සහ විශේෂිත වූ බලතල ආණ්ඩුකාරවරයා වෙත පවරා තිබේ. මෙකී දෙආකාරයෙහි ම බලතල පළාත් පරිපාලනයෙහි දෛනික කටයුතු වලදී මෙන්ම ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ප්‍රතිපාදනයන් සලසා ඇති හදිසි සහ අතිවිශේෂ අවස්ථාවන් සඳහා අදාළ වේ.

අප මීට ඉහත දී දැක ඇති පරිදි 154 ඇ (2) සහ 4 (ආ) වගන්තීන්¹⁵⁰ සමග කියැවෙන 154 ඇ සහ 154 ඊ වගන්තීන් අනුසාරයෙන් පළාත් මට්ටමින් තිබෙන සාමාන්‍ය විධායක බලතල පෙන්වා දී ඇති මෙකී ප්‍රතිපාදන අනුව, පළාත් තුළ විධායක බලය භාවිත කළ හැකි විශේෂ ආකාර දෙකක් 154 ඇ සහ 154 ඊ (1) යන වගන්තීන් තුළින් දැක්වේ. එනම් එක් අතකින් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූලව හෝ¹⁵¹ හෝ ඒ යටතේ ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් සිය අභිමතය භාවිත කර විධායක බලය භාවිතා කිරීම හෝ පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ උපදෙස් මත එකී විධායක බලය භාවිතා

---

142 154 ආ (1) සහ (5) වගන්තිය
143 154 ආ (7) වගන්තිය
144 154 ආ (3) වගන්තිය
145 154 ආ (4) (i) වගන්තිය
146 154 ආ (4) අ (II) වගන්තිය
147 154 ආ (4) අ (III) වගන්තිය
148 154 ආ (4) (අ) වගන්තිය මෙකී අරමුණු සඳහා පළාත් සභාවේ නොපැමිණි මන්ත්‍රීන් ද ඇතුළුව තුනෙන් දෙකක බහුතරයක් අවශ්‍ය වේ.
149 154 ආ (4) (ආ) වගන්තිය මෙකී අරමුණු සඳහා අදාළ දින පැමිණි මන්ත්‍රීවරුන්ගෙන් භාගයකට වැඩි පිරිසකගේ අස්සත් අවශ්‍ය වේ.
150 ඉහත 4 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කළ කරුණු බලන්න
151 154 (ඊ) (1) වගන්තියේ දැක්වෙන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හෝ ඒ යටතේ යන වාක්‍ය බණ්ඩිය වැදගත්ය. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළින් ම ලබාදුන් බලතලවලට අමතරව මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාවන් මගින් ලබා දී ඇති බලයන් ද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ වේ. අනෙකුත් කාරණා අතර මෙය 154 (ද) වගන්තියට අදාළ වේ. මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (20) පිටුව 138 හි 140- 141 හි වාර්තා වන 1989 අංක 11 SCSD පළාත් සභා (අතිවිශේෂ ප්‍රතිපාදන) පනත් කෙටුම්පත (1989) සම්බන්ධයෙන් යුෂ්ඨාධිකරණයෙහි මතය බලන්න.

කිරීමයි.¹⁵² විධායක බලය මේ ආකාරයෙන් භාවිත කරනු ලැබිය හැක්කේ කවර හම් වූ තත්ත්වයක් යටතේ ද යන්න පිළිබඳ ඉතා පැහැදිලි අවබෝධයක් තිබීම අවශ්‍ය වේ.¹⁵³

'අභිමතය' යන වචනය නීත්‍යානුකූල අර්ථයකින් තොරව ගැනීම අවශ්‍ය වේ. ඉන් ගමන් වන්නේ නීතිය මගින් ආණ්ඩුකාරවරයාට ලබා දී ඇති බලතල තුළ විකල්ප අවස්ථාවක් කිහිපයක් අතරින් කිසියම් තෝරා ගැනීමක් මත ආණ්ඩුකාරයා විසින් ගන්නා ක්‍රියාමාර්ගයක් යන්නයි. තව ද කිසියම් සිද්ධියේ කාරණා පදනම් කරගත් පසුබිමක් දී ආණ්ඩුකාරවරයා කෙසේ හම් ක්‍රියා කළ යුතු ද යන්න නීතිය මගින් දක්වා ඇති අවස්ථාවට ද මෙය අදාළ වේ. මෙකී ද්විත්ව ස්වභාවයේ අවස්ථාවක් දක්වන තත්ත්වයක් මත අමතරව පත් කිරීමේදී ආණ්ඩුකාරවරයාගේ ක්‍රියාත්මකභාවය තුළින් දැක්වේ. 154 ඊ (4) වගන්තිය ප්‍රකාරව ආණ්ඩුකාරවරයාගේ මතය අනුව අදාළ පළාත් සභාවේ බහුතර නියෝජිතයින්ගේ සහයෝගය දිනා ගැනීමට තරම් හැකියාවක් ඇති නියෝජිතයකු මත අමතරව පත් කිරීමේ අභිමත බලය ආණ්ඩුකාරවරයා සතු වේ. යම් පළාත් සභාවක් තුළ කිසිදු කණ්ඩායමකට හෝ පක්ෂයකට බහුතර බලයක් නොමැති අවස්ථාවක් දී මහාමතරව පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් කිසියම් තෝරා ගැනීමක් කිරීම සඳහා හෙතික අභිමතයන් ආණ්ඩුකාරවරයාට ලබා දී තිබේ. ඊට ප්‍රතිචර්ද්ධ ලෙස කිසියම් පළාත් සභාවක් තුළ යම් දේශපාලන පක්ෂයකට සභාවේ 50% කට වැඩි බහුතරයක් සිටිනම් එහි දී 154 ඊ (4) වගන්තියේ ප්‍රතිපාදන සැලසී ඇති ආකාරයෙන් අදාළ බහුතර කණ්ඩායමේ නායකයා මත අමතරව පත් වශයෙන් පත් කිරීමට ප්‍රකාශිත වගකීමක් ආණ්ඩුකාරවරයාට ඇත. මෙවැනි තත්ත්වයක් දී ආණ්ඩුකාරවරයාට සිය අභිමතය භාවිත කළ නොහැකි වේ.¹⁵⁴

පළාතේ සාමාන්‍ය පරිපාලන ක්‍රියාවලිය තුළ පහත සඳහන් අවස්ථාවන්හි දී ආණ්ඩුකාරවරයාට සිය කැමැත්ත පරිදි අදාළ අභිමත බලය භාවිත කරනු ලැබිය හැකි ය. (එනම් මහාමතරව පත් හා අමාත්‍ය මණ්ඩලයෙහි උපදෙස් සම්බන්ධයෙන් ස්වාධීන ලෙස) ඉහත සඳහන් කළ පරිදි පළාතේ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා පත් කිරීමට අමතරව පළාත් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ තවත් එක් ප්‍රධාන කාර්යයක් වන්නේ පළාත් සභා ප්‍රඥප්තීන් සඳහා අනුමැතිය දීමට ඇති අභිමතයයි. පළාත් ව්‍යවස්ථාදායක බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවලිය තුළ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අනුමැතිය යන්න අන්තර්ග්‍රණය වූ කොටසක් බව අප මීට ඉහත දී පෙන්වා දී ඇත.¹⁵⁵ ඒ අනුව පළාත් සභා ප්‍රඥප්තියකට අනුමැතිය දීමට හෝ නොදී සිටීමටත් සංශෝධනය සඳහා නිර්දේශයක් සහිතව හෝ රහිතව යම් ප්‍රඥප්තියක් යළි සලකා බැලීම පළාත් සභාවට හැකි කරවා යැවීමටත් සහ ජනාධිපතිවරයා හරහා යම් පළාත් සභා ප්‍රඥප්තියක් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය වෙත යොමුකරවීම සඳහා රඳවා ගැනීමටත් ආණ්ඩුකාරවරයාට හැකියාව තිබේ.¹⁵⁶ 154 උ වගන්තිය ප්‍රකාරව ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අනුමැතිය නොමැතිව කිසිදු පළාත් සභා ප්‍රඥප්තියක් වලංගු ලෙස සම්මත කරවා ගත නොහැක.

152 පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ උපදෙස් මත ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් සිය විධායක බලතල භාවිත කරනු ලබන අවස්ථාවන් පිළිබඳව පහත 4.2 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කරනු ලැබේ.

153 154 ඇ වගන්තිය යටතේ ආණ්ඩුකාරවරයාට සිය විධායක බලතල භාවිත කර ඇති ආකාරය දක්වන තෙවැනි ක්‍රමවේදයක් ද දැක්වෙන අතර එසේ කරනු ලබන්නේ ඔහු යටතේ සිටින නිලධාරීන් තුළිනි. ප්‍රායෝගිකව ගත් කළ යම් ලෙසකින් පළාත් සභාවක් හෝ පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයක් නොමැති අවස්ථාවන්හි දී ද රාජ්‍ය සේවයෙහි නිලධාරීන්ගේ මාර්ගයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයා සිය බලය ක්‍රියාත්මක කරනු ලබයි. 1990 දී උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාව විසුරුවා හරින ලද විටදී එකී පළාත් වල මෙකී තත්වය ක්‍රියාත්මක විය. උතුරු පළාතේ මේ තත්වය දිගටම පවතින අතර 2008 වසරේදී හැඟෙනහිර පළාත් සභා පළාත් සභාවක් පත් කර ගන්නා ලදී.

154 ප්‍රේමචන්ද්‍ර එදිරිව ජයවික්‍රම (1994) 2SLR 90 (SC) සහ ප්‍රේමචන්ද්‍ර සහ දොඩංගොඩ එදිරිව ජයවික්‍රම සහ බාකිර මාකර (1993) 2 SLR 294(CA) තීන්දු බලන්න.

155 ඉහත 3.2 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡාව බලන්න

156 154 උ වගන්තිය

යම් පළාත් සභාවක් තුළ බහුතර නියෝජිතයින් ප්‍රමාණයකගේ සහයෝගය අදාළ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා වෙත නොලැබෙන අවස්ථාවක් එවැනි පළාත් සභාවක් විසුරුවා හැරීමට, කැඳවීමට, අත්හිටුවීම සඳහා සිය අභිමත බලය භාවිත කිරීමට ආණ්ඩුකාරවරයාට හැකි ය.¹⁵⁷ මෙකී බලය සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාට ක්‍රියාකළ හැක්කේ පළාත් සභාවක් තුළ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාට බහුතරයක් සහයෝගය නොදක්වන විට දී, පමණක් බවත්, ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාට බහුතර සහයෝගයක් ඇති විටෙක ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධව 154 ඊ (8) වගන්තිය යටතේ ආණ්ඩුකාරවරයා සතු බලතල පැහැදිලිව ම පෙන්වා දී ඇත.¹⁵⁸ පළාත් සභාව අමතරව තීරණය කළ විට දී හෝ ඕනෑම කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවට පණිවිඩයක් යැවීමට තීරණය කළ කල්හී ආණ්ඩුකාරවරයා සිය අභිමතය පරිදි ක්‍රියාකරනු ලබයි.¹⁵⁹

මේ සියලුම අමතරව, ආණ්ඩුකාරවරයාට සිය අභිමතය අනුව ක්‍රියාකිරීමට ඉඩකඩ ඇති ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ක්‍රියාකාරීත්වයට අදාළ වන විශේෂිත අවස්ථාවන් ද තිබේ. 154 ඒ වගන්තිය අනුව හදිසි අවස්ථාවන් පිළිබඳ ප්‍රතිපාදන දැක්වෙන අතර එවැනි හදිසි අවස්ථාවක් දී ආණ්ඩුකාරවරයා ක්‍රියාකළ යුතු ආකාරය සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට විධාන කළහැකි බලය දැක්වනු ලැබේ. යම් පළාතක් තුළ පරිපාලනය බිඳවැටී ඇති තත්ත්වයක් දී, ජනාධිපතිවරයාට ක්‍රියාකළ හැකි ආකාරය දැක්වෙන බලය 154 ඕ වගන්තිය මගින් දැක්වයි. 154 ඕ වගන්තියෙන් ප්‍රතිපාදනයන් ක්‍රියාත්මකභාවයට නැංවෙන එක්තරා ක්‍රමයක් වන්නේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූල ව අදාළ පළාත් සභාවක් පරිපාලනය පවත්වා ගෙන යා නොහැකි තත්ත්වයක් උද්ගතව ඇති බවට ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් ජනාධිපතිවරයාට වාර්තා කිරීමයි. ඉන් ගමන් වන්නේ ආණ්ඩුකාරවරයා සිය අභිමතානුකාරී බලය භාවිතා කරමින් එවැනි තීරණයකට එළඹෙන බවයි. පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ උපදෙස් මත එවැනි වාර්තාවක් ජනාධිපතිවරයා වෙත යැවීමට ඇති හැකියාව ඇත. 154 ග වගන්තිය ප්‍රකාරව, සමස්ත රටේ ම හෝ ඉන් කොටසක කිසියම් මූල්‍ය අස්ථාවරත්වයක් උද්ගත වූ අවස්ථාවක් ඇති විටෙක, උද්ගතව ඇති මූල්‍ය අස්ථාවරත්වය සම්බන්ධයෙන් අධීක්ෂණය කරන ලෙසට ආණ්ඩුකාරවරයාට උපදෙස් දෙමින් ආඥාවක් නිකුත් කිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයාට ඇත. එවැනි අවස්ථාවක් දී, ජනාධිපතිවරයාගේ උපදෙස් පරිදි ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් සිය බලතල ක්‍රියාවේ යෙදවිය යුතු ය.

ඉහතින් සඳහන් කල පරිදි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවෙන් ප්‍රකාශිතව ම ලබාදී ඇති ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල වලට අමතරව ඔහුට පැවරිය හැකි අමතර බලතල සහ කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් විස්තර 154 ඊ වගන්තියෙන් දැක්වේ. ඒ අනුව පළාත් සභා පනත මගින් එවැනි බලතල රාමුවක් සහ කාර්යයන් එකතුවක් ආණ්ඩුකාරවරයා වටා ගොනු කිරීම තුළින්, පළාත් පරිපාලනය සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාට ඇති කෙතරු කාර්යභාරය තවදුරටත් වර්ධනය කෙරේ.

අතිවිශේෂ අවස්ථාවන් දෙකක් දී, ජනාධිපතිවරයා වෙත කෙරෙන දැනුම් දීමක් මගින් පළාත් සභාවක් විසුරුවා හැරීමේ ආණ්ඩුකාරවරයා සතු බලතල 5 අ කොටසින් දැක්වේ.¹⁶⁰ ඒ අනුව පළාත් සභාව සියලු අරමුණු අක්‍රිය ව පවතින්නා වූ විටෙක¹⁶¹ හෝ පළාත් සභාවෙන් අඩකට වැඩි සාමාජිකයින් කොටසක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එකඟව ක්‍රියාකිරීමට නොහැකි බව ප්‍රකාශිත ව හෝ අප්‍රකාශිත ව දක්වා ඇති විටෙක හෝ ඔවුන්ගේ නිලයේ දිවුරුම් ප්‍රකාශයට එකඟව ක්‍රියා නොකරනු ලබන විටෙක ආණ්ඩුකාරවරයාට පළාත් සභාවක් විසුරුවීමට ක්‍රියාකළ හැකිය.¹⁶² ආණ්ඩුකාරවරයා ඉහත

157 154 ආ(8) වගන්තිය
158 මහින්දසෝම එදිරිව සේනානායක (1996) 1 SLR 180 (CA); සේනානායක එදිරිව මහින්දසෝම (1998) 2SLR 333 (SC)
159 154 ආ (10) වගන්තිය
160 1990 අංක 27 දරණ පළාත් සභා (සංශෝධන) පනත තුළින් හඳුන්වා දෙන ලදී. ඉහත 2.1 සහ 3.1 පරිච්ඡේදයන්හි සාකච්ඡා කළ උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාවෙන් පසු වූ සිද්ධීන් පිළිබඳව කෙරුණු සාකච්ඡාවන්, තවද මාර්සිංහ සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 173 හි වාර්තා වන 1990 ජුනි 14 දින SCM, පළාත් සභා (සංශෝධන) පනත කෙටුම්පත සම්බන්ධයෙන් වන ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ මතය ද බලන්න.
161 5 අ (ආ) කොටස
162 5 අ (ඇ) කොටස

කී පරිදි දැනුම්දීමක ජනාධිපතිවරයා වෙත කළ කලහි අදාළ පළාත් සභාව විසුරුවා හැරේ. පැහැදිලි වශයෙන්ම ගත් කල, 5 අ කොටස යටතේ ඉහත කී ආකාරයේ දැනුම් දීමක කිරීමට අවශ්‍ය සාධක වල පැවැත්ම තීරණය කිරීම වූ කලී ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අභිමතානුකාරී බලය යි.¹⁶³

සාමාන්‍ය පළාත් පරිපාලන ක්‍ෂේත්‍රය තුළ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ කර්යයන් පිළිබඳව පළාත් සභා පනතේ දැක් වේ.¹⁶⁴ මෙලෙස වූ පනතේ ප්‍රතිපාදනයන් වඩාත් පුළුල් ක්‍ෂේත්‍රයන් තුළට අයත් වේ. පළාත් සභාව තුළ ව්‍යවස්ථාදායක කටයුතු සම්බන්ධයෙන් කාර්යභාරය (පනතේ 11 කොටස), මූල්‍ය (111 කොටස) සහ පළාත් රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධයෙන් ඇති පාලනය සහ මගපෙන්වීම (IV කොටස) මෙකී ක්‍ෂේත්‍රයන් වේ.

ප්‍රඥප්ති සඳහා අනුමැතිය දීමේ කාර්යයට අමතරව,¹⁶⁵ පළාත් සභාවේ ව්‍යවස්ථාදායක ක්‍රියාවලිය තුළ පළාත් අමාත්‍යවරයන් අතර කාර්යයන් වෙන්කිරීමේ දී ඊට අදාළ රීතීන් සැකසීම ද ආණ්ඩුකාරවරයා අතින් සිදුවේ. (ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හෝ ඒ යටතේ ආණ්ඩුකාරවරයාට සිය අභිමතය පරිදි ක්‍රියාකිරීමට ඇති කාරණා වලට අමතරව)¹⁶⁶ පළාත් සභාවක රාජ්‍ය සහ මූල්‍ය සම්බන්ධ ව්‍යවස්ථා සම්බන්ධයෙන් ඇති කාර්යපටිපාටිය පිළිබඳව ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල වඩාත් කැපී පෙනෙන අතර ප්‍රජාතාන්ත්‍රික හා බලය බෙදාහැරීමේ මූලධර්ම අනුසාරයෙන් ගත්කල එකී බලය ඉතාම ප්‍රාථමික මට්ටමක පවතී.¹⁶⁷ පළාත් සභාවක පළාත් අරමුදල¹⁶⁸, සහ හදිසි අවස්ථා අරමුදල¹⁶⁹ ද ඇතුළුව පළාත් මූල්‍ය තත්ත්වය සම්බන්ධයෙන් වූ සියලුම රීතීන් සම්පාදනය කිරීම ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් කරනු ලබයි. ආණ්ඩුකාරයාගේ නිර්දේශයන් නොමැතිව අදායම් හෝ වියදම් සම්බන්ධ කිසිදු පළාත් සභා ප්‍රඥප්තියක් හඳුන්වා දීම, ඉදිරියට ගෙනයාම හෝ සම්මත කරවා ගැනීම නොකළ යුතුවේ.¹⁷⁰

පළාත් සභාව සඳහා කරනු ලබන සියලුම ප්‍රදානයන් සඳහා වන ඉල්ලීම් නිර්දේශ කරමින් සියලුම ලැබීම හා වියදම්¹⁷¹ පිළිබඳ විස්තර අතුළත් පළාත් පාරිපාලනයෙහි වාර්ෂික අයවැය වාර්තාව (වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශය ලෙස හඳුන්වන) ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් පළාත් සභාවට ඉදිරිපත් කරනු ලබන අතර පළාත් සභාවේ ප්‍රතිපාදන සඳහා වන සියලු ඉල්ලීම් සඳහා ඔහු තම නිර්දේශ ලබාදිය යුතු ය.¹⁷² වාර්ෂික අයවැය වාර්තාව අනුමත කිරීමේ අධිකාරී බලය පළාත් සභාවකට ඇති අතර ඉන් පසු විසර්ජන පනත ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අනුමැතියට යටත් වේ.¹⁷³ ඕනෑම අතිරේක ප්‍රදානයන්¹⁷⁴ හෝ

163 තවද, 1990 අංක 27 දරණ පනතින් හඳුන්වා දෙන ලද 5(3) කොටසින් දක්වන ලද ආකාරයට පළාත් සභාවේ කිසියම් සාමාජිකයෙක් ප්‍රකාශනව හෝ අනුමත වන ආකාරයට පවතින ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට එකඟව ක්‍රියා කළ නොහැකි බව දක්වමින් ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් පළාත් සභාවේ සභාපතිවරයාට දන්වා ඇතිනම් එවැනි සාමාජිකයකුට පළාත් සභාවක සඳහා සහභාගී වීමට හෝ ඡන්දය භාවිත කිරීමට නොහැකිය.

164 පළාත් සභා පනතේ 15,19, 20, 23, 24, 25, 26, 27, (154 H වගන්තියට යටත්ව) 28, 29, (24 (3) වගන්තිය සමඟ කියැවෙන) 30 (අන්තර්කාලීන ප්‍රතිපාදනය, දැනට නොමැත) 32, සහ 33, යන්න වූ වගන්තීන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් හෝ ඒ යටතේ ආණ්ඩුකාරවරයාට සිය අභිමතය පරිදි ක්‍රියාකිරීමට ඇති හැකියාව සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාව තුළ කිසිදු සාකච්ඡාවක් කිරීම තහනම් කෙරෙන 11 (අ) කොටස ද බලන්න; ආණ්ඩුකාරවරයාගේ පළාත් සභාව සම්බන්ධ සියලුම ගිවිසුම්ගත අයිතීන් සහ වගකීම් පිළිබඳව 16 කොටසින් දක්වයි; තවද ආණ්ඩුකාරවරයාගේ (154 අ) (4) වගන්තිය ප්‍රකාරව හැර) ජනාධිපතිවරයාගේ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරයෙකුගේ හෝ කිසිදු අධිකරණ නිලධාරියකුගේ හැසිරීමක සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාව තුළ සාකච්ඡා කිරීම තහනම් කෙරෙන ප්‍රතිපාදන 18 කොටසේ අන්තර්ගත වේ.

165 154 H වගන්තිය

166 15 (1) ප්‍රතිපාදනය

167 පනතේ iii වැනි කොටස

168 19 (5) ප්‍රතිපාදනය

169 20 (3) ප්‍රතිපාදනය

170 24 ප්‍රතිපාදනය

171 25 ප්‍රතිපාදනය

172 26 (3) ප්‍රතිපාදනය

173 27 ප්‍රතිපාදනය සමඟ කියැවෙන 154 උඉ

174 28 ප්‍රතිපාදනය

ගිණුම් පිළිබඳ ඡන්ද විමසීම්¹⁷⁵ යම් මූල්‍ය වර්ෂයක් තුළ වේ නම්, එවැනිකක් ඉස්මතු කළ හැක්කේ ආණ්ඩුකාරවරයාට පමණි. පළාතේ විගණන වාර්තාවක් ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් පළාත් සභාවට ඉදිරිපත් කරනු ලබයි.¹⁷⁶ ඉතා කෙටියෙන් ගත්කල මෙකී ප්‍රතිපාදනයන්ගේ අවසන් ප්‍රතිඵලය නම්, පළාතේ මුදල් අමාත්‍යවරයාගේ තත්ත්වයට ආණ්ඩුකාරවරයා ව පත්කර ඇති බවයි. මූල්‍ය තත්වය පිළිබඳ රාමුවට සමාන ලෙස පළාත් රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධයෙන් ඇති පාලන බලතල සහ අභිමතානුසාරිත්වය අනුව පෙනෙන්නේ එකී ශෛෂ්‍යය තුළ ද ආණ්ඩුකාර තනතුර කේන්ද්‍රගත කර ඇති බවයි.¹⁷⁷

මධ්‍යම ආණ්ඩු මට්ටමින් ඇති රාජ්‍ය සේවයට සහ එහි ස්වාධීනත්වයට නව විධිමත් කිරීමේ රාමුවක් දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය තුළින් හඳුන්වා දුන් ද (2001) ඒ තුළින් පළාත් රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධයෙන් කිසිදු ප්‍රකාශිත හෝ අනුමත වෙනස්කමක් සිදු කර නොමැත.¹⁷⁸ පළාත් රාජ්‍ය සේවකයන්ගේ, පත්වීම්, මාරුකිරීම්, සේවය අත්හිටුවීම් සහ විනය පරීක්ෂණ ආදී සියලුම පිළිබඳ බලය ආණ්ඩුකාරවරයා සතුවේ.¹⁷⁹ රාජ්‍ය සේවයෙහි සියලු කාරණා සම්බන්ධයෙන් ඊට සම්පාදනය කිරීමේ බලය ආණ්ඩුකාරවරයා සතුවේ.¹⁸⁰ මෙකී බලතල පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසමට¹⁸¹ විමධ්‍යගත කිරීමේ හැකියාව ආණ්ඩුකාරවරයාට ඇති අතර එකී කොමිසමේ සභාපති සහ සාමාජිකයින් පත්කිරීමේ හා ඉවත් කිරීමේ බලය ද ඔහු සතුවේ.¹⁸² පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසමේ ඕනෑම තීරණයක් හෝ නියෝගයක් අවලංගු කිරීමේ බලය ආණ්ඩුකාරවරයා සතුවේ.¹⁸³ මෙකී ප්‍රතිපාදනයන්ගේ පසුබිම තුළ, පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම සහ පළාත් රාජ්‍ය සේවය ආවරණය වන නෛතික රාමුව එතරම් කාර්යක්ෂම බවට සැලකිය නොහැකි ය.

මෙහිදී ඉස්මතු වන වැදගත් ප්‍රශ්නය වන්නේ, 154 ඒ, 154 ඕ, 154 ග සහ 5 අ කොටස මගින් දැක්වෙන වූ සුචියෙහි අවස්ථාවන්හි දී ආණ්ඩුකාරවරයාට සිය අභිමත බලය භාවිත කිරීමට ඇති ඉඩ ප්‍රස්ථාව සාධාරණ යැයි පූර්ව නිගමනය කළ ද, පනතින් දැක්වෙන වූ වඩාත් සාමාන්‍ය කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් ද තත්ත්වය එසේම වන්නේ ද යන්නයි. (එනම් පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ උපදෙස් ලබා ගැනීමේ නෛතික අවශ්‍යතාවයක් ආණ්ඩුකාරවරයාට නොතිබීමයි) ව්‍යවස්ථාපිත

175 24 (3) ප්‍රතිපාදනය සමඟ කියවෙන 29 ප්‍රතිපාදනය
176 23 (2) ප්‍රතිපාදනය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 වගන්තිය ප්‍රකාරව පළාත් අරමුදල සම්බන්ධ විගණන කටයුතු කරනු ලබන්නේ විගණකාධිපති වරයා විසිනි.
177 පනතේ iv කොටස
178 දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් දහතුන්වන සංශෝධනය සම්බන්ධයෙන් වෙනස්කම් දෙකක් කරන ලදී (අ) 154 ජ වගන්තිය යටතේ පිහිටුවන ලද මුදල් කොමිසමට නියෝජිතයින් පත් කිරීම 41 ආ වගන්තියේ සීමාවන් යටතට ගෙනෙන ලදී (දහතුන්වන සංශෝධනයෙහි 2 කොටස) විශේෂයෙන්ම, ප්‍රධාන ජනවර්ග කොටස තුන නියෝජනය කළ යුතු සාමාජිකයන් තිදෙනා ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ නිර්දේශයන් මත ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලබයි. (දහතුන්වන සංශෝධනයෙහි 19 කොටස) (ආ) පළාත් සභා පොලිස් බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාගේ ක්‍රියාකාරකම් ඉවත් කර එකී කාර්යයන් සඳහා ජාතික පොලිස් කොමිසම ඇතුළත් කිරීම (ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 9 වන උප ලේඛනයේ පළමු ලැයිස්තුවේ පළමු අරමුණුමෙහි 3, 6, 7, 9:2 යන අයිතමයන් සංශෝධනය ලක් කරන ලද දහතුන්වන සංශෝධනයේ 23 ප්‍රතිපාදනය) මෙයින් ඉස්මතු වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි කාර්යයපරිපාටිමය ප්‍රශ්න සඳහා ඉහත 3.1 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කළ කරුණු බලන්න.
179 32 (1) ප්‍රතිපාදනය
180 32 (3) ප්‍රතිපාදනය
181 32 (2) ප්‍රතිපාදනය
182 33 (1) සහ (3) ප්‍රතිපාදනයන් ආණ්ඩුකාරවරයාට මෙකී බලතල භාවිත කළ හැකි ආකාරය දැන ගැනීමට පොතීතිලමේ එදිරිව මැතිවී (1996) 2 SLR 82 නඩුව බලන්න. එහිදී අභියාචනාධිකරණය විසින් තීරණය කරනු ලද්දේ 32 ප්‍රතිපාදනය යටතේ ඇති බලතල වූ කලී පලාත් සභා පනත යටතේ ඇති කරන ලද විශේෂිත ව්‍යවස්ථාමය බලතල බවත් 154 ආ 154 ඇ සහ 154 ඊ වගන්තින් යටතේ ඇති විධායක කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් ඉහත කී ප්‍රතිපාදනය යටතේ විධායක බලය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාවක් නොමැති බවත්ය. මෙයින් උද්ගත වන ප්‍රශ්නය නම්, පළාත් සභා පනත වූ කලී බලතල ලබා දෙන ස්වාධීන මූලයක් ද හැඟිනම් හුදෙක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ඇති කරන ලද විධායක බලතලවල යම් දීර්ඝ කිරීමක් ද යන්නයි. පළාත් රාජ්‍ය සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ මෙකී තීන්දුවේ බලපෑම නම් , 32 ප්‍රතිපාදනය යටතේ බලතල ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ඔහුට උපදෙස් දීමට පවා අයිතියක් පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයට නොමැති බවයි. ඔණ්ඩාර එදිරිව ඇරඹිවල (1996) CA ඊට් ඉලලීම අංක 483/95,1996 මැයි 24 (වාර්තාගත නොවූ) සහ රංජනී ප්‍රියලතා එදිරිව මධ්‍යම පළාතේ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම (2009) CA ඊට් ඉලලීම, අංක 775/ 07 2009 නොවැම්බර් 3 මාර්ගික සහ විකුමරත්න (2010) පිටුව 522 හි වාර්තාවේ.
183 33(8) ප්‍රතිපාදනය

ප්‍රතිපාදන‍යන්ගේ විචාර‍ථය ගෙන බැලූ කල ගම‍ය ව‍න‍නේ ද පළා‍ත අමා‍ත්‍ය මණ්ඩල‍යේ උප‍දෙස් මත ක්‍රියා‍කිරීමට ආණ්ඩුකාරවරයාට අවශ්‍යතාවක් නොමැති බවයි. අනෙක් අතට ගත්කල ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය හා බලය විමධ්‍යගත කිරීමට අනුකූලව 154 ඊ (1) වගන්තියේ අන්තර්ගතය අර්ථනිරූපනය කරනු ලබන්නේ නම්, ප්‍රායෝගික ක්‍ෂේත්‍ර‍යෙහි දී ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් පළා‍ත අමා‍ත්‍ය මණ්ඩල‍යෙහි උප‍දෙස් මත ක්‍රියාකළ යුතු‍ය යන්න යෝජනා කළ හැක. දහතුන් වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ පසුගිය දශක දෙක කාල‍ය තුළ ප්‍රායෝගික ක්‍ෂේත්‍ර‍යෙහි ක්‍රියාකාරීත්ව‍ය පිළිබඳ අත්දැකීම් විමසා බලන කල පෙනී යන්නේ සාමාන්‍ය‍යෙන් ආණ්ඩුකාරවරයා අදාළ අමා‍ත්‍ය මණ්ඩල‍ය සමඟ ඉතා සහයෝග‍යෙන් කටයුතු කරනු ලැබ ඇති අතර යම් යම් අවස්ථාවල දී එකී ව්‍යුහ‍යන් දෙක අතර උද්ගත වූ ගැටුම්කාරී තත්ව‍යන් හඬු කටයුතු තෙක් ද ඉදිරියට පැමිණ ඇති බවයි.¹⁸⁴ කෙසේ නමුත්, ව්‍යවස්ථාපිත රාමුව සම්බන්ධ‍යෙන් වන වඩාත් පුළුල් කාරණ‍ය නම්, මහජන ඡන්ද‍යෙන් තේරී පත්වී ඇති විධායක‍ය වන අමා‍ත්‍ය මණ්ඩල‍යේ කැමැත්තට පටහැනිව, ආණ්ඩුකාරවරයාට සිය කැමැත්ත හෝ ජනාධිපතිවරයාගේ උප‍දෙස් මත ක්‍රියාකිරීමට තරම් හැකි ඉඩකඩක් පළා‍ත සභා පනතේ ප්‍රතිපාදන තුළින් පළා‍ත පරිපාලන‍යෙහි දෛනික කටයුතු සම්බන්ධ‍යෙන් පවා ඇතිකර ඇති බවයි.

4.2 ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය

154 ඊ (1) වගන්තිය දක්වන ආකාරයට, ආණ්ඩුකාරවරයාට අදාළ පළාතේ සිය කාර්ය‍යන් කිරීමට සහයෝග‍ය දීමට සහ උප‍දෙස් දීමට ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ මුලසුනෙන් යුත් තවත් අමාත්‍යවරුන් හතර දෙනෙකුගෙන් යුත් අමාත්‍ය මණ්ඩල‍යක් තිබිය යුතු බවට ප්‍රකාශ කෙරේ. එකී ප්‍රතිපාදන‍යන් තවදුරටත් කියැවෙන්නේ, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළින් තොර ඒ යටතේ අවශ්‍ය කරන්නා වූ තාක් දුරට සිය අභිමත‍ය පරිදි අදාළ කාර්ය‍යන් කිරීම හැර අනෙකුත් අවස්ථා වලදී ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් සිය කාර්ය‍යන් අමාත්‍ය මණ්ඩල‍යේ ඉහත කී ආකාර‍යෙහි උප‍දෙස් මත කල යුතු බවයි. ඒ අනුව, අමාත්‍ය මණ්ඩල‍යේ හා ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ ව්‍යවස්ථානුකූල බලතලවල පදනම ලෙස මෙය සැලකිය හැකිය. අමාත්‍යවරුන්ගේ බලතල වූ කලී ඔවුන්ගේ උප‍දෙස් මත ආණ්ඩුකාරවරයාට ක්‍රියා කිරීමට ඇති සාමාන්‍ය රාජකාරී‍යක ස්වභාව‍යෙන් වන අතර එහිදී ආණ්ඩුකාරවරයාට විශේෂ‍යෙන් සඳහන් කරනු ලබන අවස්ථාවන් හි දී අමාත්‍ය මණ්ඩල‍යේ සම්බන්ධතාව‍යක් නොමැතිව තිබිව ක්‍රියා කළ හැක. මෙයින් අදහස් කෙරෙන්නේ, පළා‍ත පරිපාලන‍යට සම්බන්ධ බොහෝ කාරණා සම්බන්ධ‍යෙන් පළා‍ත අමාත්‍යවරුන්ට ප්‍රතිපත්ති සකසීම සහ තීරණ ගැනීම කළ හැකි අතර ඒවා ක්‍රියාවේ යෙදවීමට ආණ්ඩුකාරවරයාට හැකිය යන්න යි.¹⁸⁵ කෙසේ නමුත්, ආණ්ඩුකාරවරයා සතු අභිමතානුකාරී බල ක්‍ෂේත්‍ර‍ය තුළින් පළා‍ත අමාත්‍ය මණ්ඩල‍යේ විශේෂිත කාර්ය‍යන්, බලතල හා වගකීම් පිළිබඳ දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධන‍යෙහි සහ පළා‍ත සභා පනතේ යම් තැනක සඳහන් වේ.

පළා‍ත සභාවේ බහුතර මන්ත්‍රී පිරිසකගේ සහයෝග‍ය දිනා ගත හැකි නියෝජිත‍යකු ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා ලෙසට ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් පත්කරනු ලබන¹⁸⁶ අතර යම් ලෙසකින් අදාළ පළා‍ත සභාවේ හරි අඩකට වැඩි සාමාජිකයින්

184 හඬුවේ විෂය කාරණ‍ය වූයේ පළා‍ත අමාත්‍යංශ භාර අමාත්‍යවරුන්ගේ අදහසට ප්‍රතිවිරුද්ධව යමක් ජනාධිපතිවරයාගේ උප‍දෙස් මත පළා‍ත සභාවක් විසුරුවා හැරීමට ආණ්ඩුකාරවරයා ගත් තීරණ‍යන් මහින්දසමාජ එදිරිව සේනානායක (1996) 1 SLR 180 (CA) සේනානායක එදිරිව මහින්දසමා (1998) 2SLR 333 (SC) අධිකරණ මගින් තීන්දු කරනු ලැබ ඇත්තේ, පළා‍ත සභාවක අමාත්‍යවරුන්ට අදාළ පළා‍ත සභාවේ බහුතර සාමාජිකයින් පිරිසකගේ සහයෝග‍ය ලැබෙන අවස්ථාවන්හි දී පළා‍ත සභාවක් විසුරුවා හැරීමේ දී ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ උප‍දෙස්වලට අනුව ක්‍රියාකළ යුතු‍ය යන මූලධර්ම‍ය අනුකූල වන බවයි. තවද 154 ඊ(2) සහ 3 යන වගන්තින්ගේ අදාළත්ව‍ය ද තවදුරටත් පමා කර ඇත. ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා පත්කිරීම සම්බන්ධ හඬුකර ද තිබේ. (ප්‍රේමවන්ද එදිරිව ජයවික්‍රම (1994) 2 එස්.එල්.ආර් 90 SL සහ ප්‍රේමවන්ද සහ දොඩංගොඩ එදිරිව ජයවික්‍රම සහ බාබි මකර (1993) 2 එස්.එල්.ආර් 294 (සී.ඒ.) පළා‍ත රාජ්‍ය සේවා කොමිසම පත් කිරීම (පොදිනිලමේ එදිරිව මැතිවි (1996) එස්.එල්.ආර් 82)

185 ඉහත 4.1 පරිච්ඡේද‍යෙහි සාකච්ඡා කල කරුණු

186 154 ඊ (4) වගන්තිය

සංවිකාවක් එක් දේශපාලන පක්ෂයකට අයත් වේ නම් එහි දී එකී දේශපාලන පක්ෂයෙහි නායකයා පළාතේ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා ලෙස පත්කරනු ලැබීමේ වගකීමෙන් ආණ්ඩුකාරවරයා බැඳේ.¹⁸⁷ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් මත අනෙකුත් විෂය භාර අමාත්‍යවරුන් පත්කිරීම ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් කරනු ලැබේ.¹⁸⁸ ආණ්ඩුකාරවරයා අමාත්‍ය මණ්ඩලයෙහි සාමාජිකයෙකු නොවේ. අමාත්‍ය මණ්ඩලය අදාළ පළාත් සභාවට සාමූහිකව වගකීමටත් උත්තර බැඳීමටත් අවශ්‍ය වේ.¹⁸⁹ මෙලෙස ජනදයෙන් පත් වූ විධායකයා වන අමාත්‍ය මණ්ඩලය සාමූහිකව පළාත් සභාවට වගකීමට සහ උත්තර බැඳීමට අවශ්‍ය වන අතර අප ඉහත දී පෙන්වා දුන් පරිදි විධායක බලතල සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයා සතුව අභිමතානුකාරී බලයක් ඇතිවා සේම පළාත් පරිපාලනය සඳහා වූ මුදල් සම්පාදනය සම්බන්ධයෙන් ද ඔහු වගකියයි. එම නිසා මෙකී ව්‍යුහය තුළ ඇති ප්‍රධාන ම දුර්වලතාවයක් නම් ආණ්ඩුකාරවරයා අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සමඟ සාමූහික වගකීමකට ලක් නොවන අතර ම ඔහු පළාත් සභාවට වගකීමෙන් ද නොබැඳීමයි.

පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලයෙහි එක් ප්‍රධාන කාර්යයක් වන්නේ පළාත් සභාව කැඳවීම, කල් දැමීම හා විසුරුවා හැරීම සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාට උපදෙස් දීමයි.¹⁹⁰ ආණ්ඩුකාරවරයා මෙකී කාර්යයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී විශේෂයෙන් ම පළාත් සභාවක් විසුරුවා හැරීමේ දී මහ ඇමතිවරයාගේ උපදෙස් මත පමණක් එසේ කළ යුතු වන අතර (අලුතෙන් මැතිවරණයක් කැඳවීමත්) එය පළාත් ස්වාධීනත්වයට ඇති වැදගත් ආරක්ෂණයකි. කෙසේ නමුත් පළාත් සභාවේ බහුතර මන්ත්‍රීන්ගේ සහයෝගයක් අදාළ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාට ඇති විට පමණක් ආණ්ඩුකාරවරයා ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් පිළිපැදීමට බැඳේ.¹⁹¹ ඒ අනුව, ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාට පළාත් සභාව තුළ බහුතර මන්ත්‍රීවරුන්ගේ සහයෝගයක් නොමැති නම්, එහිදී තම අභිමතානුකාරී බලතල භාවිත කර පළාත් සභාව විසුරුවා හැරීමට, කැඳවීමට හෝ කල් තැබීමට ආණ්ඩුකාරවරයාට ක්‍රියාකළ හැකිය.¹⁹²

ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා ආණ්ඩුකාරවරයා සමඟ සහයෝගයෙන් ක්‍රියාකළ යුතුය යන්න ව්‍යවස්ථාමය වගකීමක් ලෙස දැක්වෙන අතර, සියලුම අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණ සහ පළාත් ව්‍යවස්ථාවන් සඳහා වන යෝජනා ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා විසින් ආණ්ඩුකාරවරයාට දැනුම් දිය යුතුය.¹⁹³ ආණ්ඩුකාරවරයා එසේ ඉල්ලා සිටින්නේ නම් පළාත් පරිපාලනයට සහ කෙටුම්පත් කරන ලද ප්‍රඥප්තිවලට¹⁹⁴ අදාළ සියලු තොරතුරු ලබා දිය යුතු සේම ආණ්ඩුකාරවරයාගේ සලකා බැලීම අවශ්‍ය වන

187 154 ඊ (4) වගන්තිය ඇති ප්‍රතිපාදන

188 154 ඊ (5) වගන්තිය

189 154 ඊ (6) වගන්තිය

190 154 ආ (8) වගන්තිය

191 154 ආ (8) (අ)

192 නියමිත වලංගු කාලසීමාව ඉක්ම යාමට පෙර, 2008 වසරේදී සබරගමුව සහ උතුරුමැද පළාත් සභාවන් අදාළ ආණ්ඩුකාරවරුන් විසින් විසුරුවා හැරීම ලද විට අදාළ පළාත් සභාවන්හි විරුද්ධ පක්ෂ විසින් එකී විසුරුවා හැරීම් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය ඉදිරියේ අභියෝගයට ලක් කරන ලදී. මෙකී විසුරුවා හැරීම් සඳහා පදනම් වී තිබුණේ එකී පළාත් සභාවන් තුළ අදාළ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරුන්ට බහුතර සහයෝගයක් නොතිබීමයි. එකී පදනම මත හිඳ එම මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම් ඉදිරියට ගෙන යාමට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය මගින් ඉඩ නොදුන් අතර පසුව ඒ සම්බන්ධයෙන් කිසිදු නිශ්චිත අධිකරණමය මතවාදයක්ද ඉදිරිපත් නොකරන ලදී. කෙසේ නමුත් මෙකී පළාත් දෙක සම්බන්ධයෙන් වර්ෂ 2008 ජූනි වන විට උද්ගත වී තිබූ තත්වය තුළින් 154 ආ (8) වගන්තිය අර්ථ නිරූපනය කිරීමේදී ප්‍රශ්නකාරී තත්වයක් බොහෝමයක් උද්ගත වූ අතර, අදාළ පළාත් සභාවන් විසුරුවා හැරීමට පෙර පවා අදාළ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරුන් විසින් එකී පළාත් සභාවන් තුළ බහුතර සහයෝගයක් නොමැතිව ක්‍රියාකර තිබීම, විසුරුවා හැරීමේ අවශ්‍යතාවයක් මතු කිරීමට තරම් හදිසි දේශපාලනික ප්‍රශ්නයක් නොවීම, පොදු විපක්ෂය විසින් විකල්ප පරිපාලනයක් ඇති කිරීමේ හැකියාව ලිහින වශයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාට දක්වා තිබීම ආදී වැදගත් ස්ථානයක් ගනී. ඒ අනුව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයෙහි අධිකාරී ආඥාවක් තිබුණේ නම් එය වඩාත් ප්‍රයෝජනවත් වන්නට තිබුණි. රොහන් එදිරිසිංහ සහ අසංග වැලිකලගේ (2008) උතුරු මැද සහ සබරගමුව පළාත් සභා විසුරුවා හැරීම; ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය ගැටලු යන්නෙහි මෙකී ප්‍රශ්න අධ්‍යයනය අවධාරණය කර ඇත. එය <http://www.groundviews.org/2008/06/18> තුළින් ලබාගත හැක.

193 154 ආ (ii) (අ) වගන්තිය

194 154 ආ (ii) (ආ) වගන්තිය

ඕනෑම අමාත්‍ය මණ්ඩල කාරණයක් ඉදිරිපත් කළ යුතු වේ.¹⁹⁵ නැවත වරක් මෙයින් පෙන්වුම් කෙරෙන්නේ පළාතේ විධායක තීරණ සහ ප්‍රතිපත්ති සැකසීම සම්බන්ධයෙන් ඇති ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ තත්වය (සහ අනෙකුත් අමාත්‍යවරුන්ගේ) ආණ්ඩුකාරවරයාගේ උත්තරීතරත්වයට යටත් බවයි.

කෙසේ නමුත්, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සහ පළාත් සභා පනත ප්‍රකාරව දැක්වෙන දේශපාලනික වශයෙන් වැදගත් වන ශක්ති තුනක් සම්බන්ධයෙන් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා විමසීමට, ඔහුගේ අනුමැතිය ලබා ගැනීමට හෝ එකඟත්වයට අනුව ක්‍රියා කිරීමට අවශ්‍ය පසුබිමක් ඇති අතර එකී වැදගත් ශක්තියන් නම් භීතිය, සාමය, පොලිස්, මූල්‍ය සහ රාජ්‍ය සේවයයි.¹⁹⁶

මින් පළමුවැන්න නම්, පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ පළමු ඇමුණුමේ දැක්වෙන පොලිස් බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ රාමුව තුළ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ කාර්යභාරයයි. පළමු ඇමුණුමෙන් දැක්වෙන්නේ ජාතික පොලිස් කොමිසමේ සහ පළාත් පොලිස් කොමිෂන් සභාවන් ද සමගින් ජාතික සහ පළාත් මට්ටමින් පොලිස් බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ව්‍යුහයයි.¹⁹⁷

පළාත් පොලිස් කොමිසම සඳහා එක් සාමාජිකයෙක් නම් කිරීමේ හැකියාව පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාට ඇත.¹⁹⁸ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ ද එකඟත්වය ඇතිව පළාතේ පොලිස් කටයුතු සම්බන්ධ ප්‍රධානියා වශයෙන් නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයෙකු පත් කිරීමේ වගකීම පොලිස්පතිවරයා සතුවේ. මේ කාරණය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සහ පොලිස්පතිවරයා අතර එකඟත්වයක් නොමැති නම්, අදාළ තත්වය ජාතික පොලිස් කොමිසමට ඉදිරිපත් කරනු ලබන අතර එහි දී ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සමග නිසි පරිදි සාකච්ඡා කර නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයකු පළාත සඳහා පත් කෙරේ.¹⁹⁹ හදිසි අවස්ථාවන් සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට ඇති බලතලවලට යටත්ව²⁰⁰ අදාළ පළාතේ භීතිය හා සාමය සුරැකීමටත් පොලිස් බලතල ක්‍රියාත්මක වීමටත් අවශ්‍ය කටයුතු අදාළ පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ පාලනය යටතේ කටයුතු කිරීමට වගකීමක් පළාත් නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයාට තිබේ.²⁰¹ හදිසි අවස්ථාවක් ප්‍රකාශයට පත්කිරීමේ තත්වයක් උද්ගතව නොමැති වුව ද ජාතික පොලිස් බලකාය අනුයුක්ත කිරීමට තරම් බරපතල නොසන්සුන්තාවයක් යම් පළාතක් තුළ උද්ගතව ඇත්නම් අදාළ පළාතේ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සමඟ සාකච්ඡා කිරීමෙන් පසු එසේ ක්‍රියා කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට හැකිය.²⁰²

යම් අවස්ථාවක් අදාළ පළාතේ භීතිය හා සාමය ආරක්ෂා කිරීම උදෙසා ජාතික පොලිස් බලකායේ සහයෝගය යම් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයෙකු විසින් ඉල්ලා සිටියහොත් නම්, පොලිස්පතිවරයා විසින් අදාළ නිලධාරීන් ඒ සඳහා අනුයුක්ත කළ යුතු අතර

195 154 ආ (ii) (ඇ) වගන්තිය

196 තවද පළමු ලැයිස්තුවේ III වන ඇමුණුමේ 9 වන අයිතමය යටතේ, අධ්‍යාපනය සම්බන්ධයෙන් ගත්කළ උපදේශනමක කාර්යයන් ඇති පළාත් අධ්‍යාපන මණ්ඩල පිහිටුවයි. ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ එකඟත්වය අනුව මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ අධ්‍යාපන ඇමතිවරයා විසින් මෙකී මණ්ඩල සඳහා පත් කිරීම් කරනු ලබයි. ඒ හා සමානවම, පළමු ලැයිස්තුවේ II වන ඇමුණුමේ 3 වන අයිතමය යටතේ, ඉඩම් සහ ඉඩම් නිරවුල් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ගත්කළ රාජ්‍ය ඉඩම් භාවිත කිරීම සම්බන්ධ ව ජාතික ප්‍රතිපත්තියක් සැකසීම සඳහා ජාතික ඉඩම් කොමිසම ස්ථාපිත කරයි. 3.1 අයිතමය අනුව මෙකී කොමිසම සඳහා සම පළාත් සභාවකින් ම නියෝජිතයන් ඇතුළත් කෙරේ. මේ සම්බන්ධයෙන් වැඩිදුර විස්තර සඳහා ඕ.ගොනරත්න සහ එම්.රණී (2010) හැඟෙනහිර පළාතේ ඉඩම්, දේශපාලනය, ප්‍රතිපත්ති සහ ගැටුම් (කොළඹ; විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය) බලන්න.

197 ජාතික පොලිස් කොමිසම සම්බන්ධයෙන් වූ දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි අඩංගු ප්‍රතිපාදන අවලංගු කර ඇති අතර පළමු ඇමුණුමේ සඳහන් ජනාධිපතිවරයා යන්න වෙනුවට දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි 23 ප්‍රතිපාදනය තුළින් ජාතික පොලිස් කොමිසම යන්න ඇතුළත් කර ඇත. කෙසේ නමුත්, මෙකී සංශෝධන තුළින් පළමු ලැයිස්තුවේ පළමු ඇමුණුමේ ඇති විමර්ශන පොලිස් බලතලවල හරියාත්මක ව්‍යුහය කෙරේ කිසිදු වෙනසක් ඇති නොකරයි.

198 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 9 වන උපලේඛනයේ පළමු ලැයිස්තුවේ පළමු ඇමුණුමේ 4(ඇ) අයිතමය.

199 4 (6) අයිතමය

200 11:2 (අ) අයිතමය

201 11 (1) අයිතමය

202 11:2 (ආ) අයිතමය

ඔවුන් පළාත් නියෝජ්‍ය පොලිස්පතිවරයා යටතේ තැබිය යුතු වේ.²⁰³ ඕනෑම විමර්ශන කටයුත්තකට අදාළ ව ජාතික පොලිස් බලකායේ අපරාධ විමර්ශන දෙපාර්තමේන්තුවේ (CID) සහය ඉල්ලා සිටීමට ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාට හැකිය.²⁰⁴ “පොදු ජන යහපත” (සහ නීතිපතිවරයාගේ අනුමැතිය ඇතිව) සඳහා යම් පළාතක් තුළ ජාතික පොලිස් බලකායේ අපරාධ විමර්ශන දෙපාර්තමේන්තුවේ හෝ වෙනයම් අංශයක නිලධාරීන් අනුයුක්ත කළ යුතු යැයි පොලිස්පතිවරයා විසින් තීරණය කරනු ලබන්නේ නම්, ඔහු විසින් එවැනි තීරණයක් ගත යුත්තේ පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා විමසා බැලීමෙන් පසු පමණි.²⁰⁵ කෙසේ නමුත් මතුපිටින් විමසා බලන කල, මෙකී ප්‍රතිපාදන තුළින් පොලිස් සහ නීතිය සහ සාමය යන කාරණා සම්බන්ධයෙන් මධ්‍යම ආණ්ඩුව සහ පළාත් අතර වන කාර්යයන් අතර තුලනයක් ඇති කිරීමට අවශ්‍ය පසුබිමක් පවතින බව පෙනුන ද මෙකී ප්‍රතිපාදන කිසි විටෙකත් ඒ ආකාරයෙන් ම ක්‍රියාත්මක වී නොමැත.

අප මීට ඉහත දී සලකා බැලූ පරිදි පළාතේ රාජ්‍ය මූල්‍ය සම්බන්ධයෙන් කෙතෙක් බලය ආණ්ඩුකාරවරයා සතු වේ.²⁰⁶ කෙසේ නමුත්, පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ අනුදැනුමකින් තොරව පළාත් අරමුදලෙන් කිසිදු මුදලක් ලබාගත නොහැක.²⁰⁷ පළාත් මූල්‍ය තත්ත්වය සම්බන්ධයෙන් ඡන්දයෙන් පත්වූ පළාත් විධායකයට ඇති එකම ප්‍රකාශිත බලය මෙය වේ. එසේම, ආණ්ඩුකාරවරයාට²⁰⁸ කෙතෙක් වූ බලයක් ඇති පළාත් රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධයෙන් වූ රාමුව තුළ ඇති වැදගත් කාරණයක් නම්, පළාත් පරිපාලනයේ ජ්‍යෙෂ්ඨතම නිලධාරියා වන ප්‍රධාන ලේකම්වරයා අදාළ පළාතේ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ ²⁰⁹ එකඟතාවය ද ඇතිව ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබීම යි.²¹⁰

4.3 ජනාධිපතිවරයා

පළාත් සභා ශක්‍යමය සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයා සතු සුවිශේෂී හැකියාවන් පිළිබඳව තත්ත්වය ඔහුගේ නියෝජිතයා වන ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල සහ කාර්යයන් තුළින් මනාව පැහැදිලි වේ.²¹¹ කෙසේ නමුත් පළාත් සභාවක කාර්යයන් කෙරේ ජනාධිපතිවරයා සෘජුව ම සම්බන්ධ වන අවස්ථාවන් කිහිපයක් දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධන රාමුව තුළින් දැක්වෙන අතර මෙකී අවස්ථාවන් සුවිශේෂී තත්ත්වයන් යටතේ වන බවට සැලකේ.²¹²

154 ඒ වගන්තිය තුළින් හදිසි අවස්ථාවන් පිළිබඳව ප්‍රකාශයට පත් කිරීමටත් ඒ සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියා කිරීමටත් ජනාධිපතිවරයා සතු බලතල තවදුරටත් දැක්වෙන අතර²¹³ ඒ යටතේ එවැනි හදිසි අවස්ථාවක දී ආණ්ඩුකාරවරයා

---

203 12:2 අයිතමය
204 12:4 (අ) අයිතමය
205 12:4 (ආ) අයිතමය
206 පළාත් සභා පනතේ III කොටස: ඉහත 4.1 පරිච්ඡේදයෙහි දී සාකච්ඡා කරන ලදී.
207 එනම්, පළාතේ බදු, මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ප්‍රදානයන්, ණය සහ අනෙක් සියලු අයවීම් ගෙවනු ලබන පළාතේ පොදු අරමුදලයි. 19 (1) ප්‍රතිපාදනය
208 19 (3) ප්‍රතිපාදනය
209 පළාත් සභා පනතේ IV කොටස ඉහත 4.1 පරිච්ඡේදයේ දී සාකච්ඡා කරන ලදී.
210 31 ප්‍රතිපාදනය
211 4 සහ 4.1 පරිච්ඡේදයන් හි සාකච්ඡා කළ කරුණු බලන්න
212 දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට දහහත්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් කරන ලද වෙනස්කම් දෙක ම වූ කලී ජනාධිපතිවරයාගේ බලතල වලට සම්බන්ධය. ඉන් පළමුවැන්න නම්, 154 ජ වගන්තිය යටතේ පිහිටුවන ලද මුදල් කොමිසමට ප්‍රධාන ජනවරයා තුන නියෝජනය කරමින් නියෝජිතයන් පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයාට හිටු අනන්‍ය බලය 41 (ආ) වගන්තිය හා එහි උපලේඛනය මගින් (දහහත් වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි දෙවන කොටස) ඉවත් කිරීමයි. එකී නියෝජිතයන් දැන් පත් කරනු ලබන්නේ ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ නිර්දේශයන් මත ජනාධිපතිවරයා විසිනි. දෙවැන්න වන්නේ පළාත් පොලිස් බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීම සම්බන්ධයෙන් ජනාධිපතිවරයා සතු වූ බලතල ඉවත් කර එකී කාර්යයන් ජාතික පොලිස් කොමිසමට පැවරීමයි. (ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 9 වන උපලේඛනයෙහි පළමු ලැයිස්තුවේ පළමු ඇමුණුමේ 3, 6,7,9:2 යන අයිතමයන් දහහත් වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි 23 වන ප්‍රතිපාදනය මගින් සංශෝධනය විය) 3.1 සහ 4.1 පරිච්ඡේදයන් හි සාකච්ඡා කළ කරුණු බලන්න.
213 155 වගන්තිය (සංශෝධිත) සහ 1947 අංක 25 දරණ මහජන ආරක්‍ෂක ආඥා පනත (සංශෝධිත) ඒ වැරදිකල (2008) ස්ථීර හැරුම්කාරී තත්ත්වයන් , කොළඹ: විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය) පිටු 176- 186 :204 -205 ද බලන්න.

විසින් සිය බලය ක්‍රියාකළ යුතු ආකාරය පිළිබඳ විධානයන් දීමට ජනාධිපතිවරයාට හැකියාව තිබේ. වඩාත් සෘජු ලෙසම දැක්වෙන්නේ නම්, ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නවවන උපලේඛනයෙහි සඳහන් ඕනෑම කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් (පළාත් සභා සහ සමගාමී ලැයිස්තු ද ඇතුළත්ව) හදිසි අවස්ථා රෙගුලාසි පැනවීමේ ජනාධිපතිවරයා සතු බලය අදාළ වන අතර, එවැනි හදිසි අවස්ථා රෙගුලාසියක් මගින් පවතින පළාත් සභා ප්‍රඥප්තීන් අවලංගු කිරීමට, සංශෝධනය කිරීමට සහ අත්හිටුවීමට තරම් බලවත් ය.²¹⁴ මේ තුළින් පළාත් ස්වාධීනත්වය ඉතා පැහැදිලි ලෙස ම යටපත් කෙරෙන අතර, වඩාත් පුළුල් ලෙස විමසන කල, 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ වන මෙකී හදිසි අවස්ථා රෙගුලාසි මගින් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ පාර්ලිමේන්තු තීරණයක ප්‍රතිපාදන පවා යටපත් කිරීමේ බලයක් ඇති බව ද කිව යුතුවේ. (එනම් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව හැර වෙනත් ඕනෑම තීරණයක්)²¹⁵

පළාත් සභාවක පරිපාලන යාන්ත්‍රණය බිඳ වැටීම සම්බන්ධයෙන් අදාළ ප්‍රතිපාදන 154 ඔ, 154 ඕ, 154 ඒ, 154ක යන වගන්තීන් තුළින් දැක්වෙන අතර, ඒ මගින් පළාත් බලය විමධ්‍යගත කිරීම යන්න සපුරා අත්හිටුවේ. 154 ඕ වගන්තිය යටතේ ජනාධිපතිවරයාගේ ඕනෑම ආඥාවක් පාර්ලිමේන්තුව මගින් අනුමත කළ යුතු නිසාවෙන් ඉහත කී ජනාධිපතිවරයාගේ බලය තුළින් විමක් වේ නම්, එය සිදුවන්නේ පාර්ලිමේන්තුව තුළින් පමණි.²¹⁶ මෙකී ඒකමතික බලය යම් ලෙසකින් අත්හැරීමක ලෙස හෝ නොසිතූ විරූ පරිදි භාවිත නොකරන්නේ ය යන්න තහවුරු කිරීම සඳහා කිසිදු ව්‍යවස්ථාමය කාර්යපටිපාටියක් පළාත් මට්ටමින් තේරී පත් වූ ආයතනයන්ට නොමැත.

කිසියම් පළාත් සභාවක් හෝ ආණ්ඩුකාරවරයෙක් වෙත ලබාදෙන ලද හීතනනුකූල නියෝග පිළිපැදීමට නොහැකි වීමෙන් අදාළ පරිපාලන යාන්ත්‍රණය බිඳවැටී ඇතිවිටෙක ජනාධිපතිවරයාට එකී තත්ත්වය නතර කරනු ලැබිය හැකිය.²¹⁷ ආණ්ඩුකාරවයා විසින් යවන ලද වාර්තාවක් හෝ වෙනයම් පදනමක් මත නිද යම් පළාතක පරිපාලනය ව්‍යවස්ථාවට අනුකූලව කරගෙන යා නොහැකි බවට ජනාධිපතිවරයා සෑහීමකට පත් වන්නේ නම්, පළාත් විධායක කාර්යයන් කොටසක් හෝ සියලුම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයාට භාවිත කළ හැකිය.²¹⁸ එවැනි පසුබිමක් තුළ ජනාධිපතිවරයාට සෘජු ලෙසම අදාළ පළාත් සභාවේ ව්‍යවස්ථාදායක බලතල ක්‍රියාත්මක කිරීමට බලයක් නොමැති වුව ද එකී පළාතේ ව්‍යවස්ථාදායක බලය පාර්ලිමේන්තුව මගින් භාවිත කරනු ලබන බව දැක්වීමක් ප්‍රකාශනයක් කිරීමට ඔහුට හැකිය.²¹⁹ මෙවැනි තත්ත්වයක දී අදාළ පළාත සම්බන්ධයෙන් ව්‍යවස්ථා සම්පාදක බලය පාර්ලිමේන්තුව මගින් ක්‍රියාත්මක කළ හැකි අතර එසේ නොවේ නම් එකී බලය නැවතත් ජනාධිපතිවරයා වෙත ම පැවරීමට ද පාර්ලිමේන්තුවට හැකි අතර එහිදී අදාළ ව්‍යවස්ථාදායක බලතල වෙනයම් අධිකාරියකට පැවරීමේ හැකියාව ජනාධිපතිවරයාට තිබේ.²²⁰ ඊට අමතරව තමන්ගේ ආඥාව සම්බන්ධයෙන් වන අරමුණු ළඟාකර ගැනීමට හැකිවන ආකාරයෙනි²²¹ සෑම සියලු ක්‍රියාමාර්ගයක් ම ගැනීමේ බලතල ජනාධිපතිවරයා වෙත ලැබී ඇති අතර ඔහුට කිසිදු අධිකරණ බලයක් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හැකියාවක් නොමැතිකම පමණක් තිබේ.²²²

214 දැනතුවන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් හඳුන්වාදුන් 5 කොටසේ 155 (අ) වගන්තිය

215 155 (2) වගන්තිය

216 154 ඕ (3) සහ (4) වගන්තිය

217 154 ඔ වගන්තිය

218 154 ඕ (1) (අ) වගන්තිය

219 154 ඕ (1) (ආ) වගන්තිය

220 154 ක (1) (අ) වගන්තිය පාර්ලිමේන්තුව, ජනාධිපතිවරා හෝ වෙනයම් බලය පැවරූ අධිකාරියක් මගින් සම්පාදිත පළාත් ව්‍යවස්ථාවක් යම් පළාත් සභාවක් මගින් එහි ව්‍යවස්ථාවක් තුළින් සංශෝධනය හෝ පරිවර්තනය කරන තාක් දුරට වලංගුව පවතී. 154 M (2)

221 154 (1) (ඇ) වගන්තිය

222 154 ඕ (1) වගන්තියේ ප්‍රතිපාදන

සමස්ත රටේම (හෝ ඉන් කොටසක) යම් ආකාරයක මූල්‍ය අස්ථාවරත්වයක් සම්බන්ධයෙන් හෝ ණය පිළිබඳ තර්ජනයක් පවතින්නේ යැයි ජනාධිපතිවරයා සැකිමකට පත් වන්නේ නම්, ඒ සම්බන්ධයෙන් ආදායමක් හිමිකර කිරීමේ බලය ජනාධිපතිවරයාට ඇත.²²³ එවැනි ආදායමක් දිගු කාලීන පැවැත්ම පාර්ලිමේන්තු අනුමැතිය යටතේ සිදුවිය යුතු අතර²²⁴ එවැනි ආදායමක් ක්‍රියාත්මක වන කාලයක් තුළ අදාළ මූල්‍ය තත්වයන්ගේ ක්‍රියාත්මකභාවය අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා සහ අවශ්‍ය පියවර ගැනීම සඳහා අදාළ විධාන ආණ්ඩුකාරවරයාට ලබාදීමේ හැකියාව ජනාධිපතිවරයාට තිබේ.²²⁵

ජනාධිපතිවරයාගේ ක්‍රියාත්මකභාවය සම්බන්ධව පළාත් සභා පනතේ ප්‍රතිපාදනයන් තුළින් ද දැක්වෙන අතර ඉන් වඩාත් වැදගත් වන්නේ, පළාතේ ප්‍රධාන ලෙකම්වරයා පත්කරනු ලැබීමයි. (මෙය පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාගේ එකඟත්වය ද මත සිදු කෙරේ.)²²⁶ සාමාන්‍යයෙන් පළාත් සභාවක කාර්යපටිපාටීන් රෙගුලාසිගත කිරීමට අදාළ රීතීන් සම්පාදනය කරනු ලබන නමුත් පළාතේ මූල්‍ය ව්‍යවස්ථාවන් සම්බන්ධව සහ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ හැසිරීම සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡා කිරීම තහනම් කෙරෙන රීතීන් සඳහා ජනාධිපතිවරයාගේ අනුමැතිය අවශ්‍ය වේ.²²⁷ අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ උපදෙස් මත හෝ තමන්ගේ අභිමතානුකූල බලතල භාවිත කරනු ලබමින් ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් ගනු ලබන සියලුම විධාන පියවර ජනාධිපතිවරයාගේ භාමයෙන් ගතයුතු බවට ප්‍රකාශිත වේ.²²⁸ ජනාධිපතිවරයාගේ හැසිරීම සම්බන්ධයෙන් වන කිසිදු සාකච්ඡාවක් පළාත් සභාවක් තුළ සිදු කිරීම තහනම් වේ.²²⁹

4.4 විදේශීය අක්‍රීය විධායකයක්, හැගෙනහිර පළාතේ අමාත්‍ය මණ්ඩලය සහ ආණ්ඩුකාරවරයා

පළාත් විධායකය සම්බන්ධයෙන් වූ ආයතනික සැලැස්ම පිළිබඳව ඉහත දී කරන ලද විශ්ලේෂණයන් තුළින් පැහැදිලි වන්නේ, ඒය වූ කලී ප්‍රායෝගික ක්‍රියාත්මක ශක්‍යතාව පිළිබඳ දෘෂ්ටියෙන් බලන කල දුර්වලතාවලින් යුත් බවත් ආණ්ඩුකාරවරයාට පක්ෂග්‍රාහීත්වය දැක්වන බවත් ය. (ආණ්ඩුකාරවරයා හරහා ජනාධිපතිවරයා සහ මධ්‍යම ආණ්ඩුවට පක්ෂග්‍රාහී බව) එම නිසා, විශ්වාසනීය පළාත් ස්වාධීනත්වයක් සහිතව ක්‍රියාත්මක කළ හැකි ක්‍රමවේදයන් ඇති කිරීම උදෙසා, ආණ්ඩුකාරවරයා සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය ඉතා සහයෝගයෙන් කටයුතු කළ යුතු අතර ආණ්ඩුකාරවරයා ගේ පාර්ශ්වයෙන් වඩාත් වැඩි සංයමයක් තිබිය යුතුය. අතීතයේ දී 1988-91 කාල වකවානුව තුළ උතුරු හැගෙනහිර පළාත් සභාවන් හි තිබූ අමාත්‍ය ධුරයන්ට අමතර ව, සාමාන්‍යයෙන් පළාත් සභාවන් හි පාලනය මධ්‍යම ආණ්ඩුව විසින් ගන්නා ලද අවස්ථාවන්හි දී ආණ්ඩුකාරවරයා සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලයන් අතර උද්ගත වී ඇති අර්බුදකාරී තත්වයන් හඬු කටයුතු දක්වා එවා පැහැරී තිබෙනු දැකිය හැකිය. අනෙක් අතට, සමහර අවස්ථාවන් හි දී ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් භූමිකා සහ න්‍යායාත්මක කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් සිය කාර්යාලය පළාත් පරිපාලන ශක්‍යතාවයේ දී අදාළ පළාතේ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සහ පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලය වෙත පැවරෙන පරිදි ක්‍රියාකළ විට දී පළාත් විධායක බලය විමධ්‍යගත කිරීම ඉතා සාර්ථක ලෙසින් ක්‍රියාත්මක වී ඇත. මෙකී තත්වය වඩාත් ගම්‍ය වූයේ යම් පළාත් පරිපාලනයක් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ පාලනය ඇති පක්ෂය විසින් ම කරනු ලැබුවේ නම් සහ / හෝ අදාළ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා එකී පක්ෂයේ හි ජාතික මට්ටමේ ජ්‍යෙෂ්ඨයෙක් නම් එහි දී ආණ්ඩුකාරවරයාගේ සාමාන්‍ය බලතල අභිබවා ක්‍රියා කිරීමේ කිසියම් බලයක් තිබූ අවස්ථාවන්හි

223 154 ග (1) වගන්තිය
224 154 ග (2) වගන්තිය
225 154 ග (3) සහ (4) වගන්තිය
226 31 ප්‍රතිපාදනය
227 11 කොටසට අදාළ ප්‍රතිපාදන
228 15 (2) ප්‍රතිපාදනය
229 8 ප්‍රතිපාදනය

දී ය. මෙයින් උගත හැකි වන්නේ පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයකුට ඇති දේශපාලනික බලය හා බලපෑම් කිරීමේ හැකියාව පදනම් වන්නේ පවතින දේශපාලන පක්ෂ ආණ්ඩු තුළ ඇති අභිධිමත් සම්බන්ධතාවයන්, වරප්‍රසාද සහ මධ්‍යම ආණ්ඩුව සමඟ ඇති අදහස් හුවමාරු කර ගැනීමේ සම්පතාවය වැනි කරුණු මත මිස විධිමත් බලය බෙදාහැරීමේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය රාමුවක් තුළ නොවන බවයි.

බොහෝ පිරිසක් අපේක්ෂා කළ පරිදි 2008 වසරේ දී එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය විසින් හැගෙනහිර පළාත් සභාව ජයග්‍රහණය කළ විටදී සහ එහි ප්‍රධාන අමාත්‍ය තනතුර සහ අනෙකුත් අමාත්‍ය තනතුරුවලට තරඟ කළ අමාත්‍යවරුන්ගේ අපේක්ෂාව වූයේ අතීත අත්දැකීම් ද පදනම් කරගෙන හැගෙනහිර පළාත් පරිපාලනය තුළ වඩාත් පුළුල් ස්වාධීනත්වයක් සහිතව ක්‍රියා කිරීමයි. නමුත් විවිධාකාර වූ දේශපාලනික හේතූන් ගණනාවක් පදනම් කරගෙන මෙකී තත්වය හැගෙනහිර පළාත තුළින් දැකිය නොහැකි ය.

පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලය සහ බාධාකාරී ආණ්ඩුකාරවරයාගේ නිලය ලෙස සලකනු ලබන ආයතනය අතර පවතින අසහනකාරී සහ අපහසුකාරී පසුබිමක් තුළ පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයෙහි ක්‍රියාකිරීමේ කැමැත්ත එකිනෙක බද්ධ කර ඇති අතර ඒ සමඟම ඔවුන්ට සත්‍ය වශයෙන් ම කළ හැකි දෑ පිළිබඳව ද යම්යම් සීමාවන් පනවා තිබේ. විමර්ශන බලතල භාවිත කිරීමේදී ආණ්ඩුකාරවරයාගේ ක්‍රියාකලාපය වූ කලී වඩාත්ම දේශපාලනික වශයෙන් බාධාකාරී තත්වයක් ය යන්න සියලුම පළාත් අමාත්‍යවරුන්ගේ එකමතික අදහසකි. මෙම ප්‍රශ්නය තව දුරටත් සංකීර්ණ කරනු ලබන හේතුව ලෙස මහජන ඡන්දයෙන් තේරී පත් වන පළාත් සභාවක් පිහිටුවීමට පෙර පවා ආණ්ඩුකාරවරයාගේ තනතුර ස්ථාපිත කර ඇති නිසාවෙන් හා එකී කාල පරාසය තුළ සිය බලතල අභිමතානුකාරී ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමට පුරුදු වී සිටීම නිසාවෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාට මෙකී තත්වයට හැකි ගැසීමට නොහැකි සේම එහි දී පළාතේ දෛනික පරිපාලන කටයුතු සම්බන්ධයෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩලයට ලබා දිය යුතු ඉඩකඩ ලබාදීම ද සිදු නොවීම ද දැකවිය හැකිය. සත්‍ය වුව ද අසත්‍ය වුව ද පළාත් පරිපාලනය තුළ දී ඉහත කී පරිදි මඳිනත් භූමිකාවක් දැක්වීම සඳහා ආණ්ඩුකාරවරයාට උපදෙස් ලැබෙන බව ද පුළුල් මතයක් පවතී.

හැගෙනහිර පළාතේ ජනාධිපතිවරයාගේ නියෝජිතයා ලෙස ආණ්ඩුකාරවරයා ඔහුගේ ව්‍යවස්ථාමය භූමිකාව ඉතා හොඳින් අවබෝධ කරගෙන තිබේ. ඔහුගේ මතය අනුව, ඔහුගේ නිලයේ කාර්යයන් පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාට හෝ අමාත්‍ය මණ්ඩලයට පවරා දීම වෙනුවට සිය බලතල සහ වගකීම් ආරක්ෂා කර ගැනීමට හැකි සුජාන අයිතියක් තම තනතුරෙන් ඔහුට ලැබේ. තවදුරටත් ඔහු දකවන්නේ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල වූ කලී හුදෙක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට හෝ ඒ හා බැඳී අනෙකුත් ව්‍යවස්ථාවන්ට සීමා නොවන අතර එකී බලතල අදාළ පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයට උපදෙස් හා මඟ පෙන්වීම යන තත්වය තෙක් ද දිවෙන බවයි. මේ ආකාරයෙන් බලතල කළ පළාත් පරිපාලනයේ දෛනික ක්‍රියාකාරකම් සම්බන්ධයෙන් පවා ආණ්ඩුකාරවරයාගේ මඳිනත් වීමේ කැමැත්තක් ඇති බව ගමන් වේ. ආණ්ඩුකාරවරයා වැනි වඩාත් අත්දැකීම් ලත් පරිපාලකයකු සිටීමේ ප්‍රයෝජනයක් ද පවතී. නිදර්ශනයක් ලෙස ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් හැගෙනහිර පළාත සඳහා ඉදිපත් කර ඇති මූල්‍ය රෙගුලාසීන් පළාත් රාජ්‍ය මූල්‍ය ක්‍රමවත් කිරීමේ කාර්යපටිපාටිය, භීතනානුකූලභාවය, සහ පිලිවෙළ සම්බන්ධයෙන් ගත්කල ඉතා වැදගත් වේ.²³⁰ මෙවැනි තත්වයන් අගේ කළ හැකි අතර ම, ඒවා තුළින් බලය බෙදාහැරීමේ (Devolution) හරයට කිසිදු බාධාවක් නොකර, මහජන ඡන්දයෙන් තේරී පත් වූ ප්‍රජාතාන්ත්‍රික ආයතනයක් හරහා එකී විමර්ශන කිරීම තව දුරටත් සාර්ථක කර ගැනීමට පහසුකම් සලසා දිය යුතු අතර පත්කරන ලද නිලධාරීන්

230 වර්ෂ 2008 දෙසැම්බර් 31 දින 1987 අංක 42 දරණ පළාත් සභා පනතේ 19 (5) සහ 20 (3) ප්‍රතිපාදනයන් යටතේ ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් ඇති කරන ලද හැගෙනහිර පළාත් සභාවේ මූල්‍ය රීතීන් (2009) (මේ මගින් වර්ෂ 2008 ජනවාරි 12 දින උතුරු හැගෙනහිර පළාත් සභාව මගින් ඇති කර ගත් මූල්‍ය රීති යටපත් කෙරුණු අතර 2009 ජනවාරි 1 වන දින සිට නව රීති ක්‍රියාත්මක විය)

හරහා පාලන කටයුතු කිරීමෙන් වැළකී සිටිය යුතු වේ. එසේම සියලුම විධායක සහ පරිපාලනමය ක්‍රියාකාරකම් පවතිනවා වූ ඊතීන්ට, රෙගුලාසීන්ට, හා තෙතික ප්‍රතිපාදනයන්ට අනුගත විය යුතු බවට වන ආණ්ඩුකාරවරයාගේ ඉල්ලීම එහෙයින් ඉතා හොඳ කාරණයක් වන අතර, එවැනි ඉල්ලීම් බාහිර බලපෑමේ කරුණු මත පදනම් නොවන තාක් දුරට එහි වටිනාකමක් පවතී.²³¹

විවාදයට තුඩුදුන් කරුණු ව්‍යුහාත්මක සහ ප්‍රායෝගික වන අතර ප්‍රායෝගික තත්ත්වය පිළිබඳව අත්දැකීම් තුළින් ව්‍යුහාත්මක තත්ත්වය කෙරේ ඇති කරන ලද බලපෑම දැකිය හැකි ය. මූල්‍ය ප්‍රඥප්තීන් සඳහා ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අනුමැතිය අවශ්‍යය යන පරිච්ඡේදය මගින් අමාත්‍ය මණ්ඩලය හා ආණ්ඩුකාරවරයා අතර ගැටුම්කාරී සසුබීමක් ඇති කරන ලද අතර එහි දී ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අත්තනෝමතිකත්වය පිළිබඳව ඇති මතය තවදුරටත් වර්ධනය වන්නේ ඔහුගේ ක්‍රියාකලපය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට පවා පටහැනි බවට වන අදහසිනි.¹³² පළාත් සභා ප්‍රඥප්ති සම්පාදන ක්‍රියාවලිය අවහිර කිරීමේ කිසිදු අසද්භාවී හෝ වේතනානවිත උත්සාහයක් නොමැති බවට උපකල්පනය කළා වුව ද සහ අසාමාන්‍ය ප්‍රවාදයන් වූ කලී පවතින රාජ්‍ය යාන්ත්‍රණයෙහි ඇති සමාන්‍ය ප්‍රතිඵලයක් ලෙසට උපකල්පනය කළ ද අවසානාත්මක ප්‍රතිඵලය 154 උභ්‍යවහාරයේ වචනාර්ථයට සහ හරයට එරෙහිය යන්නට සම්බන්ධයෙන් එකඟ නොවී සිටීමට ද අපහසු ය.

සෑම පළාත් අමාත්‍යවරයෙක් ම සම්බන්ධයෙන් ගත්කළ පළාත් රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධයෙන් ද නිරන්තරව ම එකඟත්වයන්ට පැමිණීමට නොහැකි වීමේ තත්ත්වයක් දැකිය හැකි තවත් එක් ප්‍රධාන ක්ෂේත්‍රයකි. අප මීට ඉහත දී දැක ඇති පරිදි දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙහි දැක්වූ ලැබෙන තවත් එක් ඉතා අසතුටුදායී කාරණයක් වන්නේ පළාත් සභා පනත තුළින් දැක්වෙන පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම සහ පළාත් රාජ්‍ය සේවය පිළිබඳ රාමුවයි.²³³ ඒ තුළින් පළාත් රාජ්‍ය සේවයෙහි ස්වාධීනත්වය වෙනුවට එහි පාලනය ආණ්ඩුකාරවරයා වෙත කෙරෙන්න කරනු ලැබ ඇති අතර පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසමේ ස්වභාවය තුළින් ම එහි අපක්ෂපාතීභාවය හෝ ස්වාධීනත්වය සම්බන්ධයෙන් කිසිදු විශ්වාසයක් ඇති නොකර ගියේය. එයින් පෙනෙන්නේ කෙරෙන ආකාරයට කිසිවෙකුටත් හැඟෙනහිර පළාතේ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම සහ ආණ්ඩුකාරවරයා අතර කිසිදු වෙනසක් ඇති බව කිසිවෙකුටත් අවබෝධ කර ගත නොහැකි ය. කිසිදු සැකයකින් තොරවම මෙකී විධිමත් කිරීමේ රාමුව තුළින් රාජ්‍ය සේවයේ පත් කිරීම්, මාරු කිරීම්, සේවය දීර්ඝ කිරීම් සහ අනුයුක්ත කිරීම් ආදී කාරණා සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ මැදිහත්වීම් සම්බන්ධයෙන් පළාත් අමාත්‍යවරයාගේ විරෝධතාවන් උද්ගත වීම අපේක්ෂා කළ හැකිය. පළාත් අමාත්‍යවරයාට අදාළ දේශපාලනික ස්වාධීනත්වය සහ අපක්ෂපාතීත්වය සම්බන්ධ ඊතීන්ට යටත්ව තමන්ගේ රාජ්‍ය සේවකයින් පාලනය කිරීම හා කාර්යයන් සඳහා යෙදවීම සම්බන්ධයෙන් සුප්‍රකා නිමිකමක් අදාළ අමාත්‍යවරයාට තිබේ. කෙසේ නමුත් හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ බොහෝ පිරිසකගේ අදහස වූයේ (රාජ්‍ය සේවකයින් ද ඇතුළුව) අමාත්‍යවරයා සහ රාජ්‍ය නිලධාරීන් අතර සම්බන්ධතාවයට සැලකිය යුතු මට්ටමින් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ නිලය මැදිහත්වන බවයි.

231 ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාට ඡේෂ්ඨා උපදේශකයකු පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සහ ආණ්ඩුකාරවරයා අතර වූ මතභේදකාරී තත්වය මෙහිදී අදාළ ප්‍රශ්නගත තත්ත්වය විය. වෙනත් කිසිදු ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයකු සිය පුද්ගලික කාර්ය මණ්ඩලයට යමෙකු පත් කිරීමේදී මේ ආකාරයෙහි කිසිදු දැඩි බාධාවක් නොතිබූ සසුබීමක ආණ්ඩුකාරවරයාගේ මැදිහත් වීම පමණක් නොව තමන්ගේ අදහසට යටත් නොවී ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාට තමන්ගේ කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය ඡේෂ්ඨා උපදේශකයකු පත් කර ගත නොහැකිය හෝ නොයුතුය යන අපේක්ෂාව ද සම්පූර්ණ වශයෙන්ම ඉසුදුසුය. ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයාට ඇති ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදයට ගරු කිරීමේ තත්ත්වය බලය බෙදාහැරීමේ දී ඉතා වැදගත් වේ. යම් හෙයකින් ආණ්ඩුකාරවරයාට මෙකී කාරණය සම්බන්ධයෙන් මැදිහත් වීම අවශ්‍ය ම වූයේ නම් ඔහු කළ යුතු වඩාත් සුදුසු ම ක්‍රියාව වන්නට තිබුණේ නිල මට්ටමින් තමන්ගේ විරෝධතාවය අමාත්‍ය මණ්ඩලය වෙත දන්වා ප්‍රශ්නය එතැනට යොමු කිරීම වේ. ඒ වෙනුවට අනවශ්‍ය බල අරගලයක් උද්ගත කර ගෙන තිබේ.

232 ඉහත 3.4 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡාව බලන්න

233 ඉහත 4.1 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡාව බලන්න

වඩාත් සාධාරණ ලෙස බලන කළ, ඉහත කාරණය සම්බන්ධයෙන් අමාත්‍යවරුන්ගේ නොහැකියාව වූ කලී මහජන ඡන්දයෙන් තේරී පත් වූ දේශපාලකයින් වශයෙන් පැහැදිලි ලෙස ම උපකාර කිරීමේ මූලයන් සම්බන්ධයෙන් ඇති පාලනයෙහි මඳහා වශයෙන් ඉස්මතු වේ. කෙසේ නමුත් ආණ්ඩුකාරයා සතු රාජ්‍ය සේවකයින් පාලනය කිරීමේ බලය තුළින් පළාතේ ඡන්දයෙන් තේරීපත් වූ විධායකයෙහි තත්ත්වය පහළ දැමීමක් වුව ද මේ තත්ත්වය පිළිගත නොහැකි වේ. එම නිසා රාජ්‍ය ආයතනයන්හි සුපිළිපත්තාවය හා යහපත් රාජ්‍ය පාලනය යන දෘෂ්ටිකෝණයන්ගෙන් බලන කල අමාත්‍යවරුන් වෙත බලය ලබා දීම පිණිස මෙකී බලතල ආණ්ඩුකාරවරයා තුළින් ඉවත් කිරීම විසඳුමක් නොවන අතර එහි දී සිදුවිය යුත්තේ නව නෛතික රාමුවක් තුළ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම තවදුරටත් ශක්තිමත් කර එහි ව්‍යවස්ථාපිතය , ආත්මගරුත්වය, සුපිළිපත්තාවය සහ ස්වාධීනත්වය තහවුරු කිරීමයි.²³⁴

සියලුම පළාත් අමාත්‍යවරුන් ජාතික මට්ටමේ එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධාන සාමාජිකයන් වුව ද පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලය වූ කලී බහුවිධ සාමාජිකයන්ගේ එකතුවකි. ඒ ඒ අමාත්‍යවරුන් එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය තුළ විවිධ පක්ෂයන් නියෝජනය කරනු ලබන අතර , ඔවුන් විවිධ දේශපාලනික කලාපයන් නියෝජනය කරන අතරම මධ්‍යම ආණ්ඩුව සමඟ ඇත්තේ ද එකිනෙකාට වෙනස් වූ සම්බන්ධතාවයන් ය. මේ පසුබිම තුළ හැගෙනහිර පළාත් සභාව තුළ විමර්ශන බලය භාවිත කිරීමේ දී එකී කාරණය සම්බන්ධයෙන් පොදු අරමුණක පිහිටා ක්‍රියාකර ඇති අතර මේ තාක් දුරට ඔවුන් පෙන්වා දී ඇත්තේ ඡන්දයෙන් පළාත් විධායකයේ ක්‍රියාකාරී ක්ෂේත්‍රයට ආණ්ඩුකාරවරයාගේ මැදිහත් වීම සම්බන්ධයෙන් ඔවුන් දක්වන විරෝධයයි. කෙසේ නමුත් මෙලෙස අමාත්‍ය මණ්ඩලයෙහි තිබූ දේශපාලනික සංවිධාන ගත වීම තුළින් බලය බෙදාහැරීම (Devolution) ප්‍රායෝගික වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වීම සම්බන්ධයෙන් වෙනත් කාරණාවන් ද ඉස්මතු කරයි. එනම් සමහර අමාත්‍යවරුන් විශේෂයෙන් ම මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ජනාධිපති, ජාතිය ගොඩනැංවීමේ අමාත්‍යාංශය²³⁵ ආදිය සමඟ තිබූ සමීප සම්බන්ධතාවය තුළින් තම තමන්ට අදාළ අමාත්‍යාංශයන්ගේ කාර්යයන් කඩිනම් කර ගැනීම සඳහා විවිධාකාර උපාය මාර්ගයන් භාවිත කළ බවද පෙනේ. එලෙස මධ්‍යම ආණ්ඩුව සමඟ ඉතා සමීප සම්බන්ධතාවයක් පෙන් වූ අමාත්‍යවරුන් සාපේක්ෂව ආණ්ඩුකාරවරයාගේ මැදිහත් වීම සම්බන්ධයෙන් වඩාත් පහසු ලෙස ප්‍රතිචාර දැක්වූ බව කිව හැකිය. එවැනි සමීප සම්බන්ධතාවයන්ගේ පදනම වී ඇත්තේ අදාළ පුද්ගලයින් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ප්‍රධාන පෙළේ ක්‍රියාකාරීත්වය සමඟ තිබූ පුද්ගලික සම්බන්ධකම් හෝ පක්ෂ මට්ටමින් මධ්‍යම ආණ්ඩුව සමඟ තිබූ සමීපත්වය මතය. ඒ අනුව නිදසුනක් ලෙස ජනාධිපතිවරයා හෝ බැසිල් රාජපක්ෂ මහතා සමඟ සමීප සම්බන්ධයක් තිබූ හෝ ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂයේ සාමාජිකත්වය හිමි වූ (එක්සත් ජනතා නිදහස් සන්ධානය තුළ වන වෙනත් පක්ෂයක සාමාජිකයකු වීම වෙනුවට) පළාත් අමාත්‍යවරුන්ට ඒ තුළින් නෛතික සහ රාජ්‍ය සේවා මට්ටමේ උද්ගත වූ බාධකයන් මඟහරවා ගැනීමටත් ඔවුන්ගේ අපේක්ෂාවන් ඉටුකර ගැනීමටත් සමත් විය.

ශ්‍රී ලාංකික දේශපාලන සංස්කෘතියෙහි පුළුල් පසුබිම තුළ පළාත් අමාත්‍යවරුන්ට තමන්ගේ ප්‍රතිපත්තීන්, වැඩසටහන්, ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරවා ගැනීමට අවශ්‍ය නම් ඉහත කී ආකාරයෙහි අවිධිමත් යාන්ත්‍රණයන් ට අනුගත වීමට අවශ්‍ය ම වන අතර එවැනි තත්වයන් පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයක සාමූහික වගකීම දැකී ලෙස යටපත් කරනු ලබන්නා සේම බලය

234 1987 අංක 42 දරණ පළාත් සභා පනතේ IV කොටසේ දැක්වෙන පවතින දුර්වලතාවයන්ගෙන් යුක්ත වූ පළාත් රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධ රාමුව එක් අතකින් ද පළාත් රාජ්‍ය සේවය තුළ දේශපාලනිකරණය හතර කිරීමේ අපේක්ෂාව පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලය අත තිබීම අනෙක් අතට ද, යන්න අභියාචනාධිකරණයේදී උද්ගත වූ මූලිකම ප්‍රශ්නය ලෙසට පොසිතිලමේ එදිරිව මැතිවී (1996) 2 SLR 82 නඩුව දැක්විය හැකි බණ්ඩාර එදිරිව ඇරැඹිවල(1996) CA ඊට් ඉල්ලීම අංක 483 /95 1996 මැයි 24 දින (වාර්තාගත නොවූ) සහ රංජනී ප්‍රියලතා එදිරිව මධ්‍යම පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම (2009) CA ඊට් ඉල්ලීම අංක 775 /07 , 2009 නොවැම්බර් 3 දින වාර්තාගත වූයේ මාර්සිංස සහ වික්‍රමරත්න (2010) පිටුව 522 සහ ඉහත 4.1 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කළ කරුණු.

235 ජාතිය ගොඩනැගීමේ අමාත්‍යාංශයෙහි ප්‍රධානම වැඩසටහනක් වූ හැගෙනහිර නවෝදය සහ එකී අමාත්‍යාංශය හැගෙනහිර පළාතේ දැකිය හැකි මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ප්‍රධානම පෙනී සිටීම විය.

විමධ්‍යගත කිරීමේ සංකල්පයෙහි මූලික හරයන්ද උල්ලංඝනය කරයි. ව්‍යවස්ථාමය වශයෙන් ඉතා පැහැදිලි ලෙස ක්‍රියා කිරීමේ අධිකාරී බලයක් පළාත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයට ඇති කරුණු සම්බන්ධයෙන් වුව ද ආණ්ඩුකාරවරයාගේ උපායශීලී මඳිනත් වීමේ හැකියාව හෝ එවැනි ක්‍රියා පළාත් සභාවක කාර්ය සීමාව ක්‍රමවත් ව යන්න ද යන මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ අදහස නිසාවෙන් එය යටපත් වීමක් වේ. (ඒ තුළින් අහිතකර දේශපාලනික ප්‍රතිඵලයන්ට ඇති අවදානම උත්සන්න කරයි.)

හිඳුසුකක් ලෙස වර්ෂ 2009 ජූලිනී දී ආණ්ඩුකාරවරයා සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය අතර සම්බන්ධතාවය ඉතාම දුර්වල තත්වයකට පත් වූ අතර එහි බලපෑම කොතෙක් ද යත් සමහර අමාත්‍යවරුන් ආණ්ඩුකාරවරයාට ඉවත් කරන ලෙස ඉල්ලා ජනාධිපතිවරයාට උපදෙස් දෙමින් වාර්තාවක් ඉදිපත් කිරීමට පවා මූලික කටයුතු කරන ලදී.²³⁶ මෙකී කාරණය මත පදනම් වී අමාත්‍ය මණ්ඩලය ද කොටස් වලට බෙදුණු අතර ඔවුන් අතර එකමතිකත්වයක් නොමැතිව එවැනි ක්‍රියා මාර්ගයක් ගත නොහැකි බව පෙනුණි.²³⁷ කෙසේ නමුත් වර්ෂ 2008 ජූනි සිට 2009 ජූලි දක්වා කාලය තුළ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ ක්‍රියාකලාපය හේතුවෙන් උද්ගත වූ ප්‍රශ්නකාරී තත්වයන් පෙළගස්සමින් සැකසූ නිල මට්ටමේ ලිපියක් සකසා ඊට සම අමාත්‍යවරයෙකුම අස්සත් තබා පැමිණිල්ලක ස්වභාවයෙන් එය ජනාධිපතිවරයා වෙත ඉදිපත් කරන ලදී.²³⁸ ඒ අනුව පළාත් ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සිය බලතල යටතේ ඇති පොලිස් බලය පළාත තුළ ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකිවන පරිදි ව්‍යවස්ථාගත කිරීමට උත්සාහ කළ පොලිස් ව්‍යවස්ථාව සම්බන්ධයෙන් ගත් කල සමහර අමාත්‍යවරුන්ගේ අදහස වූයේ ඒ තුළින් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරීන් වන ආරක්ෂක ලේකම් වැනි තනතුරු සමග ගැටුම්කාරී තත්වයන් උද්ගත කිරීමට එකී උත්සාහය හේතු විය හැකි බවයි.

එක්තරා ආකාරයකින් ගත් කළ අමාත්‍ය මණ්ඩලය තුළ කටයුතු කිරීමේදී කැබිනට් එකතුව යන්න වන අතර එය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය සහ බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ දෘෂ්ටිකෝණයකින් බැලීමේ දී ඉස්මතු වන වැදගත් කාරණයක් නම් මධ්‍යම ආණ්ඩුව යම් ආකාරයක ප්‍රතිවිරෝධතාවයක් දැක්විය හැකි බවට පෙනුම් කෙරෙන කාරණා සම්බන්ධයෙන් විරෝධයක් විම අමාත්‍යවරුන්ට බලපාන හේතු සාධකයන්ය. කෙටියෙන් ප්‍රකාශ කළහොත් මෙකී අමාත්‍යවරුන්ගේ විරෝධතාවය මතු වූයේ මධ්‍යම ආණ්ඩුව ප්‍රකෝප කිරීමෙන් පළාත් සභාවක් ඒ ඒ සාමාජිකයන්ට පුද්ගලිකතාවන් උද්ගත විය හැකි අහිතකර ප්‍රතිඵලයක් සම්බන්ධයෙන් වූ ඔය නිසාවෙනි. එම නිසා බලය විමධ්‍යගත කිරීම සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ හෝ නීතිය තුළ කවරක් සඳහන් වුව ද බලය බෙදුණැරීමේ (Devolution) ශක්තිය පිළිබඳව තීරණය කෙරෙනු ඇත්තේ පවතින දේශපාලනික යථාර්ථයන් තුළ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ස්ථාවරය පදනම් කර ගනිමිනි.

මේ තත්වය යටතේ බලය විමධ්‍යගත කිරීම සම්බන්ධයෙන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය රාමුව සහ ආණ්ඩුවේ විවිධ නෛතික ස්ථරයන් අතර ඇතිකරන ලද සම්බන්ධතාවය වූ කලී එක් අතකින් දැකී ලෙස පුද්ගලානුබද්ධව දේශපාලනික සම්බන්ධතාවයන්ට දෙවන වන අතර අනෙක් අතින් පළාත් ස්වාධීනත්වය කෙරේ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ සීමාවන් කවරේ ද යන්න පිළිබඳ දේශපාලනික නිගමන වලට හිතර හිතර පැමිණීම සඳහා ඇති කරන ආතතීන්වලින් ද යුක්ත වේ. මෙකී තත්වය තුළින් ගමන් වන්නේ බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ තත්වය කවරක් වුවද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය පාලනයකට නීතියේ ආධිපත්‍යයට ඇති අනුකූලතාවය පිළිබඳව මූලික ප්‍රශ්නාර්ථයක් ඇති බවයි. මේ තත්වය තුළින්

236 154 ආ (4) (අ) වගන්තිය ඉහත 4.1 පරිච්ඡේදයෙහි සාකච්ඡා කළ කරුණු බලන්න
237 අමාත්‍යවරුන්ගේ එකමතික සහයෝගය නොමැතිව යන හේතුව ද ඇතුළත්ව, 154 ආ (4) වගන්ති ප්‍රකාර නෛතික කාර්යපටිපාටිය සඳහා අවශ්‍ය බහුතරය පළාත් සභාව තුළ සහයෝගයක් නොදක්වයි.
238 ජනාධිපති කාර්යාලයෙන් මේ සම්බන්ධයෙන් කිසිදු පැහැදිලි හෝ නිල මට්ටමේ ප්‍රතිචාරයක් නොවීය

පළාත් සභාවේ සමාජිකයන් අතර දැකී අපේක්ෂා හංගතවයක් ඇති වී තිබෙන අතර එය විමධ්‍යගත ආයතනයක් කෙරේ ඇති මහජන විශ්වාසයට ද ඇතිවියකි.

4.5 නිගමන

විමධ්‍යගත කරන ලද විධායක බලතල සම්බන්ධයෙන් වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය සහ අනෙක් තෙතික ප්‍රතිපාදන සම්බන්ධයෙන් ඉහතින් කරන ලද විශ්ලේෂණයෙන් පෙනුණු කෙරෙහි දහතුන් වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ ප්‍රමාණයෙන් ගත්කළ ව්‍යවස්ථාදායක බලතල විමධ්‍යගත කර ඇති ප්‍රමාණයට වඩා අඩු ප්‍රමාණයකින් විධායක බලතල විමධ්‍යගත කර තිබෙන බවයි. මේ තත්වය උද්ගත වී ඇත්තේ පළාත් පරිපාලනයෙහි දෛනික කටයුතු සම්බන්ධයෙන් පවා විධායක බලතල ලබා දෙමින් ආණ්ඩුකාරවරයා එකී ව්‍යුහය තුළ කෙතෙක් ස්ථානයක තැබීම නිසාවෙනි. බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ දෘෂ්ටිකෝණයකින් බලන කල ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල අවහිරකාරී සහ අනවශ්‍ය බවට සැදුහත් කළ හැකිය.

තවද මෙකී බලතල පළාත් සභා පනතේ විස්තර කර ඇති ආකාරයෙන් පැහැදිලි වන්නේ බලය විමධ්‍යගත කිරීම යන්න තවදුරටත් සීමා කෙරෙන තත්වයක් සහ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුව බලන කල එය පිළිගත නොහැකි තත්වයක් බවත් ය. පළාත් මූල්‍ය කටයුතු සහ පළාත් රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයා සතු බලතල සහ කාර්යයන් විමසීමේ දී ගමන් වන්නේ වගකීමකින් තොරව බලය ප්‍රදානය කිරීමක් සහ පළාත් සභාව හරහා පළාතේ ජනතාවට ම විධායක ක්‍රියාවන් සම්බන්ධයෙන් ප්‍රජාතාන්ත්‍රික වගකීමේ තත්වයක් නොමැති ස්වභාවයක් ඇති බවයි.²³⁹

අන්තර්කාලීන ප්‍රතිකර්මයක් ලෙස සම්මත කරගත් අනුශංගික විධිවිධාන ප්‍රතිපාදන පනත තවදුරටත් ක්‍රියාත්මකව පවතී. ඒ තුළින් පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති විෂය කරුණු සම්බන්ධයෙන් ඊට පෙර මධ්‍යම ආණ්ඩුව විසින් සැකසූ ව්‍යවස්ථාවන් යටතේ පළාත් අමාත්‍යවරුන් සිය විමධ්‍යගත බලතල භාවිත කිරීමේ ඉඩකඩ සැලසෙන අතර එකී කාර්යය මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ඒ හා සම්බන්ධ නිලධාරීන් සමඟ එක්ව කළ හැකිය. මෙකී ව්‍යවස්ථාව සම්මත කරනු ලබන අවස්ථාවේ දී අවධානය යොමු වූ කාරණයක් වන්නේ ඒ තුළින් පළාත් සභා ප්‍රඥප්ති සැකසීමේ ක්‍රියාවලිය අධිකාරියට පත් කරනු ඇති බවත් ඒ තුළින් බලය විමධ්‍යගත කිරීම යන්න යටපත් වන බවත්ය. පළාත් සභාවන් හි ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය කිරීමේ චාරිතාවන් විශේෂයෙන්ම ශක්තිමත් තලයක තිබූ බවට ප්‍රකාශ කළ නොහැකි මුත් එකී තත්වය සහ මෙකී අභිවිශේෂ ප්‍රතිපාදන පනත සමඟ සහ සම්බන්ධයක් ඇති බව ප්‍රකාශ කිරීම ද දුෂ්කරය. තවත් බොහෝ හේතු කාරණා අතර හීන විශාරදයන් සහ මානව සම්පත් ආදී ධාරිතාව පිළිබඳ ගැටලුකාරී තත්වයන් ද පළාත් මට්ටමින් තිබූ අතර මෙකී පළාත් සභාවට සිය ප්‍රඥප්ති සම්පාදක බලය පූර්ණ වශයෙන් භාවිතා කිරීමේ දී එකී බාධාවන් ද බලපාන ලදී.

239 1987 අංක 42 දරණ පළාත් සභා පනතේ II (අ) සහ 18 ප්‍රතිපාදනයන් තුළින් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ ක්‍රියාකලාපය සම්බන්ධව කිසිදු සාකච්ඡාවක් පළාත් සභාව තුළ කිරීම තහනම් කරයි. ඒ අනුව ආණ්ඩුකාරවරයා වූ කලී මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ නියෝජිතයකු ලෙස මධ්‍යම ආණ්ඩුවට පමණක් චාරිතා කිරීමට බැඳී අයෙකු ද වනවා සේම පළාත් සම්බන්ධයෙන් ඔහු ගන්නා විධායක තීරණ එකී පළාත් සභාව තුළම වුවද සාකච්ඡා කිරීමට පවා නොහැකිය. වෙනත් වචන වලින් හම් ආණ්ඩුකාරවරයාට පත් කරනු ලැබ ඇත්තේ පළාතේ ජනතාව විසින් නොවන අතර ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ලෙස ජනතා ඡන්දයෙන් තේරී පත් වූ පළාත් සභාවට ද ඔහුගේ වගකීමක් නොමැත. එසේම ඒ ආකාර වූ ක්‍රියාවන් සාකච්ඡා කිරීම පවා කළ නොහැක. 154 (අ) (4) වගන්තිය ප්‍රකාරව පළාත් සභාවකට ආණ්ඩුකාරවයා ව ඉවත් කිරීමට හැකියාව ඇති ප්‍රතිපාදනයන් පවා ප්‍රධාන දුර්වලතාවයන් දෙකකින් යුක්තය. (අ) ආණ්ඩුකාරවයා ඉවත් කිරීම අවශ්‍ය කරන්නා වූ ඉතා තදබල දේශපාලනික තත්වයක් උද්ගතව ඇති අවස්ථාවක් පමණක් ඉන් සලකා බැලෙන අතර 154 (අ) (4) වගන්තිය ප්‍රකාර දේශපාලනික සහ තෙතික අභියෝගයන් මගහැර තිබුණ ද තත්වය එසේම ය. තවද ආණ්ඩුකාරවරයා ඉවත් කිරීම දක්වන උපදෙස් සහිත ඉදිරිපත් කිරීමක් වූ කලී නිශ්චිතව ම ජනාධිපතිවරයාගේ උපදෙස් මත වූ බවට සම්පූර්ණ වශයෙන්ම සිතිය හැක. (එනම් දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ක්‍රියාත්මක නොවීම සම්බන්ධයෙන් ද මෙකී තරකයම භාවිත වී ඇත.) (අ) පළාත් සභාවක දෛනික විධායක ක්‍රියා සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ සාමාන්‍ය වගකීම තහවුරු කිරීමට කිසිවක් ඉන් සිදු නොවේ.

බලය විමධ්‍යගත කිරීම සම්බන්ධයෙන් තිබූ ඉහළ අධිකරණයන් හි තීරණ ද තරමක් දුරට අතාරකික පදනම් වලින් යුක්ත වූ අතර මුල්කාලීනව ඉතා අන්තගාමී ලෙස බලය විමධ්‍යගත කිරීම සම්බන්ධයෙන් අතිතකර තීන්දු ලබා දුන් ද, පසුකාලීනව අධිකරණ තුළින් වඩාත් පුළුල් බලය බෙදාහැරීමක් (Devolution) සම්බන්ධයෙන් වූ 'මිත්‍රශීලී' ප්‍රවේශයක් ගත් බව පෙනේ. කෙසේ නමුත් කාලයක් තුළ අධිකරණය ය ආකල්පයන් තුළ යම් ගලායාමක් සඳහා ඉඩ සලසා පසුගිය වසර 27 ක කාලය තුළ වූ හඬු හීතිය සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ එකී රාජ්‍යයක් තුළ බලය විමධ්‍යගත කිරීම සම්බන්ධයෙන් අධිකරණමය වශයෙන් වර්ධනය කරන ලද ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථානුකූල මූලධර්මයන්ගේ හරයන් පිළිබඳව වන තත්ත්වයන් වෙනස් කර දැක්වීම අපහසු බවට සැලකීම සාධාරණ වේ. ඒ ඒ හඬු හීන්ද එකී සිද්ධිමය කාරණා මත පදනම් ව විසඳීමට කටයුතු කර ඇති අතර හීන විද්‍යාත්මක පසුබිමක පවතින දුර්වලතාවය නම් බලය විමධ්‍යගත කිරීම සම්බන්ධ හඬු හීතියෙහි පුළුල් වූ පසුතලයක සිට බලන කල ඒ ඒ හඬුවේ ඇති එකිනෙක හා අදාළත්වය පෙන්වූ කෙරෙන මූලධර්මයන් පෙන්වා දීමක් නොවීම යි.

වඩාත් පුළුල් ලෙස ගත්කළ මෙකී විධායක බලය යටපත් කරමින් පූර්ණ ආවරණයක් සහිත මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ උත්තරීතරතාවයන් ඇති බවට පූර්ව නිගමනයක් ඇති අතර එය බලය බෙදාහැරීම සම්බන්ධයෙන් වන හරයට නොගැළපෙන තත්ත්වයකි. ඉහතින් සාකච්ඡා කළ හරයාත්මක කාරණා වලට අමතරව මේ තත්ත්වය තවදුරටත් ගමන් කෙරෙන හෙතෙක ප්‍රතිපාදන කිහිපයක් තුළින් පළාත් මට්ටමේ ඉතාම හා නොවැදගත් කාරණා සම්බන්ධයෙන් පවා මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ හෝ ජනාධිපතිවරයාගේ දායකත්ව ඉල්ලීම තුළින් පවතින තත්ත්වය මනාව සනාථ වේ.²⁴⁰ පවතින පරිපාලනමය හීන සහ පරිවයන් තුළින් මෙකී ව්‍යුහාත්මක රාමුව තව දුරටත් සුමට කර ඇති අතර ඒ තුළින් බලය බලය බෙදාහැරීම (Devolution) යන්න අතීතයට ගෙනයන අතරම එම පසුගාමී තත්ත්වය කිසිදු අවස්ථාවක දී විධිමත් ලෙස හැඩත ව්‍යුහගත කිරීම සඳහා සුදුසු විමර්ශනයක් කර නොමැත. තවද පවතින අවිධිමත් දේශපාලනික පරිවයන් හා පක්ෂ දේශපාලනයෙහි ස්වභාවය තවදුරටත් මධ්‍යම ආණ්ඩුවට කෙන්ද්‍රගත වූ දීර්ගත් කිරීමක් සපයයි. දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය වඩාත් අර්ථනවිත ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමට මෙකී දේශපාලනික සහ පරිපාලනමය පරිවයන් ප්‍රතිසංවිධානගත කිරීම උපකාරී විය හැකි අතර එවැනි තත්ත්වයක් උද්ගත වන තෙක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය දුර්වලතාවයන්ට ප්‍රතිකර්මයක් සැපයීම සිදුකළ හැකිය.

240 නිදර්ශනයක් ලෙස, පළාත් සභාවක අභ්‍යන්තර ක්‍රියාපටිපාටීන් සඳහා ජනාධිපතිවරයාගේ අනුමැතිය අවශ්‍ය වීම; සියලුම පළාත් විධායක ක්‍රියාවන් ජනාධිපතිවරයාගේ නමින් ගත යුතු වීම. පිළිවෙලින් 1987 අංක 42 දරණ පළාත් සභා පනතේ 1988 අංක 37 දරණ පළාත් සභා (වැරදි හා දීමනා ගෙවීමේ) පනතේ II සහ 15 (2) ප්‍රතිපාදනයන් සහ 1993 අංක 17 දරණ පළාත් සභා විශ්‍රම පනත. මේ සෑම එකක් ම මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ කිසිදු සම්බන්ධයක් නොමැතිව පළාත් මට්ටමින් වුවද කටයුතු කළ හැකිය.

පරිච්ඡේදය 5

අධිකරණ බලය විමධ්‍යගත කිරීම : පළාත්වද මහාධිකරණය

දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සෑම පළාතක් සඳහා ම මහාධිකරණය බැගින් ස්ථාපනය කරනු ලබයි.²⁴¹ අදාළ මහාධිකරණය ස්ථාපිත කරනු ලැබූ පළාත එම අධිකරණයට අදාළ ප්‍රාදේශීය අධිකරණ බල ප්‍රදේශය වේ.²⁴² අදාළ පළාත තුළ සිදුකරනු ලැබ ඇති අපරාධ වරදවලට අදාළව²⁴³ ශ්‍රී ලංකාවේ මහාධිකරණයේ සාකච්ඡා වූ මුල් අවස්ථා අපරාධ අධිකරණ බලය හා වරින්වර ඊට පවරනු ලබන්නාවූ බලතල (උදා:- කම්කරු විනිශ්චය සභාවන් තීන්දු හා ගොවි ජන සේවා පනත යටතේ ලබා දුන් තීන්දු සම්බන්ධව අභියාචනාවන් සමාගම් පනතට අදාළ අධිකරණ බලය) ආදී අධිකරණ බලතල ඊට හිමි වේ.²⁴⁴ එසේම හඬයාස් කෝපුස්²⁴⁵ (habeas Corpus) සර්ටියෝරාර් (Certiorari) තහනම් ක්‍රොසිඩෙන්ඩෝ (Procedendo) මන්ඩාමුස් (Mandamus) හා ක්වෝ ටොරන්ටෝ²⁴⁶ (Quo Warranto) යනාදී ඊට ආඥා හිඟ කිරීමේ බලය ද පළාත්වද මහාධිකරණය වෙත හිමිවේ. හීනිපතිවරයාගේ උපදෙස් මත පදනම් ව අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව මගින් කරනු ලබන නිර්දේශයන්ට අනුව ජනාධිපතිවරයා විසින් මහාධිකරණයන්ට විනිසුරුවරුන් පත් කරනු ලැබේ.²⁴⁷ එසේ පත් කරනු ලබන විනිසුරුවරුන් අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාවේ නිර්දේශයන්ට අනුව ජනාධිපති විසින් ඉවත් කරනු ලැබීම හා විනයානුකූල කටයුතුවලට යටත් වේ.²⁴⁸ මහාධිකරණ විනිසුරු ස්ථාන මාරුකිරීම් බලය අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව වෙත පවතී.²⁴⁹

අධිකරණ සේවා කොමිෂන් සභාව වැනි මධ්‍යම ආයතනික ව්‍යුහයන් සමඟ අධිකරණ සම්බන්ධතාවය පවතවාගෙන යන අතර ම පළාත් මට්ටමෙන් මහාධිකරණ පිහිටුවීමත් ඒවා හෙළිකමය වශයෙන් ස්ථානගත කිරීමත් කලින් යුක්තිය පසිඳුලීමේ පරිපාලනමය පද්ධතිය තුළ විමධ්‍යගතකරණයක් පිළිබිඹු වන නමුත් 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ වන අධිකරණ බලය බෙදා හැරීමක් දක්නට නොලැබේ. පළාත් අධිකරණ සේවයක් (පළාත් රාජ්‍ය සේවය හා සමාන ඇයුරින්) යම් තරමක හෝ අභියාචනා ක්‍රියාපටිපාටියක් ආදී වශයෙන් ව්‍යවස්ථාදායක බලය විමධ්‍යගත කිරීමට සමානුපාතිකව සභාවේ බලය ද විමධ්‍යගත කිරීමකට ලක්වුවා නම් අධිකරණයන්හි ආයතනික ව්‍යුහය බලතල කාර්ය පටිපාටීන් හා අධිකරණ පාත්‍රතාවයන් මීට වඩා වෙනස්කම්වලට ලක්වීමට ඉඩ තිබුණි.

241 154 න (1) වගන්තිය

242 2 (3) ප්‍රතිපාදනය යටතට හැඟෙන කාරණා හැර සහ 1996 අංක 10 දරන පළාත්වද මහාධිකරණය (විශේෂ විධිවිධාන) පනතේ දෙවන උපලේඛනය තුළ දක්වා ඇති ආකාරයට

243 154 න (3) (අ) වගන්තිය

244 1990 අංක 19 දරණ පළාත් වද මහාධිකරණ (විශේෂ විධිවිධාන) තුළින් මෙකී අතිරේක අධිකරණ බලයන් හා බලතල දක්වා ඇත. 1996 අංක 10 දරණ පළාත් මහ අධිකරණය (විශේෂ විධිවිධාන) පනත සහ 2006 අංක 54 දරණ පළාත් අධිකරණ (විශේෂ විධිවිධාන) (සංශෝධන) පනත. 1990 අංක 19 දරණ පළාත් මහාධිකරණ (විශේෂ විධිවිධාන) පනත තුළින් අභියාචනාධිකරණයට සහ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට අභියාචනය කිරීම ආකූළව සවිස්තරාත්මක හැඳින්වීමක් කරනු ලබයි. රාජ්‍ය සේවා කොමිසමට හා අධිකරණ සේවා කොමිසමට මැදිහත්වීම සම්බන්ධ වරද කෙරෙහි අපරාධ අධිකරණ බලය පළාත් මහාධිකරණ වෙත දහනවවන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් ලබා දී ඇත. පිලිවෙලින් 61 ඇ සහ III ඕ (2) යන වගන්තීන්.

245 154 න (4) (අ) වගන්තිය පළාත තුළ හීනි විරෝධී ලෙස රඳවාගෙන සිටිනු ලබන පුද්ගලයින් සම්බන්ධව

246 154 න (4) (ආ) වගන්තිය පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ ඇති කාරණා සම්බන්ධයෙන් ඇති මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ හෝ පළාත් ව්‍යවස්ථාවක් යටතේ ඇති ඕනෑම බලයක් භාවිත කරමින් පළාත තුළ ඕනෑම පුද්ගලයකුට විරුද්ධව මෙකී ඊට ආඥා හිඟ කළ හැකිය.

247 III (2) (අ) වගන්තිය

248 III (2) (ආ) වගන්තිය

249 III උ (1) (අ) වගන්තිය සහ මහාධිකරණ විනිසුරුවරුන් පුහුණු කිරීම සම්බන්ධ අවශ්‍ය රීති සැකසීමට ඇති බලය. III උ (2) (අ)

මෙකී කාරණය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් විවිධ හඬ තීන්දුවලදී ප්‍රකාශ කරන්නට යෙදී තිබේ.²⁵⁰ 2003 වර්ෂයේ දී මදුරු මධ්‍යම ඒදිරිව ගොවිජන සේවා සහකාර කොමසාරිස් හඬුවේ දී ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් මෙසේ ප්‍රකාශ කරන්නට යෙදුණි.

"ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට 13 වන සංශෝධනය හඳුන්වා දෙන අවස්ථාවේදී ව්‍යවස්ථාදායකය විසින් පළාත් වෙත පවරනු ලැබූ විශේෂිත විෂය කාරණාවන්ට අදාළ ව ව්‍යවස්ථාදායක බලය හා විධායක බලය ප්‍රදානය කිරීම පමණක් නොව අලුතෙන් හඳුන්වා දුන් පළාත්බද මහාධිකරණයන් හරහා අධිකරණ බලය ද විමධ්‍යගත කිරීමේ අරමුණු අපේක්ෂා කරනු ලැබ ඇත. අදාළ පළාත තුළ ජීවත්වන මහජනයාගේ දෛනික ජීවිතය අදාළ කටයුතු පළාත් තුළින්ම ඉටු කර ගැනීම පිණිස පළාත් සභා පිහිටුවන ලදී එසේ හෙයින් යම් පළාතක වාසය කරන අද ගොවියකුට කෘෂිකාර්මික අය බදු ගෙවීමවලට අදාළව නියෝගයක් අනියෝගයට ලක් කිරීම පිණිස හඬුවට පැමිණ අනියාවනා අධිකරණ බලය ක්‍රියාවට නංවනවා වෙනුවට ස්වකීය පළාතට අදාළ මහාධිකරණය වෙතින් ඒය ඉටුකර ගැනීමට හැකිවිය යුතුය."²⁵¹

250 13 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව සහ පළාත් සභා ජනත (1987) 2 SLR 312 හි 323 මේ සම්බන්ධව බලන්න: නිමලරත්න ඒදිරිව ගොවිජනසේවා සහකාර කොමසාරිස් (2003) 3 SLR 184.

251 මදුරු මධ්‍යම ඒදිරිව ගොවිජන සේවා සහකාර කොමසාරිස් (2003) SLR 189 සිල්වා අගවිනිසුරුතුමා හා යාපා විනිසුරුතුමා ද එකඟව, බණ්ඩාරනායක විනිසුරුවරිය විසින් 13 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ අධිකරණ බලය ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳ සඳහන් කළ ප්‍රතිපාදන යම් ආකාරයක දායක වේ. බලය බෙදාහැරීමක් ලෙසින් සඳහන් කරනු ලැබුවා වුවත්, යුක්තිය ලබාගැනීම පිණිස ප්‍රවේශවීම පහසු කරනු පිණිස භෞතික වශයෙන් අධිකරණ ස්ථානගත කිරීම ආදී වූ යුක්තිය පසිඳවීමේ පරිපාලන රටාව විමධ්‍යගත කිරීමක් යන්න අය විසින් අදහස් කරන ලද බව පැහැදිලි ය.

පරිච්ඡේදය 6

රාජ්‍ය බදු සහ මූල්‍ය රාමුව

ඉහතින් සාකච්ඡාවට බඳුන් කරන ලද පරිදි පළාත් සභාවලට අදාළ බලතල මූලික වශයෙන් පළාත් සභා ලැයිස්තුවෙන් දැනට සලකා බැලිය යුතු වශයෙන් සමගාමී ලැයිස්තුවේ ද ඇතුළත් වන අතර එ මත පදනම් වී සකසන ප්‍රඥප්ති ඇසුරෙන් පළාත් සභාවලට ස්වකීය බලතල ක්‍රියාත්මක කළ හැකිය.²⁵² මධ්‍යම රජයට අදාළ බලතල සමගාමී ලැයිස්තුවේ සඳහන් කොට ඇති අතර අවශේෂ ව්‍යවස්ථාදායක බලතල ද එහි සඳහන් වී ඇත.²⁵³ මේ ආකාරයෙන් පළාත් සභාවල මූලික වශයෙන් භාරයන් පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ දක්වා ඇති බලතලවලට අදාළ ව ඇති අතර සමගාමී ලැයිස්තුවේ බලතල වලින් ද සංස්ථාපිත කර ගත හැකිය. පළාත් සභාවක් විසින් පළාත් සභා ලැයිස්තුවට හෝ සමගාමී ලැයිස්තුවට අදාළ කරුණක් සම්බන්ධයෙන් හිඟ සකස් කරනු ලැබිය හැකි හෙයින් අදාළ වශයෙන් ඒහි ලැයිස්තු දෙකට ම අදාළ වන්නේය. 1989 අංක 12 දරණ පළාත් සභා (අනුශංගික විධිවිධාන Consequential Provisions) පනත මගින් දක්වා ඇති පළාත් සභා වලට අදාළව විධායක බලතලවල අභියත බව හේතුවෙන් මූල්‍ය වගකීම් පිළිබඳ සංකීර්ණ හා ගැටලු සහිත තත්ත්වයන් උද්ගත වනු ඇතැයි හැකිය.²⁵⁴

ආදායම් ඉපැයීමේ වගකීම්වලට අදාළව පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ 33 හා 36 (36:1 සිට 20) දක්වා අයිතමයන් මගින් පළාත් සභාවක් විසින් පැනවිය හැකි බදු හා ගාස්තු රැසක් දක්වා ඇති අතර අයිතම 35 මගින් මධ්‍යම රජයේ හිඟ ප්‍රකාර සීමාවන්ට යටත්ව ණය ලබා ගැනීම ද දක්වා ඇත.²⁵⁵ එ පනත සඳහන් පරිදිය.

- පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ සඳහන් ඕනෑම කරුණකට අදාළ ගාස්තු (අයිතම 33)
- මධ්‍යම රජයේ හිඟ ප්‍රකාරව දක්වා ඇති සීමාවන්ට අනුකූලව නොගත සහ සිල්ලර වෙළඳාමට පිරිවැටුම් බදු, සූරා බීම (අයිතම 36:1) 1995 අංක 25 දරණ පළාත් සභා පිරිවැටුම් බදු (සීමාවන් හා හිඳහස් කිරීම්) පනත
- ජාතික මට්ටමේ ලොතරැයි හැරෙන්නට ඔට්ටු ඇල්ලීම් හා ලොතරැයි සම්බන්ධ බදු (අයිතම 36:2)
- මත්පැන් සඳහා වන බලපත්‍ර ගාස්තු හා බදු (අයිතම 36:3 හා 26: 19)
- මධ්‍යම රජයේ හිඟවලින් දක්වා ඇති සීමාවන්ට යටත්ව මෝටර රථ වාහන ලියාපදිංචි බලපත් ගාස්තු (අයිතම 36:4)
- ඔහුඹ හා රසායන ද්‍රව්‍ය සඳහා වන අලෙවි හිඟවලින් බලපත්‍ර ගාස්තු හා බදු (අයිතම 36:5)
- හිඟවල හා වංචල දේපල පැවරීම් මත පනවන මුද්දර ගාස්තු (අයිතම 36:6)
- අයබදු එකතු කිරීම් (අයිතම 36:7)

252 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ නවවැනි උපලේඛණයේ I හා III ලැයිස්තු

253 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154 (උ)10 වගන්තිය හා නවවන උපලේඛණයේ II ලැයිස්තුව බලන්න.

254 4 පරිච්ඡේදයේ අන්තර්ගත සාකච්ඡාව බලන්න.

255 අයිතම 31 මගින් පළාත් සභාවල ණය හා ප්‍රකාශිත වගකීම් දක්වයි. පළාත් සභා පනතේ 21 වගන්තිය බලන්න.

- අධිකරණ දඩ හා ගාස්තු (අයිතම 36:8) හා 36:14
- වෛද්‍ය ආඥා පනත මෝටර් රථ වාහන පනත වනසත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂණ ආයතන පනත ඉඩම් සංවර්ධන ආඥා පනත රාජ්‍ය ඉඩම් ආඥා පනත කිරුම් මිණුම් ආඥා පනත ඇතුළුව බලය පවත්නා හීන ප්‍රකාර ව ගාස්තු හා අයකර ගැනීම් අයිතම 36:9, 36:10, 36:12, 36:139 හා 36:15)
- පළාත් සභා ලැයිස්තුවේ සඳහන් ඕනෑම කරුණකට අදාළව දෙපාර්තමේන්තු ගාස්තු අයිතම - 36:11)
- මධ්‍යම රජය මගින් පනවා ඇති සීමාවන්ට යටත්ව රාජ්‍ය දේපල වලට ද අදාළව ඉඩම් හා ගොඩනැගිලිවලට අදාළ අමතර බදු හා බදු (36:16 හා 36:17)
- මධ්‍යම රජය මගින් පනවා ඇති සීමාවන්ට යටත්ව බණිජ හිමිකම් සම්බන්ධ බදු (අයිතම - 36: 18)
- මධ්‍යම රජයේ හීන මගින් බලාත්මක කර ඇති පරිදි පනවන ඕනෑම බද්දක් අයිතම - 36:20

ඉහත දක්වා ඇති ආදායම් ඉපයීම්වලට අදාළ සීමාවන් පළාත් වැය භාර වගකීම්වලට සාපේක්ෂව පෙළ ගැස් වූ විට පෙනී යන තත්වය “සිරස් මූල්‍ය අසමතුලිතතාවය වේ” වෙනත් ආකාරයකින් ප්‍රකාශ කරන ලද්දේ දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් පළාත් සභාවලට පවරා දී ඇති ආදායම් ඉපයීමේ බලතලවලට සාපේක්ෂ ව ඉතා වාසි සහගත මට්ටමක වැයභාර වගකීම් රැසක් පවරා ඇති බවයි. ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් පළාත් සභා වෙත ස්වකීය බලතල ප්‍රකාර උපයන ආදායම් ප්‍රමාණය ප්‍රමාණවත් නොවන තරම් වැඩි වැයභාර වගකීම් පවරා ඇති බව පෙනී යන හෙයින් මෙසේ පවත්නා “සිරස් මූල්‍ය” අසමතුලිතතාවයට සමනය කොට සමානතාවය ඇතිකරන පරිදි වූ ක්‍රමවේදයක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් සැකසිය යුතුය.¹⁵⁴ ජ වගන්තිය ප්‍රකාර පිහිටුවා ඇති මූල්‍ය කොමිසමේ කාර්යභාරය වන්නේ එයයි.

තිරස් මූල්‍ය අසමතුලිතතාවය සමනය කිරීම හෙවත් “තිරස් සමානතාවය ” ඇති කිරීම පිණිස ද මූල්‍ය කොමිසම ක්‍රියාත්මක වේ. ඕනෑම රටක පවත්නා ස්වභාවික හු විද්‍යාත්මක ආර්ථික හෝ දේශපාලනික සාධක හේතුවෙන් ආර්ථික සංවර්ධනය හා ධන සම්පත් සම්බන්ධයෙන් කලාපීය විෂමතාවයන් දැකිය හැකිය. මේ ආකාරයෙන් ප්‍රාදේශීය විෂමතාවයන් හා අසමතුලිත ආර්ථික සංවර්ධන තත්වයන් වළක්වා ගැනීම මගින් උණ සංවර්ධන ප්‍රදේශවලට සහය ලබාදීමත් මුළු රටපුරා ම සමාන ප්‍රමිතියකින් යුත් රාජ්‍ය සේවාවක් ක්‍රියාත්මක කිරීමත් පිණිස මධ්‍යම රජයන් පළාත් අතර සම්පත් හෙදවේ පරිහරණය කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් සකසා ගැනීම අවශ්‍ය වේ. ඒ අයුරින් තිරස් සමතුලිතතාවයන් ජනනය කරනු පිණිස ජනාධිපතිවරයා වෙත නිර්දේශ ඉදිරිපත් කිරීම මූල්‍ය කොමිසන් සභාවේ ඉතාම වැදගත් වන කාර්ය භාරයකි.

154 හ වගන්තිය මගින් ස්ථාපිත කොට ඇති මූල්‍ය කොමිසන් සභාව මහ බැංකු අධිපති, මහා භාණ්ඩාගාරයේ ලේකම්, හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සභාවේ නිර්දේශ පරිදි ලංකාවේ ප්‍රධාන ජනවර්ග 3 නියෝජනය වන පරිදි ජනාධිපතිවරයා විසින්²⁵⁶ පවරනු ලබන ගෞරවනීය පුද්ගලයන් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත වේ. මූල්‍ය කොමිසන් සභාවට පත්කිරීම් සම්බන්ධයෙන් පළාත් සභාවල සෘජු නියෝජනයක් නොමැතිවීමත් ඒ සඳහා පළාත් සභාවල දායකත්වයක් නොමැතිවීමත් මෙම පරිපාටියේ පවත්නා තදබල දුබලතාවයකි. මූල්‍ය කොමිසන් සභාවේ සාමාජිකයකුගේ නිල කාලය අවුරුදු තුනකි.²⁵⁷ මූල්‍ය කොමිසන් සභාවේ නිර්දේශයන් හා උපදෙස් පරිදි මධ්‍යම රජය විසින් පළාත් සභාවල අවශ්‍යතාවයන්ට ප්‍රමාණවත් මුදල් ප්‍රමාණයක් වාර්ෂික අයවැයෙන් වෙන් කරනු ලබයි.²⁵⁸

පළාත් අතර විවිධ මට්ටමින් බෙදී යන පරිදි වාර්ෂික අයවැයෙන් වෙන් කෙරෙන අරමුදල් සිරස් මූල්‍ය අවශ්‍යතාවය සමාන කිරීමට උපකාරී වන පරිදි බෙදා හැරීමට හැකිවන සේ ජනාධිපතිවරයා වෙත නිර්දේශ හිකුත් කිරීම මූල්‍ය

256 154 ජ (1) වගන්තිය 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ 19 වන වගන්තිය මගින් සංශෝධනයයි.
 257 154 ජ (2) වගන්තිය
 258 154 ජ (3) වගන්තිය

කොමිෂන් සභාවේ කාර්යභාරය වේ.²⁵⁹ සමාන බලතල බෙදීමේ ක්‍රියාවලියට මධ්‍යම රජය මත පදනම් වෙත තත්ත්වයක් තුළ මූල්‍ය කොමිසම විසින් මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන වෙන් කිරීම් සම්බන්ධව හා තීරණ ගැනීම් සම්බන්ධ මධ්‍යගත සම්බන්ධීරණ භූමිකාවක් දරන බව පෙනී යයි. එසේ නමුත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වන ප්‍රතිපාදන ප්‍රකාරව වෙන් කරනු ලබන අරමුදල් ප්‍රමාණයන් පිළිබඳ නිර්දේශ ඉදිරිපත් කරනවා හැරෙන්නට පළාත් සභා සම්බන්ධයෙන් සමස්ත වශයෙන් මූල්‍ය වෙන් කිරීම් පිළිබඳ තීරණ ගැනීම් ක්‍රියාදාමයට කිසිදු සම්බන්ධතාවයක් නොමැත. එමෙන්ම කොමිසම මගින් ලබාදෙන නිර්දේශයන් අනිවාර්ය වශයෙන් පිළිපැයීමේ පරිච්ඡේදයක් නොමැති අතර එම නිර්දේශ හැකි උපරිම මට්ටමින් මාර්ගෝපදේශ ලෙසින් සලකනු ලබයි.

හිරස් සමානතාවයක් ගොඩනැගීමේ ක්‍රියාවලිය තුළ රට පුරා ම ප්‍රාදේශීය වශයෙන් සමතුලිත සංවර්ධන මට්ටමක් බිහිකිරීම පිණිස ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයේ ද කොමිසම නියැලේ. මේ සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමේදී කොමිසම විසින් අ: සෑම පළාතකම ජනගහනය අ: සෑම පළාතකම එක පුද්ගල ආදායම අ: ආර්ථික හා සමාජ අසමතුලිතතා අවම කිරීම අ: පළාත් අතර උපරිම එක පුද්ගල ආදායම හා අවම එක පුද්ගල ආදායම මට්ටම් අතර විෂමතා සමනය කිරීම ආදී කරුණු සැලකිල්ලට ගනු ලැබිය හැකිය.²⁶⁰

එමෙන්ම පළාත් මූල්‍ය කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල මගින් මධ්‍යම ආණ්ඩුව පාලනය, මූල්‍ය කටයුතුවලට අදාළව පරිපාටිත හා පාලනයක් සහ මූල්‍ය අස්ථාවරතාවයන් වැළැක්වීම පිණිස මැදිහත්වීමට ජනාධිපතිවරයා සතු බලතල පිළිබඳ මේ වන විට දැනුවත් වී ඇත.²⁶¹ කොමිසමේ නිර්දේශයන් සාධාරණීකරණය කිරීමේ හැකියාවෙන් තොරවන අතර එය නඩු කටයුත්තක් දී ඉදිරිපත් කිරීමට ද නොහැකිය. එමෙන් ම මහජන ප්‍රතිපත්ති හා කොමිසමේ කාර්යභාරයන් හා බැඳී ඇති තාක්ෂණික ස්වරූප හේතුවෙන් මෙන්ම කොමිසම සකසා ඇති සීමාකාරී තත්ත්වයන්ට ඊට මැදිහත්වීමට අධිකරණයට ද බාධා පවතී.²⁶²

සමස්තයක් ලෙස සලකා බලන කල්හි 13 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් දැකිය හැකි ඉතාමත් දුර්වල තත්ත්වයක් වන්නේ, මූල්‍ය බලතල බෙදීම පිළිබඳ පවතින ව්‍යවස්ථාපිත හා නෛතික රාමුවයි.²⁶³ සාමාන්‍යතාවයක් ඇති කිරීම පිණිස පවත්නා ක්‍රමවේදයන් පද්ධතීන් හා මධ්‍යගත මූල්‍ය හුවමාරු කිරීමට අදාළව පවත්නා පද්ධතිය තුළ වරදක් දැකිය නොහැකි වුව ද ඒ තුළ සමානතාවයන් ජනනය පිණිස සකසා ඇති ක්‍රමවේදයන් ශක්තිමත්ය. කෙසේ වෙතත් 13 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ ප්‍රකාරව මධ්‍යගත මූල්‍ය හුවමාරු ක්‍රමයක් පුළුල් ආකාරයෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ තත්ත්වක් තුළ පවතින බලතල බෙදාහැරීමේ (Devolution) සන්දර්භය මත කොමිසම සතු බලතල ප්‍රමාණවත් නොවන බව ද පෙනී යයි. එමෙන්ම පවත්නා පද්ධතිය, කාර්යක්ෂමව, පලදායීතාව, හා බලතල බෙදාහැරීම අවතක්සේරු කරන පරිපාලන හා දේශපාලන පරිච්ඡේදයන් තුළින් ද දුර්වල කරයි.²⁶⁴

259 154 ඡ (4) (අ) ජනාධිපතිවරයා විසින් යොමුකරනු ලබන පළාත් මූල්‍ය කටයුතුවලට අදාළ වෙනත් ඕනෑම කාරණයක් සම්බන්ධයෙන් කොමිසම විසින් නිර්දේශ ඉදිරිපත් කළ හැකිය: 154 ආර් (ඒ) වගන්තිය

260 154 ඡ (5) වගන්තිය

261 4.1 හා 4.3 පරිච්ඡේදවල අන්තර්ගත කරුණු කියවා බලන්න

262 පරිච්ඡේද 4.1 සහ 4.2 බලන්න. උදාහරණයක් වශයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල සම්බන්ධ තත්ත්වයන්හි දී අධිකරණයේදී සමාලෝචනයට ගත් බවක් දක්වයි.

263 පළාත් සභා ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීමට (Strengthening the Provincial council system) CPA (2008) අදාළ වාර්තාවේ 13 වන සංශෝධනය මගින් දක්වා ඇති මූල්‍ය කටයුතු පිළිබඳ තත්ත්වය දක්වා ඇත. පරිච්ඡේද 5 හා 8 හි සඳහන් අශෝක ගුණවර්ධන කමිටු වාර්තාව ද බලන්න.

264 සංවර්ධිත බලතල බෙදාහැරීමක් කළ මූල්‍ය සැලසුම් පිළිබඳ සමස්ත තත්ත්වය අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස 'පෙඩරල් ශ්‍රී ලංකාවක් තුළ මූල්‍ය සැකසීම' (CPA කොළඹ) ඒ. වැලිකල වාර්තාව බලන්න

6.1 හැඟෙනහිර පළාතේ රාජ්‍ය මූල්‍ය පිළිබඳ ව්‍යුහය

1987 අංක 42 දරණ පළාත් සභා පනත (1990 අංක 28 දරණ පළාත් සභා පනතින් (සංශෝධිත) මගින් දැක්වා ඇති පැහැදිලි කිරීමට අමතරව, මූල්‍ය පාලනයට අදාළව රීති පිළිබඳව හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ මූල්‍ය රීති (2009) මගින් පැහැදිලිව දැක්වා ඇත.²⁶⁵ මෙකී රීති සමුදාය මගින්, විද්‍යුත් සැලසුම් හා අයවැය, විද්‍යුත් කිරීම් සඳහා අධිකාරී බලය, ආපසු ගැනීම්, පාඩුකිදුනස් කිරීම්, කපා හැරීම්, මූල්‍ය කළමනාකරණය හා වගවීම, ලදුපත්, ගෙවීම් මුදල් භාරකාරත්වය, බැංකු ගිණුම්, ගිණුම්කරණයේ පටිපාටි හා වගකීම්, සම්පාදනයන්, වත්කම්, ගබඩා කළමනාකරණය, මුදුණ හා ප්‍රකාශන අවශ්‍යතා මෙන්ම විශාල පරාසයක විනිදුනු කරුණු රැසක් සඳහා ප්‍රතිපාදන සලසයි.

මෙකී රීතීන්ට අන්තර්ගතය අවශ්‍යවන මට්ටමින් පවතිනවා පමණක් නොව පළාත් මට්ටමේ රාජ්‍ය මූල්‍ය කාර්යක්ෂමතාවන් අවංකව පාලනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් ඉතාම වැදගත් වේ. කෙසේ වෙතත් මූල්‍ය පටිපාටි අධීක්ෂණය කරන්නා ලෙසින් මෙන්ම මුදල් අමතිවරයා වශයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයා සතුටුකාරී කුමකාරී තුළ උපකාසාත්මක ප්‍රශ්න මතුවේ. මෙකී ගැටලු පළාත් සභාව මගින් පනවනු ලබන ප්‍රඥප්තියක් මගින් ක්‍රමවත් කරනු ලදොත් පළාත් මට්ටම තුළ මූල්‍ය වගකීම් උපරිම මට්ටමක් දැක්වා ලගාකර ගත හැකිවනු ඇත.

2008 වර්ෂයේ මැතිවරණය මගින් පළාත් සභා ස්ථාපිත කිරීමට මත්තෙන් පළාත තුළ මූල්‍ය පරිපාලන කටයුතු ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අණ පරිදි සිදු විය.²⁶⁶ එතැන් සිට සාමාන්‍ය ක්‍රමවේදයන් අනුගමනය කරන ලදී.²⁶⁷ 2008 දී හා 2009 දී හැඟෙනහිර පළාතේ සමස්ත විද්‍යුත් (පුනරාවර්තන හා ප්‍රාග්ධන) සියල්ලක්ම මධ්‍යම රජයේ ලබාදීම් මත තීරණය විය.²⁶⁸ 2008 අංක 01 දරණ හැඟෙනහිර පළාත් මූල්‍ය ප්‍රඥප්තිය පැනවීමත්, එකතු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන පරිපාලන යාන්ත්‍රණය සැකසීමත් සමගම පළාතේ ආදායම් හා විද්‍යුත්වල තත්ත්වය නිතර විචලනයට ලක්විය හැකි ය. මෙකී වෙනස්කමේ ප්‍රමාණය පවත්නා ආර්ථික, දේශපාලනික හා පරිපාලන සාධකයන්ගේ ස්වභාවය මත තවදුරටත් යම් තරමකට වෙනස් නොවී පවතින තත්ත්වයක් දැකිය හැකිය.

265 1987 අංක 42 දරණ පළාත් සභා පනත 19 (5) හා 20(3) වගන්ති ප්‍රකාරව ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් 2009 ජනවාරි 01 දින පටන් බලපැවැත්වෙන පරිදි 2008 දෙසැම්බර් 31 දින සකසන ලදී.
266 1990 අංක 28 දරණ පළාත් සභා (සංශෝධිත) පනතේ 27 ඒ වගන්තිය මගින් දැක්වා ඇති පරිදි තැරැවිකාරවරයන් නියෝග (2007.12.17) මගින් 2008 මූල්‍ය සඳහා ප්‍රතිපාදන දැක්වා ඇත.
267 2008 අංක 3 දරණ ගොණුවක තිබේ. ප්‍රඥප්තිය (2008 1.25 දින අනුමත කරන ලද) මගින් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ 2009 වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශනය මුදුණය කරන ලදුව ඇත. (අංක G/EPC/B/17 දරණ ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් මහ ඇමතිට යවන ලද ලිපිය.) හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ විවාද අන්තර්ගත (2008.12.16 වෙළුම 01 අංක 13 2008 12.16 දින සම්මත වූ 2008 අංක 04 දරණ ප්‍රඥප්තිය
268 2008.09.10 දිනැති අංක G/EPC/B/17 දරණ ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් මහ ඇමතිට යවන ලද ලිපිය. පුනරාවර්තන විද්‍යුත් සඳහා වන සමස්ත ප්‍රධාන හා ප්‍රාග්ධන විද්‍යුත් සඳහා නිර්ණායක මත පදනම්වන ප්‍රදානයන්: ආණ්ඩුකාරවරයාගේ 2009 වාර්ෂික මූල්‍ය ප්‍රකාශන බලන්න.

පරිච්ඡේදය 7

දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය එලෙස ම ක්‍රියාවට නැංවීම උදෙසා කුමක් කළ යුතුද?

දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ඒ අයුරින් ම ක්‍රියාත්මක කරන බවට යම් යම් ව්‍යංග ඇඟවීම් 2008 වසර තුළදී ආණ්ඩුව විසින් හිකුත් කළ හිච්චිත තුළින් ගමන්ගත විය. දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් විග්‍රහ කරන ලද ව්‍යවස්ථාපිත කාරණා එය හඳුන්වාදී දැක දැක කාලපරිච්ඡේදයක් තුළ බලයට පත් වූ විවිධ ආණ්ඩු විසින් සැලකිල්ලට භාජනය කළේ නැත. එවැනි පසුබිමක් තුළ අඩුම තරමින් මේ පිළිබඳව කතිකාවතක් ගොඩනැගීම වැදගත් ප්‍රවේශයකි. එහෙයින් මෙහිදී ආණ්ඩුව විසින් ප්‍රතිපත්තිය තීරණයක් පිළිබඳ සාකච්ඡා කළේ නැත. එහෙත් දිවයිනේ උත්තරීතර හිතිය ශක්තිමත් කිරීමට හා ක්‍රියාත්මක කිරීමට උපයෝගීවන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය මගින් සිදුවන මූලික හේතූන් කුමනේදී මෙහිදී ආණ්ඩුව විසින් පිළිගනු ලැබිය.

මෙකී පොරොන්දුව ප්‍රකාශයට පත් කරන විට විශේෂයෙන් උතුරු හා නැගෙනහිර ප්‍රදේශවලට සම්බන්ධව පුළුල් ලෙස බලය විමධ්‍යගත කිරීම සම්බන්ධ ව්‍යවස්ථාපිත ප්‍රතිපාදන ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳව සර්වභාෂිත හිටපු කමිටුව මගින් යෝජිත ව්‍යවස්ථාපිත සංශෝධන පිළිබඳව අපේක්ෂාව සහ යුද්ධය වාතාවරණයෙන් පසුව බලය බෙදාහැරීම පිළිබඳව වඩා පුළුල් හා අවශ්‍ය ව්‍යවස්ථාම ය පිළියම් පිළිබඳව සාකච්ඡාවක කාලපරිච්ඡේදයක් විය. එහෙත් ඉන් අනතුරුව දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ක්‍රියාවට නැංවීම පිළිබඳව කතිකාව ක්‍රමයෙන් අනාවයට යන ලකුණු පහළ විය. පළාත් සභා මැතිවරණය හා නැගෙනහිර පළාත් පාලන මැතිවරණයෙන් ඔබ්බට (උතුරු පළාත තුළ ද ක්‍රමවේදයක් පිළිබඳ අනාගත අපේක්ෂා ඇත.) විමධ්‍යගත පාලනයක් සම්බන්ධ බලාපොරොත්තු අපේක්ෂා කළ මට්ටමට වඩා අවම තත්ත්වයක පවතී. එමෙන් ම අපේක්ෂිත බලය බෙදාහැරීම (Devolution) හා සම්බන්ධ වෙනස්කම් ඇති කිරීම අවශ්‍යතා සඳහා පැහැදිලි දේශපාලනමය කැපවීමක් ද දක්නට නොලැබේ.

නැගෙනහිර පළාතේ පළාත් සභාව පිහිටුවා ඇති නමුත් මධ්‍යම ආණ්ඩුව විසින් සියලු ආර්ථික හා සංවර්ධන කටයුතු සම්බන්ධයෙන් සිය ආධිපත්‍ය පතුරුවා පමණක් නොව ජනාධිපතිවරයා ප්‍රමුඛ ජ්‍යෙෂ්ඨ හිලධාරීන් පැහැදිලි ව ම මාධ්‍ය වෙත කරනු දැක්වීමත් පවසන්නේ පූර්ණ බලය විමධ්‍යගත කිරීමක් සිදුකිරීමට ආණ්ඩුව අපේක්ෂා නොකරන බවයි. විශේෂයෙන් ම පොලිස් බලතල, හිතිය හා සාමය සම්බන්ධ බලතල හා රාජ්‍ය ඉඩම් සම්බන්ධ බලතල මධ්‍යම ආණ්ඩුව සතු කර ගැනීමට අදහස් කරයි. අනෙක් අතට ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්පූර්ණයෙන්ම ක්‍රියාත්මක නොකිරීම සම්බන්ධව යන්නමින් හෝ පැහැදිලි ප්‍රතිපත්තිය තීරණ විද්‍යාමාන නොවේ. යුද්ධයෙන් පසු සංවර්ධනය සහ ප්‍රතිසංවිධාන කටයුතු සම්බන්ධයෙන් පමණක් මධ්‍යම රජයට සම්පූර්ණ කර්තව්‍යයක් හිරන විය හැකි ය. එහෙත් බලය බෙදාහැරීම (Devolution) හා සංවර්ධනය අන්තර්ගත වශයෙන් සීමාකරන ලද සංකල්පයක් නොවන අතර ඒ පිළිබඳව දැක්විය යුතු ප්‍රමාණවත් අවධානය යොමු නොවන බව පැහැදිලිය. උක්ත කාරණා සම්බන්ධයෙන් සලකා බැලීමේදී ඇත්ත වශයෙන් ම බලය බෙදාහැරීම (Devolution) යන කරුණ හා සම්බන්ධව ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්තිය කුමක්ද යන්න පිළිබඳව පැහැදිලි ප්‍රශ්නාර්ථයක් මතු කරයි.

එනමුත් යට කී පරිච්ඡේදය මගින් විග්‍රහ කරනු ලැබූ ව්‍යවස්ථාපිත ඇගයීම් මගින් දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ පූර්ණ ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම පිළිබඳව විග්‍රහ කරනු ලැබුණි. දහතුන්වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය හා ඒ හා

කැටුව යන මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ප්‍රධාන තේනික ලියවිල්ල වන පළාත් සභා පනත හා සම්බන්ධ බලය බෙදුණේ (Devolution) ක්‍රමවේද පිළිබඳ පවතින අඩුලුහුඬුකම් හඳුනා ගැනීම සහ විවාරාත්මකව සාකච්ඡාවට භාජනය කිරීමේදී ප්‍රධාන කාරණා පිළිබඳව අවධානය යොමුකළ හැකිය. මූලිකව බලය බෙදුණේ (Devolution) සම්බන්ධව කුමන හෝ තේනික රාමුවක් ඉදිරියේ නිර්මාණය වීමේ අවකාශය මෙමගින් අවහිර කරනු ලබන අතර දෙවනුව දැනතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ නීතිය පූර්ණ වශයෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වැදගත්කම මෙම පරිච්ඡේදය මගින් බොහෝ දුරට අවධානයට පාත්‍ර කරයි.

පනතින් දැක්වෙන ගැටලුවලට අමතරව 1996 දී අශෝක ගුණවර්ධන කමිටුව මගින් බලය විමසාගත කිරීම සම්බන්ධව ගනු ලැබූ උත්සාහය පිළිබඳ පුළුල් අවබෝධාත්මක සමාලෝචනයක අවශ්‍යතාවක් පැහැදිලි විය. මෙහිදී මතකයට ගත යුතු කාරණාවක් වන්නේ එම කමිටුව මගින් හඳුනාගනු ලැබූ බොහෝ කාරණා අදටත් අදාළවන අතර කමිටුව මගින් නිර්දේශ කළ බොහෝමයක් කාරණා ක්‍රියාත්මක කර නොමැති වීමයි. එබැවින් බලය බෙදුණේ (Devolution) හා සම්බන්ධව ව්‍යවස්ථාපිත තේනික රාමු බල බෙදීම හා මධ්‍යම රජයේ සාමාන්‍ය නීතිය අතර ඇති පරිපාලන නීති ප්‍රඥප්ති මට්ටම් හා මූල්‍ය ඊති හා ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳ වෙනස්කම් නිර්දේශ කිරීමට හිසි යාන්ත්‍රණයක අවශ්‍යතාවය පැහැදිලි විය. එනම් පවතින සියලු නීති සංශෝධනය සඳහා කරනු ලබන නිර්දේශ අවලංගු කිරීම සහ ප්‍රතිෂ්ඨාපනය කිරීම හා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ බලය බෙදුණේ (Devolution) අවසර දියහැකි උපරිම සීමාවට පටහැනි ඕනෑම කාරණයක් පුළුල් බලය බෙදුණේ (Devolution) ලක් කළ යුතුය. මෙවැනි පුළුල් පරාසයක් තුළ විවිධ වෙනස්කම් ඇති කිරීම සඳහා මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ප්‍රමාණාත්මක කැපවීමක් අත්‍යවශ්‍ය බව අමුතුවෙන් කිව යුතු නොවේ. මුලින් සඳහන් කළ පරිදි මේ ආකාරයේ වෙනස්කම් පිළිබඳව පූර්ණ ස්ථාවරත්වයක් අපේක්ෂා කළ හැක්කේ ජනාධිපතිවරයා හා එ.ජ.නි.ස යේ “මහින්ද විචිතන ඉදිරි දැක්ම” යටතේ ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග හරහායි. නමුත් ඔවුන්ගේ එකී රාජ්‍ය සංකල්පය මගින් ඒ තුළ අවිනිශ්චිතතා ජනිත කළ හැකි ය.

7.1 ව්‍යුහාත්මක වෙනස්කම්

දැනතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ පරාසය තුළ බලය බෙදුණේ (Devolution) වසරය පුළුල් කිරීමට පළාත් සභා පනතේ ව්‍යවස්ථා ව්‍යුහයන් සම්බන්ධ වෙනස්කම් සිදුකිරීම අවශ්‍ය වේ. (එමෙන්ම මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ අනෙකුත් අනුගාමී ව්‍යවස්ථාපිත නීතින්ද සංශෝධනයට ලක්කළ යුතු වේ.)

පළාත් සභා පනත සම්බන්ධ ප්‍රධාන කාරණාවක් වන්නේ බලය කේන්ද්‍රගත වීම හා එමගින් පළාතේ එදිනෙදා පරිපාලන කටයුතු කරගෙන යාමට ආණ්ඩුකාරවරයාට අනුමැතිය ලබා දීමයි. මේ සම්බන්ධව අවධානයට හා වෙනසකට භාජනය විය යුතු කාරණා නම් ආණ්ඩුකාරවරයා ප්‍රධාන ඇමතිවරයා හා ඇමති මණ්ඩලය අතර පුළුල් සමබරතාවයක් පැවතිය යුතු වීමයි. මෙහිදී ව්‍යවස්ථාපිත නීතිය ප්‍රකාරව ආණ්ඩුකාරවරයාගේ විෂය හා ඔහු විසින් සිදුකරනු ලබන කටයුතු මෙන්ම සාමාන්‍ය නීතිය අනුව ක්‍රියාවට නැංවිය නොහැකි කාරණා පිළිබඳව හඳුනා ගැනීම අවශ්‍ය වේ. ඒ කෙසේ නමුත් ආණ්ඩුකාරවරයාට බොහෝමයක් කාරණා සම්බන්ධව තීන්දු තීරණ ගැනීමට නොහැකි වීම, එසේ කිරීමට ඇති ඉඩ ප්‍රස්ථා අහිමි කිරීම හෝ මධ්‍යම ආණ්ඩුව සමඟ පොදුවේ කටයුතු කළ හැකිවීම මෙන්ම තීන්දු තීරණ ගැනීමේ දී ප්‍රධාන ඇමතිවරයාගෙන් හෝ ඇමති මණ්ඩලයේ උපදෙස් අනුගමනය කළයුතු වීම ආදී කාරණා විමසා බලන කළ වඩාත් සුදුසු පැහැදිලි තීරණ සමබරතාවයන් ගොඩනැගිය නොහැක්කේ මන්ද යන ප්‍රශ්නයට යුක්ති සහගත පිළිතුරක් දිය නොහැකි බව පෙනේ. පළාත් සභා පනත සම්බන්ධව සංශෝධනයන්ට පනත කාරණා පිළිබඳ ව වෙනස්කම් නිර්දේශ කරයි.

269 15 (2) වගන්තිය

පළාත් සභා පනතේ II කොටසේ දැක්වෙන අන්දමට ආණ්ඩුකාරවරයාගේ හා ජනාධිපතිවරයාගේ කාර්යයන් බෙහෙවින් වෙන් වෙන් පළාත් සභාවේ අත්‍යවශ්‍ය සංකේතාත්මක²⁶⁹ ස්වභාවයේ කාර්යයන් හා කාර්යයන් සම්බන්ධව කටයුතු කිරීමයි. නමුත් පළාත් සභාව හරහා පළාත් පරිපාලනයේ තේරුම් ගැනීමේ අයිතිය සහිතව හා වගකීම්²⁷⁰ අරමුණු කරගනිමින් නියම කරනු ලබන කාරණා හැර ඉහත කී කරුණු සම්බන්ධව ආණ්ඩුකාරවරයා හා ජනාධිපතිවරයා කටයුතු කරයි. ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් ඔහුගේ අභිමතය පරිදි ගනු ලැබූ තීරණ සම්බන්ධ ව හෝ කාර්යයන් සම්බන්ධයෙන් සාකච්ඡාවක් තහනම් කිරීමට හෝ පළාත් සභාවේ මූල්‍ය කාරණාවන් සම්බන්ධ ක්‍රමවේදයන් හා රීතින් පිළිබඳව ජනාධිපතිවරයාගෙන් ද අනුමැතිය ලබා ගැනීම සඳහා පවතින විධිවිධාන අනවශ්‍ය එකක් මෙන්ම ඉවත් කිරීමට ද හැකි එකකි.²⁷¹ පළාත් සභාව තුළ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ සාකච්ඡාවක් තහනම් කිරීම සාධාරණීකරණය කළ නොහැකිය.²⁷² එමෙන්ම කාර්යයන් ඇමතිවරයන්ට පැවරීම සඳහා ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් හිඟි අනුගමන කළ යුත්තේ මන්ද යන්න ගැටලු සහගතය.²⁷³ මෙය අමාත්‍ය මණ්ඩලයට පළාත් සභාවේ සභාපති සමඟ සාකච්ඡාවකින් උපදෙස් ලබා ගනිමින් සිදුකල හැකි අතර එමගින් පළාත් සභාවේ අනුමැතිය ලබා ගැනීමට භාවිතා කළ හැකිය.

පළාත් මූල්‍ය කටයුතු සම්බන්ධයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලතල හා කාර්යයන් පළාත් සභා පනතේ III වන කොටස මගින් අනාවරණය කරයි. එහි දැක්වෙන අන්දමට ඇතැම් අවහිරතාවයන් බලය බෙදාහැරීමට (Devolution) මෙන්ම පළාත් මට්ටමින් මූල්‍ය වගකීම් හා වගකීම් ඉහළ තලයකට ගෙන එමට ද බාධා පමුණුවයි.²⁷⁴ පළාතේ මූල්‍ය කටයුතු සම්බන්ධ නිලධාරියා වශයෙන් මෙම බලතල හා කාර්යයන් පළාතේ ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා මාරු විය යුතුය. එහෙත් පළාත් අරමුදල හා හදිසි අවශ්‍යතා සම්බන්ධ අරමුදල සම්බන්ධයෙන් දැනට ආණ්ඩුකාරවරයාගේ රීති සකස් කිරීමේ බලය ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා වෙත පැවරිය යුතු නොවේ. නමුත් එම පළාත් සභා ප්‍රඥප්තීන්ට ඇතුළත් කළ යුතුය. (පළාත් මූල්‍ය විධිවිධාන ප්‍රඥප්තිය) ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අධීක්ෂණය අවශ්‍ය වන්නේ නම් වාර්ෂික විසර්ජන ප්‍රඥප්තියට ඔහුගේ අනුමැතිය ලබාගැනීමට ඉඩ සැලසීමෙන් ඊට අවස්ථාව සැලසිය හැකි ය.

පළාත් සභා පනතේ iv වන කොටසින් විග්‍රහ කරන අන්දමට පළාත් මහජන සේවය හා පළාත් මහජන සේවා සම්බන්ධ කොමිසම සම්බන්ධව බලතල හා කාර්යයන්, යහපාලනය හා බලය බෙදාහැරීම (Devolution) දෘෂ්ටි කෝණයෙන් බලලකල අනාරක්ෂිත ස්වභාවයක් පෙන්වුම් කරයි.²⁷⁵ ආණ්ඩුකාරවරයා වෙත පළාත් රාජ්‍ය සේවයේ පාලනය පැවරීම තුළ එය දේශපාලනීකරණය වී හැරැදිය පැවසීම එතරම් තාර්කික නොවේ. මෙහිදී පළාත් අමාත්‍යවරයාගේ ස්වාධීනත්වය හා අධිකාරිත්වයට ව්‍යංගව බලපෑම් කිරීමේ හැකියාවක් ආණ්ඩුකාරවරයා සතුවන්නේ පළාත් අමාත්‍යවරයා කටයුතු කරන රාජ්‍ය නිලධාරීන් හරහා සිය බලය භාවිත කිරීමට හැකි බැවිනි. අඩුම තරමින් පළාත් රාජ්‍ය සේවයේ ස්වාධීනත්වය මධ්‍යම රාජ්‍ය සේවයේ මට්ටමට හෝ ගෙන ආ යුතු අතර ඒ සඳහා 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ තේරුම් රාමුව හා අනුබද්ධ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම උපයෝගී කර ගත හැකිය. මෙය සාමාන්‍ය මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාපිත හිඟියේ 41 (ඊ) ව්‍යවස්ථාව යටතේ විග්‍රහ කළ හැකිය. තවදුරටත් අඩුම තරමින් 17 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය²⁷⁶ යටතේ මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ කැමැති මණ්ඩල රාජ්‍ය නිලධාරීන් සමඟ කටයුතු කරන ආකාරයේ ස්වභාවයක් කරා ලංවීම උදෙසා

270 16(1) වගන්තිය
271 11 වගන්තිය
272 15(ඇ) වගන්තිය 18, 154 (ඇ) 4 ව්‍යවස්ථා ප්‍රකාරව පළාත් සභාව විසින් ආණ්ඩුකාරවරයා ඉවත්කිරීම සම්බන්ධව යොමුවක් විගණකාධිපතිවරයාගෙන් උපදෙස් පතා (යොමු කරන්න) අසාමාන්‍ය අවස්ථා සම්බන්ධයෙන් දැනට මෙම තහනම් කිරීම ඉල්ලුම් කරයි.
273 15(1) වගන්තිය
274 19(5) 20(3) 23(2) 24(1) 24(3) 25(1) 26(3) 28(1), 30
275. 32, 33 වගන්ති
276. 55(3) ව්‍යවස්ථාව

පළාත් ඇමතිවරුන්ගේ පළාත් රාජ්‍ය නිලධාරීන් වශයෙන් බලය සමන්විත විය යුතුය. ඒ අනුව පළාත් පාලන ජනතින IV කොටස විග්‍රහ කරනු ලබන ආණ්ඩුකාරවරයාගේ බලය හා විශේෂ අභිමතයන් ඉවත් විය යුතු (ප්‍රධාන ලේකම් හා ඇමති මණ්ඩලය සම්බන්ධයෙන් ගැටලු පැන නැගිය හැකි බැවින්) අතර එම කාර්යයන් රාජ්‍ය සේවා කොමසම වෙත පැවරිය යුතුය. තවදුරටත් රාජ්‍ය පරිපාලනය හා රාජ්‍ය මූල්‍ය පාලනය හා සම්බන්ධව ඊඩ්, ක්‍රියාපටිපාටි, ක්‍රමවේදයන් හා ව්‍යුහයන් පිළිසකර කිරීමට අමතරව (එකී අරමුණින් පත් කරනු ලැබූ සුදුසු නිලධාරියෙකු මගින් නිර්දේශ කළ ආණ්ඩුකාරවරයාගේ විස්තර) මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ නියෝජිතයින් විසින් ම සෘජුව ම උප පළාත් මට්ටමින් පරිපාලන ව්‍යුහය ක්‍රියාත්මක කරන බව මෙහිදී අවධාරණය කළ යුතු සුවිශේෂී කාරණයකි. අශෝක ගුණවර්ධන කමිටුවේ නිර්දේශ ප්‍රකාර ව ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරුන් සහ ග්‍රාම නිලධාරීවරුන් පළාත් රාජ්‍ය සේවය යටතට ගෙන ආ යුතුයි.²⁷⁷

මෙහිදී යෝජිත මග පෙන්වීම් අනුව විශේෂයෙන් මූල්‍ය පාලනය හා පළාත් රාජ්‍ය සේවය සම්බන්ධ ව්‍යවස්ථාපිත බලය ප්‍රකාර ප්‍රතිසංස්කරණයන්හි සාරය හරයාත්මක ලෙස තෝරාපත් කරගනු ලැබූ පළාත් බදු පාලකයින්ගේ ස්වාධීනත්වය ප්‍රවර්ධනය කරයි.

දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ප්‍රකාරව මෙම ව්‍යවස්ථාපිත පාලනය ත්‍රිවිධ ක්‍රමවේදයක් අනුව හඳුන්වා දිය හැකිය. පළමු ක්‍රමවේදය නම්, මෙකී සංශෝධන ක්‍රම ක්‍රමයෙන් පළාත් සභාවලට හා අනෙකුත් මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාපිත හීතියට ඇතුළත් කිරීමයි. මෙහිදී ක්‍රියාත්මක රාමුවට විශාල බාධාවක් ඇති නොවන පරිදි, වඩාත් වැදගත් කාරණා සම්බන්ධයෙන් අවධානය යොමුකළ හැකිය. දෙවනුව නමස් ආරම්භයක් සහිතව කරමින් පළාත් සභා පනත වෙනුවට නව ප්‍රවේශයක් සහිතව නව පනතක් ගෙන එන අතර ඊට සමගාමීව මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථාපිත හීතියට වැදගත් සංශෝධනද එක්කළ හැකිය තෙවනුව මධ්‍යම රජය හා වත්මන් පළාත් සභා අතර පළාත් සභා පනත අවලංගු කිරීම හා සංශෝධන පනත් කෙටුම්පතක් ගෙන එමේ අරමුණ පෙරදැරි කර ගනිමින් සාකච්ඡාමය ප්‍රවේශයකට මුල පිරීමයි. එහිදී එක් එක් පාර්ශවයන්ගේ අවශ්‍යතා හා කැමැත්ත සම්බන්ධ සංශෝධන පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීම වඩාත් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පදනමක් මත පුළුල් ලෙස හෝ යම්තාක් දුරට බලය බෙදුනේ ද යන කාරණා සැලකිල්ලට යොමු කළ හැකිය.

අනාගතයේ දී මධ්‍යම ආණ්ඩුවේ ව්‍යවස්ථා රාමුව තුළ තිබෙන ඕනෑම පළාත් ස්වාධීනත්වයක් දක්වන එකඟතාවක් නිශ්චිත කාල පරාසයක් තුළ නැවත පිරික්සීමකට ලක් කිරීමේ නිර්මාණාත්මක ක්‍රමවේදයක් සකසා ගැනීම කළ හැක. (නිදසුනක් ලෙස සෑම වසර 10කට ම වරක්)

මෙම ක්‍රමවේදය තුළින් ඉතා ආකර්ශනීය ප්‍රවේශයකට හැඹුරුවිය හැකිය. එනම් එහි එක් එක් පළාත් සහ මධ්‍යම ආණ්ඩුව අතර සංකේතාත්මක හා ස්වාධීන ව්‍යවස්ථාපිත සම්බන්ධතාවයන් තහවුරුකරයි. එමගින් රජයක් තුළ සමීප හා සමාන කොටස්කරුවන් වීමේ පරම හා අතනවශ්‍ය ධුරාවලියක් මේ තුළින් ගොඩනැගෙයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අවසානයේ සියලු පළාත් විසින් සමාන හෝ වැඩි බලතල ඉල්ලා සිටීමට හැවරීමේ ලකුණ තැබීමට හැකි වේ.

7:2 දේශපාලන හා පරිපාලන සංස්කෘතිය

මෙහිදී සාකච්ඡා කළ යුතු වැදගත් කාරණාවන් වන්නේ හීතිය හෝ ව්‍යවස්ථාපිත විධිවිධාන කොතෙකුත් විධිමත් ලෙස ව්‍යුහාත්මකව ඉදිරිපත් කළ ද එසේත් නැත්නම් නිර්මාණය කළ ද හෝ සංශෝධනයට භාජනය කළ ද ඉන් අපේක්ෂිත

277 අශෝක ගුණවර්ධන කමිටු වාර්තාව (1996) 44 වන පිටුව

ප්‍රතිඵල ලබාගත නොහැකිවුවත් එකී ඊනි හෝ හීනි ක්‍රියාත්මක කරන පුද්ගලයින් කොතෙකුත් දුරට ඒවා සත්භාවයෙන් භාවිත කරයි ද යන කරුණ මතයි. මෙහිදී විශේෂයෙන් ම තෝරාපත්වන ජනතා නියෝජිතයින්ගේ හා රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ²⁷⁸ ආකල්පය හා වර්තමාන බද්ධ ක්‍රියාකලාපයන් ඒ කෙරෙහි බෙහෙවින් ම බලපායි. මොවුන් තුළ ඇති ආකල්ප වෙනස් කිරීමට කැමැත්තෙන් හෝ පෙළඹවීම දැක්නට නොලැබේ. නමුත් ආයතනික හා ඊට ආවේනික ක්‍රමවේදයන් අතින් සාර්ථකත්වය කරා ළඟාවී ඇති යම් යම් යෝජනාවන් ඉදිරිපත් කළ හැකි ය. මෙහිදී වඩාත් අවධානයට යොමුවිය යුතු කරුණු වන්නේ ඉතා සියුම් ලෙස නිර්මාණය කරන ලද සම්පූර්ණ ක්‍රමවේදය ම අකාර්මණ්‍ය තත්ත්වයට පත් කිරීමට නිලධාරීන්ගේ උදාසීනත්වය වෛරය හා ශක්‍යතාවයේ අකාර්යක්ෂමතාව අඩුලුහුඬුකම් බෙහෙවින් බලපෑ හැකිය. මෙහිදී සියලු කාරණා සම්බන්ධ යථාර්ථය නායකත්වය හා කැපවීම යන කාරණා මත රඳා පවතී. දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය නිර්මාණය වී ඇති නමුත් එය ක්‍රියාවට නැගීම මීට වඩා ප්‍රායෝගිකය. ඒ කෙසේ මුත් යට කී කාරණා සැලකිල්ලට භාජනය කිරීම වඩාත් වැදගත් බවයි.

වෙනත් බහුවිධ ආණ්ඩුක්‍රම විධි හා සංසන්දනාත්මකව විශ්ලේෂණය කිරීමේදී ලංකාවේ බලය බෙදාහැරීම (Devolution) සම්බන්ධ ව විද්‍යාමානවන කරුණක් නම් සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණයකට ප්‍රවේශ නොවීමයි. අන්තර් ආණ්ඩු සම්බන්ධතාවය වශයෙන් ද හඳුන්වයි.²⁷⁹ එවැනි සහයෝගී යාන්ත්‍රණයක් විමර්ශන ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කළ නොහැකිය. මෙහිදී මෙම සහයෝගී යාන්ත්‍රණයක් යනු විවිධ දේශපාලන මතවාද නියෝජනය කරමින් ප්‍රතිපත්තිමය සම්බන්ධීකරණයක් ගොඩනැගීම උදෙසා දේශපාලන නියෝජිතයින්ගෙන් ද රාජ්‍ය පරිපාලන සම්බන්ධීකරණයට අවශ්‍ය පුද්ගල කණ්ඩායම්වලින් ද විශේෂිත තාක්ෂණ ක්‍රමවේදයන් පිළිබඳ මණ්ඩලවලින් ද අනෙකුත් යහපාලන සාක්ෂාත් කිරීමෙහිලා අත්‍යවශ්‍ය විවිධ පැතිකඩ නියෝජනය කරමින් සැදුම්ලත් යාන්ත්‍රණයකි. එය රටක සුවිශේෂී අවස්ථාවක් පිළිබිඹු කිරීමෙහිලා වඩාත් වැදගත් වන්නේ සමාලෝචන මණ්ඩලයකි. මෙහි දී අදාළවන කාරණා සම්බන්ධව අයෝග්‍ය ගුණවර්ධන කමිටුව විසින් නිර්දේශයන් ඉදිරිපත් කර ඇත.²⁸⁰

මධ්‍යම ආණ්ඩුව හා පළාත් පාලන ආයතනය අතර විධායක බලය හා සම්බන්ධ පොදු සම්මුතියක් පැවතීම බොහෝමයක් හේතු කාරණා සම්බන්ධව වාසිදායක ස්වභාවයක් පෙන්වුම් කරයි. ඉන් පළමු කාරණාව නම් බහුවිධ මට්ටමේ ආණ්ඩුකරණ ක්‍රමවේදයක් තුළ එවැනි සම්මුතියක් පැවතීමෙන් ඉතා පැහැදිලි ලෙස ආණ්ඩුවේ බලය ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය පුළුල් ප්‍රතිපත්තිමය පදනමක් මත හිඳ විග්‍රහ කලහැකි වීමයි. මෙම ප්‍රතිපත්ති මගින් හිතමය පවරා ගැනීම් ගැන නොව දේශපාලනය විග්‍රහ කරයි. එවැනි සම්මුතීන් මගින් පුළුල් ලෙස ව්‍යවස්ථාව පවරන ලද විෂයපථයක් ක්‍රමවත් කිරීමට හා අනෙක්තර ගෞරවයෙන් කටයුතු කිරීම අපේක්ෂා කළ යුතුයි. එය බලය බෙදාහැරීමේ ප්‍රතිපත්තිමය පදනමක් තුළ තහවුරු විය යුතු අතර (පළාත් විෂය පථවල ස්වාධීනත්වය) සහයෝගිත්වය, හීතනානුකූල බව, විනිවිදභාවය හා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය තහවුරු කිරීම මගින් මෙය සිදුවිය යුතුය.

වඩාත් පුළුල් වූ පාලන සම්මුති රාමුවක් තුළ මධ්‍යම ආණ්ඩුව හා පළාත් මට්ටමේ සමගාමී ව්‍යවස්ථානුකූල බලතල හා සම්බන්ධ කරන හා කාර්යය පිළිබඳ තවදුරටත් ගිවිසුම් හෝ මුල් කෙටුම්පත් සම්බන්ධයෙන් සලකා බැලීම (නිර්දේශයන් ලෙස අත්‍යවශ්‍ය අවස්ථාවකදී හැකිනම් පමණක් මධ්‍යම රජයක් විසින් පවරන බලතල පාවිච්චි කිරීමට කටයුතු කිරීම වැනි) ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අභිමානානුකාරී බලය පිළිබඳ සලකා බැලීම. (ඉවත් කිරීම හෝ ඉහත යෝජනා කළ පරිදි අමාත්‍ය මණ්ඩලය මත පැවරීම) අමාත්‍යාංශ තනතුරු කාර්ය කටයුතු සම්පාදනය, මූල්‍යමය ක්‍රමවේදයන් හා මූල්‍ය

278 අයෝග්‍ය ගුණවර්ධන කමිටුවේ නිර්දේශ (1996) පළමු පරිච්ඡේදය CPA (2000) පළාත් සභා ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීම පරිශීලනය කරන්න.
279 අයෝග්‍ය ගුණවර්ධන කමිටු වාර්තාව (1996) බලන්න: 7 වන පරිච්ඡේදය
280 ඉහත

වෙහෙකරීම් සම්බන්ධව, සංවර්ධනය ඇතුළු කාරණා සම්බන්ධව ස්වාධීන ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනයන්, කෙතෙක් කර්මාන්ත කටයුතු කාරණා, (නිර්දේශයන් ලෙස, සංචාරක කර්මාන්තය, ධීවර කර්මාන්තය, කෘෂිකර්ම,ස්වාභාවික සම්පත් ආදී ක්ෂේත්‍ර සම්බන්ධයෙන්)

සමාජගීය

දශක දෙකක පමණ කාලාන්තරයක දිවෙන පළාත් සභා පිළිබඳ අත්දැකීම් සම්භාරය මොනවට පැහැදිලි කරන අයුරෙන් මෙතෙක් ප්‍රායෝගික තලය භෞමික දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ පූර්ණ ව්‍යවස්ථාපිත බලය බෙදාහැරීමේ පරතරය නව්‍ය හා නව්‍යශීලී ප්‍රවේශයක් තුළ ක්‍රියාත්මක කළ හැකිය.

එබැවින් දහතුන්වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය පූර්ණ ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම හරහා මෙම හීන, ප්‍රතිපත්ති හා ක්‍රමවේදයන් සමාලෝචනයට භාජනය කිරීම,වෙනසකට භාජනය කිරීමට උපයෝගී කරගත හැකි අවකාශයන් හා ප්‍රතිපත්තිමය විකල්පයන් පිළිබඳව පෙර සාකච්ඡාවට භාජනය කර ඇති අතර එහි මේ පිළිබඳ යෝජනා විග්‍රහ විය. සමස්තයක් ලෙස ගත්කල දේශපාලන කැමැත්ත, කැපවීම හා උත්සාහයෙන් තොරව මෙකී කිසිවක් යථාර්ථයක් බවට පත් කළ නොහැකිය. එකී කාරණා මෑත ඉතිහාසය තුළින් සක්සුදක් සේ තහවුරු වී ඇති අතර එය අදටත් විද්‍යාමානව පවතී. එසේ සුභදායී අනාගත අපේක්ෂා වෙනුවෙන් පවතින තත්ත්වය සුබවාදී නොවුව ද මෙකී තත්ත්වය අනාගතයේ දී වෙනස් වේද යන්න ඒ ආකාරයෙන් ම පවතී.

පාර්භාෂික වචන පැහැදිලි කිරීම

මෙහිදී උපයෝගී කරගන්නා ලද පාර්භාෂික වචන සම්බන්ධයෙන් අපහැදිලිතා පවතී නම් මෙහිදී භාවිත වන එවැනි වචනවල වෙනස් අර්ථයන් පිළිබඳව මින් පැහැදිලි කරයි. බොහෝවිට මෙහි දී භාවිතා වන වචන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ භාවිතා වන අර්ථ නිරූපනයට සමගාමීව යොදා ගෙන ඇත.

කෙටුම්පත	පාර්ලිමේන්තුවේ අනුමැතියෙන් සම්මත වීමට පෙර නිර්මාපකයක ඇති හිඟ සමුදායක
හීනිය	පාර්ලිමේන්තු පනතක්
ප්‍රඥප්ති කෙටුම්පත	පළාත් සභාව විසින් නීත්‍යානුකූලව පැනවීමට පෙර සකස් කර ඇති ප්‍රඥප්තිය අඩංගු ලේඛනය.
ප්‍රඥප්තිය	පළාත් සභාව විසින් පනවන ලද හීනිය
වගන්තිය	ව්‍යවස්ථාපිත විධිවිධානයන් (ඇතැම් ව්‍යවස්ථා සංශෝධනවල “වගන්තිය” යනුවෙන් ද විග්‍රහ කරයි.
ප්‍රතිපාදනය	පාර්ලිමේන්තු පනත හෝ පළාත් ව්‍යවස්ථාවක විධිවිධානයන්
අයිතමය	ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 9වන උපලේඛනයෙහි ලැයිස්තු i, ලැයිස්තු ii සහ ලැයිස්තු iii ලෙස දැක්ව ඇති පළාත් සංවෘත සහ සමගාමී ලැයිස්තු තුළ අඩංගු ඕනෑම තත්වයක් මේ සඳහා පළමු ලැයිස්තුවේ ඇමතුම් i, ii සහ iii හි අඩංගු කරණු ද ඇතුළත් විය යුතු ය.
ආණ්ඩුව	ශ්‍රී ලංකාවේ මධ්‍යම ආණ්ඩුව
කෙටි යෙදුම්	
APRC	සියලු පක්ෂ නියෝජිතයන්ගේ කමිටුව (සර්වපාක්ෂික නියෝජිත කමිටුව)
ENDLF	ජනතා ඊළාම් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී හිඳහස් පෙරමුණ
EPRLF	ඊළාම් විප්ලවකාරී මහජන හිඳහස් පෙරමුණ
IPKF	ඉන්දියානු සාම බලකාය
JVP	ජනතා විමුක්ති පෙරමුණ
LTTE	දෙමළ ඊළාම් විමුක්ති කොටි සංවිධානය
SLMC	ශ්‍රී ලංකා මුස්ලිම් කොංග්‍රසය
SLFP	ශ්‍රී ලංකා හිඳහස් ක්ෂය
TMVP	තමිල් මක්කල් විදුනලෙයි පුලිගල්
TULF	දෙමළ එක්සත් විමුක්ති පෙරමුණ
UNP	එක්සත් ජාතික පක්ෂය
UPFA	එක්සත් ජනතා හිඳහස් සන්ධානය

බලය බෙදාහැරීමට අදාළ පාර්ලිමේන්තු පනත්

- 1978 ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව
- 1987 අංක 42 දරණ පළාත් සභා පනත
- 1988 අංක 2 දරණ පළාත් සභා මැතිවරණ පනත
- 1988 අංක 37 දරණ පළාත් සභා (වැටුප් හා දීමනා ගෙවීම් සම්බන්ධව) පනත
- 1988 අංක 55 දරණ පළාත් සභා මැතිවරණ (සංශෝධිත) පනත
- 1989 අංක 12 දරණ පළාත් සභා (අනුශාංගික විධිවිධාන) පනත
- 1990 අංක 01 දරණ පොලිස් කොමිෂන් සභා පනත
- 1990 අංක 09 දරණ කෘෂි සේවා (සංශෝධිත) පනත
- 1990 අංක 19 දරණ මහාධිකරණ විධිවිධාන (විශේෂ විධිවිධාන) පනත
- 1990 අංක 27 දරණ පළාත් සභා (සංශෝධිත) පනත
- 1990 අංක 28 දරණ පළාත් සභා (සංශෝධිත) පනත
- 1990 අංක 29 දරණ පළාත් සභා මැතිවරණ (සංශෝධිත) පනත
- 1991 අංක 37 දරණ ජාතික ප්‍රවාහන කොමිෂන් සභා පනත
- 1992 අංක 49 දරණ මහ කොළඹ ආර්ථික කොමිෂන් සභා පනත
- 1992 අංක 58 දරණ බලය පැවරීමේ (ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලවල) පනත
- 1993 අංක 07 දරණ පළාත් සභා මැතිවරණ (සංශෝධිත) පනත
- 1993 අංක 17 දරණ පළාත් සභා විශ්‍රාම වැටුප් පනත
- 1994 අංක 13 දරණ ජලාපවාහන (සංශෝධිත) පනත
- 1995අංක 25 දරණ පළාත් සභා පිරිවැටුම් බදු (සීමාකිරීම් හා විවර්තික) පනත
- 1996 අංක 10 දරණ මහාධිකරණ විධිවිධාන (විශේෂ විධිවිධාන) පනත
- 1996 අංක 24 දරණ පාංශු සංරක්ෂණ (සංශෝධිත) පනත
- 1999 අංක 31 දරණ ශ්‍රී ලංකා පළාත් පාලන ආයතන පනත
- 2006 අංක 54 දරණ මහාධිකරණ විධිවිධාන (විශේෂ විධිවිධාන) (සංශෝධිත) පනත

බලය බෙදාහැරීමට අදාළ ඉහළ අධිකරණ තීන්දු

මෙහි දැක්වෙන ඇතැම් හිඟ වාර්තා ශ්‍රී ලංකා හිඟ වාර්තා වලින් උපුටා ගෙන ඇත. ඇතැම් කරුණු ලෙඛන ගත වී නොමැත. කෙසේ නමුත්, 1992 මහ කොළඹ ආර්ථික කොමිෂන් සභා (සංශෝධිත) කෙටුම්පත සහ බංඩාර එදිරිව අරැව්වල (1996) යන වාර්තා එල් මාර්සිංහ සහ ජේ. වික්‍රමරත්න යන අය විසින් රචිත 13 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්බන්ධ අධිකරණමය දැක්ම මගින් (Judicial Pronouncement on 13th Amendment) (Colombo: Stamford Lake) ප්‍රතිනිර්මාණය කර ඇත.

- කෘෂිසේවා (සංශෝධිත) කෙටුම්පත (1990), SCSD, අංක 09, 1991
- කෘෂිසේවා (සංශෝධිත) කෙටුම්පත (1991) SCSD, අංක 2 දරණ 1991
- අලව්ව එදිරිව කටුගම්පොල බහු කාර්යය සමුපකාර සමිතිය (1996) SLR 278
- බංඩාර එදිරිව අලව්ව (1996) අභියාචනාධිකරණ අපෑල නො: 483 / 95, 24 මැයි 24 1996
- ධනපාල එදිරිව පළාත් අධිකරණ අධ්‍යක්ෂ, උතුරු මැද පළාත (1997) SLR 400
- ඥාතී එදිරිව දිසානායක (2004), SLR 17
- මහ කොළඹ ආර්ථික කොමිෂන් සභා (සංශෝධිත) කෙටුම්පත (1992) SCSD , අංක 01 , 1992
- උතුරුමැද පළාත් සභාවේ පළාත් අධිකාරී නිවාස ප්‍රඥප්තිය (1997) 3 SLR 344
- පළාත් සභා කෙටුම්පතට හා ව්‍යවස්ථාවට 13 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධන ගෙන ඒම සම්බන්ධ හඬුව (1987) 2 SLR 312
- කමලාවතී එදිරිව වයඹ පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම (2001) 1 SLR 1
- ඉඩම් හිමිකාරිත්ව කෙටුම්පත (2003), SCSD නො.26-36, 2003
- පළාත් අධිකාරී (විශේෂ විධිවිධාන) කෙටුම්පත, SCSD අංක 12 2003
- පළාත් අධිකාරී (විශේෂ විධිවිධාන) කෙටුම්පත SCSD අංක 6 සහ 7 2000
- මදදුම බංඩාර එදිරිව කෘෂිසේවා සහකාර කොමසාරිස් (2003) 2 SLR 80
- මහින්දසෝම එදිරිව සේනානායක (1996) 1 SLR 180 (අභියාචනාධිකරණ)
- ජාතික ප්‍රවාහන කොමිෂන් සභා කෙටුම්පත (1991) SCSD, අංක 8 1991
- නිමලරත්න එදිරිව කෘෂි සේවා සහකාර කොමසාරිස් (2000) 3 SLR 184
- ජයදේවන් එදිරිව හිඟිපති (1992) 2 SLR 356
- පරමේශ්වරී ජයදේවන් එදිරිව හිඟිපති (1992) 2 SLR 356
- තොඬිතිලමේ එදිරිව මැතිවි (1996) 2 SLR 82
- ප්‍රේමවන්දු සහ දොඩංගොඩ එදිරිව ජයවික්‍රම සහ බාබි රාකර (1993) 2 SLR 294 (අභියාචනාධිකරණය)
- ප්‍රේමවන්දු එදිරිව ජයවික්‍රම (1994) 2 SLR 90 (ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ)
- පළාත් සභා (සංශෝධිත) කෙටුම්පත SCM 1990 ඡුති 14
- පළාත් සභා (විශේෂ විධිවිධාන) කෙටුම්පත (1989) SCSD නො 11 1989
- රංජනී ප්‍රියලතා එදිරිව පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිසම මධ්‍යම පළාත (2009) අභියාචනාධිකරණ ලිඛිත අපෑල නො 775/07 නොවැරදිවර 3 2009
- රත්නායක එදිරිව ද සිල්වා (1999) 3 SLR 57
- බදු (සංශෝධිත) කෙටුම්පත (2002) SCSD නො 08 2002
- සේරුවිල සරණකිත්ති හිමි එදිරිව හිඟිපති (2004) 1 SLR 365
- උතුරු හැඟෙනහිර පළාත් සභාව පිලිබඳ ප්‍රවාහන මණ්ඩල ව්‍යවස්ථාව (1990) (SC) (නො 7 1989
- සේනානායක එදිරිව මහින්දසෝම (1998) 2 SLR 333 (SC)
- තොලිස් කොමිෂන් සභා කෙටුම්පත SC (SPI) නො 14, 1989
- ජල සම්පාදන ප්‍රතිසංස්කරණ කෙටුම්පත (2003) SCSD නො 24 සහ 25 2003
- වීරසිංහ එදිරිව දිසානායක (1997) 1 SLR 406
- විජේසේකර එදිරිව හිඟිපති (2007) 1 SLR 38
- විජේවර්ධන එදිරිව පළාත් සභා අධ්‍යක්ෂ (2004) 1 SLR 179.

වැඩිදුර කියවීමට

ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණය උදෙසා අදහස් (**Ideas for Constitutional Reform**) සී .අමරතුංග (Colombo: CLD)

ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යවස්ථාපිත හා පරිපාලන නීතිය (**Constitutional and Administrative Law of Sri Lanka**)
- ජේ. ඒ. එල්. සුමරු. - 1995 (Colombo: Sumathi)

පළාත් සභා ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීම (**Strengthening The Provincial Council System**)
විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය 2008 :
තේමාත්මක විචාරාත්මක වාර්තාකරණය (**Thematic Report of Workshop Deliberations**) (Colombo: CPA)

ශ්‍රී ලංකාවේ බලය බෙදීම : ව්‍යවස්ථාමය හා දේශපාලනමය ලෙඛන 1926 - 2008- ආර් එදිරිසිංහ,
එම්. ගෝමස්, ඩී. ටී. නමල්මාරන් සහ ඒ. වැලකල - සංස්කරණය 2008 (Colombo: CPA) -

ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශ්‍රේණිගත ව්‍යවස්ථාපිත පිලිබඳ රචනා (**Essays on Federalism in Sri Lanka**)
- ආර්. එදිරිසිංහ සහ ඒ. වැලකල - සංස්කරණය (Colombo: CPA)

හැඟෙනහිර පළාතේ ඉඩම් : දේශපාලනය, ප්‍රතිපත්ති හා ගැටුම් - ඩී. ගෝමස් සහ එම්. රණිම් (Colombo: CPA)

බලය විමසගත කිරීම: ශ්‍රී ලංකාවේ අත්දැකීම් - කේ. සී. කමලසබේසන් (2009) (Colombo: Kamalabayson Foundation)

ශ්‍රී ලංකාවේ අහිමි වූ අවස්ථා : (**Lost Opportunities**) - කේ. ලෝගනාදන 1996 (Colombo: CEPRA)

13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය ප්‍රකාරව පළාත් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අයිතීන් හා වගකීම් - එල් මාරසිංහ 2009 - (Colombo: Sarvodaya)

13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයේ භාවිතය සම්බන්ධ රචනා - 2010 එල්. මාරසිංහ සහ ජේ. වික්‍රමරත්න (Colombo : Stamford Lake)

13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය හා සම්බන්ධ අධිකරණ දැක්ම (සංස්කරණය) එල් මාරසිංහ සහ ජේ වික්‍රමරත්න - 2010 (Colombo : Stamford Lake)

පළාත් සභා තුළ බලය බෙදුනැරීම හා සම්බන්ධ ක්‍රියාත්මක අත්දැකීම් (අශෝක ගුණවර්ධන කමිටු වාර්තාව (1996))
ශ්‍රී ලංකාවේ පළාත් සභාවල ක්‍රියාත්මකභාවය පිලිබඳ අවසාන කමිටු වාර්තාව - 1996 (Colombo : Unpublished)

ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණ පිලිබඳ රචනා (සංස්කරණය) ජේ. උයන්ගොඩ සහ ආර්. එදිරිසිංහ (Colombo: CEPRA)

විෂයානුබද්ධ සාකච්ඡාවන්ට යොමු වූ හැගෙනහිර පළාත් සභාවේ නාම ලේඛනය

රෙයර් අද්මිරාල් (විශ්‍රාමික) මොහාන් විජේවික්‍රම	ගරු ආණ්ඩුකාර
සිවනෙසතුරෙයි වන්දනාත්තන්	ගරු ප්‍රධාන අමාත්‍ය
එම්.එල්.එම්. හිස්බුල්ලා	ගරු හිටපු සෞඛ්‍ය අමාත්‍ය
ටී නවරත්නරාජා	ගරු කෘෂිකර්ම අමාත්‍ය
එම්.එස්. උදුමා ලෙබ්වේ	ගරු මාර්ග සංවර්ධන අමාත්‍ය
විමලචීර දිසානායක	ගරු අධ්‍යාපන අමාත්‍ය
එ.එම්.එම්. ගායිස්	ගරු සභාපති
ඩබ්ලිව් ඩී.එම්.එම්.ආරියවති ගලප්පත්ති	ගරු උප සභාපතිනිය
එම්.කේ.ඒ.එස්. ගුණවර්ධන	ගරු හිටපු නියෝජ්‍ය සභාපති
දයා ගමගේ	ගරු විපක්ෂ නායක
බණ්ඩාර සේගුඛාද්‍රණි	ගරු හිටපු විපක්ෂ නායක
එ රශීක් ගරීභි	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එ.එස්. ජවහර් සාලේ	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එම්.එම්.එම්. මහරාජ්	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එ.සී.පී.වන්දනා	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එස්.පුෂ්පරාජ	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
ආර්.එන්.වරදන	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එස්.සෙල්වරාජා	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එන්.නිරෝෂිණි	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
කේ.එම්. අබ්දුල් රකාක්	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එ.එම්.ජම්ල	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එ.පරසුරාමන්	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එස්.එල්.එම්.හසන්	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
ඊ.එස්.ක්‍රිෂ්ණානන්දරාජා	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
යූ.එම්.එන්. මුබීන්	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එම්.එල්.ටී.හනීම්	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එ සසිදරන්	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
එම්.එස්. හවුසීක්	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
ටී.එ. මසිල්ලමනී	ගරු පළාත් සභා මන්ත්‍රී
වී.පී. බාලසිංහම්	ප්‍රධාන ලේකම් - හැගෙනහිර පළාත් සභාව
එන්.ආර්. රංජනී	ලේකම්, හැගෙනහිර පළාත් සභා ප්‍රධාන අමාත්‍යාංශය
කේ.යූ.කේ. චීරවර්ධන	ලේකම්, අධ්‍යාපන අමාත්‍යාංශය
වී. පත්මනාදන්	ලේකම් (වැඩබලන) කෘෂිකර්ම අමාත්‍යාංශය
එම්. සී. එම්. ජේඊග්	ලේකම් මාර්ග සංවර්ධන අමාත්‍යාංශය
යූ.එල්.එ. අසීස්	ලේකම් සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය
කේ. නසාගලිංකම්	හිටපු සභා ලේකම්
කේ. උඩගේ	හිටපු ලේකම් පළාත් රාජ්‍ය සේවා කොමිෂන් සභාව
ආර්. ඥානසේනර	අධ්‍යක්ෂ සැලසුම්, කෘෂිකර්ම අමාත්‍යාංශය
අනීශ් ලෙබ්වේ	හීනි හිලඩාරි හැගෙනහිර පළාත් සභාව

2 කොටස - හැඟෙනහිර පළාත් සභාව

අලුතින් තෝරාපත් කර ගනු ලැබූ පළාත් සභාවේ
ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ වූ තක්සේරුවක්

සංකීර්ණ වාර්තාවක්

ලයනල් ගුරුගේ

සම්පීණ්‍යභාවය

1987 දී ඉන්දු ලංකා ගිවිසුම යටතේ ඇති කරනු ලැබූ පළාත් සභා ක්‍රමය විසින් පළාත් ඒකකවලට බලය බෙදා හැරීම ශ්‍රී ලංකාවේ පාලන ව්‍යුහයට හඳුන්වාදෙන ලදී. ඊට අමතරව, පැවති ජනවාර්ගික ගැටුමේ සන්දර්භය තුළ, ගැටුම විසඳීමේ මෙවලමක් ලෙස ද පළාත් සභා ක්‍රමය සැලකිණි. ඒ අනුව, නැගෙනහිර පළාත් සභාව පිලිබඳව සිදු කළ සමීක්‍ෂණයේ සහ ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡා පිලිබඳව වූ මෙම සංකීර්ණ වාර්තාව ප්‍රාදේශීයව බලය විමධ්‍යගත කිරීමේ ක්‍රමවේදයේ ක්‍රියාකාරීත්වය හා අදහස් පිලිබඳව මහජනතාවගේ, වඩා පුළුල් පාලන බලයක් හිමි ප්‍රජාවන් හා දේශපාලන කණ්ඩායම්වල මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ බලය බෙදා හැරීම පිලිබඳ වගකිවයුතු පළාත් සභිකයන් හා නිලධාරීන්ගේ මත හැඟීම් පිලිබඳව දැක්මක් සපයනු ලැබේ. ඒ අනුව, මෙම ප්‍රතිඵල, පවත්නා ක්‍රම පිලිබඳ තෘප්තිමත්තාවය, පොරොන්දු සහ කාර්ය සාධනය අතර වෙනස, අභියෝගයන් සහ ප්‍රතිඥාවන්හි තිරසාර බව යනාදිය පිලිබඳ දැරූකයක් සපයයි. වත්මන් පශ්චාත්-දුදුමය පසුබිම තුළ, එනම්, ස්ථාවර පශ්චාත්-ගැටුම් තත්ත්වයක් තෙක් සංක්‍රමණය වීම සහතික කිරීම උදෙසා ව්‍යවස්ථා ප්‍රතිසංස්කරණ කාර්යයට තව දුරටත් භූමිකාවක් ඉටුකළ හැකි පසුබිමක් තුළ මෙම ප්‍රතිඵල මගින් පෙන්වා දෙනු දැක්ම විශේෂයෙන් වැදගත් වේ.

මෙම අධ්‍යයනයේ දී හඳුනාගත් විශේෂ කරුණු අතර :

- පළාත් සභාවට අදාළ විවිධ (පාලන) කාරණාවලදී පොදු ජනතාවගේ මතය පළාත් සභාව යටතේ වන ආයතනවල නිලධාරීන්ගේ තේරී පත්වූ සභිකයන්ගේ මතය හා සමාන නොවේ.
- පළාත් සභා පාලන රාමුව තුළ ජනතා අපේක්‍ෂාවන් හා එහි සැබෑ සේවා සැපයීම් මට්ටම්වල පැහැදිලි නොගැළපීමක් පවතී.
- පළාතේ කටයුතුවල දී ජනතා මතයට හිමි වී ඇත්තේ නොසැලකිය හැකි තරම් අඩු වටිනාකමකි.
- නැගෙනහිර පළාතේ කටයුතු වලදී ජාත්‍යන්තර රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයන් වැදගත් ක්‍රියාකාරීත්වයක් ඉටු කරයි.
- වත්මන් පළාත් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිලිබඳව පළාත් සභිකයන් හා පළාත් සභා නිලධාරීන්ගේ තෘප්තිමත්තාවය සැලකිය යුතු තරම් අඩු මට්ටමක් පවතී.
- දමිළ හා මුස්ලිම් ජන කොටස් දෙකේ ම සැලකිය යුතු බහුතරයක් නැගෙනහිර පළාත් සභාවට ඉඩම් හා පොලිස් යන බලතල දෙකම ලබා දිය යුතු යයි විශ්වාස කරති. එසේ ලබාදීම මගින් පළාත් සභාව තව දුරටත් ශක්තිමත් වනු ඇතැයි යන්න ඔවුන්ගේ අදහසයි.

අරමුණු

2008 මැයි මස පැවති පළාත් සභා මැතිවණයෙන් පසු නැගෙනහිර පළාත් සභාව පුරාණ වශයෙන් ක්‍රියාකාරී වීම ඇරඹිණි. පළාත් සභා මැතිවරණයක් පවත්වනු ලැබූයේ වසර 20 කට පසුව වන අතර එය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ නියෝගයක් මත නැගෙනහිර පළාත උතුරු පළාතෙන් වෙන් කිරීමෙන් පසු නැගෙනහිර පළාතට පමණක් පැවති පළමු මැතිවරණය ද විය.

පළාත් සභිකයන්ගේ, නිලධාරීන්ගේ හා පළාතේ ජනතාවගේ මත හා හැඟීම් සංසන්දනය කිරීම ඔස්සේ හැඟෙනහිර පළාතේ ඇති වී තිබෙන ප්‍රගතිය හා පසුබිම් තත්ත්වයන් හඳුනාගැනීම මෙම සමීක්‍ෂණයේ ප්‍රධානතම අරමුණ වේ.

පළාත් සභාවේ සේවා සැපයීම් පිළිබඳව වූ තෘප්තිමත්භාවයේ මට්ටම් කවරේදැයි හඳුනාගැනීම මෙම සමීක්‍ෂණයේ ද්විතීයික අරමුණ වේ.

පළාත්බදව බලය බෙදා හැරීමේදී මධ්‍යම රජයේ කාර්යභාරය පිළිබඳව මහජනතාවගේ මෙන් ම දේශපාලන පක්ෂවල ද අදහස් ලබා ගැනීම හා පළාත්බදව බලය බෙදීම පිළිබඳව වූ අත්දැකීම් ස්වයං පාලනය පිළිබඳ ඉල්ලීම්වලට බලපා ඇති මට්ටම හා ආකාරය පිළිබඳව අදහස් ලබා ගැනීම මෙම සමීක්‍ෂණයේ අනෙකුත් අරමුණු අතර වේ.

විෂයපථය හා ක්‍රමවේදය

හැඟෙනහිර පළාත් සභාව පිළිබඳව සිදු කළ පුළුල් ඇගයීමක් වන මෙය සමීක්‍ෂණ ක්‍රමවේද කිහිපයක් ඔස්සේ සිදු කරනු ලැබී ය. හැඟෙනහිර පළාත් සභිකයන්ගේ, නිලධාරීන්ගේ හා එහි ජනතාවගේ මත හා අදහස් හා ආකල්පයන් මෙයින් ඇගයීමට ලක්වේ. සේවා අංශය පිළිබඳව ද මෙහි දී සැලකිල්ල යොමු වේ.

a. නියැදිය

හැඟෙනහිර පළාත් සභාවේ ආණ්ඩුකාරවරයා, ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා ඇතුළු අමාත්‍යවරුන් ප්‍රධාන ලේකම්වරයා ඇතුළු ලේකම්වරුන් හා සියලු ම තේරී පත්වූ පළාත් සභිකයන් මෙම සමීක්‍ෂණයේ නියැදියට අන්තර්ගත වීහි.

මේ අනුව, හැඟෙනහිර පළාතේ අම්පාර, මඩකලපුව හා ත්‍රිකුණාමලය යන දිස්ත්‍රික්ක මෙම සමීක්‍ෂණය මගින් ආවරණය කරන ලදී.

වගුව 1 - නියැදි ව්‍යුහය			
1.	පළාත් සභාවේ උසස් නිලධාරීන්	අම්පාර	ත්‍රිකුණාමලය
2.	නිලධාරීන්	15	50
3.	පළාත් සභිකයන්	12	09
4.	සාමාන්‍ය ජනතාව සමග සිදු කළ ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡා	24	24

b. දත්ත එකතු කිරීම

i. සම්මුඛ සාකච්ඡා

හැඟෙනහිර පළාතේ එක් එක් දිස්ත්‍රික්කයෙන් 50 බැගින් වන සේ පළාත් සභාව යටතේ පවතින ආයතනවල සේවය කරන නිලධාරීන් 150 ක් සමග (අහඹු ලෙස තෝරා ගත්) ව්‍යුහගත ප්‍රශ්නාවලියක් භාවිත කරමින් මුහුණට මුහුණ ලා සම්මුඛ සාකච්ඡා පවත්වන ලදී. වගුව 1 හි දැක්වෙන පරිදි දිස්ත්‍රික්ක තුනේ ජනවාර්ගික පදනම මත එක් එක් දිස්ත්‍රික්කයෙන් තෝරා ගන්නා නිලධාරීන් ප්‍රමාණය නිර්ණය කරන ලදී.

ii. පුවත්පත් අධ්‍යයනය

2008 මැයි 10 සිට 2009 අගෝස්තු 10 දක්වා සිංහල හා දෙමළ භාෂාවන්ගෙන් පළවන ප්‍රධාන පුවත්පත් හැඟෙනහිර පළාත් සභාව පිළිබඳව පළ කළ පුවත් කාණ්ඩගත කරමින් ඒවා අධ්‍යයනය කරන ලදී. පළාත් සභා රැස්වීම් වල දී හැඟෙනහිර පළාතට අදාළව සාකච්ඡා වූ කරුණු හඳුනා ගැනීම සඳහා සියලු හැන්සාර්ඩ් වාර්තා 2008 ජූනි 6 වැනි දා සිට 2009 ජූනි 4 වන දා දක්වා විශ්ලේෂණය කරන ලදී.

iii. මහජන මත විමසුම් අධ්‍යයනය

ඊට අමතරව, එක් දිස්ත්‍රික්කයක දී 24 ක් බැගින් දිස්ත්‍රික්ක තුනේ දී ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 72 ක් පළාතේ ජනතාව සමග සිදු කෙරිණ. අහඹු නියැදි ක්‍රමය හා පහසු ලෙස තෝරා ගන්නා නියැදි ක්‍රමය මගින් සාකච්ඡා සඳහා සහභාගිකයන් තෝරා ගන්නා ලදී.

කණ්ඩායම් සාකච්ඡා සහභාගිකයන්ගේ භාෂාවට අනුකූලව වෙත වෙත ම පැවැත්වුණු අතර දිස්ත්‍රික්ක තුනේ ජනවාර්ගික පදනම මත එක් එක් දිස්ත්‍රික්කයෙහි සිදු කෙරෙන කණ්ඩායම් සාකච්ඡා සංඛ්‍යාව නිර්ණය කරන ලදී.

iii-a) විශේෂ සටහන - කණ්ඩායම් සාකච්ඡා විශ්ලේෂණය කිරීම

එක් දිස්ත්‍රික්කයකට 24 බැගින් හැඟෙනහිර පළාතේ දිස්ත්‍රික්ක තුනෙහි කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 72 ක් පවත්වන ලදී. කණ්ඩායම් සාකච්ඡාවන්හි හඳුනාගැනීම් සාකච්ඡාවන්හි අන්තර්ගතය පිළිබඳව වූ ගැඹුරු විශ්ලේෂණයක් ලෙස ඉදිරිපත් කර නොමැති බව සඳහන් කළ යුතු ය. ඒ සීඝ්‍ර අධ්‍යයන ක්‍රමවේදයේ සවිභාවය කරණකොටගෙන සහ පාඨකයාගේ ඉක්මන අවබෝධය පිණිස හේතුවන, මතයන්හි සාරාංශයන් ඉක්මණින් ඉදිරිපත් කිරීමේ අවශ්‍යතාවය නිසා ය. ඒ හේතුවෙන් ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡාවන්හි තොරතුරු විශ්ලේෂණාත්මක දත්ත වශයෙන් නොව සංඛ්‍යාත්මක දත්ත වශයෙන් මෙම පර්යේෂණ වාර්තාවෙන් ඉදිරිපත් කර තිබේ.

එම දත්ත මෙලෙස ඉදිරිපත් කරන ලද්දේ හඳුනාගත් කරුණු පිළිබඳ විශ්ලේෂණාත්මක විග්‍රහයක් යනු පාඨකයාට වැඩි කාලයක් හා වෙහෙසක් වැය කොට අවබෝධ කර ගැනීමට සිදුවන්නක් වන හෙයින්, සාරාංශගත කොට මෙම කරුණු ඉදිරිපත් කිරීමෙන් අදාළ කරුණු හඳුනා ගැනීමේ හැකියාව වැඩි වනු ඇතැයි යන අපේක්ෂාව පෙරදැරි කර ගනිමිනි.

තව ද, යම් කණ්ඩායම් සාකච්ඡාවක දී කිසියම් කරුණකට අදාළ ව වැඩි දෙනෙකුගේ මතයන් හි එකඟතාවය සැලකිය යුතු තරම් ඉහළ මට්ටමක වූයේ නම්, එවිට එය සමස්ත කණ්ඩායමේම මතය වශයෙන් මෙම සමීක්ෂණයේ දී සලකා තිබේ.

ප්‍රධාන හඳුනාගැනීම්

1. පළාත් සභාව පිළිබඳ ආකල්ප

පළාත් සභාව පිළිබඳව පළාත් සභිකයින්ගේ හා පළාත් සභාව යටතේ සේවය කරන නිලධාරීන්ගේ මතය ජනතාව ඒ කෙරෙහි දැක්වන මතය හා සමාන නොවන බව දැන ඇසුරින් පෙනී යයි. පළාත් සභිකයන් හා නිලධාරීන් පළාත් සභාව පිළිබඳව සුභවාදී ආකල්පයක සිටිය ද සාමාන්‍ය ජනතාව පළාත් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව දැක්වෙන්නේ එතරම් සුභවාදී මතයක් නොවන බව දැකිය හැකි ය.

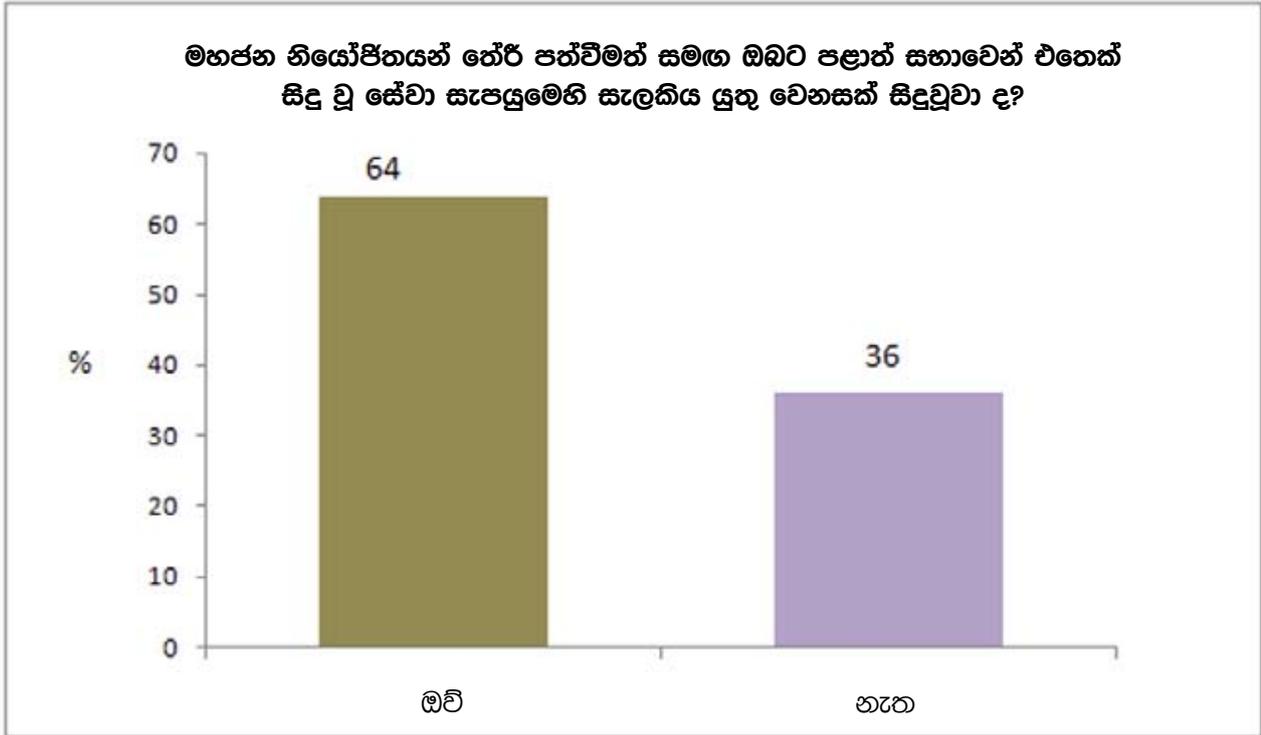
'පළාත් සභිකයන් තේරී පත් වීමත් සමග පළාත් සභාවෙන් එතෙක් සිදු වූ සේවාවන් හි සැලකිය යුතු වෙනසක් සිදු වූවා' යන්නට පළාතේ සේවය කරන නිලධාරීන්ගෙන් ආසන්න වශයෙන් තුනෙන් දෙකක් (64%) එකඟ වන අතර තුනෙන් එකකට වැඩි ප්‍රමාණයක් (36%) මෙයට එකඟ නොවේ. (ප්‍රස්තාර 1 පිටුව 94) එයට එකඟ වන නිලධාරීන් ප්‍රකාශ කරන පරිදි 'පොදු මහජන පහසුකම් ද සැපයීම කාර්යක්ෂම වීම' (40.9%) එලෙස මහජන නියෝජිතයින් පත් වීමෙන් පසු පළාත් සභා කාර්යභාරය තුළ විශාල වශයෙන් ම සිදු වී ඇති වෙනසයි. (ප්‍රස්තාර 2 පිටුව 94)

හැඟෙනහිර පළාත් සභා රැස්වීම්වල හැසිරීමේ වාර්තාවලට අදාළ එක් එක් මන්ත්‍රීවරුන්ගේ කතා අන්තර්ගතය විශ්ලේෂණය කිරීමේ දී පෙනී යන්නේ පළාත් සභිකයන් අති බහුතරයක් එනම් 89.5% ක් අලුතින් පිහිටු වූ පළාත් සභාව පිළිබඳව බෙහෙවින් සුභවාදී ආකල්පයක සිටින බවයි. පළාත් සභාවේ ක්‍රියාකලාපය පිළිබඳ සතුටුදායක ආකල්පයක නොවන මන්ත්‍රීවරුන්ගේ ප්‍රතිශතය 10.5% කි. (ප්‍රස්තාර 3 පිටුව 95) යටෝකත කරුණ පිළිබඳව ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡා ඇසුරින් මහජන මතය විමසීමේ දී පෙනී යන්නේ කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 72 න් 38 කම බහුතර ජනතා මතය වනුයේ මහජන නියෝජිතයින් තේරී පත් වීමෙන් පසු පළාත් සභාවේ කටයුතුවල යම් සුභවාදී වෙනසක් සිදු වී නැති බවයි. එහෙත් කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 24 කදී ජනතාව බහුතරයක් හැඟෙනහිර පළාත් සභාව පිහිටුවීමෙන් පසු යහපත් වෙනසක් සිදු වී ඇතැයි දැක්වේ. (ප්‍රස්තාර 4 පිටුව 95) මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කයේ බහුතරයක් ජනතාව (දෙමළ ජනතා කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 10 කදීම) හැඟෙනහිර පළාත් සභාව පිහිටුවීමෙන් පසු යහපත් වෙනසක් සිදු වී ඇතැයි දැක්වීම විශේෂිතය. (වගුව 1)

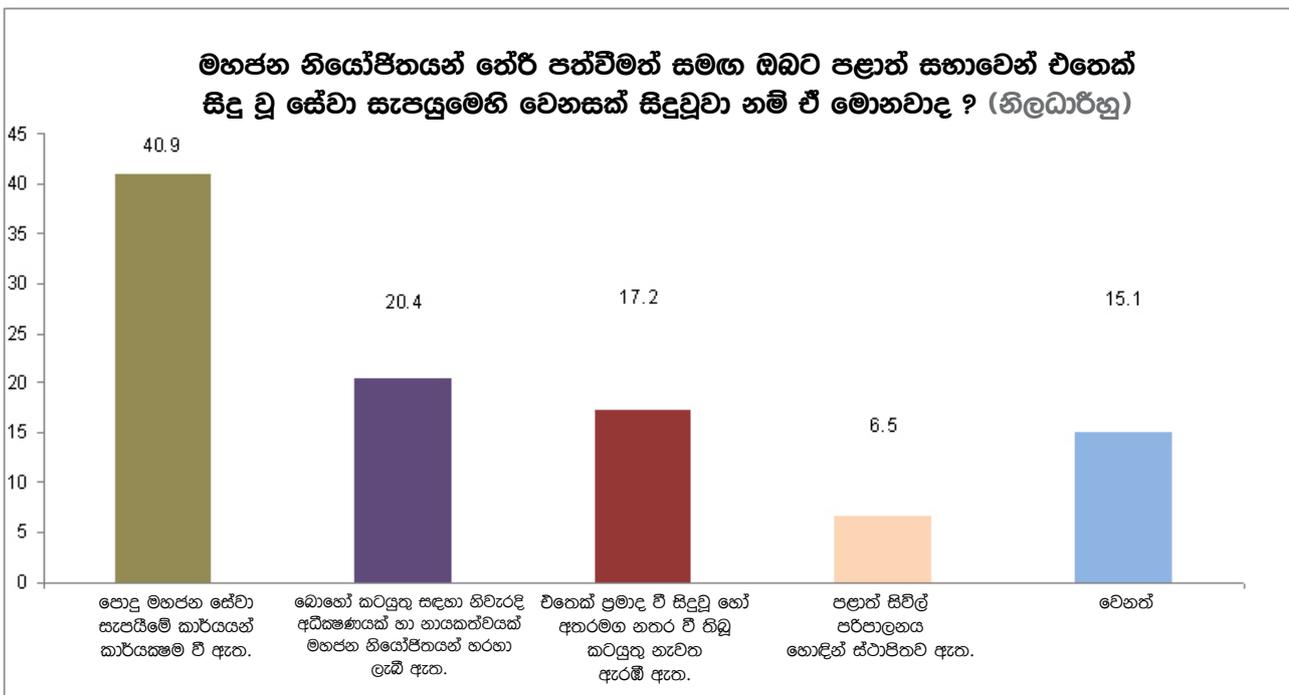
වගුව 1 - පළාත් සභාවට මහජන නියෝජිතයින් තේරී පත් වීමෙන් පසු හැඟෙනහිර පළාතේ යම් වෙනසක් සිදුව ඇත්ද? - කණ්ඩායම් සාකච්ඡා මතය දිස්ත්‍රික්ක හා ජනවර්ගය අනුව

	අම්පාර			මඩකලපුව			ත්‍රිකුණාමලය			එකතුව
	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	
1. වෙනසක් නැත	7	2	6	1	7	3	3	4	5	38
2. තත්ත්වය හරික අතට හැරී ඇත	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2
3. යහපත් වෙනසක් සිදු වී ඇත.	1	2	3	-	10	2	2	1	3	24
4. නිදහසේ ජීවත්වීමට ඇති හැකියාව	1	-	2	-	-	1	-	1	1	6
5. මහජන නියෝජිතයන් සිටීමේ වැදගත්කම	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2

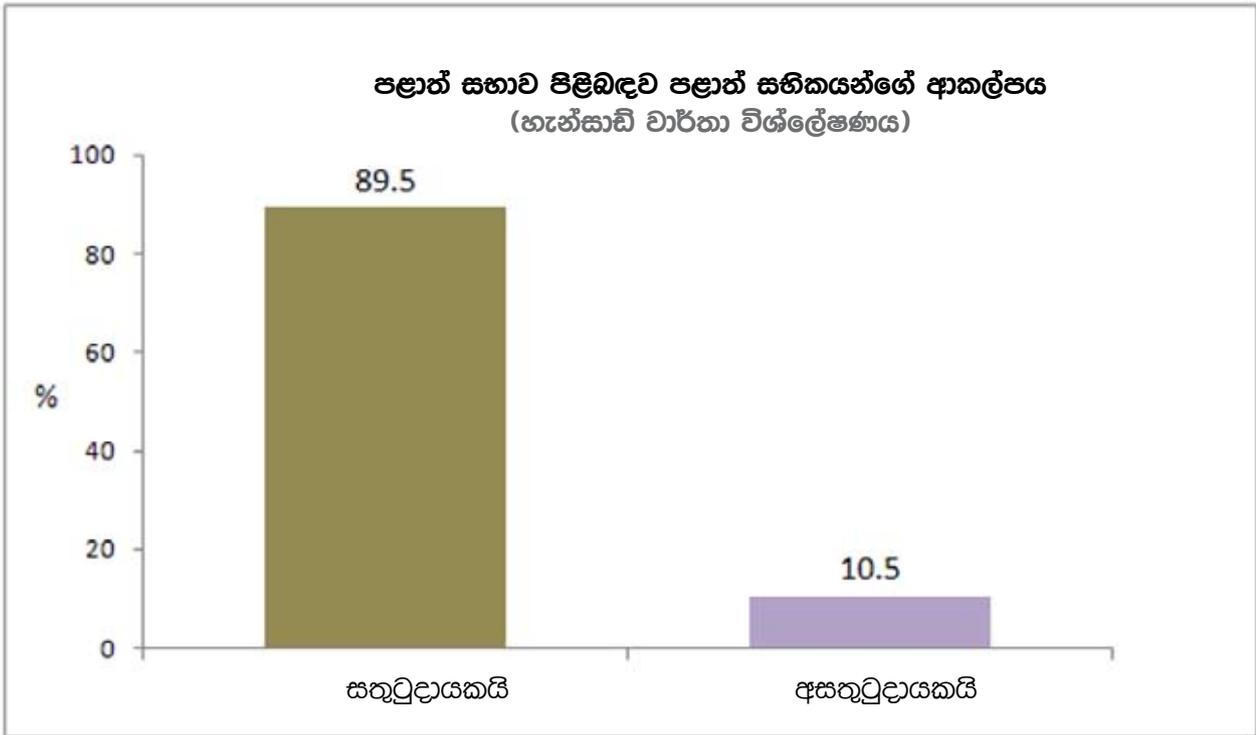
ප්‍රස්තාර 1

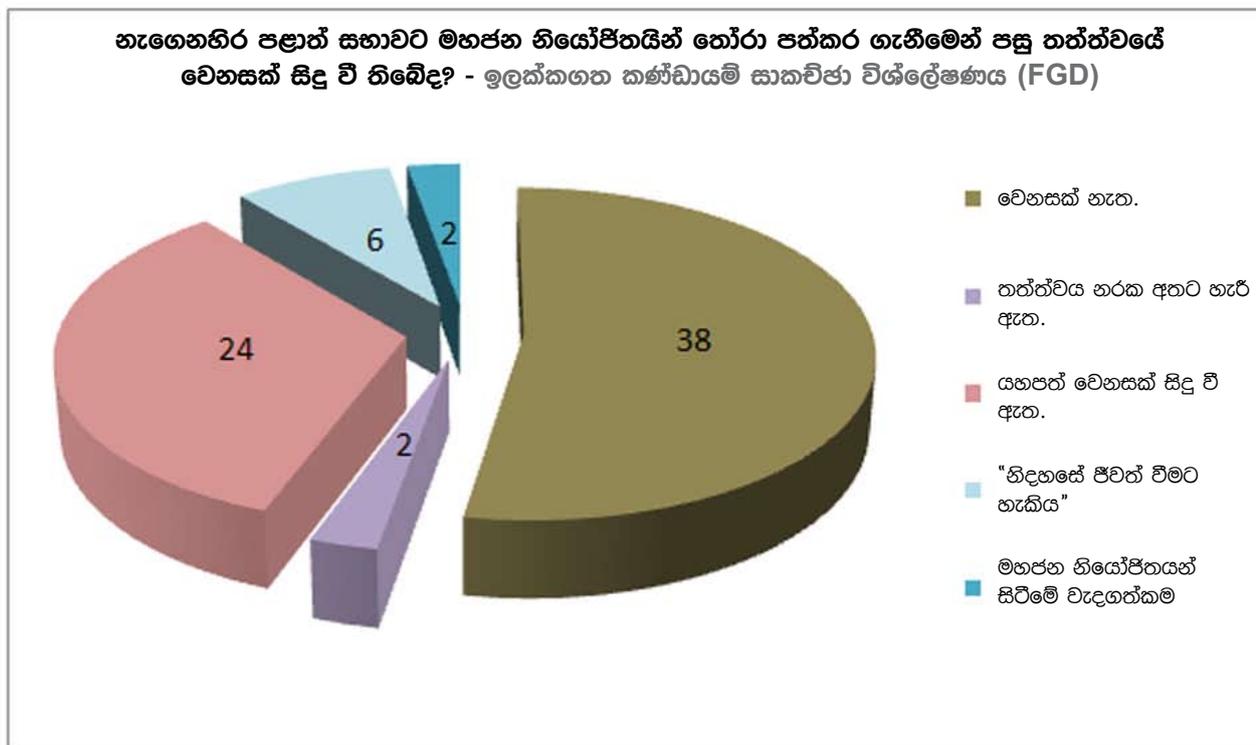
ප්‍රස්තාර 2

ප්‍රස්තාර 3

ප්‍රස්තාර 4

2. පළාත් සභාවේ ප්‍රධාන ගැටලු පිළිබඳ මතයන්

i. තේරී පත්වූ මහජන නියෝජිතයින්ගේ අදහස්

පළාත් සභා හැක්කාර්ඪී වාර්තා විශ්ලේෂණයට අනුව කිසිදු කරුණක් 'ඉතා වැදගත්' වශයෙන් ඉස්මතු කර නොමැති අතර සමස්තයක් වශයෙන් සියලුම කරුණුවලට සමාන වැදගත්කමක් ලැබී ඇති බව පෙනේ. මෙම කරුණු අතර, තේරී පත් වූ පළාත් සභා නියෝජිතයන් තම කතා වාරවලදී වැඩි වශයෙන්ම අවධානය යොමු කර ඇත්තේ පළාත් සභාවට අදාළ 'ව්‍යවස්ථා සම්පාදක බලය' පිළිබඳව බවයි. මන්ත්‍රීවරුන් එම කරුණ පිළිබඳව කතා කර ඇති වාර ගණන ප්‍රතිශතයක් වශයෙන් 10.6% ක් වේ. මීට අමතරව උපාධිධාරී ගුරු ගැටලුව (9.6%), ජනවාර්ගික සහයෝගීතාව (7.1%), මුදල් ප්‍රතිපාදන (7%), ආරක්‍ෂාව (6.6%) හා මධ්‍යම රජය (6.1%) යන කරුණු පිළිවෙලින් මන්ත්‍රීවරුන්ගේ සභා වාර ඇමතීම්වලදී වැඩි ම අවධානයක් යොමු වූ කරුණු වශයෙන් දැකිය හැකි ය.

යුද්ධය නිමාවත් සමඟ ඇරඹුණු, රජයේ මහා පරිමාණ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය වන හැගෙනහිර නවෝදය පිළිබඳව ඉතාමත් ම අඩු සැලකිල්ලක් (0.7%) මන්ත්‍රීවරුන් විසින් යොමු කර තිබීම ද විශේෂයෙන් සැලකිය යුතු වේ. (ප්‍රස්තාර 5)

ii. මහජන මතය

'යටිතල පහසුකම් හිඟකම' යන කරුණ කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 72 න් 40 ක දීම ජනතාව විසින් ප්‍රධාන ගැටලුව වශයෙන් මතු කර ඇති අතර පාහේ ජල හිඟය කණ්ඩායම් 29 ක් විසින් ද, රැකියා විසුකරිය කණ්ඩායම් 24 ක් විසින් ද, වගා සඳහා ජලය සහ අනෙකුත් පහසුකම් නොමැති වීම කණ්ඩායම් 17 ක් හා ඉඩම් බලපත්‍ර නොමැති වීම කණ්ඩායම් 15 ක් විසින් තමන් මුහුණ දෙන ප්‍රධාන ගැටලු අතර පවතින බව දක්වා තිබේ. (ප්‍රස්තාර 6)

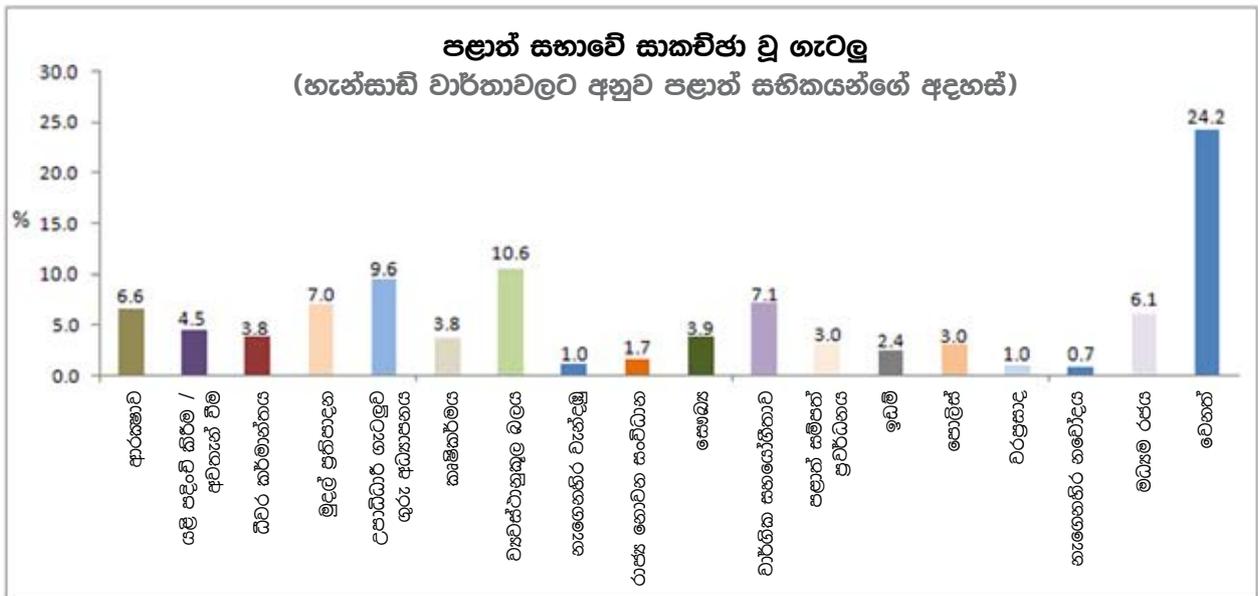
දීස්ත්‍රික්ක තුනේ දී ම සිංහල, දෙමළ හා මුස්ලිම් ජනවර්ග තුන විසින් ම ප්‍රබල ලෙසින් මතු කර ඇති ගැටලුවක් වන්නේ යටිතල පහසුකම් හිඟකමයි. (වගුව 2)

ඉහත දැන සැසඳීමේ දී පැහැදිලිව පෙනී යන කරුණක් වන්නේ පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරුන් රැස්වීම්වල දී ආමන්තුණය කිරීමට උත්සාහ කරන කරුණු හා ප්‍රදේශයේ ජනතාව තමන්ට අදාළ යැයි සිතන ගැටලු අතර සැලකිය යුතු තරම් විශාල පරතරයක් පවතින බවයි. ප්‍රදේශයේ ජනතාව තමන්ට අදාළ යැයි සිතන කිසිදු කරුණක් පළාත් සභිකයන්ගේ ප්‍රමුඛතාවන් අතරින් පිළිබිඹු නොවීම අවධානය යොමුවිය යුතු කරුණකි.

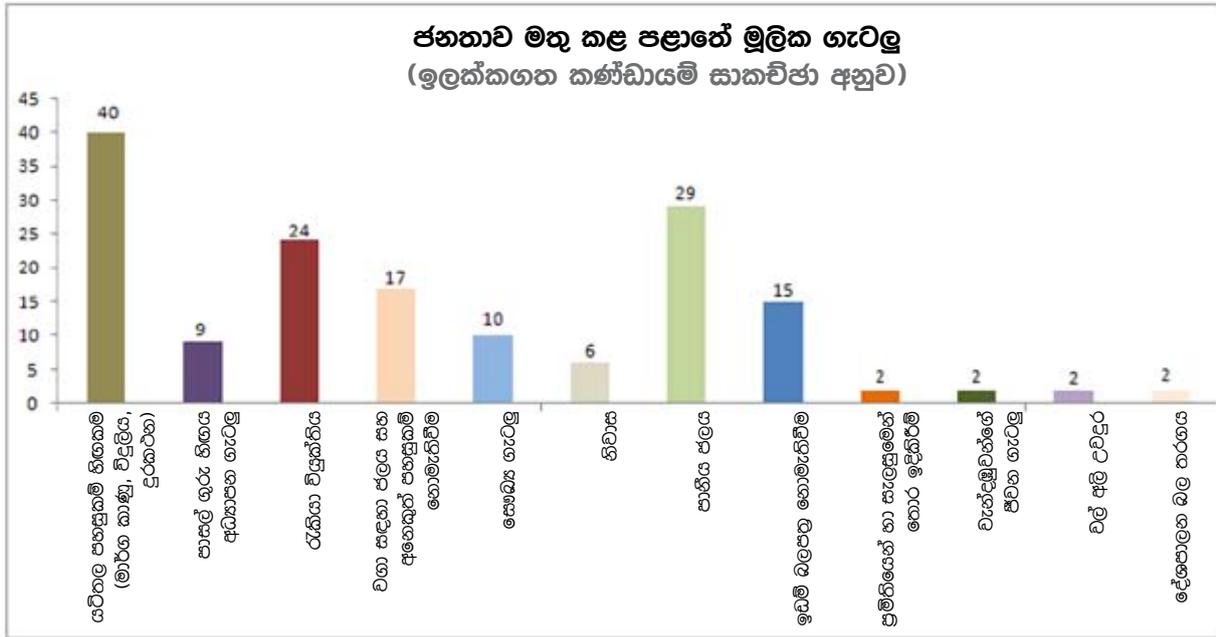
වගුව 2 - පළාතේ තිවෙන ප්‍රධානතම ගැටලුව කුමක් ද? - කණ්ඩායම් සාකච්ඡා මතය-දිස්ත්‍රික්ක හා ජනවර්ගය අනුව

	අම්පාර			මඩකලපුව			ත්‍රීකුණාමලය			එකතුව
	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	
යටිතල පහසුකම් හිඟකම (මාර්ග කාණු, විදුලිය, දුරකථන)	7	2	4	-	9	5	5	2	6	40
පාසැල ගුරු හිඟය/අධ්‍යාපන ගැටලු	3	-	-	1	-	-	4	-	1	9
රැකියා විශුක්තිය	4	1	2	-	9	2	2	2	2	24
වගා සඳහා ජලය සහ අනෙකුත් පහසුකම් නොමැති වීම	5	3	3	1	2	-	2	1	-	17
සෞඛ්‍ය ගැටලු	1	-	1	1	1	1	3	-	2	10
නිවාස	-	1	1	-	1	1	1	-	1	6
පානීය ජලය	8	4	7	1	4	-	1	1	3	29
ඉඩම් බලපත්‍ර නොමැති වීම	6	2	2	-	1	1	1	2	-	15
ප්‍රමිතියෙන් හා සැලසුමෙන් තොර ඉදිකිරීම්	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2
වැන්දඹුවන්ගේ ජීවන ගැටලු	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
වල අලි උවදුර	1	-	-	-	-	-	-	-	1	2

ප්‍රස්තාර 5

ප්‍රස්ථාර 6

3. මහජන ගැටලුවලට ලද ප්‍රතිචාර පිළිබඳ අදහස්

හැගෙනහිර පළාත් සභාව පිහිටුවීමෙන් පසු, ජනතා ඡන්දයෙන් තේරී පත් වූ ජන නියෝජනයක් හා ක්‍රමවත් පාලන තන්ත්‍රයක් තුළ පළාතේ ජනතාවට වඩා දියුණු සහ යහපත් ජීවන තත්ත්වයක් උදා වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරිණ.

i. නිලධාරීන්

පළාත් සභාව පිහිටුවීමෙන් පසු මහජන ගැටලුවලට පළාත් සභාවෙන් ලබා දුන් ප්‍රතිචාර ප්‍රමාණවත් දැයි ඇසූ ප්‍රශ්නයට පළාත් සභාව යටතේ පාලනය වන ආයතනවල සේවය කරන නිලධාරීන් බහුතරයක් (62%) විශ්වාස කරන අතර නිලධාරීන් තුනෙන් එකකට මඳක් වැඩි ප්‍රමාණයක් එනම් 38% ක් ප්‍රකාශ කරන්නේ එම ප්‍රතිචාර ප්‍රමාණවත් නොවන බවයි. (ප්‍රස්ථාර 7 පිටුව 14)

ii. තේරී පත්වූ පළාත් සභා නියෝජිතයන්

මෙම කරුණ ම පළාත් සභිකයින්ට යොමු කළ විට ඔවුන්ගෙන් 55.6% ක් ම මහජන ගැටලුවලට පළාත් සභාව දක්වා ඇති ප්‍රතිචාර ප්‍රමාණවත් යැයි විශ්වාස කරන අතර ගැටලුවලට පළාත් සභාව දක්වා ඇති ප්‍රතිචාර ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ යැයි 44.4% ක් කරුණු දක්වති. (ප්‍රස්ථාර 8)

iii. මහජන මතය

ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡා ඇසුරින් තම ගැටලුවලට පළාත් සභාවෙන් ලද ප්‍රතිචාර පිළිබඳ මහජන මතය විමසීමේදී ද ජනතා මතය නිලධාරීන්ගේ හා පළාත් සභිකයින්ගේ මතයට සපුරා ම ප්‍රතිචාර දැයි වේ.

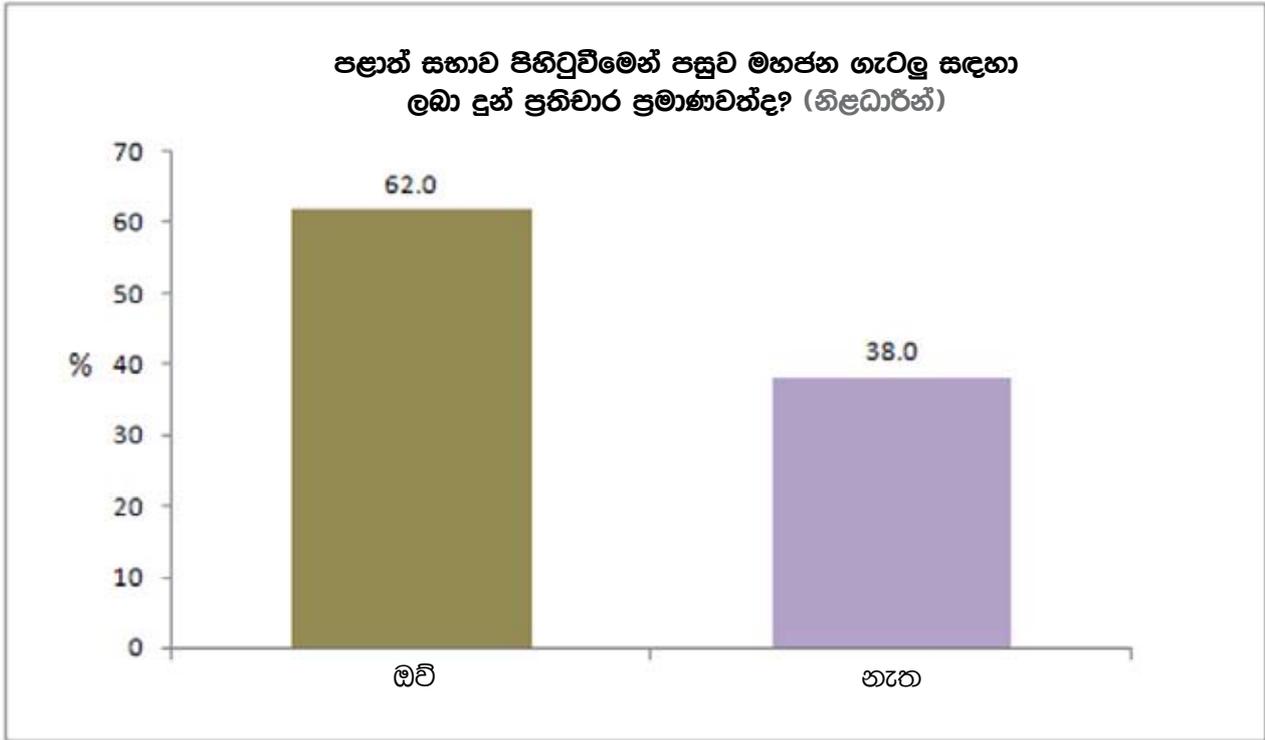
තම ගැටලුවලට ප්‍රතිචාර ලැබී නැතැයි කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 72 හි 61 කදීම ජනතාව බහුතරයක් සඳහන් කර සිටී. තවත් කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 4ක දී ජනතාව බොහෝ දෙනෙක් ප්‍රකාශ කර ඇත්තේ ගැටලුවලට පිළියම් යෙදීම සඳහා මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන නොමැති බව පළාත් සභිකයින් ප්‍රකාශ කරන බවයි. (ප්‍රස්තාර 9)

වගුව 3 හි දැක්වෙන පරිදි දීප්තික තුනේ වෙසෙන ජනවර්ග තුනට ම ඇත් ජනතාව මෙලෙස 'නව පළාත් සභාවේ' තම ගැටලුවලට පිළියම් ලැබී නොමැති බව' ප්‍රකාශ කරන අතර පළාත් සභිකයින් බහුතරයක් ජනතා ගැටලුවලට ලබා දී ඇති විසඳුම් පිළිබඳ ව 'තෘප්තිමත්' යැයි සඳහන් කර සිටී.

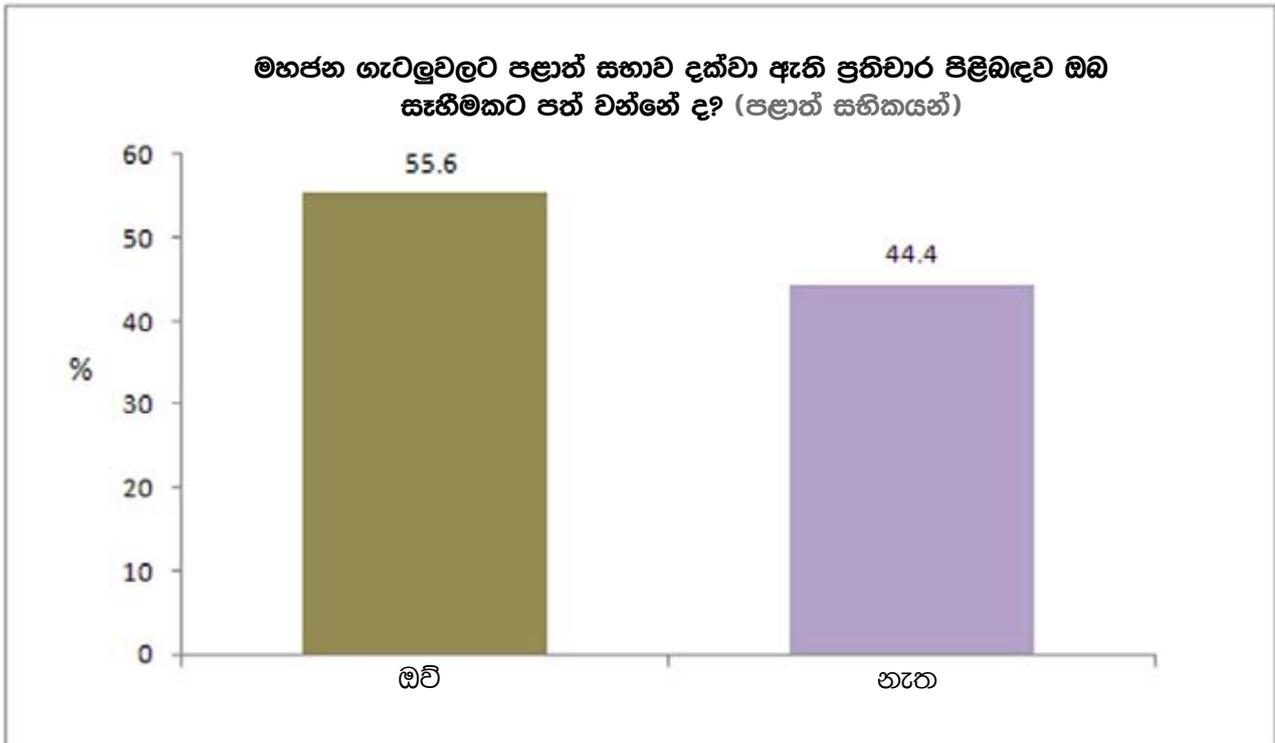
වගුව 3 - ගැටලු වලට පළාත් සභාව දක්වා ඇති ප්‍රතිචාර මොනවා ද? - කණ්ඩායම් සාකච්ඡා මතය දීප්තික හා ජනවර්ගය අනුව

	අම්පාර			මඩකලපුව			ත්‍රීකුණාමලය			එකතුව
	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	
ප්‍රතිචාරයක් දක්වා නැත	8	4	8	1	16	6	5	4	9	61
අදාළ පළාත් සභිකයන් පැමිණ ගැටලු විමසා ඇත	-	-	1	-	-	-	1	1	-	3
ප්‍රතිචාරයක් ලැබී ඇත	1	-	-	-	1	-	-	1	1	4
නියෝජිතයන් පළාත් සභාවේ ප්‍රතිපාදන හැකි බව පවසයි	-	-	2	-	-	-	-	1	1	4

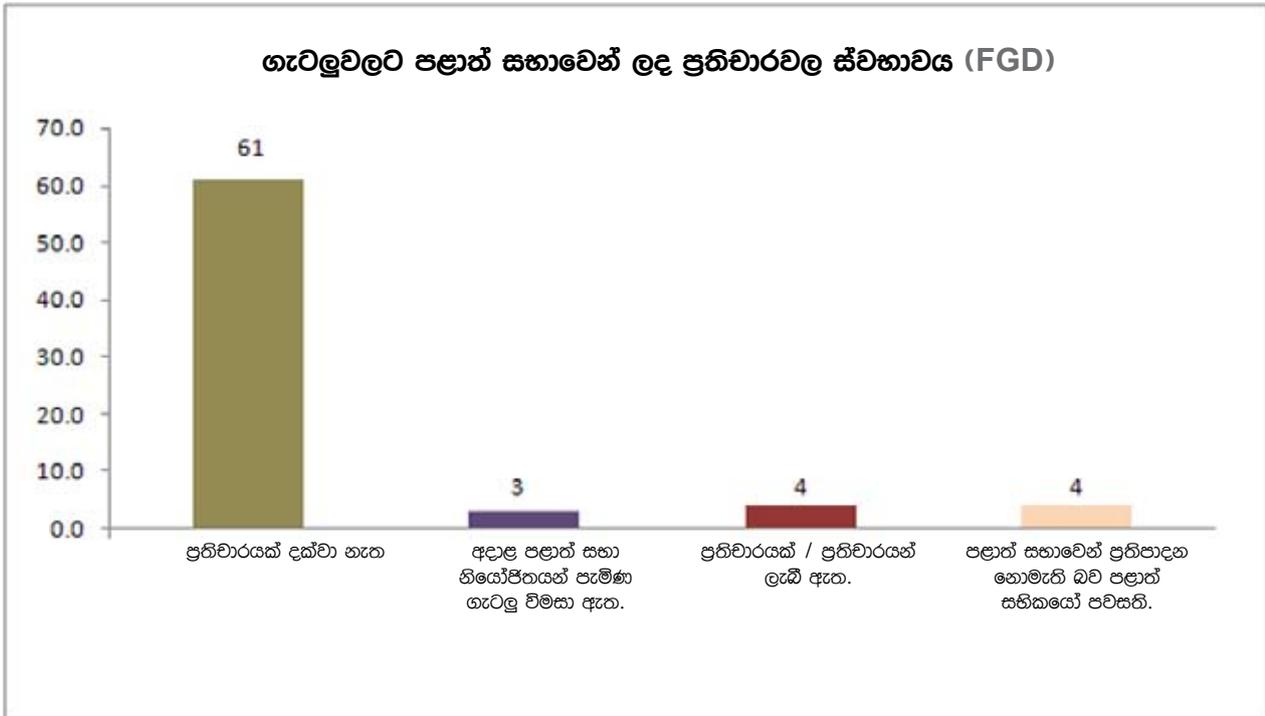
ප්‍රස්තාර 7

ප්‍රස්තාර 8

ප්‍රස්තාර 9

4. සංවර්ධන කටයුතු

i. නිලධාරීන්

හැඟෙනහිර පළාත තුළ දියත් වන සංවර්ධන හා යටිතල පහසුකම් සැපයීම වැනි කටයුතුවලදී ඒවා වැඩි වශයෙන් ම මෙහෙය වෙන්නේ මධ්‍යම රජයේ විශේෂ නියෝජිතයන් විසින් විවිධ අමාත්‍යාංශ හරහා යැයි පළාත් සභාව යටතේ වන රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගෙන් පහෙන් එකක් එනම් 23.7% ක් සඳහන් කර සිටිති. මීට අමතරව 20.4%ක් නිලධාරීන් සංවර්ධන කටයුතු මධ්‍යම රජය හා පළාත් සභාව එකට එකව සිදු කරන බව ප්‍රකාශ කරන අතර තවත් නිලධාරීන් 15.1%ක් ප්‍රකාශ කරන පරිදි පළාත් පාලන ආයතන මගින් කටයුතු සිදු වේ. නිලධාරීන් 11.8% ක් සඳහන් කරන්නේ සංවර්ධන කටයුතු හැඟෙනහිර පළාත් සභාව මගින් සිදු කරන බවයි. (ප්‍රස්තාර 10) පළාතේ නිවැරදි හා කාර්යක්ෂම දියුණුවක් සිදු වීමට හම්බ සංවර්ධනය ඇතුළු අනෙකුත් කාර්යයන්හි මූලිකත්වය ගත යුත්තේ කුමන පාර්ශවයක් ද යන්න පිළිබඳව නිලධාරීන්ගෙන් විමසීමේ දී ඔවුන්ගෙන් 44.7%ක් ම ප්‍රකාශ කරන්නේ පළාත් සභාව එම කාර්යයන්හි මූලිකත්වය ගත යුතු බවයි. (ප්‍රස්තාර 11)

ii. මහජන මතය

පළාතේ සිදු කෙරෙන සංවර්ධන කටයුතු පිළිබඳ ජනතා මතය ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡා ඔස්සේ විමසීමේ දී මධ්‍යම රජය මගින් එම කාර්යයන් ඉටු කෙරෙන බව කණ්ඩායම් 34 ක් සඳහන් කරන අතර තවත් කණ්ඩායම් 34ක ජනතාව සඳහන් කරන්නේ පළාත් පාලන ආයතන මගින් මෙම සංවර්ධන කටයුතු සිදු කෙරෙන බවයි. රාජ්‍ය නොවන ආයතන මගින් මෙම කටයුතු සිදුවන බව කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 15ක දී ජනතාව ප්‍රකාශ කර සිටී. (ප්‍රස්තාර 12)

සංවර්ධන කටයුතු වල ප්‍රතිලාභී ජනතාවගේ මතය එවන් සංවර්ධන කටයුතුවල දී ලබාගන්නේ ද යන්න ජනතාවගෙන් විමසීමේ දී අති බහුතරයක් හෙවත් කණ්ඩායම් 61ක් ම සඳහන් කරන්නේ පළාතේ එවන් සංවර්ධන කටයුතු ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ජනතා මත විමසීමක් හෝ ඔවුන් දැනුවත් කිරීමක් සිදු නොකෙරෙන බවයි.(වගුව 4)

මේ අනුව පෙනී යන්නේ පළාතේ සංවර්ධන කටයුතුවල ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව ජනතාව වෙත හිච්චරදී තොරතුරු සන්නිවේදනය කිරීමට හෝ ජනතාව එම ක්‍රියාදාමයන්හි කොටස්කරුවෙකු කර ගැනීමට පළාත් සභාව අපොහොසත් වී ඇති බවයි.

වගුව 4 - පළාතේ සංවර්ධනය හා අනෙකුත් ප්‍රධාන කටයුතු සිදුවන්නේ කුමනාකාරයෙන් ද? (ජනතාව හිස ලෙස දැනුවත් කිරීමෙන් හා ඔවුන්ගෙන් අදහස් විමසීම ආදී වශයෙන්) - කණ්ඩායම් සාකච්ඡා මතය දීස්ත්‍රික්ක හා ජනවර්ගය අනුව

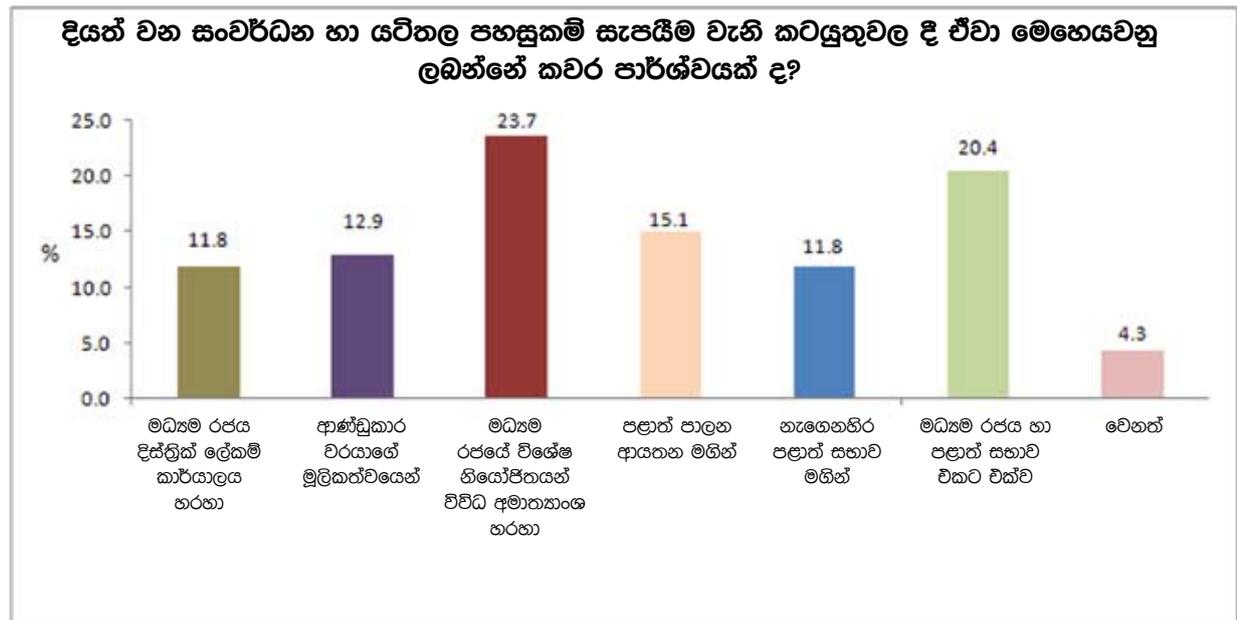
	අම්පාර			මඩකලපුව			ත්‍රීකුණාමලය			එකතුව
	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	
හැත	8	4	11	-	15	6	4	5	8	61
ඇතැම් කටයුතු දැනුම් දී ඇත	1	-	-	1	2	-	2	2	3	11

5. හැඟෙනහිර පළාත තුළ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල කාර්යභාරය පිළිබඳ අදහස්

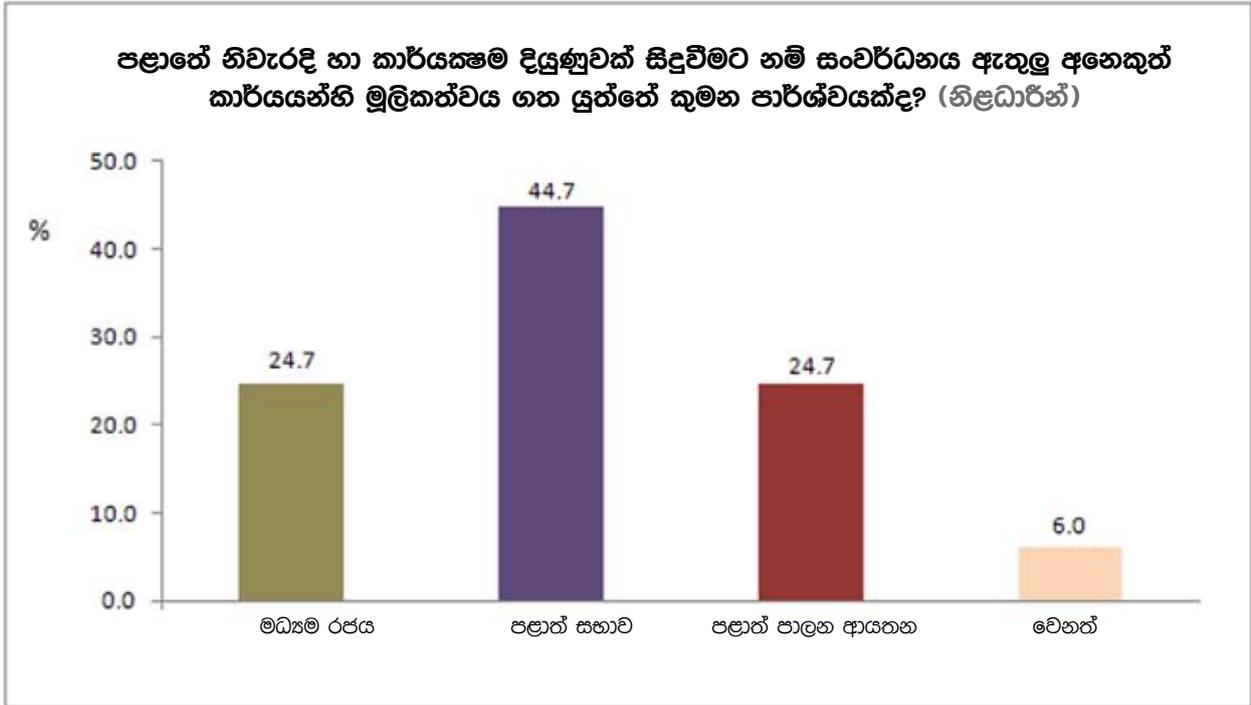
i. නිලධාරීන්

හැඟෙනහිර පළාතේ සංවර්ධන කටයුතු සඳහා බාහිර ආයතනවල සහයෝගය ලබා ගන්නේ යැයි සඳහන් කරන පළාත් සභාව යටතේ වන නිලධාරීන් බහුතරයක් (75%) දැක්වන්නේ එලෙස සහයෝගය ලබා දුන්නේ ජාත්‍යන්තර රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන බවයි. සියලු ම දීස්ත්‍රික්කවල නිලධාරීන් ප්‍රකාශ කරන පරිදි මෙම කර්තව්‍යයෙහිලා දෝශීය රාජ්‍ය නොවන

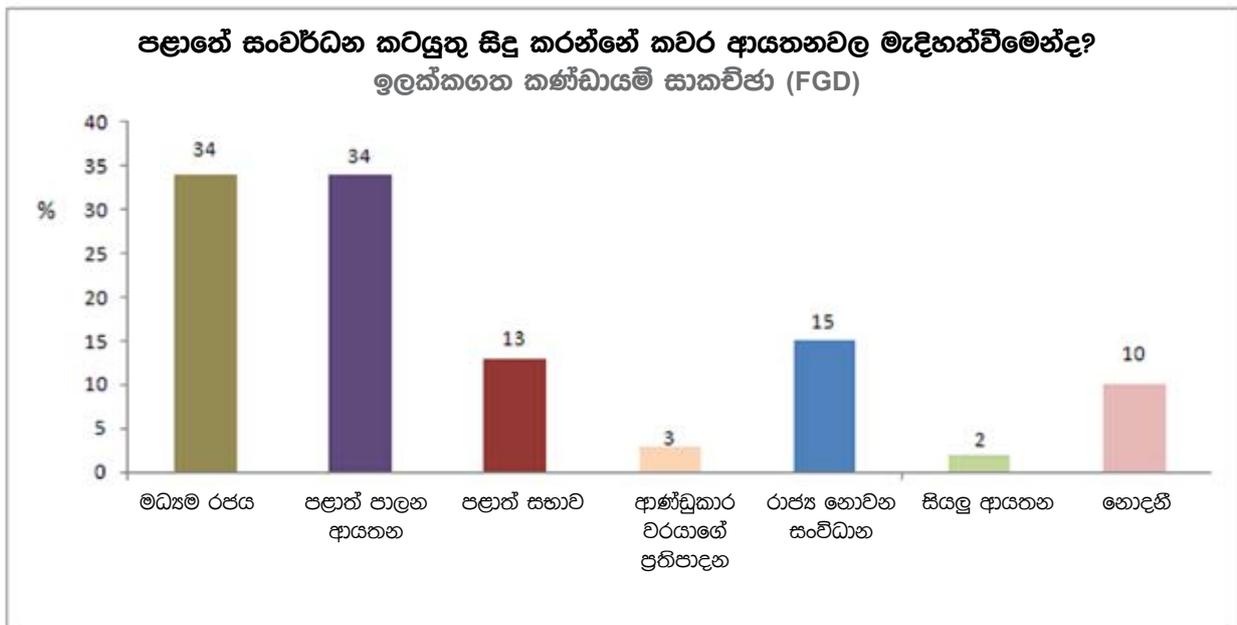
ප්‍රස්තාර 10

ප්‍රස්තාර 11

ප්‍රස්තාර 12

සංවිධාන දායක වී ඇත්තේ බෙහෙවින් මඳ වශයෙනි. සංවර්ධන කටයුතු සඳහා බාහිර ආයතන වල සහයෝගය ලබා ගත්තේ යැයි සඳහන් කරන මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කයේ නිලධාරීන් 93.1% ක් ම තම පළාතට ජාත්‍යන්තර රාජ්‍ය නොවන සහයෝගය ලැබුණු බව සඳහන් කර සිටිති. (ප්‍රස්තාර 13)

සංවර්ධන කටයුතුවල දී බාහිර ආයතනවල සහයෝගය ලද බව ප්‍රකාශ කරන නිලධාරීන්ගෙන් සැලකිය යුතු ප්‍රතිශතයක් දැක්වෙන්නේ එලෙස සහයෝගය ලබා ගැනීමෙන් සිදු වී ඇති ප්‍රධාන වෙනස වන්නේ නිසි සම්බන්ධීකරණයකින් කටයුතු කිරීමට පළාත් සභාවට හැකි වී තිබීම බවයි. අම්පාර (42.1%), මඩකලපුව (37.9%) හා ත්‍රිකුණාමලය (28.9%) වශයෙන් නිලධාරීන් මෙම මතයට දායක වෙති. එමෙන් ම ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ නිලධාරීන් 36.8% ක් දැක්වෙන්නේ සංවර්ධන කටයුතුවල දී බාහිර ආයතනවල දායකත්වය මහජනයා දැනුවත් කිරීමකින් තොරව සිදු වී ඇති බවයි. (ප්‍රස්තාර 14)

ii. මහජන මතය

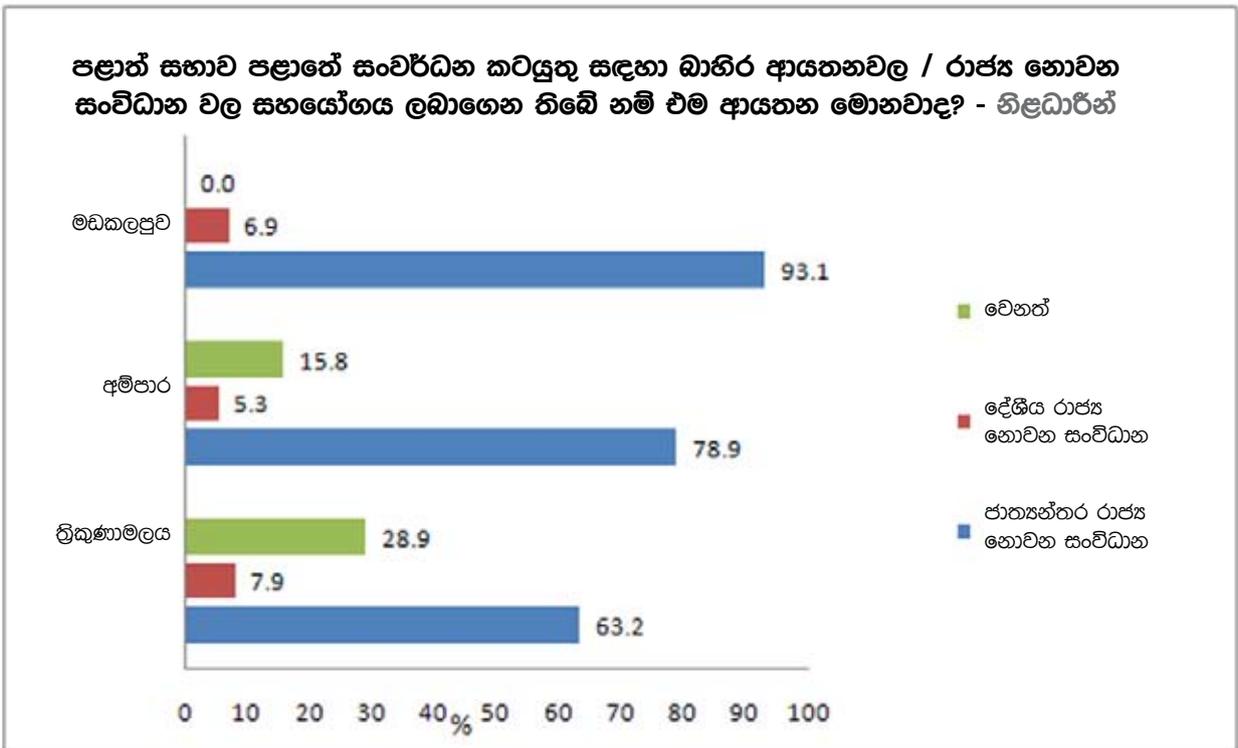
කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 72 න් 53ක දී ම ජනතාව බොහෝ දෙනෙක් හැඟෙනහිර පළාත තුළ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ක්‍රියාත්මක වූ බව යැයි සඳහන් කර සිටිති. තවත් කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 7 ක ජනතාව සඳහන් කරන්නේ එම රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන විසින් අක්‍රමිකතා සිදු කරන ලද බවයි. (ප්‍රස්තාර 15)

6. පළාත් සභාවේ වත්මන් ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ අදහස්

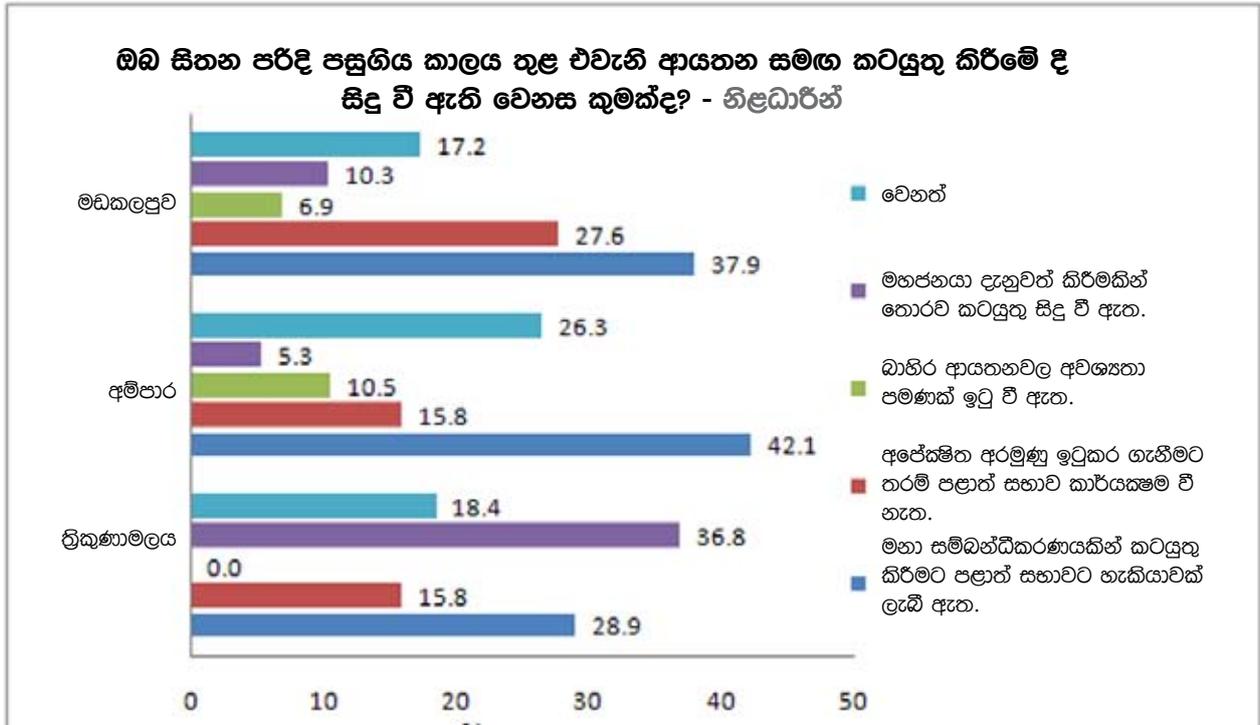
i. නිලධාරීන්

හැඟෙනහිර පළාත් සභාව පිහිටුවීමෙන් පසුව එහි ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ ව පළාත් සභාව පිහිටුවීමට පෙර සිට ම පළාතේ සේවය කළ නිලධාරීන්ගෙන් විමසීමේ දී ඔවුන්ගෙන් බහුතර ප්‍රතිශතයක් වන 59.3% ක් සඳහන් කරන්නේ තමන් වත්මන් පළාත් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ ව සෑහීමකට පත් නොවන බවයි. එහි වත්මන් ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව

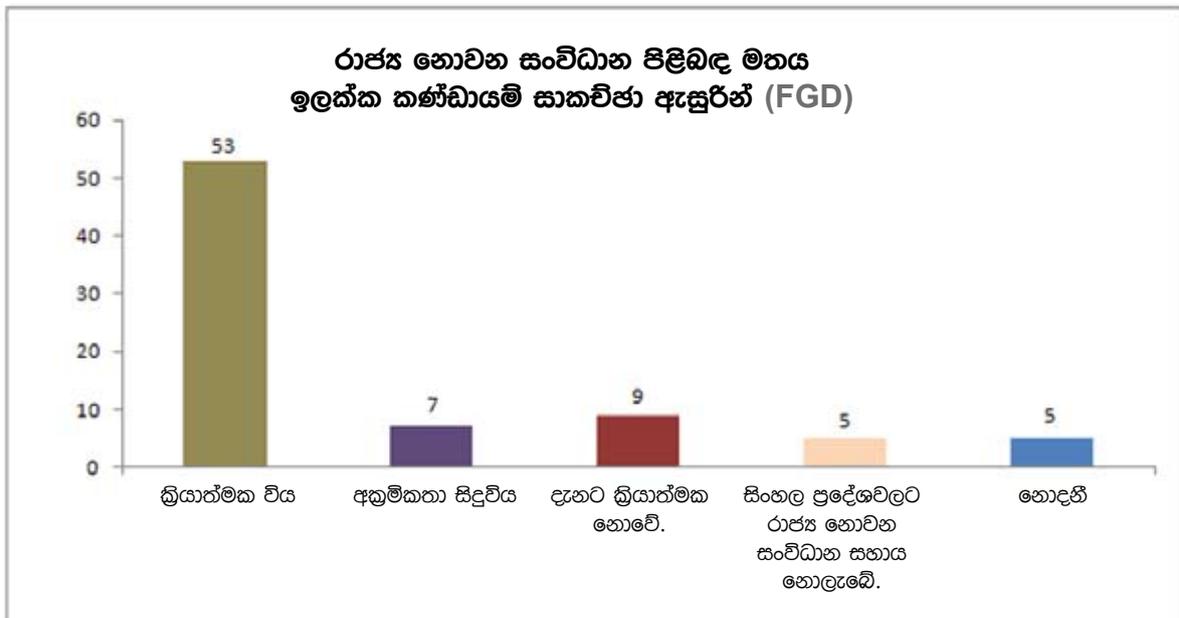
ප්‍රස්තාර 13

ප්‍රස්ථාර 14

ප්‍රස්ථාර 15

සෑහීමට පත් වන බව සඳහන් කරන්නේ නිලධාරීන් 40.7% ක් පමණි. (ප්‍රස්තාර 16) මෙලෙස සෑහීමට පත් නොවීමට හේතුව වශයෙන් ඔවුන් බොහෝ දෙනෙක් සඳහන් කරන්නේ 'පළාත් සභාව පුරවැසියන් සඳහා ඉටු විය යුතු යුතුකම් හිසි ලෙස ඉටු නොකිරීම' බවයි. මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කයේ නිලධාරීන් 54.3% ක් ද අම්පාර දිස්ත්‍රික්කයේ නිලධාරීන් 43.5% ක් හා ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ නිලධාරීන් 29% ක් මෙම මතයට දායක වෙති. මධ්‍යම රජය ප්‍රමාණවත් අනුග්‍රහයක් නොදැක්වීම මෙලෙස වත්මන් පළාත් සභාව පිළිබඳව සෑහීමට පත් නොවීමට හේතුව යැයි අම්පාර දිස්ත්‍රික්කයේ තවත් නිලධාරීන් 43.5% ක් හා ත්‍රිකුණාමලයේ නිලධාරීන් 35.5% ක් ද ප්‍රකාශ කරති. (ප්‍රස්තාර 17)

ii. තේරී පත් වූ පළාත් සභිකයන්

හැඟෙනහිර පළාතේ නව පළාත් සභාව පිහිටුවීමත් සමග සිදු වී ඇති වෙනස්කම් පිළිබඳව පළාත් සභිකයන් එතරම් තෘප්තිමත් නොවන බව හඳුනාගත හැක. 'තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී ආණ්ඩුකාරවරයා තම අභිමතය මත පිහිටා පළාත් සභාවේ කටයුතු සිදු කරන' බව අම්පාර (40%) හා මඩකලපුව (55.6%) දිස්ත්‍රික්කයේ බහුතරයක් පළාත් සභා නියෝජිතයින් මතු කර ඇති කරුණකි. එහෙත් පුදුම දනවන අයුරින් ත්‍රිකුණාමලයේ මතය වෙනස් වේ. ත්‍රිකුණාමලය (41.7%) හා මඩකලපුව (33.3%) දිස්ත්‍රික්කයේ නියෝජිතයින් ප්‍රබල වශයෙන් එල්ල කරන චෝදනාවක් වන්නේ 'තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී පළාතේ පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් හා මධ්‍යම රජයේ දැඩි බලපෑම් මත කටයුතු කිරීමට සිදු වී තිබීම' යන්නයි. (ප්‍රස්තාර 18 පිටුව 102)

තව ද, අදාළ කටයුතුවලට පළාත් සභා නිලධාරීන්ගෙන් ලැබෙන සහයෝගය පිළිබඳව පළාත් සභා නියෝජිතයින්ගෙන් විමසීමේ දී ඒ පිළිබඳව තමන් තෘප්තිමත් නොවන බව පළාත් සභා නියෝජිතයින් භාගයකට වැඩි ප්‍රමාණයක් එනම් 54.8% ක් ප්‍රකාශ කර සිටිති. (ප්‍රස්තාර 21 පිටුව 22) තව ද, පළාත් සභාව තුළ තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ දී 'නිලධාරීන් හා මහජන නියෝජිතයින් සහයෝගයෙන් කටයුතු කරන බව' පළාත් සභා නියෝජිතයින් සුළු ප්‍රතිශතයක් සඳහන් කර සිටී. ඒ ත්‍රිකුණාමලය නියෝජිතයින් 8.3% ක් හා අම්පාර නියෝජිතයින් 20% ක් පමණි. මඩකලපුවේ නියෝජිතයින් සඳහන් කරන පරිදි මෙම ප්‍රතිශතය 0% කි. (ප්‍රස්තාර 18 පිටුව 102)

iii. නිලධාරීන්

පළාත් සභාවේ කටයුතු පළාත් සභා නියෝජිතයින් හා නිලධාරීන් එකවර සැලසුම් හෝ ක්‍රියාත්මක කරන බවක් පෙනෙන්නේ ද, යන්න පළාත් සභාව යටතේ වන නිලධාරීන්ගෙන් විමසීමේ දී ඔවුන්ගෙන් 52% ක් එසේ එකවර කටයුතු සිදු වන බවත් 48% ක් සිදු නොවන බවත් ප්‍රකාශ කර සිටිති. (ප්‍රස්තාර 19) මහජන නියෝජිතයන් තේරීපත්ව සිටියදීත් හිසි සම්බන්ධීකරණයකින් කටයුතු ක්‍රියාත්මක නොවීමට අදාළ ප්‍රධානතම හේතුව වශයෙන් මෙම නිලධාරීන් දැඩිවන්නේ 'පළාතේ කටයුතු සුපුරුදු පරිදිම තව දුරටත් ආණ්ඩුකාරවරයා හරහාම සිදු වීම' (31.9%) බවයි. 'මහජන නියෝජිතයන් තුළ මහජන සේවාවන් හා සංවර්ධනය ආදී කටයුතු සඳහා ප්‍රමාණවත් අධිෂ්ඨානයක් නොමැති වීම' මෙම තත්ත්වයට හේතුව වන්නේ යැයි තවත් නිලධාරීන් 27.8% ක් ප්‍රකාශ කර සිටිති. (ප්‍රස්තාර 20)

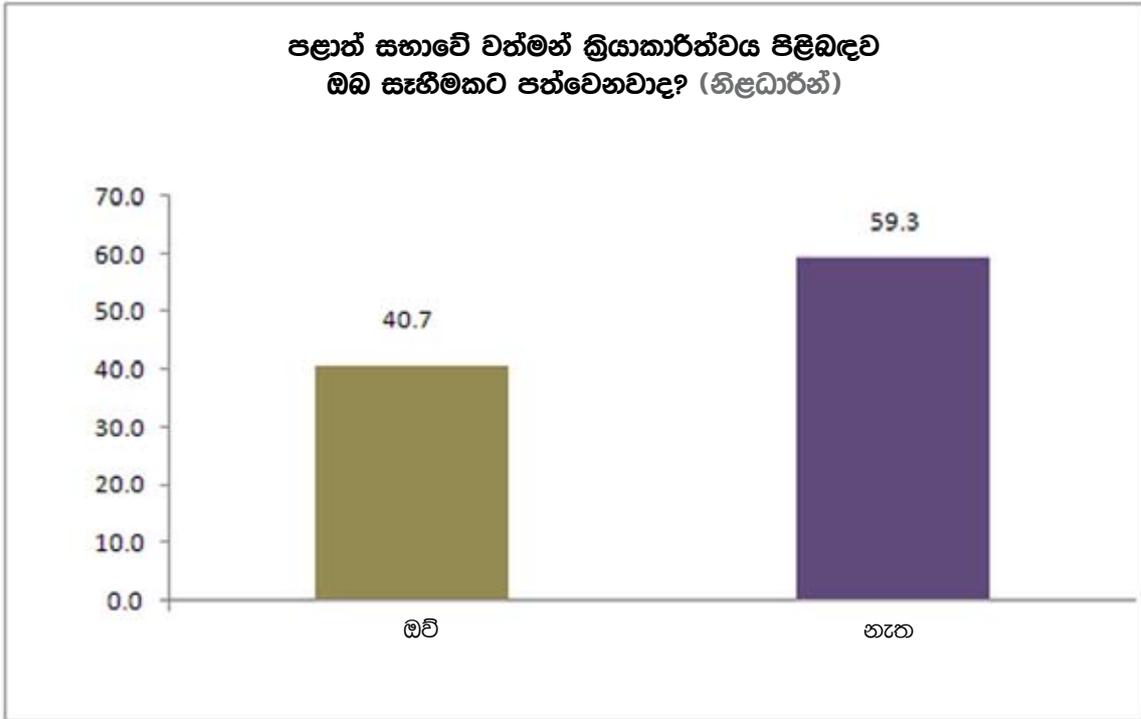
වත්මන් පළාත් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳව නිලධාරීන් හා පළාත් සභිකයන් යන කණ්ඩායම් දෙක ම තෘප්තිමත් නොවේ.

7. පළාත් සභිකයන් හා නිලධාරීන් පිළිබඳව ජනතා අදහස්

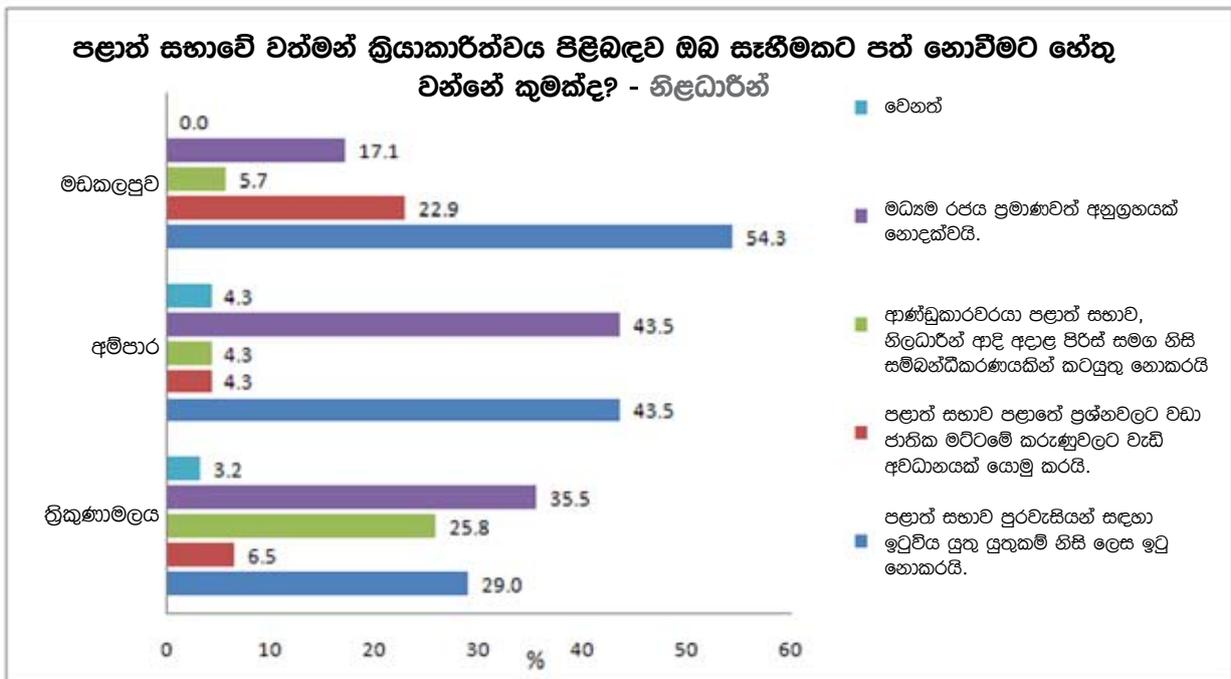
i. මහජන මතය

පළාත් සභාවේ නිලධාරීන්ගෙන් තමන්ට ලැබෙන සහයෝගය පිළිබඳ අත්දැකීම් මොනවා ද, යන්න ජනතාවගෙන් විමසීමේ දී ඔවුන් නිලධාරීන් පිළිබඳව තෘප්තිමත් නොවන බවට ප්‍රකාශ කළහ. කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 72 න් 42 ක් දී ම ජනතාව

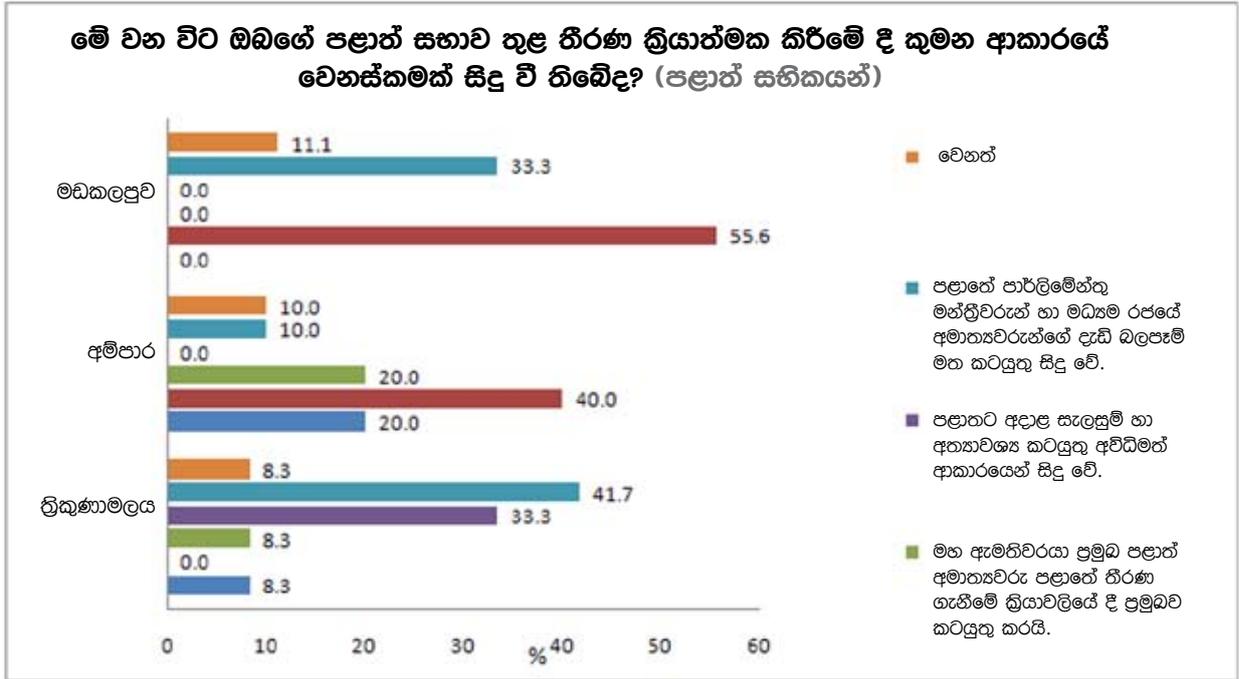
ප්‍රස්තාර 16

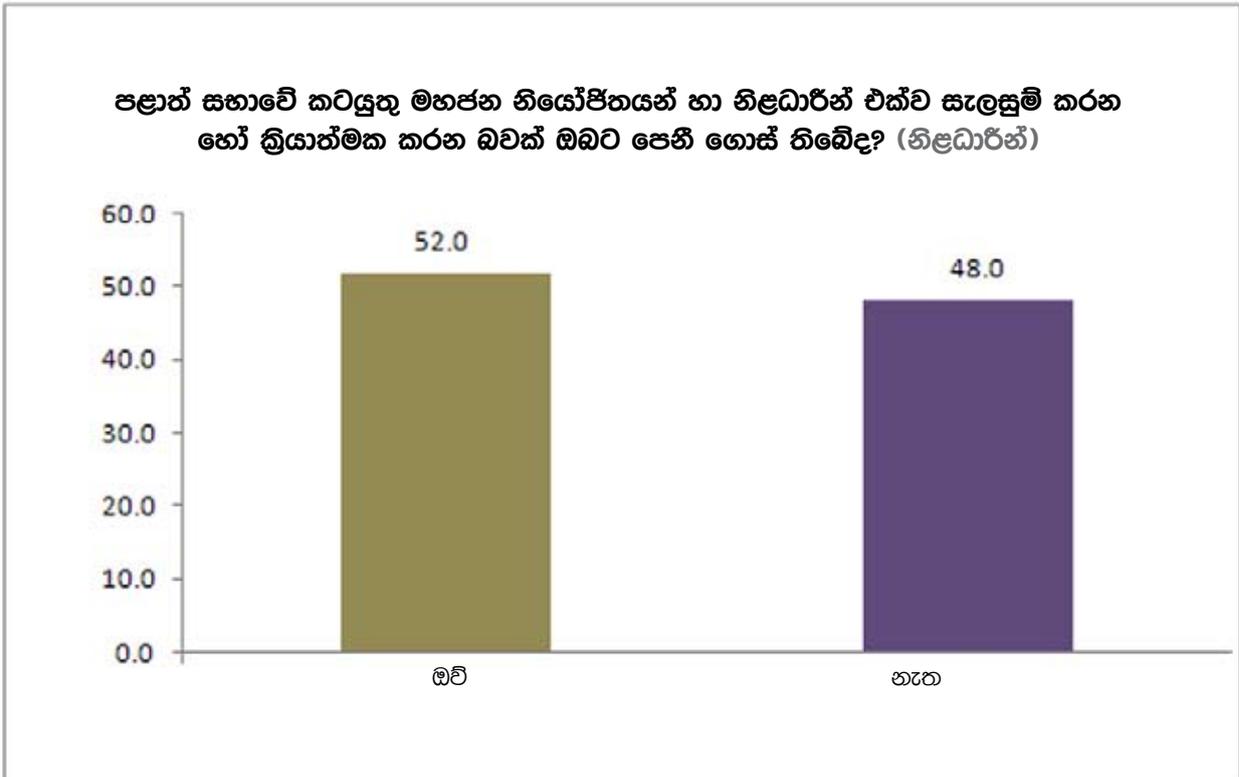
ප්‍රස්තාර 17

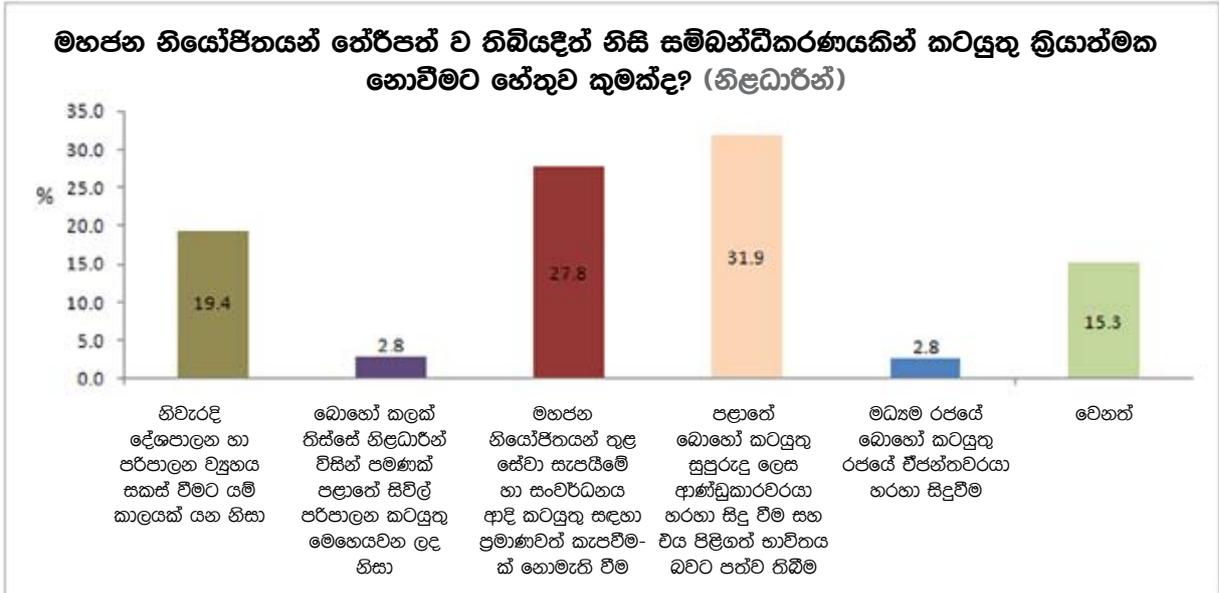
ප්‍රස්තාර 18

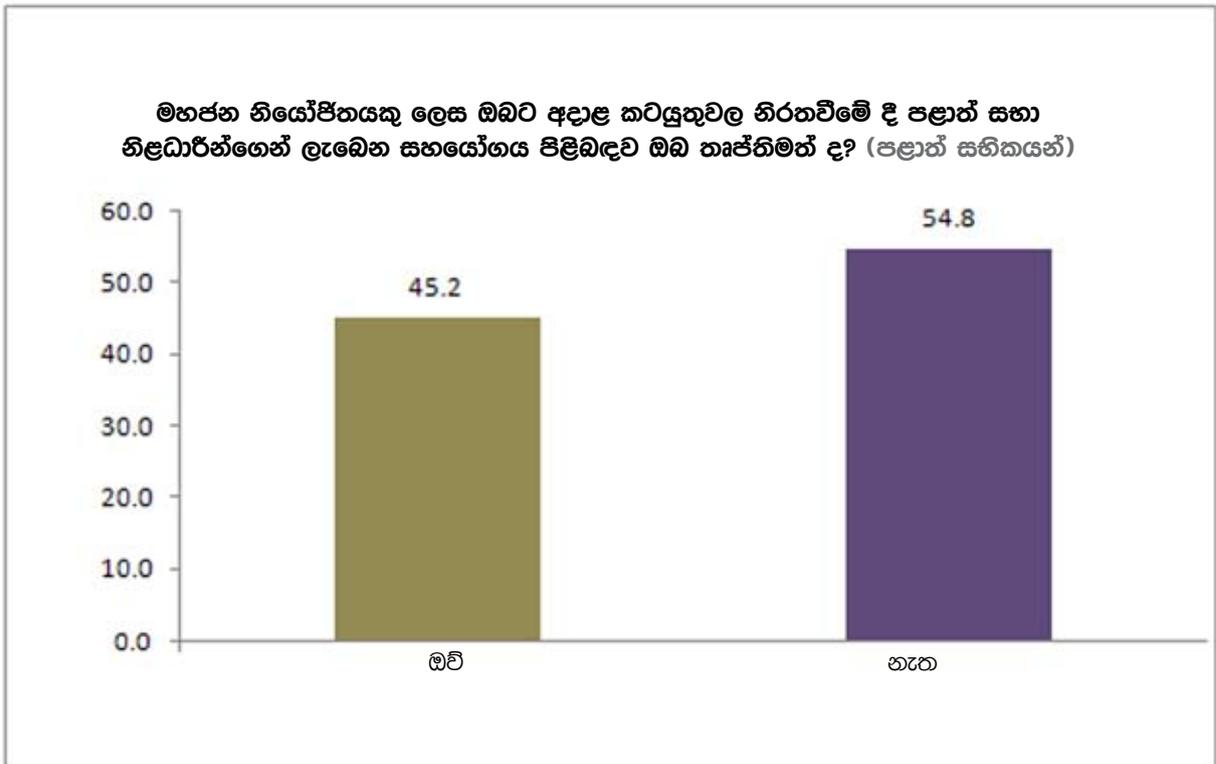
ප්‍රස්තාර 19

ප්‍රස්තාර 20

ප්‍රස්තාර 21

බහුතරයක් පළාතේ කටයුතු සඳහා නිලධාරී සහාය නොලැබෙන බව සඳහන් කරන අතර තවත් කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 9 ක දී ජනතාව සඳහන් කරන්නේ පළාත් සභා නිලධාරීන් ජනතාවට සමීප හැඟීම් බවයි. තම පළාතේ කටයුතුවල දී නිලධාරීන්ගේ සහාය ලැබෙන බව බහුතරයක් ජනතාව ප්‍රකාශ කර ඇත්තේ කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 12 කදී පමණි. (වගුව 5)

පළාත් සභිකයන් ප්‍රදේශයේ ජනතාව සමඟ පවත්වන සම්බන්ධය කෙසේ ද යන්න ජනතාවගෙන් විමසීමේ දී කණ්ඩායම් සාකච්ඡා බහුතරයක් (45% ක) දී ම ජනතාව සඳහන් කරන්නේ එම සබඳතා අසතුටුදායක තත්ත්වයක පවතින බවයි. (වගුව 6)

වගුව 5 - පළාතේ කටයුතුවලදී පළාත් සභා නිලධාරීන්ගේ භූමිකාව පිළිබඳ ජනමත හැඟීම් - කණ්ඩායම් සාකච්ඡා මතය දීක්ෂිතක හා ජනවර්ග අනුව

	අමීපාර			මඩකලපුව			ත්‍රිකුණාමලය			එකතුව
	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	
නිලධාරී සහය නොලැබේ	4	3	8	1	12	5	1	3	6	42
නිලධාරීන්ට පළාතේ ගැටලු පිළිබඳ අවබෝධයක් නැත	-	-	-	-	1	-	2	1	-	4
නිලධාරීන් අකාර්යක්ෂමයි	1	-	1	-	-	-	2	-	1	5
නිලධාරීන් ජනතාවට සමීප නැත	3	-	-	-	1	-	1	2	2	9
නිලධාරී සහය ලැබේ	1	1	2	1	3	1	-	1	2	12

වගුව 6 - පළාත් සභිකයන් ප්‍රදේශයේ ජනතාව සමඟ පවත්වන සම්බන්ධය කුමනාකාර ද? - කණ්ඩායම් සාකච්ඡා මතය දීක්ෂිතක හා ජනවර්ගය අනුව

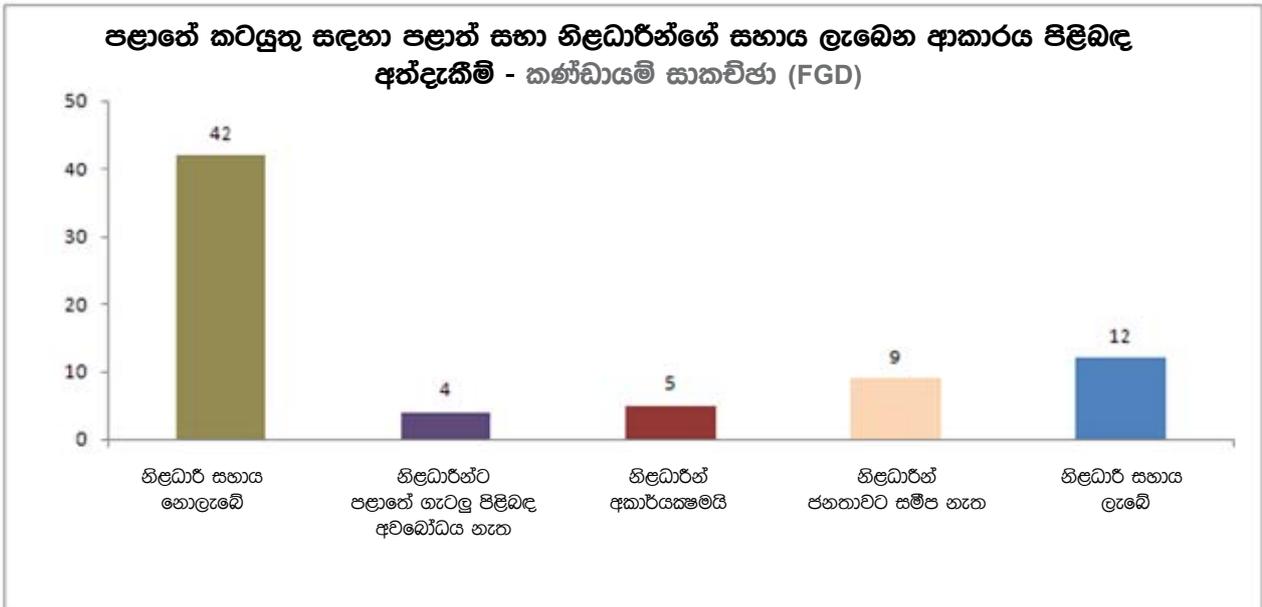
	අමීපාර			මඩකලපුව			ත්‍රිකුණාමලය			එකතුව
	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	
අසතුටුදායකයි	9	3	6	1	7	3	3	5	8	45
සතුටුදායකයි	-	-	5	-	6	3	2	1	2	19
පක්ෂපාතීව කටයුතු කරයි	-	1	-	-	4	-	1	1	1	8

8. මාධ්‍ය පිළිබඳ මත සහ ආකල්ප

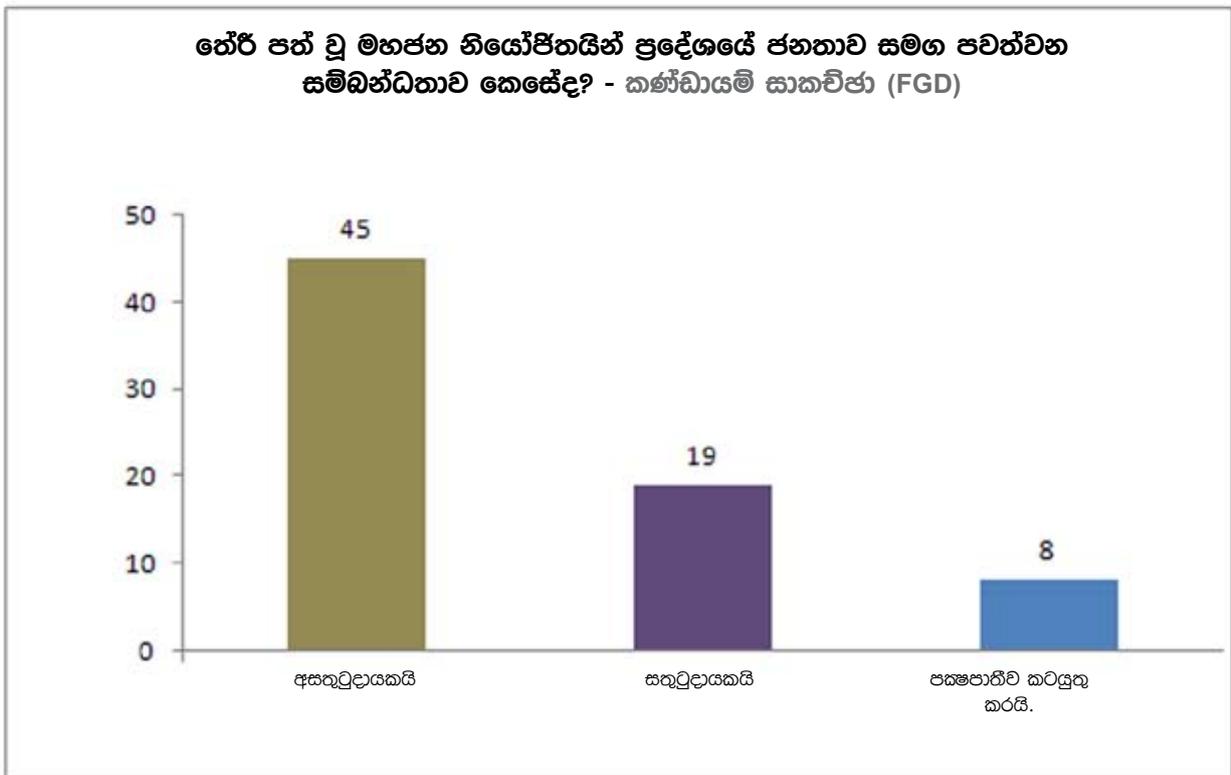
i. නිලධාරීන්

පවත්පත් කියවීමට, ගුවන් විදුලිය ඇසීමට හෝ රූපවාහිනිය හැරවීමට යම් උනන්දුවක් දැක්වෙනවා යැයි ප්‍රකාශ කරන නිලධාරීන්ගෙන් 49.7% ක් සඳහන් කරන්නේ පළාත් සභාවට අදාළ ව වැඩිපුර ම මාධ්‍ය මගින් වාර්තා කර ඇත්තේ 'මධ්‍යම රජයේ අමාත්‍යාංශ හා පළාත් සභාව අතර එකඟතාව සිදුවීම' පිළිබඳ ව වන බවයි. මහ ඇමතිවරයා සම්බන්ධ සිදු වීම් වාර්තා කර ඇති බව හතරෙන් එකක් එනම් 24.8% ක් සඳහන් කර සිටී. (ප්‍රස්තාර 24)

ප්‍රස්තාර 22

ප්‍රස්තාර 23

ii. මහජන මතය

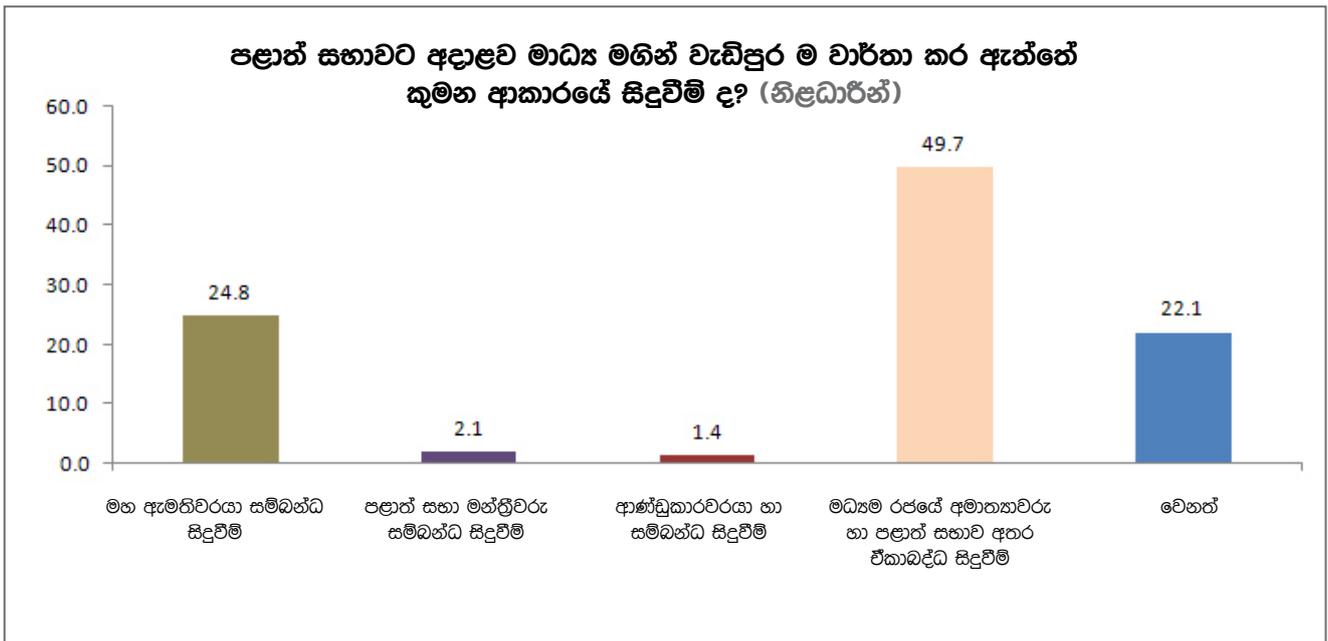
පළාත් සභාව සම්බන්ධයෙන් මාධ්‍ය මගින් සිදුකරන අනාවරණයන් පිළිබඳව ඇති අවබෝධය පිළිබඳව ජනතාවගෙන් විමසීමේ දී ඒ පිළිබඳව ඔවුන්ට අවබෝධයක් නොමැති බව කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 72 න් බහුතරයක් වූ 38 ක දී ම ජනතාව බහුතරයක් සඳහන් කරන අතර තමන්ට ඒ පිළිබඳව යම් අවබෝධයක් තිබෙන බව කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 22 ක දී ජනතාව සඳහන් කර සිටී. (ප්‍රස්තාර 25)

9. ආයතන හා සම්බන්ධ වීමට පවතින ඉඩ ප්‍රස්ථා පිළිබඳ අදහස්

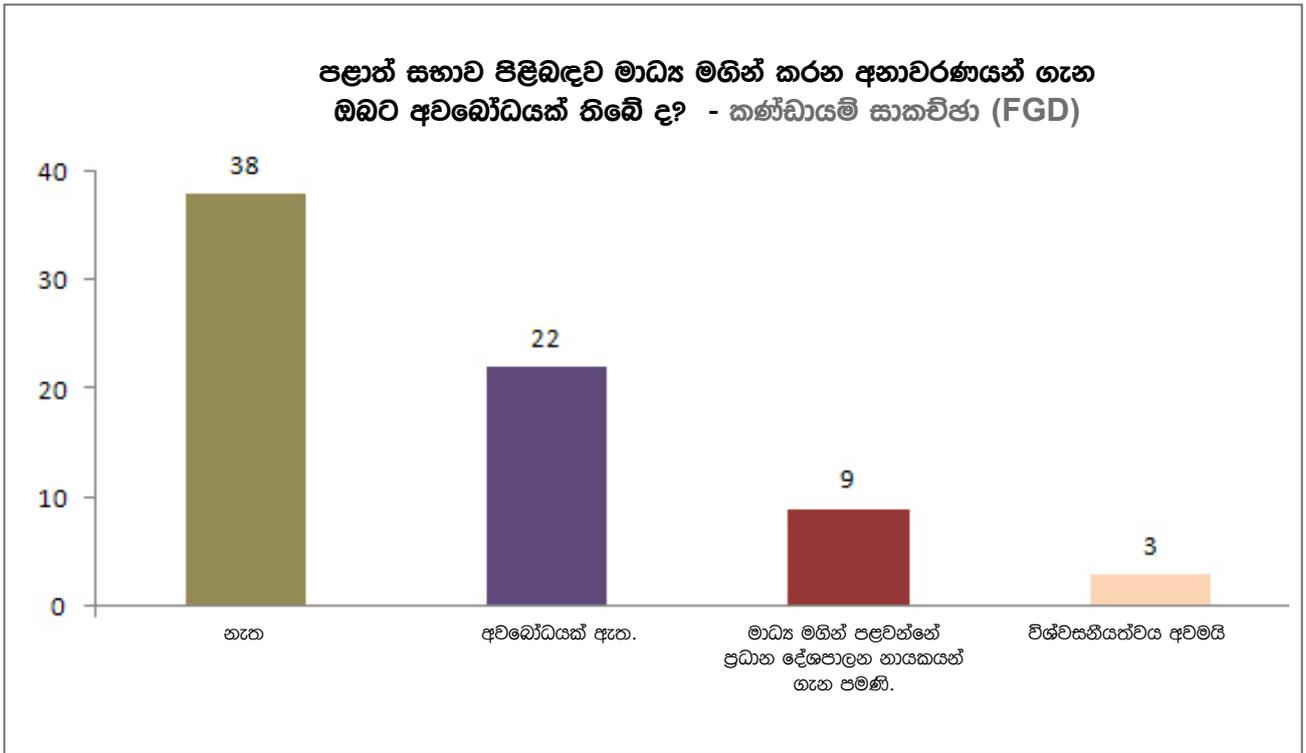
i. මහජන මතය

පළාතේ කටයුතුවල දී ජනතාව වඩාත් සමීප ආයතන පිළිබඳව විමසීමේ දී බහුතරයක් හෙවත් කණ්ඩායම් සාකච්ඡා 48 ක දී ම ජනතාව සඳහන් කරන්නේ තමන් වඩාත් සමීප පළාත් පාලන ආයතනවලට බවයි. මීට අමතරව තමන් සමීපව කටයුතු කරන්නේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලයට යැයි කණ්ඩායම් 20 ක් විසින් ද ග්‍රාම නිලධාරී හා සමීපව කටයුතු කරන්නේ යැයි තවත් කණ්ඩායම් 11 ක් විසින් ද සඳහන් කරති. (වගුව 7)

ප්‍රස්තාර 24

ප්‍රස්තාර 25

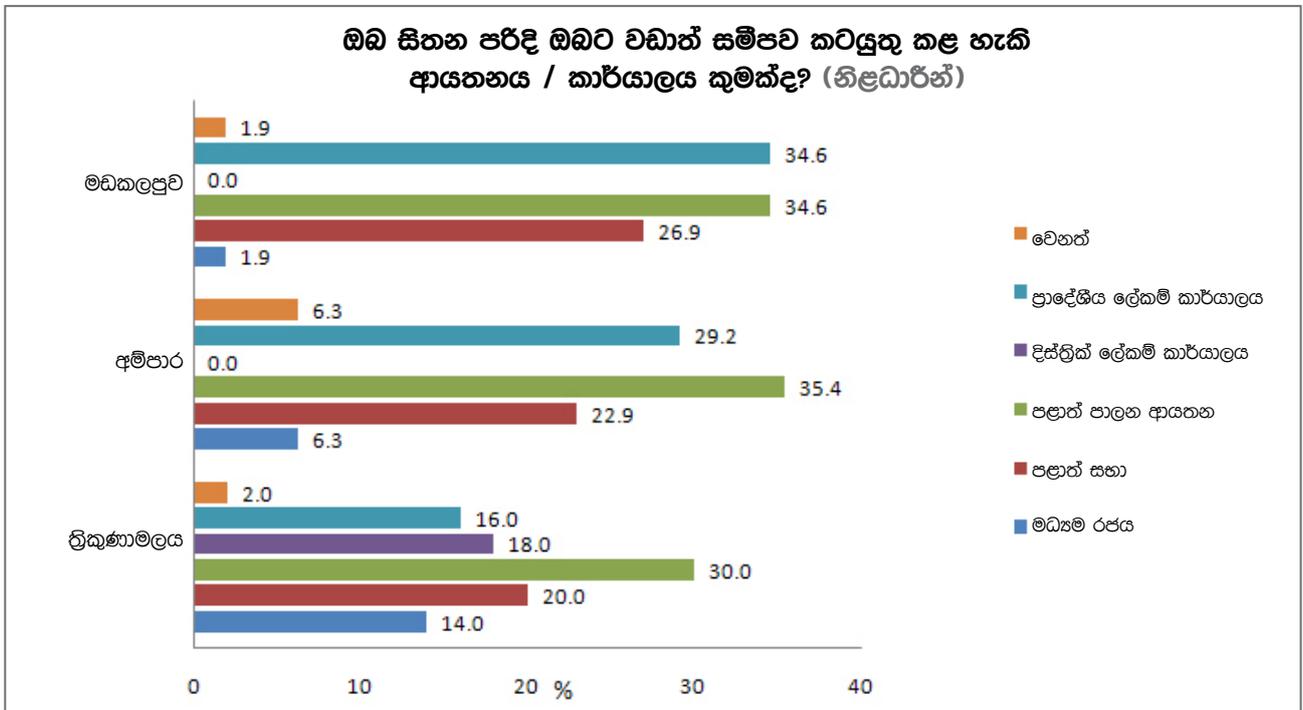
ii. නිලධාරීන්

තමන්ට වඩාත් සමීපව කටයුතු කළ හැකි ආයතනය කුමක් ද යන්න පිළිබඳව පළාත් සභා නිලධාරීන්ගෙන් විමසීමේ දී බහුතරයක් සඳහන් කරන්නේ කරන්නේ තමන් වඩාත් සමීප පිලිවෙලින් පළාත් පාලන ආයතනවලට (ත්‍රීකුණාමලය 30%, අම්පාර 35.4% ක් හා ඊළඟට මඩකලපුව 34.6%) හා ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලවලට බවයි. (ප්‍රස්තාර 26)

වගුව 7 - පළාතේ කටයුතු වල දී ජනතාව වඩාත් සමීප කවර ආයතනයකට ද? - කණ්ඩායම් සාකච්ඡා මතය දීස්ත්‍රික්කය හා ජනවර්ගය අනුව

	අම්පාර			මඩකලපුව			ත්‍රිකුණාමලය			එකතුව
	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	සිංහල	දෙමළ	මුස්ලිම්	
පළාත් පාලන ආයතනය	7	4	9	2	8	3	6	2	8	48
ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාලය	5	-	3	-	7	1	3	-	1	20
දීස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලය	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2
ග්‍රාම නිලධාරී	1	-	2	-	3	2	1	1	1	11
සියලු ආයතන	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
පළාත් සභාව	-	1	1	-	1	1	-	1	1	6
ආණ්ඩුකාරවරයා	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1

ප්‍රස්ථාර 26

10. පළාත් සභාව සතු බලතල

i. නිලධාරීන්

තම පළාතට වඩා හොඳ සේවාවක් සැපයීමට දැනට පළාත් සභාව සතුව තිබෙන බලතල ප්‍රමාණවත් නැතැයි සිතන පළාත් සභාව යටතේ සේවය කරන නිලධාරීන්ගෙන් හරි අඩකට ආසන්න ප්‍රමාණයක් එනම් 48.6% ක් සිතන්නේ ඉඩම් බලය හා පොලිස් බලතල යන විෂයයන් දෙක ම පළාත් සභාවලට හිමි විය යුතු බවයි. විදේශ ආධාර සෘජුව ලබා ගැනීමේ බලය පළාත් සභාවට හිමි විය යුතු යැයි පහෙන් එකකට ආසන්න ප්‍රමාණයක් එනම් 19% ක් නිලධාරීන් සිතන අතර තවත් 14.3% ක් සිතන්නේ ඉඩම් පිළිබඳ බලතල පළාත් සභාවට හිමි විය යුතු බවයි. (ප්‍රස්තාර 31)

එක් එක් දිස්ත්‍රික්කයට අදාළ ව මෙම කරුණ පිළිබඳ මතය සලකා බැලීමේ දී අනෙකුත් දිස්ත්‍රික්කවලට සාපේක්ෂව මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කයේ නිලධාරීන් තුනෙන් දෙකකට වැඩි ප්‍රමාණයක් එනම් 70.2% ක් පළාත් සභාවලට ඉඩම් හා පොලිස් බලතල යන දෙක ම ලබා දිය යුතු යැයි සඳහන් කරති. අම්පාර දිස්ත්‍රික්කයේ නිලධාරීන් 40% ක් හා ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ නිලධාරීන් 24.2% ක් ද මෙම මතයට දායක වෙති. අනෙකුත් දිස්ත්‍රික්කවලට සාපේක්ෂව ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කයේ නිලධාරීන් වැඩි ප්‍රතිශතයක් එනම් 27.3% ක් විදේශ ආධාර සෘජුව ලබා ගැනීමේ බලය පළාත් සභාවට හිමි විය යුතුය යන අදහස දරති. (ප්‍රස්තාර 32)

එමෙන් ම නිලධාරීන්ගේ ජනවාර්ගිකත්වය අනුව සැලකීමේ දී දෙමළ ජාතික නිලධාරීන්ගෙන් අඩකට වැඩි ප්‍රමාණයක් එනම් 56.7% ක් හා මුස්ලිම් ජාතික නිලධාරීන්ගෙන් අඩකට ආසන්න ප්‍රමාණයක් එනම් 47.2% ක් සිතන්නේ ඉඩම් බලතල හා පොලිස් බලතල යන දෙක ම පළාත් සභාවලට හිමි විය යුතු බවයි. දැකිය හැකි විශේෂත්වය වන්නේ සිංහල ජාතික නිලධාරීන් කිසිවෙක් හෝ ඉඩම්, පොලිස් හෝ එම බලතල දෙක ම පළාත් සභාවට හිමිවිය යුතුව කිසිසේත් ම සඳහන් නොකිරීමයි (සිංහල, 0%). කෙසේ වුව ද සිංහල නිලධාරීන්ගෙන් තුනෙන් එකක් එනම් 33.3% ක් ප්‍රකාශ කරන්නේ විදේශ ආධාර සෘජුව ලබා ගැනීමේ බලය පළාත් සභාවට හිමි විය යුතු බවයි. (ප්‍රස්තාර 33)

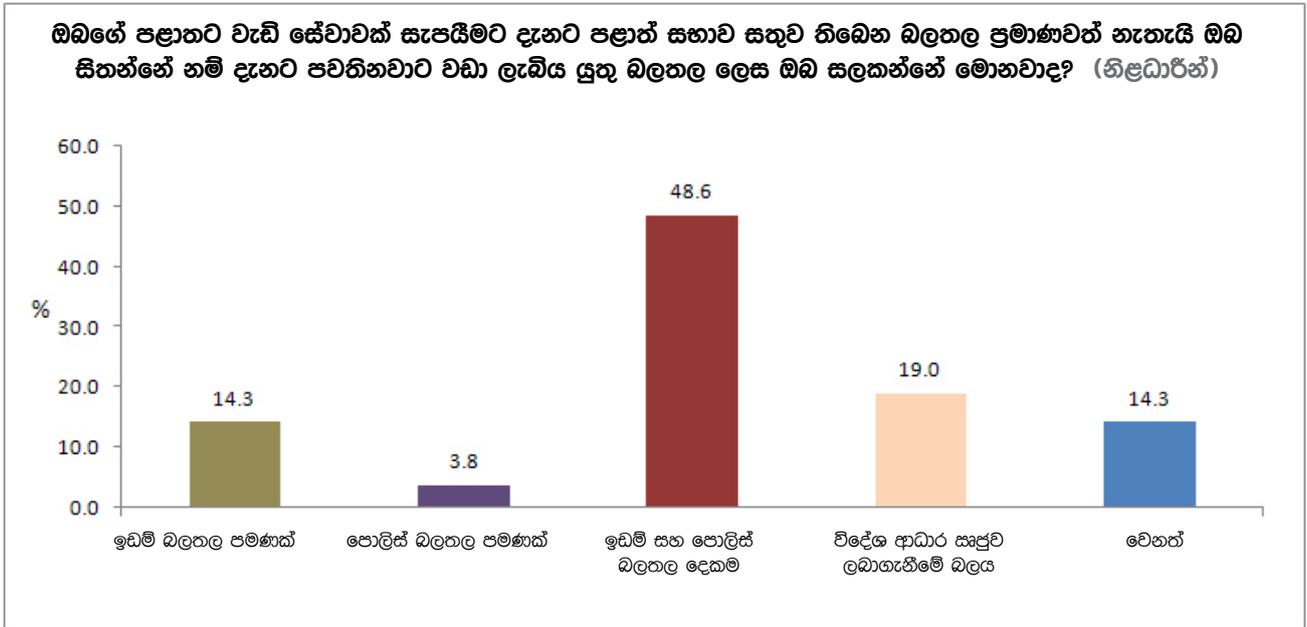
ii. මහජන නියෝජිතයන්

මහජන නියෝජිතයෙක් වශයෙන් ජනතා අවශ්‍යතා ඉටු කිරීමට තරම් සුදුසු බල ව්‍යුහයක් හැඟෙනහිර පළාත තුළ සකස් වී තිබෙනවා ද යන්න පළාත් සභිකයන්ගෙන් විමසීමේ දී සිංහල ජාතික නියෝජිතයින්ගෙන් බහුතරයක් එනම් 62.5% ක් එසේ පවතින බව කියති. සැලකිය යුතු තරම් ඉහළ දෙමළ ජාතික නිලධාරීන් සංඛ්‍යාවක් එනම් 72.7% ක් හා මුස්ලිම් ජාතික නිලධාරීන් 75% ක් ජනතා අවශ්‍යතා ඉටු කිරීමට තරම් සුදුසු බල ව්‍යුහයක් පළාත තුළ සකස් වී නැතැයි සඳහන් කර සිටිති. (ප්‍රස්තාර 30)

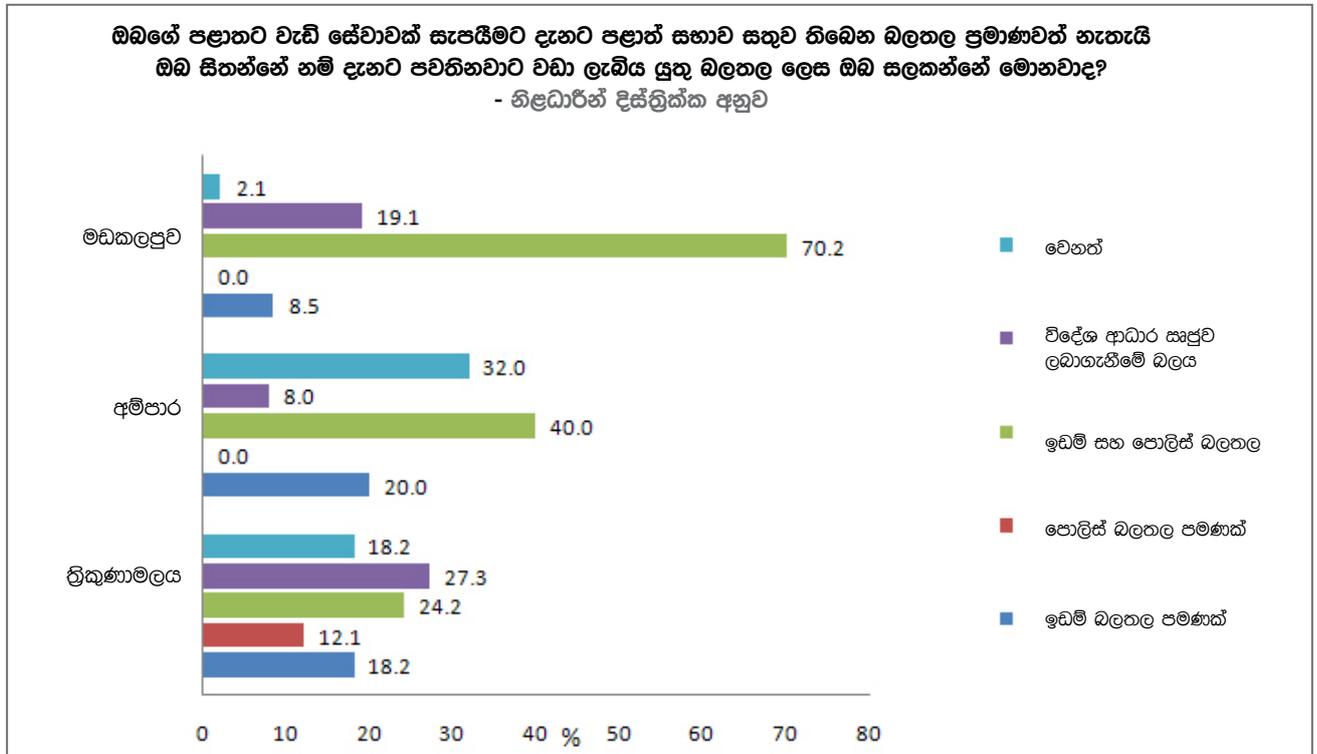
iii. මහජන මතය

පළාත් සභාවලට හිමි වී ඇති බලතල පිළිබඳව කණ්ඩායම් සාකච්ඡා ඇසුරින් ජනතාවගෙන් විමසීමේ දී කණ්ඩායම් 41 ක ජනතාව බහුතරයක් සඳහන් කරන්නේ ඉඩම්, පොලිස් වැනි සියලු බලතල ලබා දී පළාත් සභා තව දුරටත් ශක්තිමත් කළ යුතු බවයි. (ප්‍රස්තාර 31)

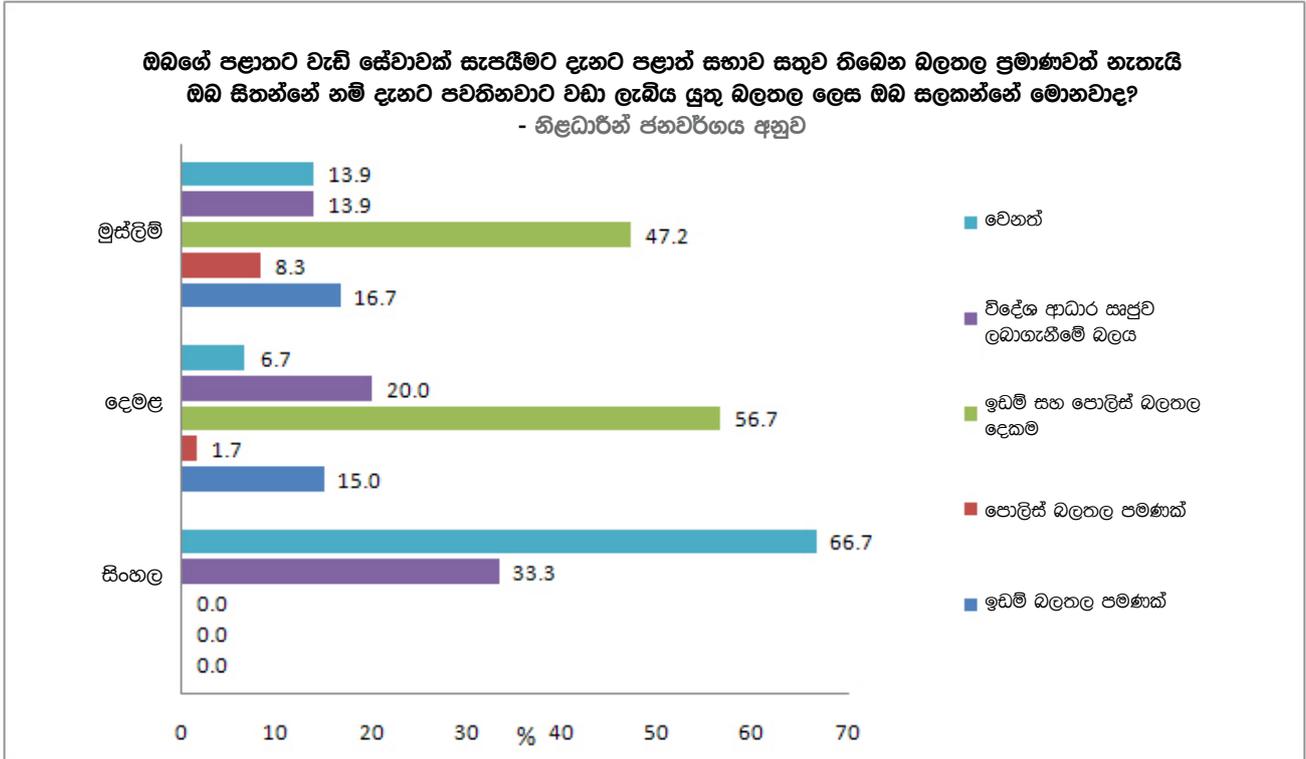
ප්‍රස්තාර 27

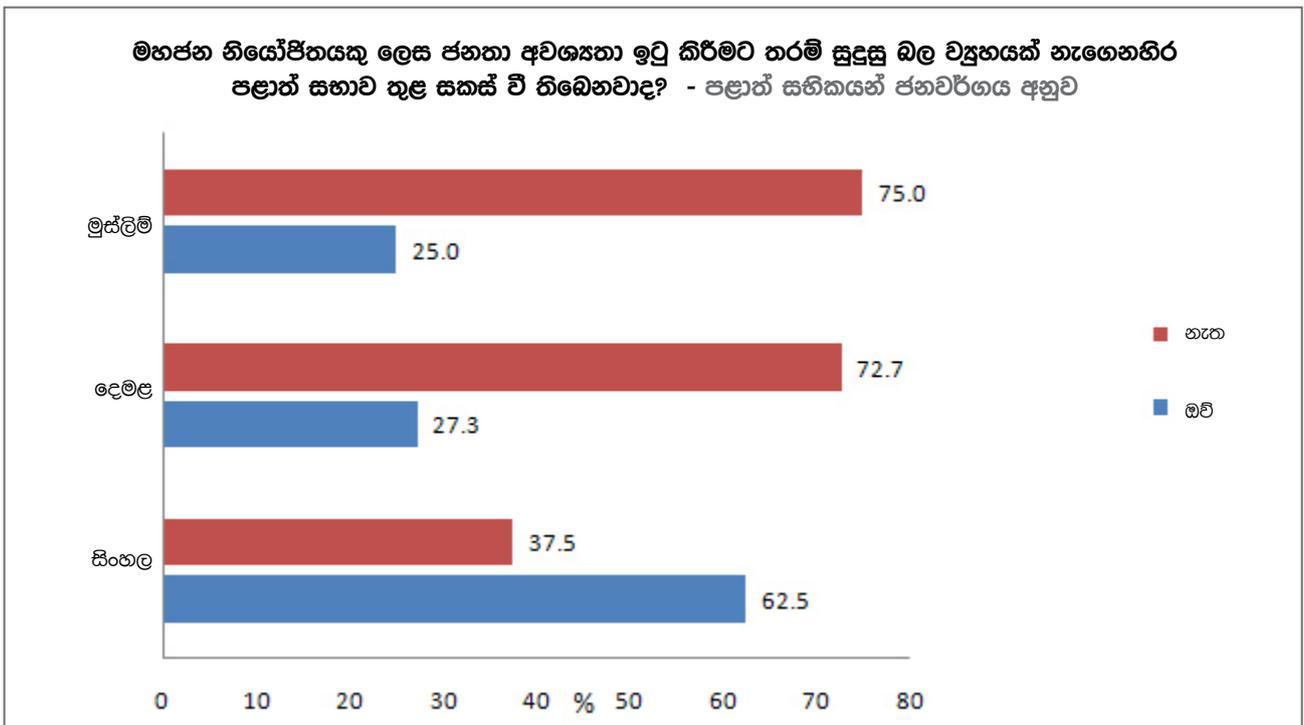
ප්‍රස්තාර 28

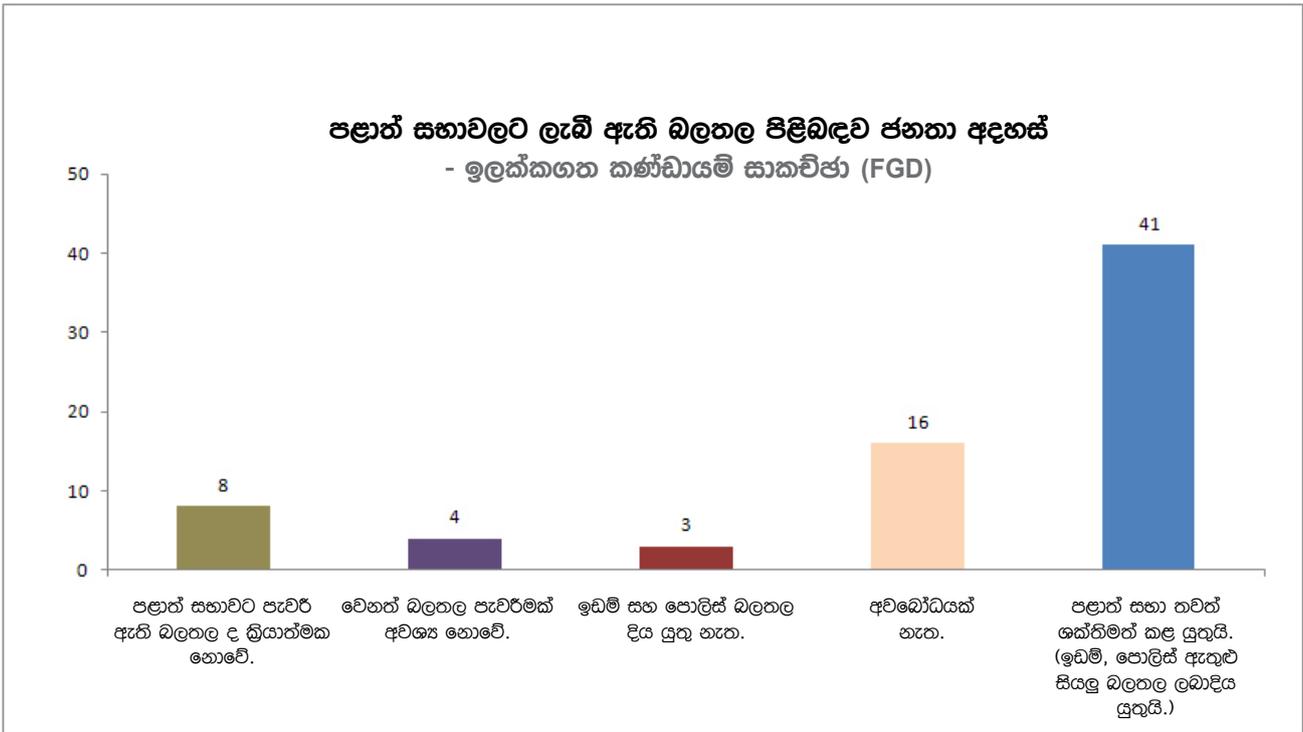
ප්‍රස්තාර 29

ප්‍රස්තාර 30

ප්‍රස්තාර 31

ප්‍රචලිත වාර්තාකරණය පිළිබඳ විශ්ලේෂණය - සම්පිණ්ඩනයක්

1. ප්‍රචලිත වාර්තාකරණය පිළිබඳ විශ්ලේෂණය

2008 මැයි 10 සිට 2009 අගෝස්තු 10 දක්වා සිංහල හා දෙමළ භාෂා ප්‍රධාන මුද්‍රිත මාධ්‍යයන් මෙම විශ්ලේෂණයට පදනම් කරගන්නා ලදී.

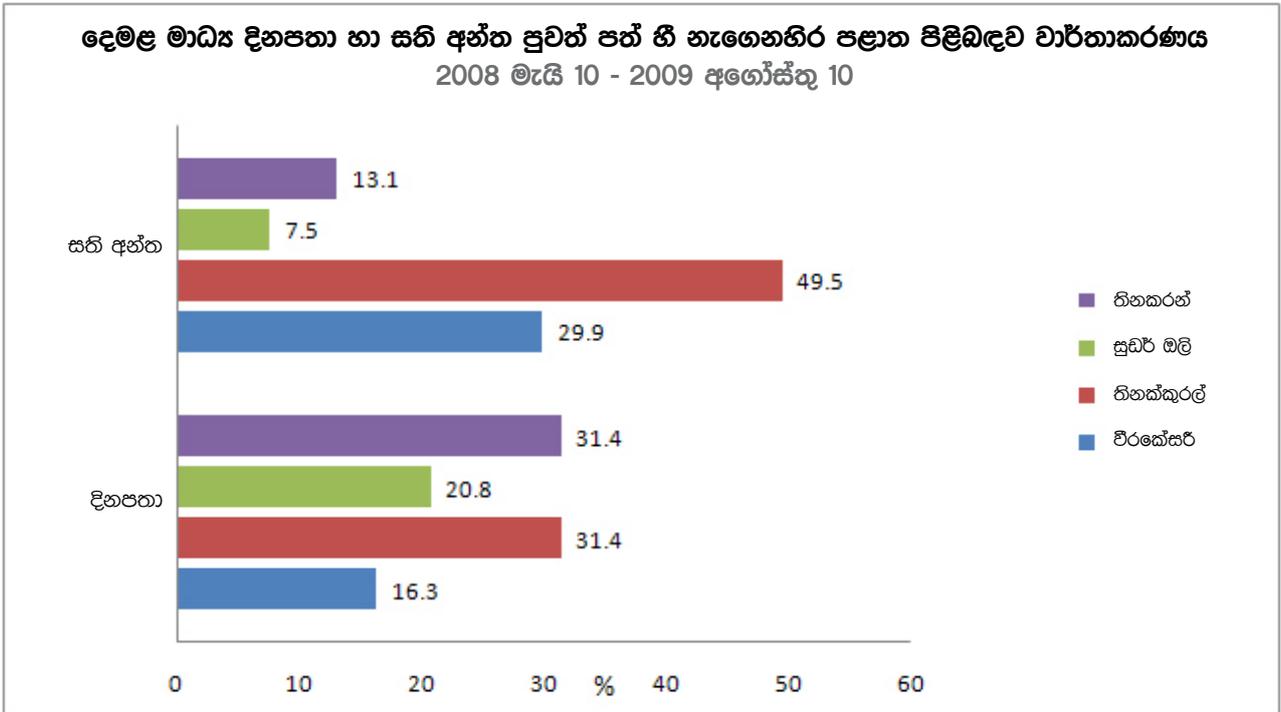
දෙමළ මාධ්‍යය

2008 මුල මැයි 10 සිට අගෝස්තු 10 දක්වා දෙමළ මාධ්‍යයෙන් පළවූ ප්‍රචලිතවල හැගෙනහිර පළාත් සභාව සම්බන්ධ පළවූ ප්‍රචලිත මේ සඳහා විමර්ශනයට භාජනය කෙරිණි. ඒ අනුව තිහකකුරල් ප්‍රචලිත හැගෙනහිර පළාත් සභාව සම්බන්ධයෙන් පළවූ සමස්ත ප්‍රචලිත සංඛ්‍යාව අතුරින් අනෙකුත් ප්‍රචලිතවලට සාපේක්ෂව වැඩි ඉඩක් පළාත් සභාව පිළිබඳ ප්‍රචලිත පළ කිරීම සඳහා වෙන් කර ඇත. සති අන්ත තිහකකුරල් ප්‍රචලිතයෙහි මෙම ප්‍රචලිත අතුරින් 49.5% ක් ද දිනපතා තිහකුරල් ප්‍රචලිත පතෙහි 31.4% ක් ද වශයෙන් වූ ප්‍රචලිත සංඛ්‍යාවක් පළාත් සභාව පිළිබඳව පළ කර තිබිණි. (ප්‍රස්තාර 26)

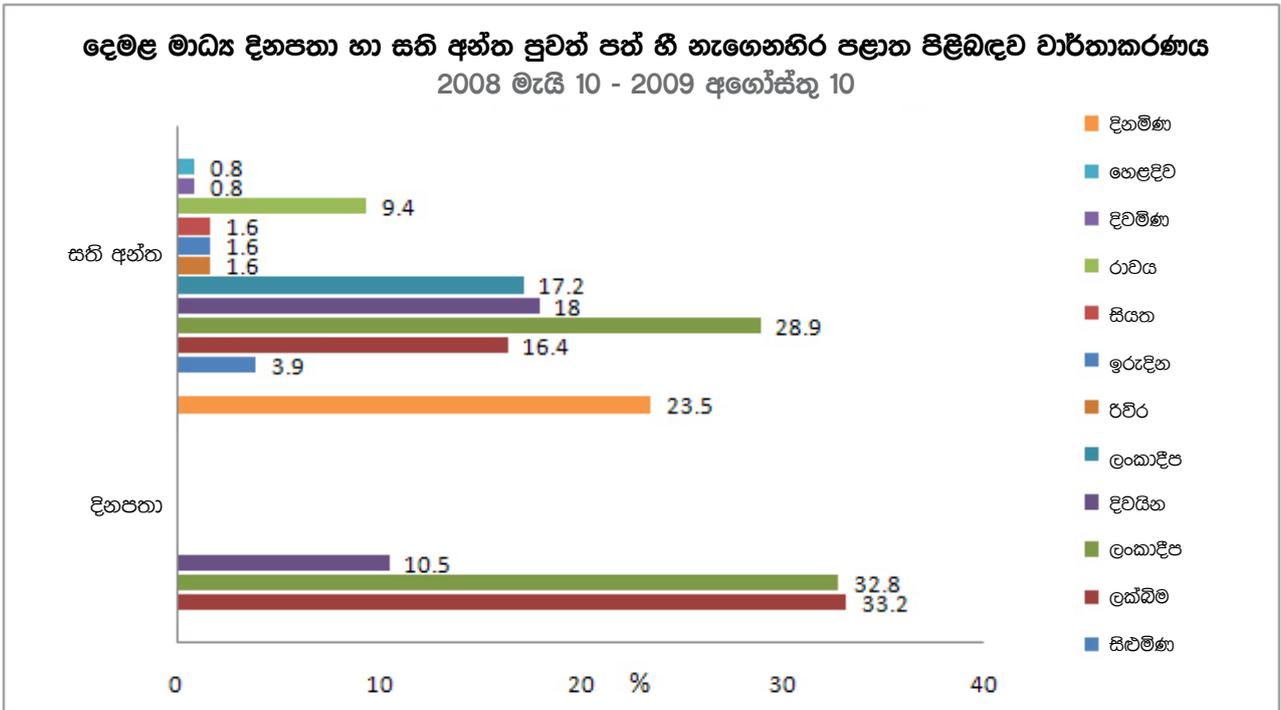
සිංහල මාධ්‍යය

2008 මුල මැයි 10 සිට අගෝස්තු 10 දක්වා සිංහල මාධ්‍යයෙන් පළවූ ප්‍රචලිත ඇසුරින් හැගෙනහිර පළාත් සභාව සම්බන්ධ පළවූ ප්‍රචලිත මේ සඳහා විමර්ශනයට භාජනය කෙරිණි. ඒ අනුව සිංහල ප්‍රචලිතවල හැගෙනහිර පළාත් සභාව සම්බන්ධයෙන් පළවූ සමස්ත ප්‍රචලිත සංඛ්‍යාව අතුරින් ලංකාදීප දිනපතා ප්‍රචලිත (32.8%) ද (සති අන්ත) ඉරිදා ලංකාදීප (28.9%) වශයෙන් සිංහල මාධ්‍යයෙන් පළවූ අනෙකුත් ප්‍රචලිතවලට සාපේක්ෂව වැඩි ඉඩක් පළාත් සභාව පිළිබඳ ප්‍රචලිත පළ කිරීමේ දී ඉදිරියෙන් සිටී. (ප්‍රස්තාර 27)

ප්‍රස්තාර 32

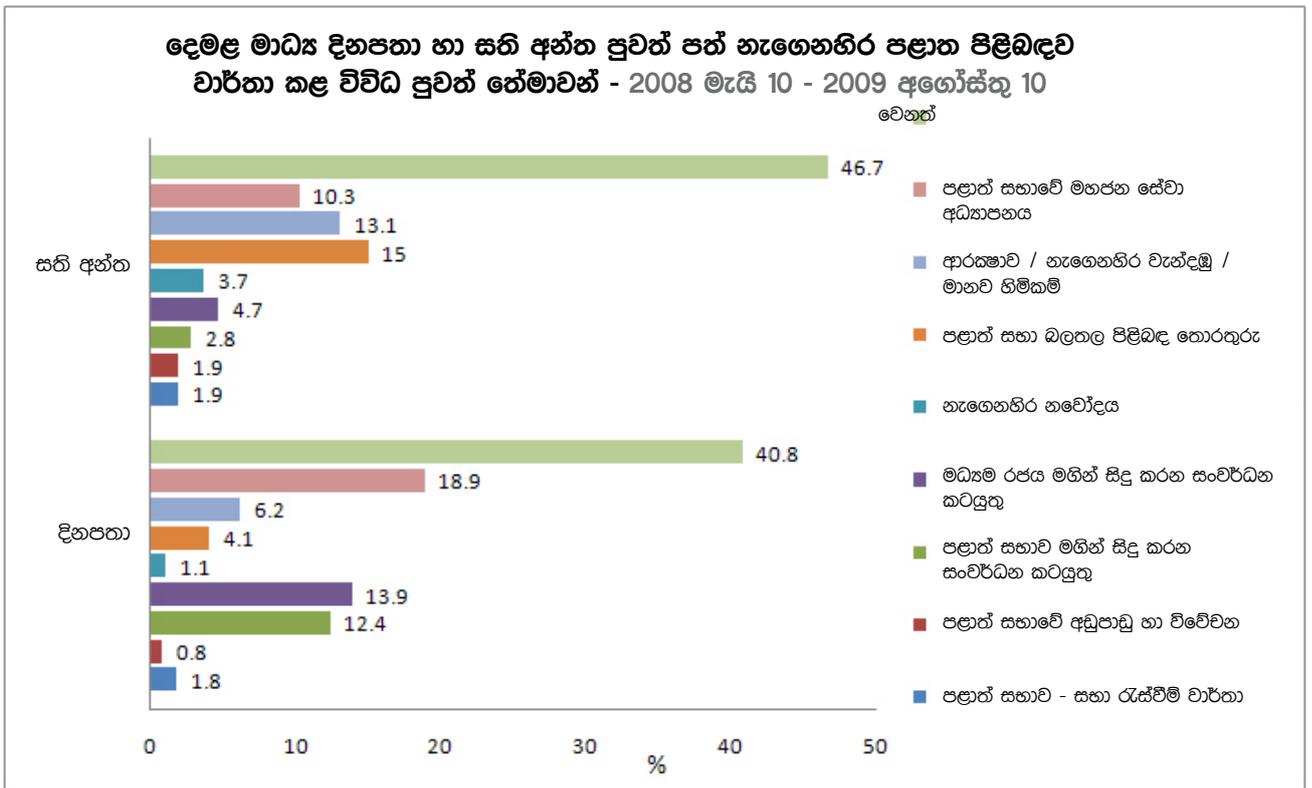
ප්‍රස්තාර 33

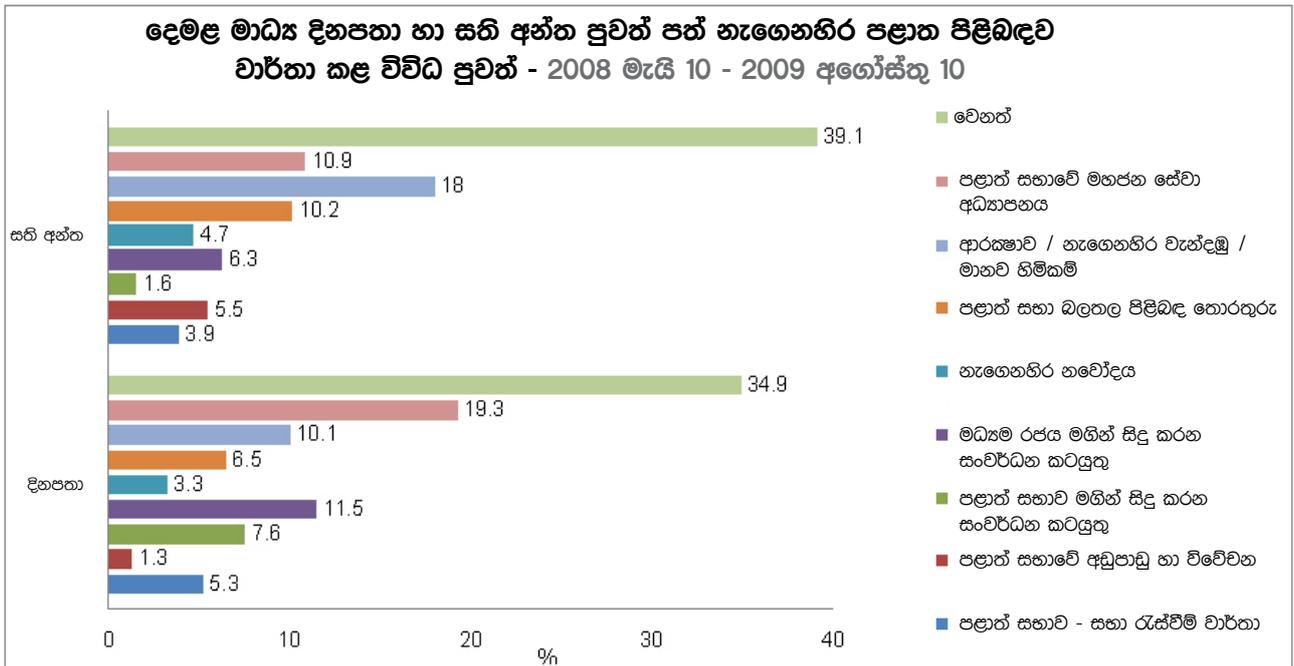
මීට අමතරව එම කාල පරාසය තුළ පළ කෙරුණු පළාත් සභාව පිළිබඳ පුවත්වල අන්තර්ගතය සැලකීමේ දී පෙනී යන්නේ දිනපතා (18.9%) හා සති අන්ත (10.3%) යන පුවත්පත් වර්ග දෙක ම පළාත් සභාවේ අධ්‍යාපනය, සෞඛ්‍යය, කෘෂිකර්මය, ධීවර කටයුතු වැනි මහජන සේවා පිළිබඳව වන කරුණු වෙනුවෙන් වැඩි ඉඩකඩ වෙන් කර ඇති බවයි. (ප්‍රස්තාර 28)

පළාත් සභාව පිළිබඳ පුවත්වල අන්තර්ගතය සිංහල පුවත්පත් ආශ්‍රිතව සැලකීමේ දී පෙනී යන්නේ ද පළාත් සභාවේ එවන් මහජන සේවා පිළිබඳව වාර්තා කිරීමට වැඩි ඉඩකඩ වෙන් කර ඇති බවයි. ඒ දිනපතා පුවත්පත් 19.3% ක් හා සති අන්ත පුවත් පත් 10.9% ක් වශයෙනි. මීට අමතරව සිංහල පුවත්පත් සැලකිය යුතු ඉඩකඩ ආරක්‍ෂාව/ නැගෙනහිර වැනදඹු/ මානව හිමිකම් යන කරුණු වෙනුවෙන් ද ලබා දී තිබේ. ප්‍රතිශත වශයෙන් ඒ දිනපතා පුවත්පත් 10.1% ක් හා සති අන්ත පුවත්පත් 18% ක් වශයෙනි. (ප්‍රස්තාර 29)

ප්‍රස්තාර 34

ප්‍රස්තාර 35

ආණ්ඩුකාරවරයාගේ සහ අමාත්‍යාංශවල ලේකම්වරුන්ගේ අදහස්

1. නැගෙනහිර පළාත් සභාවේ වත්මන් පසුබිම පිළිබඳ අධ්‍යයනය:-
(අදාළ අමාත්‍යවරුන් හා නිලධාරීන් සමඟ පැවැත් වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාවල සාරාංශයක)

නැගෙනහිර පළාත් සභාව පිහිටුවා ගෙවී ගිය මාස 18ක පමණ කාලය තුළ නැගෙනහිර පළාත් සභාවේ සිදුවී තිබෙන වෙනස්කම් පිළිබඳ වඩාත් සුවිශේෂී වගකීමක් හා අවබෝධයක් සහිත පාර්ශ්ව වන්නේ එහි ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා ප්‍රමුඛ අමාත්‍ය මණ්ඩලය සහ නිලධාරීන් ය. ඒ අනුව පළාත් සභාවේ ක්‍රියාකාරීත්වය සඳහා තීරණාත්මකව බලපාන ප්‍රධාන විෂයක් කිහිපයක් පිළිබඳව අදාළ පාර්ශ්ව සමඟ පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාවල සාරාංශයක් පහත පළ වේ.

2. ආණ්ඩුකාරවරයා ප්‍රමුඛ අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන් ඇතුළු අනෙකුත් ප්‍රධාන නිලධාරීන්ගේ අදහස්

- සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ඇතුළු පළාත් සභාවේ කටයුතුවලට අදාළ ප්‍රතිපාදන

මුදල් කොමිසම හරහා පළාත් සභාවලට වෙත් කෙරෙන ප්‍රතිපාදන පළාත් සභාවට ලැබුණ ද එම ප්‍රතිපාදන ප්‍රමාණවත් නොවීම බරපතල ගැටලුවක් බව නිලධාරීන්ගේ අදහසයි. යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනයට අදාළ දැවැන්ත සංවර්ධන ව්‍යාපෘති කිහිපයක් දැනටමත් ක්‍රියාත්මක අතර එම ව්‍යාපෘති රජයේ හා රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හවුල් ක්‍රියාකාරීත්වයක් හරහා ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතින බව ද අනාවරණය විය. මහා භාණ්ඩාගාරය මගින් ප්‍රතිපාදන වෙත් කිරීමේ දී කොටස් වශයෙන් ප්‍රතිපාදන ලබාදීම තුළ ගැටලු රාශියක් නිර්මාණය වී ඇති බව නිලධාරීන්ගේ පොදු මතයයි.

● පළාත් සභා නිලධාරීන් හා අනෙකුත් සේවකයන් බඳවා ගැනීම

පළාත් සභා ව්‍යුහය තුළ නිලධාරීන් හා සේවකයන් පත් කිරීමේ බලතල පළාත් සභා පනතට අනුව ආණ්ඩුකාරවරයා සතුය. සියලු පත් කිරීම්වල අධිකාරී බලය ඔහු සතුවන අතර අමාත්‍යවරයන් තුළ ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් හෝ පිළිගැනීමක් ඇති බවක් දැක්විය හැක.

අමාත්‍ය මණ්ඩලය යම් නිලධාරියෙකු මාරු කිරීමේ, සේවය අත්හිටුවීමේ හෝ ඉවත් කිරීමේ, වැටුප වර්ධක නවතාලීමේ ආදී කටයුතුවලට අදාළව උපදෙශක කමිටුවක් ලෙස කටයුතු කරවීමට අපේක්ෂා කළ ද එය සිදු නොවේ. ආණ්ඩුකාරවරයාට බලපෑම් කිරීමට උත්සාහ කිරීම එතරම් හිතකර නොවිය හැක. විශේෂයෙන් ම අමාත්‍ය මණ්ඩලය ආණ්ඩුකාරවරයා සතු බලය පිළිබඳව හිසි සැලකිලිමත් නොදැක්වීම නිසා ගැටලු උද්ගතව ඇත. ආණ්ඩුකාරවරයා රාජ්‍ය කළමනාකරණ සේවයේ ක්‍රියාපටිපාටියට අදාළව හා ප්‍රධාන ජනවර්ග තුනෙහිම නියෝජනයක් සහිතව සේවකයන් බඳවාගැනීම සඳහා හැමවිට ම ක්‍රියාකරයි. අමාත්‍යවරයන්ගේ අපේක්ෂාව වන්නේ දේශපාලන පත්වීම් ලබා දී තම පාක්ෂිකයන් අතර ජනප්‍රිය වීමයි. එහෙත් පළාත් රාජ්‍ය සේවයේ ක්‍රියා පටිපාටියට බැහැරව කටයුතු කිරීමට කිසිවෙකුට අවස්ථාව ලබා දීමට ආණ්ඩුකාරවරයා සූදානම් නැත.

● මධ්‍යම රජය හා පළාත් සභාව අතර ඇති සම්බන්ධය

ආණ්ඩුකාරවරයා රජය හා පළාත් සභාව අතර කටයුතු හිසි ලෙස කළමනාකරණය කළ ද අමාත්‍ය මණ්ඩලය හා රජය අතර සබඳතාව යම් යම් කාරණා නිසා පඳු වී ඇත. පළාත් පාලන මැතිවරණ සංශෝධන පනත අනෙකුත් පළාත් සභා අනුමත කළ අවස්ථාවේ දී හැඟෙනහිර පළාත් සභාව එය ප්‍රතිකෂේප කිරීම මතභේදාත්මක ය. රජය විසින් ගන්නා තීරණවලට පළාත් සභාව ආශ්‍රිතවද කරන ආකාරයක් දැක්විය හැක.

● පළාත් සභාව සඳහා සෘජු විදේශ මූල්‍යාධාර ලබා ගැනීම

බොහෝ අවස්ථාවල දී විදේශීය මූල්‍යාධාර ලබා ගැනීමේදී මධ්‍යම රජයේ අදාළ අමාත්‍යාංශ හෝ මහා භාණ්ඩාගාරය මැදිහත් වී ඇත. එවැනි සාකච්ඡා පැවැත්වීමේ දී රජය සමඟ විධිමත් සම්බන්ධීකරණයක් පැවැත්වීමට හැමවිට ම උත්සාහ දරයි.

● ආණ්ඩුකාරවරයා සහ පළාත් සභා අතර පවත්නා සම්බන්ධය

ආණ්ඩුකාරවරයා පළාත් සභා පනතට අනුව ඉතා නිවැරදි එමෙන් ම කාර්යක්ෂම සේවයක් සිදු කරමින් සිටී. පළාත් සභාව සතු බලතල මධ්‍යම රජයේ අමාත්‍ය මණ්ඩලය සතු වුවා සේ සලකා කටයුතු කිරීම නිසා අනවශ්‍ය ගැටලු පැන නැගී ඇත.

● අන්තර් වාර්ගික සහජීවනය හා පළාත් සංවර්ධනය

සෑම අමාත්‍යාංශයක් ම පාහේ තම සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීමේ දී ප්‍රධාන ජනවර්ග තුනට ම ප්‍රතිලාභ ලැබෙන සේ ඒවා සැලසුම් කරයි.

- පළාත් සභා අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන් ප්‍රමුඛ නිලධාරීන් හා පළාත් සභිකයන් අතර සම්බන්ධය

හැඟෙනහිර පළාත් සභාව මහජන නියෝජිතයන් රහිතව ක්‍රියාත්මක වූ සමයේ අදාළ කටයුතු නිලධාරීන් විසින් ප්‍රමාණවත් ලෙස ඉටු කිරීමට සමත් ව ඇත. පළාත් සභා ක්‍රියාකාරීත්වය පිළිබඳ විධිමත් හා නිවැරදි අවබෝධයකින් තොර සමහර මහජන නියෝජිතයන්ගේ ක්‍රියාකාරීත්වය තුළ ගැටලු නිර්මාණය වී ඇත. විශේෂයෙන් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අධීක්ෂණය හා භාග්‍යකත්වය තුළ කටයුතු සිදු නොවීම ගැටලු මතු වීමේ ප්‍රධාන හේතුවයි.

- පළාත් සභා විෂයයන්ට අදාළ ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය

ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය ඉතා කඩිනමින් සිදු කළ යුතු කාර්යයක් බවට හඳුනා ගෙන ඇත. දැනට සම්මත කර ඇත්තේ ප්‍රඥප්ති දෙකකි.

1. හැඟෙනහිර පළාතේ මුදල් ප්‍රඥප්තිය
2. හැඟෙනහිර පළාත් මාර්ගස්ථ මගී ප්‍රවාහන අධිකාරිය ප්‍රඥප්තිය

පළාත් සභාව සතුව ප්‍රඥප්ති සකස් කිරීමට අදාළ ශක්‍යතාවෙන් යුත් පිරිස් නොමැතිවීම බලවත්ම ගැටලුවයි. නිලධාරීන් හා මහජන නියෝජිතයන් ප්‍රඥප්ති කඩිනමින් සකස් කිරීම සඳහා බලවත් උනන්දුවකින් පසුවෙති.

- පළාත් සභාව හා බාහිර ආයතන / සංවිධාන අතර පවතින සම්බන්ධය

පළාත් සභාව පිහිටුවීමෙන් අනතුරුව මහජන නියෝජිතයන් පත්වීමත් සමඟ සිවිල් සමාජ සංවිධාන අතර පවතින සම්බන්ධය මඳක් තහවුරු වී ඇත. නමුත් මේ වන විට පළාත් සභාවේ කටයුතුවලට අදාළ ව සිවිල් සමාජය දායක කර ගැනීමේ විධිමත් ක්‍රමවේදයක් නැත.

- පළාත් සභාව තුළ ප්‍රතිපාදන වෙන් කිරීම හා අයවැය

ආණ්ඩුකාරවරයා පළාත් සභාව තුළ ප්‍රතිපාදන වෙන්කිරීමේ කාර්යයට දායක නොවන අතර එය අමාත්‍ය මණ්ඩලය ප්‍රමුඛ පළාත් සභාවේ කාර්යයකි. අයවැය අවසන් ලෙස අනුමත කිරීම ආණ්ඩුකාරවරයාගේ කාර්යයකි. එමෙන් ම මූල්‍යමය විනිවිදභාවය හා වගවීම නිවැරදිව පවතී ද යන්න විමසීම ආණ්ඩුකාරවරයාගේ කාර්යයයි. ඒ පිළිබඳ විමසීමක් වීමේ දී පළාත් සභා නියෝජිතයන් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ මැදිහත් වීම පිළිබඳව එතරම් පැහැදීමකින් කටයුතු කරන බවක් පෙනී ගොස් නැත.

ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා ප්‍රමුඛ අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ සහ සභාපතිවරයාගේ අදහස්

- සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ඇතුළු පළාත් සභාවේ කටයුතුවලට අදාළ ප්‍රතිපාදන

හැඟෙනහිර පළාත් සභා මැතිවරණ සමය තුළ හා ඒ ආශ්‍රිත මූලික කටයුතුවල දී හැඟෙනහිර පළාත් සංවර්ධනයේ තීරණාත්මක සාධකය ලෙස පළාත් සභාව ඉස්මතු කළ ද වත්මන් පසුබිම භාග්‍යසහිත වෙතස් වී ඇත. විශේෂයෙන් ම නිසි කලට ප්‍රතිපාදන නොලැබීමේ සිට පළාත් සභාවේ අතිමතය පරිදි ලැබෙන ප්‍රතිපාදන හරහා කටයුතු කිරීම දුෂ්කරව ඇත. යම් යම් අමාත්‍යාංශ හරහා විශේෂයෙන් ජාතිය ගොඩනැගීමේ අමාත්‍යාංශය හරහා ප්‍රතිපාදන විශාල වශයෙන් ව්‍යාපෘති

සඳහා ලැබුණ ද වඩාත් වැදගත් වන්නේ මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන ලබාදීමේ ක්‍රියාවලිය විධිමත් කිරීමයි. පළාත් සභාව අරඹා ගත වි ඇත්තේ ඉතා කෙටි කාලයක් බැවින් ආදායම් උපදවාගැනීමේ ස්ථාවර ක්‍රමවේදයක් මෙතෙක් ස්ථාපිත නොවී ඇති නිසා මුදල් කොමිසම මගින් නිර්දේශිත මුදල් නිසිකලට ලැබීම ඉතා වැදගත් ය.

• පළාත් සභා නිලධාරීන් හා සේවකයන් බඳවා ගැනීම

පළාත් සභා ක්‍රියාකාරීත්වයේ දී පළාත් සභා සේවයට නිලධාරීන් සහ සේවකයන් බඳවාගැනීම සම්බන්ධව ආණ්ඩුකාරවරයා සතු බලය පිළිබඳ කිසිදු විවාදයක් නැත. ඔහු සතු අධිකාරී බලය පැහැදිලිය. එහෙත් ගැටලුව වී ඇත්තේ ජනතාවට වගකියනු ලබන්නේ කවුරුන්ද යන්නයි. වෙනත් පළාත් සභා තම කටයුතු පවත්වා ගැනීමේ දී අත්‍යවශ්‍ය පුරප්පාඩු නිසිකලට පුරවනු ලබන අතර ඒ සියලු තීරණ මත ඇමතිවරයා ගැනීමෙන් පසුව ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් ස්ථිර කරනු ලබයි. හේතුව දෙදෙනාගේ ම අවශ්‍යතාව වන්නේ පළාත් සභාව විධිමත්ව පවත්වාගැනීමට කටයුතු කිරීම බැවිනි. එහෙත් හැගෙනහිර පළාත් සභාවේ සමහර ඇමතිවරුන් මේ වන විටත් එකදු පත්වීමක් හෝ තම අමාත්‍යාංශ හරහා ලබා දී නැත. නමුත් ඉක්මණින් පත්වීම් ලබා දිය යුතු පුරප්පාඩු සිය ගණනක් පළාත් සභාවේ අද වන විට පවතී. තම කටයුතු නිසිපරිදි පවත්වාගැනීමට නම් අදාළ පුරප්පාඩු හඳුනාගෙන නිසි ආයතනික පරිපාටියට අනුව තම අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරයා හරහා පුරප්පාඩු පිරවීමට ක්‍රියාකාරීව ඇමතිවරයෙකු අවශ්‍යයෙන්ම කළයුත්තකි. එහෙත් ඒ වෙනුවෙන් දිගුකාලයක් වාද විවාද පැවැත්වීම සිත් තැවුලට හේතුවක් වී ඇත. සෞඛ්‍ය අමාත්‍යාංශය ආශ්‍රිතව සලකා බලන්නේ නම් එහි ගොඩනැගිලි හා වෛද්‍ය උපකරණ මෙන්ම ඉතා අසීරුවෙන් සිදුකළ යුතු කාර්යයක් වූ ස්ථිර වෛද්‍යවරයෙකු රැඳී සිටීම වැනි සියල්ල මෑත දී විවෘත කරන ලද මඩකලපු දිස්ත්‍රික්කයේ කදිරවේල රෝහලේ ඇත. එහෙත් ගැටලුව නම් එම රෝහලට අවශ්‍ය සේවකයන් බඳවා ගැනීමට සෞඛ්‍ය අමාත්‍යවරයාට අවකාශයක් නොමැතිවීමයි. මෙම රෝහලේ සේවය ජනතාවට භාලැබුණහොත් ඔවුන්ගේ සෘජු වෛද්‍යවට ලක්වන්නේ මහජන නියෝජිතයන් ය.

• මධ්‍යම රජය හා පළාත් සභාව අතර ඇති සම්බන්ධය

හැගෙනහිර පළාතේ ජනතාවට යම් යහපතක් හෝ සංවර්ධනයට අදාළ කාරණයක් අනියස පළාත් සභාව හැමවිටම මධ්‍යම රජය සමඟ සුභද්‍රව කටයුතු කර ඇත. එහෙත් අවම වශයෙන් 13 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයට අනුව පළාත් සභාවට නිම් බලතල පවා උල්ලංඝනය වන ලෙස කටයුතු කරන අවස්ථාවල දී ඊට පළාත් සභාවේ ඒකමතික විරෝධය දක්වා ඇත. කන්තලේ ප්‍රදේශයේ විශාල ඉඩම් ප්‍රමාණයක් මධ්‍යම රජයේ ව්‍යාපෘතියක් සඳහා ඉල්ලන ලද අවස්ථාවේ දී ඊට පළාත් සභාව විසින් විරෝධය දක්වන ලදී. එමෙන් ම පළාත් පාලන මැතිවරණ සංශෝධන පනත පැහැදිලි ලෙසම සුළු ජාතිකයන්ට යම් අසාධාරණයක් ගෙන දෙන්නකි. ඊට විරෝධය දක්වනවා යනු රජයට එරෙහි වීමක් නොවේ. එහෙත් රටේ අමාත්‍යාංශ සමඟ කටයුතු කිරීමේ දී අමාත්‍ය මණ්ඩලය ඉතා සුභද්‍ර හා ඵලදායී සංවර්ධන ව්‍යාපෘති රාශියක් සිදු කරමින් පවතී.

• පළාත් සභාව සඳහා සෘජු විදේශ මූල්‍යාධාර ලබා ගැනීම

පළාත් සභාවේ සංවර්ධන කටයුතු පිළිබඳ සැලකීමේ දී පළාත් සභාවට සෘජුව සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවලට අදාළව විදේශාධාර ලබා ගැනීමේ අවස්ථාවක් තිබේ නම් එය ඉතා වැදගත් ය.

ලෝක බැංකුව සමඟ සෞඛ්‍ය හා මංමාවත් ප්‍රවර්ධනය සඳහා ඉතා විශාල පරිමාණයේ ව්‍යාපෘතියක් පිළිබඳව දීර්ඝ හා ඵලදායී සාකච්ඡා වාර ගණනාවක් පැවැත්වූව ද හදිසියේ ම එය ඇණහිට ඇත. මධ්‍යම රජයේ අනුදැනුම ඇතිව

සෘජුව මූලධාරීන් ලබා ගැනීම සඳහා පළාත් සභාවට අවස්ථාව උදාකරන්නේ නම් එය හැඟෙනහිර ජනතාව ලබන වරප්‍රසාදයකි.

• ආණ්ඩුකාරවරයා සහ පළාත් සභා අතර පවත්නා සම්බන්ධය

අමාත්‍ය මණ්ඩලය ප්‍රමුඛ පළාත් සභාවේ පූර්ණ සහයෝගය ආණ්ඩුකාරවරයා වෙත ලබා දීමේ කිසිදු අපහසුතාවක් නැත. එහෙත් එවැනිකක් සිදු විය යුත්තේ ආණ්ඩුකාරවරයා අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ කටයුතුවල දී උපදෙශාත්මක හා ආශීර්වාදාත්මක මට්ටමින් සහභාගී වන්නේ නම් පමණි. උපදෙශාත්මක මට්ටමෙන් ද ඔබ්බට ගොස් ජනතා නියෝජිතයන්ගේ නියෝජිතත්වය අවතක්සේරු කරන මට්ටමේ මැදිහත්වීම් පසුගිය වසරකට අධික කාලය පුරා ම පැවතියේ ය. එය අයවැය සම්මත කිරීමේ අවස්ථාවේ දී වඩාත් උත්සන්න විය. ප්‍රධාන අමාත්‍යවරයා සඳහා උපදෙශකවරයෙක් පත් කිරීමට අදාළ අනුමැතිය ලබාදීමේ තීරණයේ දී ආණ්ඩුකාරවරයා කටයුතු කළේ ඉතා අනමන් ආකාරයෙනි. මුල් අවස්ථාවේ දී තෙමසකට පමණක් ලබාදුන් පත්වීම ඉන් අනතුරුව දීර්ඝ නොකිරීමට තීරණය කෙරිණ.

• අන්තර් වාර්ගික සහජීවනය හා පළාත් සංවර්ධනය

පළාත් සභා අමාත්‍ය මණ්ඩලය හැමවිට ම අන්තර් වාර්ගික සහජීවනය පිළිබඳව හොඳ අවබෝධයකින් කටයුතු කරයි. මෙය අන්තර්වාර්ගික කරැණුවලදී සභාවේ බොහෝවිට පෙනුම් කරන එකඟතාවය මගින් පැහැදිලි වේ. වැඩිදුරටත් පළාත් සහකාරයන්හට මහජන මුදල් වෙන් කිරීමේ දී ඒවා බොහෝවිට සියලු වාර්ගික ප්‍රජාවන්ගේ යහපත පිණිස භාවිත කෙරේ. සංවර්ධන ප්‍රතිලාභ ප්‍රධාන ජනවර්ග තුනේ ම ජනතාවට ලැබෙන සේ සැලසුම් සකස් කිරීමට නිලධාරීන්ට පැහැදිලි ලෙස උපදෙස් ලබා දී ඇති අතර එය සාර්ථක ලෙස සිදු වේ.

• පළාත් සභා අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරුන් ප්‍රමුඛ නිලධාරීන් හා පළාත් සභා නියෝජිතයන් අතර සම්බන්ධය

පළාත් සභාවේ නිලධාරීන් හා අමාත්‍යවරුන් අතර මනා අවබෝධයකින් කටයුතු සිදු වේ. එහෙත් යම් යම් පරස්පරතා ද වරින් වර මතු වේ. විධිමත් සංවර්ධන ක්‍රියාවලියක් සිදු කිරීමට නම් නිලධාරීන් අමාත්‍යවරුන් සමඟ දැඩි සබඳතාවක් යටතේ කටයුතු කළ යුතුමයි. එහෙත් ආණ්ඩුකාරවරයාගේ අධීක්ෂණ නියෝග ලබා දීම හා බලපෑම් කිරීම් හමුවේ තත්වය මඳක් සංකීර්ණ වූ අවස්ථා ද පැවතියේ ය. සෘජුව ම ආණ්ඩුකාරවරයාගේ නියෝග යටතේ ක්‍රියාත්මක වන නිලධාරීන් පිරිසක් ලෙස දිගට ම කටයුතු කරන තත්වයක් මෙම පළාත් සභාවේ තහවුරු වන්නේ නම් එක කරැණක් පිළිගත යුතුය. එනම් ජනතාව නියෝජනය කිරීමට ජනතා නියෝජිතයන් පළාත් සභාවේ රැඳී සිටීම අනවශ්‍යය යන්නයි.

• පළාත් සභා විෂයයන්ට අදාළ ප්‍රඥප්ති සම්පාදනය

දැනට ප්‍රඥප්ති දෙකක් සම්පාදනය කර ඇත. ප්‍රඥප්ති සකස් කිරීමේ සිට සම්මත කිරීම දක්වා කළ යුතු කාර්යයන්ට අදාළ මනා ශක්‍යතාවෙන් යුත් නිලධාරීන් හෝ පුද්ගලයන් පළාත් සභාවේ නොසිටීම බරපතල ගැටලුවයි. එමෙන් ම ප්‍රඥප්ති සම්මත කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ද ඉතා දුෂ්කර හා දිගු කාලීන එකක් වීම තවත් බාධාවකි.

- පළාත් සභාව හා බාහිර ආයතන / සංවිධාන අතර පවත්නා සම්බන්ධය

විධිමත් හා සැලසුම් සහගත ලෙස ජනතා දායකත්වය ලබාගෙන සංවර්ධනයට අදාළ පියවර ගැනීමට යම් කාලසීමාවක් ගතවේ. දැනටමත් පළාතේ සියලු සංවිධාන හා ආයතන සමඟ සාකච්ඡා කරන අතර ඒවා පළාතේ සංවර්ධන කාර්යයට දායක කර ගැනීම ද අත්‍යවශ්‍යයෙන් ම කළ යුත්තකි. ඊට ප්‍රථම නිසි අවබෝධයක් ඇති කර ගත යුත්තේ පළාතේ මැති අමෙතිවරුන්, දිස්ත්‍රික් ලේකම් කාර්යාලය සහ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල අතරය. හේතුව පොදු සංවර්ධන ක්‍රියාවලියේ දී සමහර ආයතන පළාත් සභාව මඟහැර කටයුතු කරන ආකාරයක් දක්නට ලැබෙන බැවිනි.

- පළාත් සභාව තුළ ප්‍රතිපාදන වෙන් කිරීම හා අයවැය

පළාත් සභා මහනුවරැනට ලබා දෙන ප්‍රතිපාදන මෙතෙක් ලබා දීමට නොහැකි වූ අතර එසේ වී ඇත්තේ නිසි කලට රජයෙන් ලැබිය යුතු ප්‍රතිපාදන නොලැබීමයි. එහෙත් රෙඛීය අමාත්‍යාංශ හරහා ලැබෙන ප්‍රතිපාදන ඔස්සේ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති රාශියක් ක්‍රියාත්මක ය. විශේෂයෙන් යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය ඉතා කඩිනමින් සිදුවේ. වෙනත් පහසුකම් හැරවීම සඳහා ද රජය පළාත් සභාවට ඉහළ මට්ටමකින් ප්‍රතිපාදන ලබා දී ඇත. මේ සෑම කරුණක් ම සුභවාදීව දකින අතර ගැටලුව වන්නේ අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ එකඟතාවය පරිදි ස්වාධීන ආයතනයක් ලෙස කටයුතු කිරීමට පළාත් සභාවට තවමත් නොහැකි වීමයි. ආණ්ඩුකාරවරයා සමඟ වාර්ෂික අයවැය අනුමත කරවා ගැනීමට ගන්නා ලද උත්සාහය ඉතා දුෂ්කර එකක් විය. එසේ අනවශ්‍ය ලෙස කල් ගැනීම හා බලපෑම් කිරීම හා ආණ්ඩුකාරවරයා යා යුතු පාලනයකින් තොර වූ බලතල පළාත් සභාවේ ප්‍රගතියට ඉතා අහිතකර ලෙස බලපාන බව අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අදහසයි.

සූචිය

ප්‍රතිචාරක ජීවදාන

වගුව 1 – ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය

ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය	නිලධාරීන්	පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරු
ස්ත්‍රී	48	1
පුරුෂ	102	30
එකතුව	150	31

වගුව 2 – ජනවර්ගය

ජනවර්ගය	නිලධාරීන්	පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරු
සිංහල	38	8
දෙමළ	71	11
මුස්ලිම්	41	12
එකතුව	150	31

වගුව 3 – අධ්‍යාපන මට්ටම

අධ්‍යාපන මට්ටම	නිලධාරීන්	පළාත් සභා මන්ත්‍රීවරු
අ.පො.ස සා/පෙ දක්වා	3	-
අ.පො.ස සා/පෙ	12	2
අ.පො.ස උ/පෙ දක්වා	39	7
අ.පො.ස උ/පෙ	27	8
වෘත්තීය පුහුණුව / ඩිප්ලෝමා සහිත	46	-
උපාධි අපේක්ෂක	5	-
උපාධිධාරී සහ ඉන් ඉහළ	11	14
එකතුව	150	31

වගුව 4 – ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සාකච්ඡාවල භාෂා මාධ්‍යය

	අමීතර	මඩකලපුව	ත්‍රිකුණාමලය
සිංහල	9	1	6
දෙමළ	4	17	7
මුස්ලිම්	11	6	11
එකතුව	24	24	24

සමීක්ෂණය සඳහා සහය වූ පිරිස

- මංජුල ගජනායක
- හයිජල් නුගවෙල
- වන්දිකා ගාඩියවසම්
- අසෝක හේරත්
- එස්. කමලදේවී
- ජීවරත්නම් කෙදීශ්වරත්
- වන්දුසේකරන් මනිමාරන්
- තිරිමලා ආරියදාස
- ප්‍රියන් අමරසිංහ
- කෞමදී රණවීර
- දීලුපා අතුලවංශ
- වාමර ගුරුගේ
- සරත් ගාල්ලගේ
- එම්. එම්. සුකර්
- එස්. දේවරාජ
- එම්. නසාර
- එම්. ආචාර්‍ය
- ඩී. දේවනේසන්
- ආර්. හරිවන්දන
- එන්. ක්‍රිෂ්ණරාජා
- කේ. සුමන්රාජ
- එන්. වන්දුලේකා

ෆෙඩරේටි නියුමාන් ස්ට්‍රික්ට්ස් (FNS)

ජර්මනියේ ඔහුත්වවාදී පසුබිමක වූ දේශපාලන පදනම් අතර ෆෙඩරේටි නියුමාන් ස්ට්‍රික්ට්ස් (FNF) ලිබරල් ස්ථාවරයක් දරයි. පදනමෙහි වැඩකටයුතු කෙත්දායක වන්නේ නිදහස හා වගකිවයුතු භාවය පිළිබඳව වන හරයාත්මක වටිනාකම් මතය. තම ව්‍යාපෘති ඔස්සේ FNF දායක වන්නේ සියලු ජනතාවන්හට නිදහස, මානව ගරුත්වය හා සාමයෙන් යුතුව ජීවත් විය හැකි ලෝකයක් උදෙසාය. FNF සිය හවුල්කරුවන්, එනම් ලිබරල් දේශපාලන පක්ෂ ධුද්ධිමතුන්ගේ මණ්ඩලයන් සහ අනෙකුත් රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සමඟ හීනියේ ආධිපත්‍යය මත පදනම් වූ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආයතන බිහිවීමට සහ වෙළඳපොළ ආර්ථිකයක් වර්ධනය වීමට ආධාර කරයි. හොඳින් තනවුරු වූ ලිබරල් සංකල්පයන් ප්‍රවර්ධනය කිරීම ඔස්සේ FNF ජනතාවට තම සෞභාග්‍ය උදාකරගැනීමට පවතින ඉඩ ප්‍රස්ථාවන් වැඩි කිරීමට ද දායකවෙයි.

ශ්‍රී ලංකාව සමඟ FNF හි සම්බන්ධතාවය දශක හතරකට වඩා පැරණි වෙයි. ශ්‍රී ලංකාව තුළ පදනමෙහි වැඩකටයුතු කෙත්දායක වන්නේ,

- හීනියේ ආධිපත්‍යය සහ ආර්ථික නිදහස ප්‍රවර්ධනය කිරීම
- තරුණ දේශපාලඥයන්, අනාගත නායකයන් සහ අපේක්ෂකයන් පුහුණු කිරීම
- ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලනය අන්තරාමී වීම හා දැවීකරණය වීම වැළැක්වීම පිණිස මධ්‍යස්ථ දේශපාලන සංවිධාන ශක්තිමත් කිරීම

අප හවුල්කාර සංවිධානය වන විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කෙත්දාය (CPA) සමඟ FNF ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ක්‍රියාදාමය ශක්තිමත් කිරීම සඳහා වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවය සංකල්පයන් පිළිබඳව කටයුතු කරයි. විවිධ පක්ෂවල ලිබරල් දේශපාලඥයන් සමඟ වන සමීප දේශපාලන සම්බන්ධතා තුළින් දේශපාලන ක්‍රියාදාමය තුළට ලිබරල් ප්‍රතිපත්තීන් හඳුන්වා දෙනු ලැබේ.

ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය සහ නායකත්වය සඳහා වන සංවිධානය (IDL) සමඟ එක්ව මුළු රට පුරාම ලිබරල් තරුණ සමාජයන් (LYG) නිර්මාණය කිරීම ප්‍රවෘද්ධනය කිරීම FNF පසුගිය වසර කිහිපය පුරා නියුතුව සිටි කාර්යයකි. මෙම තරුණ සමාජ තරුණ වැඩිහිටියන්ට හා අනාගත දේශපාලඥයන්ට දේශපාලන දැනුම ලබා දෙමින් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ලෙස සංවිධානය වීමට දිරි ගැන්වීම සිදු කරයි. ව්‍යාපාර සංවර්ධන සේවා පදනම (BDS) නම් සිය හවුල්කාර සංවිධානය සමඟ කටයුතු කරමින් FNF තරුණ පරපුර සමාජයට හා රැකියා වෙළඳපොළට අන්තර්ග්‍රහණය කරවීම කෙරෙහි අවධානය යොමුකරන්නේ එමගින් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සහ පුරවැසි දේශපාලන සංස්කෘතියක් සඳහා වන පුරව කොන්දේසි නිර්මාණය කිරීමට සහයවීම පිණිසය. ශ්‍රී ලංකාවේ වාණිජ හා කර්මාන්ත මණ්ඩල ෆෙඩරරාශනය (FCCISL) නම් හවුල්කාර සංවිධානය සමඟ එක්ව FNF විසින් SMED ව්‍යාපෘතිය ස්ථාපිත කොට ඇත්තේ සුළු හා මධ්‍යම ව්‍යවසායයන්ගේ ඵලදායීතාවය සහ තරඟකාරීත්වය ඉහළ නංවා ඒවායේ තිරසාර බව සහතික කිරීම පිණිසය.

විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කෙතෙක් (CPA)

විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කෙතෙක් ආරම්භයේදීම හඳුනාගනු ලැබූ එහි නිල පැවරුම (Mandate) වූයේ අයිතීන් පදනම් වූ පාදක ව්‍යුහයක් තුළ සාමය හා රාජ්‍යකරණ ක්‍ෂේත්‍රයන්හි රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිවල මතයන් හා තීරණගැනීම් වෙත සිවිල් සමාජ දායකත්වය ශක්තිමත් කිරීමයි. ඒ අනුව විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කෙතෙක් හි අරමුණ වන්නේ

1. රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති හා ඒවා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සියලු පැතිමානසන් පිලිබඳව සමාජයේ පවතින දැනුවත්භාවය ශක්තිමත් කිරීම තුළින් මහජන වගවීම කෙරෙහි දායකවීම
2. වගකිවයුතු සහ යහපාලනය සහතික කිරීම පිණිස ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාමය, ව්‍යවස්ථා සම්පාදන සහ පරිපාලන විෂයය ක්‍ෂේත්‍රයන්හි රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදන හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාදාමය වෙත දායකත්වයන් සිදු කිරීම
3. රජය, පාර්ලිමේන්තුව සහ අනෙකුත් සියලු ප්‍රතිපත්ති සම්පාදක ව්‍යුහයන් හා ආයතනයන් වෙත ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය, බහුත්වවාදය හිතියේ ආධිපත්‍යය, මනව හිමිකම් සහ සමාජ සාධාරණත්වය ශක්තිමත් කිරීම හා ආරක්‍ෂා කිරීම අරමුණුකොටගත් සංවර්ධනාත්මක ප්‍රතිපත්ති විකල්පයන් යෝජනා කිරීම
4. බහුවාර්ගික හා බහුත්වවාදී සමාජයන්හි ප්‍රජාතාන්ත්‍රික රාජ්‍යකරණය සඳහා ආයතන ශක්තිමත් කිරීම හා හැකියා වර්ධනය සඳහා ශ්‍රී ලංකාවේ හා දකුණු ආසියානු කලාපයේ ගැටුම් නිරාකරණ ක්‍රියාදාමය වෙත දායකත්වයන් සැපයීම.
5. සංවර්ධනයේ සමාජයීය හා දේශපාලන එලවිපාකයන් පිලිබඳව අවධානය යොමු කිරීම

ඉහත අරමුණු සාක්‍ෂාත් කර ගැනීමට උත්සාහ කිරීමේදී පහත ක්‍රියාකාරකම් ඉටු කිරීමට විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කෙතෙක් කැපවී සිටී.

- පර්යේෂණ හා අධ්‍යයන වැඩසටහන් සහ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තීන් පිලිබඳව වූ ප්‍රලේඛන මධ්‍යස්ථානයක් ස්ථාපිත කිරීම
- සම්මන්ත්‍රණ, සම්මේලන, ප්‍රකාශන යනාදිය තුළින් පර්යේෂණයන් හා අධ්‍යයනයන් ව්‍යාප්ත කිරීම සහ මුද්‍රිත හා විද්‍යුත් මාධ්‍ය භාවිත කිරීම ඇතුළු වූ අදහස් හුවමාරුව.
- සංවර්ධනාත්මක ප්‍රතිපත්ති විකල්පයන් සඳහා බලපෑම් කිරීම, තීරණගන්නන් වෙත බලපෑම් කිරීම සහ පෙළඹවීම සහ ජනමතය හැඩ ගැස්වීම
- විධායකය, ව්‍යවස්ථාදායකය, අයකර, මාධ්‍ය සහ අනෙකුත් රාජ්‍ය ආයතනයන් නිරීක්ෂණය කිරීම
- සමාන ඉලක්කයන් හා අරමුණු සහිත දේශීය සහ විදේශීය ආයතනයන් සමඟ සම්බන්ධතා ඇතිකර ගැනීම